

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Mevo' ha-Yerushalmi

Frankel, Zacharias

הירכז, לקנרפ

Bresloy, [5]630 = 1870

יעיבר קרפ.

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9910

יהודאי דהוה קאים רדי געת תורתיה קומוי עבר חד ערבוי ושמע קלה א"ל בר
יודאי בר יודאי שרא תורך ושרא קנקנך וכו', ובמדרש איכה פסקא על אלה
אני בוכיה עובדא הוה בחד בר נש דהוה קא רדי געת חדא תורתיה עבר עלוי
חד ערבוי א"ל מה את א"ל יהודאי א"ל שרא תורך ושרא פדנך וכו' ועיי'
שם כל המאמר וכמה שהוא מרחיב הסיפור דהירושלמי.

ואין להאריך בהרחבת שאר המדרשים, מדרש שמואל מדרש תהלים
מדרש משלי פסיקתא וכו', והם בכל מקום שלא בדיוק. וגם הילקוט שמעוני
נראה שתיקן ההגדות הירושלמיות. עיי' פאה פ"ג י"ז ע"ד ר' פינחס משתעי
הדין עובדא תרין אחין באשקלון הוה להו מגורין נוכראין אמרי כרון אילין
יהודאי סלקין לירושלם וכו' ועיי' ילקוט מלכים א' ס"י רכ"ב (ובהרחבה רבה
מדרש חו"ת פ' מה יפו פעמיך בנעלים).

עוד יש להעיר: שמות האמוראים משונים בהרבה מקומות ברכות מן
הירושלמי (ולפעמים גם שמות התנאים). גם נמצאו ברכות שמות אמוראים
ירושלמיים אשר לא נזכרו בירושלמי. ואין לסמוך עליהם כלל כי נראה
במקומות לא מעט זיזופס מתוכם וכי הם ילדי שניאת הסופר.

פרק רביעי.

סדר האמוראים דתלמוד ירושלמי.

דיעת סדר האמוראים דתלמוד ירושלמי רב התועלת כמבואר לכל מבין,
כי על ידה יש לברר זמן התחלת זה התלמוד וחתומתו ובלעדיו הידיעה זאת
נגשש כעורים באפילה. גם נודע לפעמים על ידה פ"י הש"ס על בוריו ויוסר
המכשלה אשר יכשל בה בקל המשולל מהידיעה זאת. ונציג פה לדוגמא המאמר
דברכות פ"ז י"א ע"ג ר' יונה ור' אבא בר זימנא בשם ר' זעירא לשני בתים
נצרכה אמר ר' יוחנן והן שנכנסו משעה ראשונה על מנת כן ופ"י קצת
המפרשים הא דמצטרפין בב' בתים היינו שנכנסו מתחילה ע"מ כן ור' יוחנן
קאי אהא דא"ר ר' יונה וכו'. ולו הבינו סדר האמוראים לא באו לטעות זה,
דר' יוחנן קדם הרבה לר' יונה וגם לר' זעירא. — גם יש בזה תועלת גדולה
לתקן טעויות הסופרים ושינוי הגרסאות, עיי' לקמן ערך ר' תנחום בר ירמיה.

ונציג פה איזה כללים אשר היו לנו לעינים בחקירה הזאת.

א) מצינו במקומות הרבה פלוני אמר בשם פלוני. ודעת רש"י חולין
י"ז ע"ב כל היכא דאמר משמיה דפלוני לא שמעה ממנו אלא מאחרים שמע
שקבלוה ממנו עב"ל, וכן כתב שם ק"ג ע"ב ד"ה הא דרביה. ובירושלמי איתא

במקומות אין מספר פלוני (אמר) בשם פלוני והוא שמע מפי בעל המאמר. וכבר הוכיח בעל יד מלאכי כלל ע"ה שגם כבבלי מצינו שהאומר בשם פלוני שמע מבעל המאמר עצמו. אך זה אמת שמצינו גם בהרכה מקומות פלוני בשם פלוני והאומר לא ראה מעולם בעל המאמר. כיצד פ"א הל' ה' (ס' ע"ג) ר' חנניה בשם ר' יוחנן התירו סופו משום תחילתו, ויש כמה דורות בין רבי יוחנן ור' חנניה (ב') ע"י ערך כל אחד ואחד על מקומו. וכן מצינו ר' יונה בשם בר קפרא ויש ביניהם כמה דורות.

(ב) מצינו שאמורא אחד קרא לאחר, "רבי" ואין להקיש מזה שהיה רבו ממש אלא שהיה גדול ממנו ודבר עמו בל' כבוד, וכבר עמד בעל סדר הדורות על זה. אבל אם אמורא אמר רבי על אמורא אחר שלא בפניו אז הוא בכידור רבו ממש.

(ג) מצינו, "פלוני אמר קומי פלוני". ובהרכה מקומות האומר, "קומי פלוני" הוא תלמידו של זה אשר אמר לפניו. ויש מקומות היוצאים מן הכלל.

(ד) במקום דאיתא פלוני משום פלוני לדוב בעל המאמר גדול מהאומר בשמו או בשנים (ע"י כלל א') או בחכמה כלו' שהיה רבו או מופלג בחכמה, ולפעמים בעל המאמר היה חברו של האומר. אבל שהאומר היה גדול מבעל המאמר נמצא לבד סנהדרין פ"ג הל' ו' (כ"א סוף ע"א) ר' בא בר זבדא ר' אבהו בשם ר' לעזר הלכה כר' יודה דמתניתא איקלס ר' בא בר זבדא דמר שמועה משום דזעיר מיניה.

(ה) במקום שמצינו פלוני פלוני בשם פלוני כלו' פלוני אמר בשם פלוני שאמר בשם פלוני (ע"י פ"ב), אין להקיש כלל שהחכם האחרון הוא תלמידו של החכם השני אשר אמר בשם בעל המאמר וכמו שהוא כבבלי אמר רבא אמר ר' נחמן אמר שמואל וכדומה, אבל הוא שמע לבד מפי זה החכם המאמר של פלוני הראשון ואמר על שם האומר לו אף שהוא חברו.

(ו) במקום שמצינו תרין אמוראין חד אמר . . . חד אמר . . . או פלוני ופלוני, פלוני אמר . . . פלוני אמר . . . הן לרוב בני דור אחד כאשר מראין הרכה מקומות. וזה יסוד גדול בחקירת זמן אמוראי דירושלמי.

(ז) הרכה פעמים בא ר' פלוני בר ר' פלוני אמר ויש חכם ידוע בשם זה ר' פלוני האחרון. ולרוב האומר הוא בנו של החכם זה הידוע, כגון ר' יהושע בן לוי הוא בנו של לוי (תלמידו הרבי) הידוע, ר' לעזר כי ר' יוסי הוא בנו של ר' יוסי האמורא הידוע, וכן באחרים יש מקומות שהענין מורה שהאב הוא החכם הידוע, וממנו יש לדון על הדור של בנו. ולפעמים הדבר בספק אם האב הנזכר הוא החכם הידוע או איש אחר.

(ח) אם לא נזכר מקום החכם בפירוש יש לנקוט שהיה מושבו בטבריא, כי שם ישבו רוב החכמים מר' יוחנן ואילך, והרכה ענינים בירושלמי מורים על זה.

ט) הרבה מאמרים של הירושלמי מובאים בכבלי ושמות האומרים משונים בשני התלמודים וכמו שהערנו פ"ג. ואנחנו הלכנו בדרך הירושלמי וגם הכבלי היה לנו לעינים במקום שאינו סותר הירושלמי. ושמות האמוראים ברבות וכו' זכרנו אך מעט מזער מטעם הנאמר לעיל סוף פ"ג.

וטרם נרד לסדר האמוראים בפרט נציג בראש סדר הדורות בכלל. ויש פה להקדים מה שהערנו בספרנו דרכי המשנה פרק ב': הדורות לא יפרדו פירוד גמור זה מזה עד שלא יהיו נבלעים קצתם בקצתם, והרבה חכמי דור הבא היו ג"כ בדור הקודם אבל יחשבו לדור אחד החכמים אשר רוב מאמריהם ומשאם ומתנם זה עם זה היו בעת מיוחד מן העתים. ונוסף פה עוד כי הרבה אמוראים יחשבו לשני דורות והזריחו בהם אור תורתם, אך בדור האחד היה עוד רבם בחיים ובדור השני קמו הם בתור הגדולים, ולכן חשבנו למשפט להכניסם בדור השני, ואך קצתם ראינו להכניס בשני דורות.

דורות האמוראים הירושלמיים הם ששה, והתחלתם אחרי מות רבינו הקדוש והוא לערך תתק"ג או תתק"ס לאלף הרביעי עד שנת ק"ס או ק"ע לאלף החמישי. סך שנות הדורות מאתיים ועשר שנים. (ויען שחכמי דור השישי מעטים וקצתם נבלעים מכל וכל בדור החמישי, לכן אפשר להעמיד סך שנות הדורות על מאתיים שנה).

ונציג פה הדורות כסדרם על שם החכמים המפורסמים בכל דור ודור.

הדור הראשון.

ר' חייא רבה. בר קפרא. ר' יצחק רובה. ר' חמא אבוי דר' הושעיא. ר' אפס. לוי בן סיסי. ר' חנינה. ר' הושעיא רבה. ר' ינאי. ר' יונתן. ר' יהושע בן לוי. חזקיה. ר' יהודה נשיאה הראשון. ר' יוחנן. — ובזמן הזה בכבל: ר' שילא, אבוה דשמואל, רב.

הדור השני.

ר' יהודה נשיאה הראשון. ר' יוחנן. ר' שמעון בן לקיש. כהנא. ר' יוסי בן חנינא. (ר' אמי. ר' אסי. ר' אלעזר). ר' חייא בר יוסף. ר' יצחק. ר' לוי. ר' שמואל בר נחמן. — ובזמן הזה בכבל: רב, שמואל, ר' הונא, ר' יהודה, רמי בר יחזקאל.

הדור השלישי.

ר' אבהו. ר' אמי. ר' אסי. ר' אלעזר. ר' חייא בר אבא. ר' שמעון בר אבא. ר' סימון. ר' זעירא. ר' שמואל בר רב יצחק. ר' הילא. (ר' חני). ר' זריקן. ר' הושעיא השני. ר' חנניה חברון דרבנן. ר' ינאי ביד' ישמעאל. ר' חמא בר חנינה. ר' יאשיה. ר' בא בר מטל. ר' יעקב בר אידו. ר' יצחק בר נחמן. ר' מיישא. ר' מנא בר תנחום. (ר' ירמיה). — ובזמן הזה בכבל: ר' נחמן בר יעקב, ר' חסדא, ר' ששת, רבה, ר' יוסף.

הדור הרביעי.

ר' ירמיה. ר' יהודה נשיאה השני. ר' יונה. ר' יוסי. ר'
בא בר כהן. ר' בון בר כהנא. ר' חגי. ר' פינחס. ר' חזקיה. ר'
יודן. — ר' חלבו. ר' חסדא. ר' חיננא. — ר' אבא מרי. ר' טבי.
ר' יודה בן פזי. — ובזמן הזה בכבל: אבי, רבא.

הדור החמישי.

ר' מנא. ר' חנניה. ר' יוסי בי ר' בון. ר' יהושע דסכנין. ר'
יונה בוצריי. ובזמן הזה בכבל: ר' נחמן בר יצחק, ר' פפא.

הדור הששי.

ר' חיה בר אדא. ר' שמואל בי ר' יוסי בי ר' בון. ר' נחמן.
רבנן דקסרין האחרונים. ובזמן הזה בכבל: אטימר, ר' אשי, ר' מרדכי.

ונבוא עתה להזכיר האמוראים הירושלמיים ע"פ אלפ"א בית"א ודורו של
כל אחד ואחד. וראינו להביא אצל כל אמורא איזה מאמרים המורים על דרך
לימודו או על מדותיו, ולפעמים הרחבנו בזה הדיבור וספחנו לו גם קורותיו,
ועיי' יודעו חיי החכמים ההם ומפעליהם. — והעלינו על הספר גם שמות
אמוראים אשר לא נמצא מהם כ"א מאמר אחד, ולפעמים הם לבד האומרים
בשם אחרים. — ולפעמים יפקדו בפרק זה שמות האומרים כאלה, ולדיעות
סדר האמוראים לא יגיע נזק בזה. ובירושלמי נזכרים הרבה אמוראי דכבל,
חברנו לבד כמה שבא מהם בירושלמי, ועיקר מקומם בסדר הדורות להבכיל.

ובענין סדר הדורות בירושלמי ביררנו הדור של האמורא במקום שצריך
בירור, ולפעמים אטרנו סתם חי בדור פלוני והבאנו אצלו אמורא אחר שנתברר
דורו כמ"א והוא היה רבו או חברו, ועל הקורא לעיין בערך של זה אמורא
אחר. — ולפעמים לא היה בידינו לברר הדור של האומר, ולפעמים יש לברר
קצת אם נזכר שם אביו ובא במקום אחר חכם בשם זה ודורו ידוע וכמו שזכרנו
לעיל כלל ז'.

עוד יש להזכיר שבירושלמי ד' ויניצאה בא בערכוביא רבי פלוני רב
פלוני, ולרוב רבי פלוני. והתואר רבי אינו מורה שזה החכם היה סמוך ואינו
כ"א כינוי כבוד, כי כן היו מורגלים בא"י לכנות החכם בשם רבי. ובכ"י ליוון
(עיי' ס"ה) לא נמצא כלל אצל אמוראי דא"י רבי או רב כ"א ר' (אך עיי' ערך
שמואל בר בא וערך שמעון בר בא, שנראה שהיו מדויקים בזה. עיי' הוספות. ואפשר
שהכינוי ר' יצא לרוב מידי הסופרים). אבל אמוראי דכבל זכרו הן בדי'
ויניצאה הן בכ"י בשם רב אם לא שהיו ימים רבים בא"י כגון רבי זעירא, רבי
ירמיה (ובד' קראקא וקראטאשין קילקלו הרבה בזה והדפיסו ככל אות נפשמ
רבי, רב, בלי הבחנה). וזה לנו למראה עינים בהוראת מקום האמוראים.

בכל מקום שנזכר בזה הפרק האמורא סתם הוא בן א", ואך באמורא

שהוא בן כבל ראינו לפרט שהוא בן כבל (ולרוב יפורט ע"י שנקרא רב וכמו שזכרנו) ואם עלה לא"י או לא.

לפעמים נזכר בירושלמי שם אומר כלי כינוי רבי או רב, והוא לפעמים ע"י שניאת הסופרים, ולפעמים האומר לא הגיע למעלת חכם ולהיות מכונה בשם רבי. ולפעמים יש טעם אחר בזה ע"י ערך כהנא.

לפעמים בא במסכתא אחת מאמר בשם פלוני ובמסכתא אחרת בא זה המאמר בשם פלוני אחר, וזה נמצא ג"כ בהרבה מקומות בכבלי וכידוע. ולפעמים נראה לעינים בירושלמי שהשינוי נולד לבד ע"י ט"ס. ע"י פאה פ"ד הל' ד' (י"ח ע"ב) ר' יונה ר' חייה ר' יהושע בן לוי ובמס' חלה פ"ג הל' ג' (נ"ט ע"א) ר' חונה ר' חייה וכו' וצ"ל בהגך ב' מקומות או ר' יונה או ר' חונה והסופר טעה וכתב ר' חונה בט' ר' יונה או להיפך.

והנה כבר הערנו פ"ב שהסופרים הוסיפו במקומות אין מספר אות יו"ד, ונמצא ר' פדיה (והוא הנכון וכאשר הוא נתנד) ור' פדייה, ר' בניה ור' בנייה ואנחנו ציינו לרוב בראש הערך בטלות כאלה ביו"ד אחת לבד, ר' פדיה, ר' בניה וכו'.

אות אל"ף.

אבא ע"י ערך רב.

רב אבא שקלים פ"ב הל' א' מתני' בשומר חנם אבל בשומר שכר לא בדא אמר רב אבא ואפי' תימא בשומר שכר נגנבו בליסטים מוויין אבדה במי שטבעה ספינתו בים ע"כ והם דברי רבה בכלי ב"מ נ"ח ע"א ע"ש. — יבמות פ"ב הל' א' ר' בא ר' יהודה בשם רב אם יבוא אליהו ויאמר שחולצין במנעל שומעין לו שאין חולצין בסנדל אין שומעין לו שהרי הרבים נהגו לחלוץ בסנדל. ובכלי יבמות ק"ב ע"א איתא אמר רבה אמר ר' כהנא אמר רב אם יבוא אליהו ויאמר חולצין במנעל שומעין לו וכו', הנה ר' אבא ור' בא בשני מקומות אלה הם אחד עם רבה דבכלי (אלא שבכבלי איתא ביבמות אמר רבה אמר ר' כהנא ובירושלמי ר' בא ר' יהודה, ושינוי כזה מצוי לרוב וכמו שהערנו בפרק הקודם). — ואך מאמרים מעטים דרבה נמצאו בירושלמי (ע"י לקמן ערך ר' בא). — ורבה לא עלה מימיו לא"י ולא שמע מפי ר' יוחנן אשר לא ירד לבבל, והא דאיתא בכלי שנועות י" ע"ב אמר עולא אמר ר' יוחנן תמידין שלא הוצרכו לציבור נפדין תמימים יתיב רבה וקאמר לה להא שמעתא אל"ל ר' חסדא מאן ציית לך ולר' יוחנן רבך ע"כ, אין הבונה רבך ממש אלא גדול ומפורסם בדורו ואת אמרת הלכה משמיה ודרי הוא כרבך שלמדת תורה ממנו. וכן צ"ל בבלי נדרים נ"ט ע"א ובמ"א (וע"י סה"ד ערך רבה).

רבי אבא מרי בדור החמישי, חברו של ר' מתניה (ע"י ערכו). ביצה פ"א הל' ו' (ס' ע"ג) ר' ליעזר ורבי אבא מרי ור' מתניה הורי פיתא לארסקינס בשותתא שמא יצרכו לו הרבים. ואין זה ארסקינס שר צבאו של גאללוס אשר בא

לא"י בימי ר' יונה ור' יוסי, ור' יונה ור' יוסי התירו למיפי לו בשבתא (עיי' ערך ר' יונה) ויהיה הכונה במאמר זה ג"כ שר' ליעזר ור' אבא מרי וכו' התירו לאפות לחם בשבת (וכמו שחשבו קצתם) חדא דהש"ס קאמר שמא יצרכו לו, וכי יעלה על הדעת שמותר לכתחילה לחלל שבת באפייה שמא יצרכו לו, ועוד מה זה דאמר שמא יצרכו לו הרבים. והמע"ן שם בסוגי' יבין שהתירו לפעמים שבות משום צורך הרבים וכדאיתא שם ר' ירמיה הורי לבר גירונטי אסיא מיטענה בסדינא מיעול מבקרא ביישייא בשוכתא מיישא בר בריה דר' יהושע בן לוי מיטען בסדינא מיעול מידרוש בציבורא בשוכתא וכו' שמא יצרכו לו הרבים, ומספר הש"ס אח"כ דר' ליעזר וכו' הורי פיתא לארסקינס, וזה ארסקינס היה רופא והתירו לו פיתא שמא יצרכו לו הרבים. ופיתא הוא איזה מלבוש אשר יש בו צד שבות וכהא דהורי ר' ירמיה לבר גירונטי אסיא מיטענה בסדינא. ויותר נראה שצ"ל פיתס והכונה כסא כעין חבית כל' שיש עליו כעין גג עשוי לצל (ופיתס בל' יוני חבית *πίθος* ובבל' ביצה ט"ו ע"ב פטסין), וכהויה דלעיל שם ר' חונה הורה לריש גלותא לצאת בכסא. — פסחים פ"ה סוף הל' ב' שקלים פ"ב הל' ה' מקשי ר' אבא מרי אדברי ר' בון בר חייה בשם שמואל בר אבא. ועיי' לקמן ערך ר' בון בר חייה. — יומא פ"ח הל' א' תענית פ"א הל' ו' אמר ר' אבמרי אין לית כאן סך לית כאן שותה. ובמס' מ"ש פ"ב הל' א' איתא אמר ר' אבא מרי אין לית כאן סך וכו' במקום ר' אבמרי דמס' יומא ותענית. — שבועות פ"א ל"ג ריש ע"ב אמר ר' אבמרי לית יכיל דכתיב מלבד עולת החודש (ובד' ליוורנו הל' ד' בטעות ר' אבמרי) והוא ר' אבא מרי בהבלעת האותיות ונמשכו ב' תיבות לתיבה אחת עיי' לעיל ריש פ"ב. ונמצא ג"כ

רבי אבא מרי אחוי דר' יוסי ואפשר שהוא אחד עם הקודם. ערלה פ"ג הל' א' פסחים פ"ב הל' א' והכתיב ולחם וקלי וטרמל לא תאכלו (פ"ו וקשה לר' אבהו דאמר התם בשם ר' לעזר כל מקום שנאמר לא תאכל לא תאכלו לא יאכלו את תופס איסור הגייה באיסור אכילה וכו') אמר ר' אבא מרי אחוי דר' יוסי שנייא היא שקבע לו הכתוב זמן. — תענית פ"א הל' ג' (ס"ד ע"א) אמר ר' אבמרי אחוי דר' יוסי הכל מודים בשבעה עשר שהוא זמן כימה לשקע שבו ירד מכול לעולם. — וזה ר' יוסי נראה שהוא ר' יוסי חבירו של ר' יונה וחי בדור הרביעי, עיי' ערכו, ור' אבא מרי היה קצת זוטר מיניה וחי בדור החמישי.

ר' אבא קרטינגנאה עיי' ערך ר' בא קרטינגנאה. וכן כל ערכי ר' אבא אשר לא נזכרים במחלוקת זאת עיי' ערך בא. גם מצינו רבא והוא ר' בא ויבוא ג"כ בערך בא.

אבא בר אבהו ב"ק פ"א הל' א' (ב' סוף ע"ב) ועיי' ערך רב.

אבא בר בא פאה סוף פ"ח אבא בר בא יהיב לשמואל בריה פרישין (עיי' לעיל נ' ע"ב כל הסיפור). — כתובות פ"ב הל' ו' נשים נשבו לשם אתא

עובדא קומי אבא בר בא ולוי ושמואל וכו' אמר ליה אבא בר בא אלו הוינן
 בנתך בן הייתה אומר ע"כ. וכל זה איתא בבבלי כתובות כ"ג ע"א בשם אבא
 דשמואל ושמואל. — יבמות פ"ד ו' ע"א אמר לון ר' נחמן בר יעקב כההין
 עובדא אתא קומי רבה בר בא ואכשרו, והוא ר' אבא בר בא (עיי' ערך אבא
 אבוי דשמואל). וכן איתא שם סמוך לזה אבא בר ווא פליג על שמואל
 בריה ע"ש. וכן נזכר שם פט"ו ט"ז ע"א קם אבא בר בא ולחש לה וכו'
 שמואל אמר תמן הוינא וכו' אלא אבא הוא דלקה. — והנה בבבלי איתא
 בכל מקום אבא דשמואל ולא נזכר בשמו הפרטי, ומתירושלמי ידענו ששמו
 היה אבא. — ועיי' בבבלי פסחים ק"ג ע"א שלח ליה אבא דשמואל לרבי
 ילמדנו רבינו סדר הבדלות היאך שלח ליה כך אמר ר' ישמעאל בר ר' יוסי
 שאמר משום אביו וכו'. וידוע שרבי מסדר המשנה חיבב מאוד דברי ר' יוסי
 ושאל את ר' ישמעאל בנו בהרבה מקומות מה אמר אבוך בכך, וטוה נראה
 שזה רבי ששלח אליו אבא דשמואל הוא רבינו הקדוש ולא ר' יהודה נשיאה.
 גם יש לדון מזה שהיתה כבר ישיבה בבבל בימי רבינו הקדוש. אך בבבלי
 יבמות קט"ו ע"ב איתא ושלחה אבא דשמואל קמיה דר' יהודה נשיאה.
 ועיי' ערך ר' יודה נשיאה א'. — פסחים פ"ה הל' ב' (ל"ב ע"א) שחמו לשמו
 לדוק דמו שלא לשמו בשאר ימות השנה על דעתיה דר' יוחנן כשר על
 דעתיה דר' שמעון בן לקיש פסול אמר ר' יוחנן על דא אמר לי אבא בר בא
 וכו' וא"כ עלה אבא דשמואל לא"י כי ר' יוחנן לא ירד לבבל. אך שקלים
 פ"ב הל' ה' (מ"ו ע"ד) הגי' על דעלי (הוא כמו דאעלי וכן עוד שם אמר ר'
 יוחנן על דאעלי ר' חנינא ובר' קראקא וקראטאשין בטעות על דא עליל).

אבא בר רב הונא תרומות פ"א ט' ע"ד אבא בר רב הונא אמר שתוי אל
 תפלל ואם התפלל תפילתו תתנונים שיכור אל תפלל ואם התפלל תפילתו גדופין.
 ובבלי עירובין פ"ד ע"א איתא אמר רבה בר רב הונא שתוי אל תפלל וכו' כמעט
 מלה במלה כהך דירושלמי תרומות, וזה מוכיח שאבא בר רב הונא דירושלמי הוא
 רבה בר רב הונא דבבלי. — ברכות ריש פ"ב מגילה פ"ב הל' ב' אבא בר רב
 הונא ור' חסדא הוון יתבין אמרין אף בתקיעות בן סלקון לבית רב (במגילה הני'
 לבית רבי) ושמעון ר' חונה בשם רב הונא (במגילה הני' בשם רב, והוא
 הנכון) אפילו שמען עד תשע שעות יצא ע"כ. — אבא בר רב הונא הוא
 בבבלי ובנו של רב הונא תלמידו של רב זכתי ר' חסדא וכמאמר הירושלמי
 ברכות וכו' (ולא כלישנא אחרינא שמביא רשיי מ"ק כ"ה ע"ב ד"ה ספר מלחמות
 שהיה בנו של רב הונא ריש גלותא בימי רבי, וכבר הוכיח בעל סה"ד
 בן בראיות אחרות), ומת בבבל כדאיתא מ"ק כ"ה. — ונראה שלא עלה
 מימיו לא"י.

רבי אבא בר זבינא, זבינא (בחילוף בית ומ"ם עיי' ריש פ"ב) בדור
 הרביעי, תלמידו של ר' זעירא. כלאים פ"ט ל"ב ע"ד כהדא דר' זעירא מספק
 לר' אבא בר זבינא ויאמר לבר ראשון הלא יחוט ליה מסאניה בכיתן אלא
 ברצועה וע"ש שזה ר' זעירא הוא ר' זעירא הראשון דר' לא חולק שם עליו

עיי' ערך ר' הילא. — דמאי פ"א כ"א סוף ע"ד רבי אבא בר זבינא בשם ר' זעירא אמר אין הוון קדמאי בני מלאכים אנן בני נש ואין הוון בני נש אנן חמרין. ובמס' שקלים מ"ח ע"ד איתא ר' אבא בר זבינא. ועיי' בבלי שבת ק"ב א"ד זורא אמר רבא בר זבינא אם ראשונים כמלאכים וכו', וגי' הירושלמי נראה עיקרת דנכל טקום מצינו שר' אבא בר זבינא היה תלמידו של ר' זעירא (זורא), עיי' ברכות פ"ז ריש ע"ג רבי אבא בר זבינא הוה משמש קומי ר' זעירא מוג ליה כבא אמר ליה סב בריך וכו' ובמ"א. — סנהדרין פ"ו הל' ט' (כ"ג ע"ד) ר' בא בר זבינא בשם ר' הושעיה גדול הוא קידוש השם מחילול השם בקידוש השם כתיב לא תלין נבלתו ובחילול השם כתיב ויהיו תלויים עד נתך מים עליהם. — שביעית פ"ד ל"ה ע"א סנהדרין פ"ג הל' ו' רבי אבא בר זבינא הוה מחייט גבי חד ארמאי (בסנהדרין הני גבי חד בר נש) ברומי אייתי ליה בשר דנבלה אמר ליה אכול ע"ש המעשה שרצה למסור נפשו על זה. — ב"מ פ"ה הל' ח' (י' ע"ג) אבא בר זבינא (כה"א) יהיב חד דינר לקפילה ונסיב מיניה בשעה זלילה דכל שתא.

אבא כהן בר דליא, דלוייה פאה פ"ד י"ח סוף ע"א גיטין פ"ח מ"ט ע"ג ר' שמעון בן לקיש בשם אבא כהן בר דליא אדם זוכה לחבירו במציאה וכו' ועוד אמר ר"ל בשמו ב"ב פ"ח ט"ז סוף ע"א ושם איתא בר דליית. — ובבלי ב"מ י' ע"ב איתא ואמר ריש לקיש משום אבא כהן בדללא. ועיי' ערך בר דליה. רבי אבא, בא, בריה דר' חייא בר אבא ברכות ט' ע"ג רבי אבא בריה דר' חייא בר אבא ר' חייא בשם ר' יוחנן היה קורא בתורה ונשתתק וכו'. — פאה ט"ז ריש ע"ג (סוטה פ"ט הל' ט"ז) שאלו את ר' יהושע מהו שילמד אדם את בנו יונית וכו' רבי בא בריה דרבי חייא בר ווא רבי חייא בשם ר' יוחנן מפני המסורות. — והיה ברור השלישי עיי' חולין פ"ו ע"ב ת"ש דר' אבא בריה דר' חייא בר אבא ור' זורא הוה קיימי בשוקא דקיסרי וכו' אמר להו ר' זורא לא שבקתון לי דאישיליה לסבא וכו'. ועיי' ערך ר' זעירא א' וערך ר' חייא בר אבא.

אבא בר חנה עיי' בערך שאחר זה וערך ר' חנה בר אבא.

אבא בר בר חנה ברכות פ"ב הל' א' (ד' ע"ב) אבא בר בר חנה בשם ר' יוחנן כדי שאילת שלום בין הרב לתלמיד וכו' והוא רבה בר בר חנה הנזכר בבבלי. — ועיי' ירושלמי ברכות סוף פ"ח רב בשם אבא בר חנה ואית דאמרי לה אבא בר חנה בשם רב. אכיו של אבא בר בר חנה היה שמו אבא וכדאיתא ב"ק פ"י הל' א' אמר ר' בא בר חנה לא הוה ר' חיה חכיבי פתר לה וכו'. ועיי' בבלי סנהדרין ה' ע"א דחנה היה אחיו של ר' חייא. — גיטין פ"א הל' א' (מ"ג ע"ב) ר' זעירא בשם אבא בר חנה שנים שהביאו את הגט אינו צריך לומר בפנינו נכתב וכו'. — ואבא בר חנה היה אכיו של רבה בר בר חנה, ולכן נסתפק בירושלמי ברכות דלעיל אם אמר רב בשם אבא בר חנה או אבא בר חנה בשם רב. ועיי' שבת קרוב לסוף פ"ד פלוגתא דרב ואבא בר חנה כחירות שגידען לשכיבה. וכן ביצה פ"ד הל' ד' (ס"ב ריש ע"ד) פליגי רב אבא בר חנה ורב

במצילין מכירה לתנור. — ומה דאיתא ב"מ פ"ה הל' ז' אמר רב כגון אנא לרבה בר בר חנה ורבה בר בר חנה לי הוא ט"ס וצ"ל כגון אנא לאבא בר חנה ואבא בר חנה לי. ומה שהיו קורין להאמורא דריש הערך רבה בר בר חנה ולא רבה בר אבא בר חנה נראה כדי שלא לכפול שם אבא. — אבא בר חנה ובנו אבא שניהם היו בכליים, ואבא בר חנה לא עלה לא"י אבל בנו אבא בר בר חנה עלה לא"י ולמד אצל ר' יוחנן ולכן אמר הרבה פעמים בשמו. ומא"י חזר לבבל בימי רבה בריה דרב הונא עיי' בבבלי פסחים נ"א ע"א.

רבי אבא בר יוסף ביצה פ"א הל' ג' (ס' ע"ב) ר' יוסה בי רבי בון אמר איתפלגון רבי זירא ורבי אבא בר יוסף חד אמר יש הכן לצואה וחורנה אמר אין הכן לצואה. ובבבלי ביצה ח' ע"ב איתא אמרי במערבא פליגי בה ר' יוסי בר חמא ור' זירא ואמרי לה רבא בריה דר' יוסף בר חמא ור' זירא וכו' (והפלוגתא בשינוי קצת כאשר הוא לרוב עיי' פ"ג). וידוע שרבא בריה דר' יוסף בר חמא הוא רבא הנודע בבבלי, חברו של אב"י. ובאה הפלוגתא דאמוראי דבבל מא"י לבבל. וכבר הערנו על זה בפרק הקודם. ור' אבא בר יוסף בל' רבא חברו של אב"י לא נזכר בירושלמי כי אם מעט מזער, ור' בא (עיי' ערך ר' בא) אינו רבא, וגם ר' אבא הנזכר בירושלמי אינו רבא כאשר יבין המעיין במימרות דרבא בבבלי, אשר כמעט אין אחת מהן הובאה בירושלמי. — ובמס' יבמות פ"ד הל' י"א (ו' ע"א) איתא ר' אבא בר זוטרא בשם שמואל כל שהוא בה"י רבה באל"ף רבא ופ' בעל קרבן עדה כל שהוא בה"י בסוף הוא רבה והך דרבא רבא אמרה ע"כ, והוא טעות גמור דאיך אמר שמואל שחי קודם רבה ורבא כל שהוא בה"י רבה וכו' ועוד דרבה ורבא לא נזכרו בירושלמי כי אם באחד או שנים מקומות ונקראים ר' אבא. אבל הגי' לפנינו משוכשת, והעיקר כמו שהוא נדה פ"א מ"ט ע"ב כל שהוא בהרבה הרי הוא בארבע (צ"ל בארבה) ובכ"ר פ"ב איתא כל שהוא הרבה ארבה ועיי' יפה מראה יבמות שם.

רבי אבא בר יעקב ברכות פ"ו י' ע"ב רבי אבא בר יעקב בשם ר' יצחק רובה ר' כשהיה אוכל בשר או ביצה היה אומר אשר ברא נפשות רבות להחיות בהן נפש כל חי. — ועיי' בבבלי סנהדרין כ"ז כי הא דבר חמא קטל נפשא אמר ליה ריש גלותא לר' אבא בר יעקב פוק עיין בה וכו' ור' פפי תלמידו של רבא השיב עליו ע"ש, מכ"ז יצא לנו שהיה בבבלי ואפשר שלא עלה לא"י מימיו.

רבי אבא בר ירמיה, בדור השני, ברכות פ"א ב' ע"ד דמר ר' זעירא בשם ר' אבא בר ירמיה שלש תמיפות הן תקף לסמיכה שחיטה וכו' ובבבלי ברכות מ"ב איתא אמר ר' חייא בר אשי אמר רב ג' תמיפות הן וכו'. — מגילה סוף פ"ג ר' זעורא אבא בר ירמיה ר' מתנה בשם שמואל (ב' פעמים). — כתובות פ"ג הל' א' ר' זעירא בשם אבא בר ירמיה שני דברים אמר חנן הלכה ביוצא בו. — וזה ר' זעירא האומר בכל מקום בשם ר"א בר ירמיה הוא ר' זעירא הראשון שהיה בדור השלישי. ועיי' בבבלי שבת סוף פ"ה שנשתבח רב

הרבה נאבא אבוה דר' ירמיה בר אבא ואמרי לה אחא אחוה דאבא וכו'.
 ובבלי גדה י"א ע"ב איתא אמר ר' זירא אמר ר' אבא בר ירמיה אמר שמואל
 אשה שאין לה וסת בעיא בדיקה וכו'. ונראה שהיה בכלאי ורי זירא היה
 תלמידו טרם שעלה (ר"ז) לא"י והא דירושלמי ברכות ג' תכיפות נראה דצ"ל
 ר' זעירא ר' אבא בר ירמיה בשם רב, או שלא היו יודעין בא"י שאמר לה
 רב ובא לשם השמועה ע"י איזה תלמיד (עיי' פ"ג) אמר ר"ז בשם ר"א בר
 ירמיה.

רבי אבא בר כהנא בדור השלישי. מעשרות פ"ג נ"א ע"א דלמא ר'
 זעירא ורבי אבא בר כהנא ורבי לוי הוון יתבין והוה ר' זעירא מקנתר לאילין
 דאגדתא וצווה להון ספרי קיסמי אמר ליה רבי בא בר כהנא למה את מקנתר
 לון שאל ואינון מגיבין לך וע"ש שהיה בעל אנדה. — פסחים פ"ד הל' ט'
 (ל"א ע"ב) רבי אבא בר כהנא בעי קומי ר' אימי המשכיר בית לחבירו ונצרך
 לדמיו ע"ש.

אבא בר ריה דר' נחמן אמורא בכלאי בימי הרבה בר רב הונא. ערלה
 פ"ב הל' ג' (ס"ב ע"א) אבא בר ריה דרב נחמן דברי ר' מאיר משום שאובה ניכרת. —
 סנהדרין פ"י כ"ז ע"ד רבה בר נחמן אמר לה בשם ר' ברכיה וכו' עד אותה
 הישעה זכות אבות קיימת. — ובבלי יבמות כ"ה ע"א איתא שלח ליה רבה
 בר הונא לרבה בר ר' נחמן ילמדנו רבינו כנס מהו וכו'. ועיי' לעיל ערך אבא
 בר רב הונא.

רבי אבא בר נתן בדור השני. ט"ק פ"ג הל' ד' (פ"ב ע"א) חד בר
 נש אובד תפילוי בטועדא אתא לגבי ר' חננאל ושלחיה לגבי רבי אבא בר
 נתן אמר ליה הב ליה תפיליך וזיל כתוב לך אמר ליה רב איזיל כתוב ליה.
 ועיי' נזיר פ"ג הל' ב' (נ"ו ריש ע"ג) שהיה נושא ונותן עם ר' יסא (אסי)
 תלמידו של ר' יוחנן ור' יסא איקפיד עלוי ומת.

רבי אבא בר ריה דרב פפי בדור הרביעי. ברכות פ"ד ז' סוף ע"ב ביכורים
 ריש פ"ב אמר רבי אבא בר ריה דר' פפי ר' יהושע דסיכנין בשם ר' לוי בכל
 עצב יהיה מותר ודבר שפתים אך למחסור חנה על ידי שריבה בתפילה קצרה
 ביטוי של שמואל. — שבת פ"ג הל' א' אמר ר' מנא (הוא ר' מנא השני)
 אנא קשייתה קומי רבי בא בר ריה דרב פפי אין תימר לשעבר וכו'. — ונזכר
 ג"כ יומא פ"ד הל' א' ע"ש, ובמס' מגילה פ"א ע"א ע"ג איתא לא יעמוד אדם
 ויתפלל במקום גבוה מה טעמא אמר ר' בא בשם ר' פפא מטעמקים קראתיך
 ה' והוא ט"ס וצ"ל אמר ר' בא בר ריה דר' פפי וכדאיתא ברכות פ"ב ד' ע"ד.

רבי אבדומי ב"ב פ"ט הל' א' היה שם לאילו ולאילו מזון שנים עשר
 חודש ואלמנה לזון מהו שיאמרו בנים לננות כלום אין לכם אלא מזון שנים
 עשר חודש אמר רבי אבדומי נשמעינה מהדא אם אמרו היתומים הרי אנו מעלין
 ניכסי אבינו יותר דינר אין שומעין להן. ועיי' כתובות פ"ג הל' א'.

רבי אבדימי דחיפה. עיי' ערך ר' אבדומא דחיפה.
 רבי אבדימא דציפורין בדור החמישי. ברכות פ"ד ח' ע"א רבי אבדימא

דציפורין בעי קומי ר' מנא איכן אומרה פ' הנרכה דט"ב, וע"ש שר' חייא דציפורין תיקן ברכה ליחיד בט"ב. ועיי' ערך ר' חייא ציפוראה ומוה תבין שזה ר' מנא הוא ר' מנא השני.

רבי אבדימי (אבודמי) אחוי דר' יוסי שבת פ"ב ה' ע"א הכעיר וכיבה בנפיחה אחת חייב שתים אמר רבי אבדימי אחוי דר' יוסה דרא אמרה נפח בכלים ושיברן משלם נזק שלם. — כלאים פ"ו הל' ה' (ל' ע"ג) רבי אבודמי אחוה דר' יוסי חזר ובנייה את אומר חזר עדים למקומו. — ונזכר עוד ברכות פ"ה ט' ע"ב ע"ש. ואין לברר אם הוא אחוי דרבי יוסי הראשון וחי בדור השני והשלישי או אחוי דר' יוסי שני וחי בדור הרביעי.

אברן בדור הראשון. ברכות פ"ד ז' ע"ג רבי מפקד לאברן אמוריה אכרין קומי ציבורא מאן דמצלי יצלי דרמשא עד יומא קאים. — שם ריש פ"ה אברן שאל לרבי כמה מעלות בקודש וכו'. ועיי' בבבלי יבמות ק"ה ע"ב ובמה שכתבו התו' שם אבא יודן בירושלמי ואברן לישנא קלילא ע"כ, אבל בירושלמי איתא ג"כ אברן וכוונת התו' על הבר' פ"י ושם איתא אבא יודן, והראשונים כינו לבר' ירושלמי, עיי' פ"ג.

אבה אבוי דשמואל ב"מ פ"ד הל' א' אמר ר' אידי אף אבה אבוי דשמואל בעא קומי רבי מהו ללוות דינרין בדינרין. — והוא אבה דשמואל הנזכר בבבלי, אף שבירושלמי לא נזכר במ"א על שם בנו וגם לא נקרא אבה כ"א אבא ולבד יבמות פ"ד יוצא מן הכלל עיי' לעיל ערך אבא בר בא. וזה רבי ששאל אבה אבוי דשמואל קומיה הוא רבינו הקדוש בעל מסדר המשנה, דאף שרבי הוא לפעמים ג"כ כינוי לר' יהודה נשיאה (עיי' ערך ר' יודה נשיאה א') הוא לבד בסתם ירושלמי אבל בפי האמוראים רבי הוא רבינו הקדוש. וזה מוכיח ג"כ שאבה דשמואל חי בזמן רבינו הקדוש ושלח לו שאלות וכמו שכתבנו בערך אבא בר בא, וגם הך בעא קומי דב"מ הוא בשליחות דלא מצינו כלל שאבה דשמואל עלה לא".

רבי אבהו א'. ברכות פ"ה ה' סוף ע"ד ר' אבהו בשם ר' אבהו דרשו ה' בהמצאו איכן הוא מצוי בכתי כניסיות ובכתי מדרשות. — ובמס' ביכורים פ"ב ס"ד ע"ד איתא חילפיי בר בריה דרבי אבהו אמר שמעית קליה דר' דרש ויהי בעשרת הימים ויגוף ה' את נבל וימת תלה לו הקביה שבעת ימי אכלו של שמואל וכו' ע"כ. וממה שנאמר בר בריה דר' אבהו מוכח שהוא ר' אבהו א' דר' אבהו ב' לא ראה רבינו הקדוש מעולם וגם מת זמן הרבה אחר ר' יודה נשיאה. — ומוה המאמר דביכורים יש לדון שר' אבהו א' היה קדמון כאמוראים ובימי רבינו הקדוש גם אם נניח שר' הנזכר כאן הוא ר' יהודה נשיאה, דהרי חילפיי בן בנו של ר' אבהו שמע זה ר' דדרש (ואפשר שחסר איזה תיבה אחר שמעית קלי' דר' והיה כתוב כאן שם איזה אמורא).

רבי אבהו ב' בדור השלישי. הוא האדם הגדול הנזכר לרוב בירושלמי ובבבלי והיה מתלמידי ר' יוחנן האחרונים (עיי' ערך ר' יוחנן). ור' יוחנן קרא אותו כל חיבה "בני", ברכות פ"ב ד' ע"ב. — עיקר מושבו של רבי אבהו

היה בקיסרין. דמאי סוף פ"ב הנהיג ר' אבהו בקיסרין שיהו שניהן (החלב וגידי הנשה) משל לוקח בנין דיהוון מרבין טבאות. סנהדרין פ"א הל' א' ר' אבהו הוה יתיב דיין בכנישתא מדרתא דקיסרין לגרמיה. ועוד נזכר בהרבה מקומות בירושלמי שישב בקיסרין וגם בכבלי איתא דהתקין בקיסרי עיי' לקמן. — ר' אבהו הלך לדרום. ברכות פ"ח הל' א' ר' אבהו כד הוה אזיל לדרומה הוה עבד כר' חנינא (אך נראה שיש שם ט"ס דר' חנינא לא היה בדרום עיי' ערכו). בכלי עירובין נ"ג ע"ב אמרי לר' אילעי הצפיננו היכן ר' אבהו צפון אמר להן נתייעץ במכתיר והנניב למפיבושת עיי' ברש"י שם (ובערוך ערך כתר ג' אחרת). — והלך ג"כ לכצרה. שבת פ"ג הל' א' ר' אבהו הורי בכוצרה ממלא גצרא רמח וכו'. — גם הלך לאלכסנדריאה. עיי' עירובין סוף פ"ג ר' אבהו אזל לאלכסנדריאה ואטעינון לולבין בשוכתא וכו'.

בימי ילדותו היה בטבריא כי למד שם אצל ר' יוחנן, וגם אחר שקבע דירתו בקיסרין הלך לפעמים לטבריא, ואפשר לקבל פני ר' יוחנן. פסחים פ"י ל"ז ע"ג שקלים פ"ג מ"ז ע"ג ר' אבהו אתא לטבריא חמוניה תלמידו דר' יוחנן אפוי נהדין אמרון קומי ר' יוחנן אשכח ר' אבהו סימא אמר לון למה אמרו ליה אפוי נהדין אמר לון דילמא אורייתא הדתא שמע סלק לגביה אמר ליה מה אורייתא הדתא שמעת אמר ליה תוספתא עתיקתא וקרא עלוי חכמת אדם תאיר וכו'. (ועיי' דרכי משנה 307 הערה ג'). — וגם בימי זקנותו הלך לפעמים לשם. ביצה פ"א הל' ו' (ס' ע"ג) ר' אבהו הוה נחת מסחי בהדין דימוסין דטיבריה והוה מסתמך על תרין גותיין שרעון וקפון שרעון וקפון אמרון ליה מהו הכין אמר לון שימרתי כחי לזיקנותי. ועיי' בבלי כתובות ס"ב.

לר' אבהו נמצאים הרבה מאמרים בכל מסכתא ומסכתא המורים על עומק לימודו. גם אהב להעמיק בחשבונות עיי' תרומות פ"ה הל' ג' (מ"ג ע"ג) אמר ר' אבהו כל ימינו היינו טועין בה כמקל הזה של סומא עד שלמדנוה מן חשבון גימטריא קבא כמה עבד עשרין וד' ביעין וכו'. — סוכה סוף פ"ה אמר ר' אבהו הישבתים (צ"ל הישבתים וכאשר הוא תענית פ"ד הל' ב' עיי' בהסכמת חכם צבי להירושלמי סדר זרעים ד' אמשטירלדס) שאין משמר נוטל ושונה בשדה אחוזה עד שיטול חבירו (עיי' פירושו בהסכמה הנזכרת).

ר' אבהו אמר במקומות אין מספר בשם ר' יוחנן. גם אמר בשם ר' שמעון בן לקיש, בשם ר' אלעזר, בשם ר' יוסי בן חנינא. ועיי' כ"ט סוף פ"ד ר' אבהו הוה עסיק באילין לסוטיא אתא שאל לר' יוסי בן חנינה וכו'. — והתורה טחורת על אכסניא שלה ואחרי מות החכמים אלה היה ר' אבהו גדול הדרור ולו נתאספו הרבה תלמידים. ומ"ט לא פסקה הישיבה מטבריא. וקצת נראה שגם בימי ר' אבהו האחרונים היתה ישיבת טבריא גדולה משיבת קיסרין, כי ר' אבהו שלח בנו לטבריא ללמוד שם תורה. עיי' פסחים פ"ג הל' ז' (ל' ע"ב) ר' אבהו שלח לר' חנינה בריה יוכי בטיבריה אתון ואמרין ליה גמל הוא חסד שלח ומר ליה המבלי אין קברים בקיסרין שלחתיך לטבריא.

ר' זעירא הוה כעין תלמיד חבר לר' אבהו ושאל הרבה פעמים לפניו

וקרא לו רבי. ברכות פ"ח י"ב ע"א ר' זעירא סליק גביה ר' אבהו לקיסרין
 וכו' אמר ליה חכם רבי לרב הונא וכו'. ור' אבהו נהג כבוד בר' זעירא.
 ביצה פ"א הל' ט' (ס' ע"ד) ר' זעורא בעא קומי ר' אבהו מאן דעביד טבאות
 לא שחיק ליה מאיתמול א"ל אין וכו' אלא בנין דר' אבהו ידע דר' זעורא
 מחמר ואינון מחמרי בנין בן הו' עבד דכוותהון. — ר' ירמיה שאל לפניו.
 גיטין פ"ט הל' י' (ג' ע"ד) ר' חייה בר אשי בשם איסי האומר איני זן ומפרנס
 כוספין אותו להוציא ר' ירמיה בעי קומי ר' אבהו וכוספין אמר ליה ואדיין את
 ליי (צ"ל לזו) אם מפני ריח רע כוספין לא כל שכן מפני חיי נפש. — ר' יונה ור' יוסי
 היו מתלמידיו האחרונים. ע"ז פ"ד הל' א' אמר ר' יוסי קשיתה קומי ר' אבהו.
 — סנהדרין סוף פ"ו איתא דר' יונה ור' יוסי עלו לבקר את ר' אבהו כאשר
 מת לו ילד, ומיראתו עליהם לא אמרו לו דבר תורה ופתח הוא. וע"ש מאמר
 הנחמה אשר בו התנחם ר' אבהו, והוא מורה על עוצם יראת שמים שלו
 „מה אם רשות שלמטן שיש בה כזב ושקר וגניבת דעת ומשוא פנים ומקח
 שוחד והזוּם עודנו ומחר איננו נאמר בה הקרובין באין ושואלין שלום דינים
 והעדים לומר שאין בלבינו עליכם כלום שדן אמת דנתם רשות של מעלן
 שאין בה לא כזב ולא שקר ולא גניבות דעת ולא משוא פנים ולא מקח
 שוחד והוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים על אחת כמה וכמה שחייבים
 אנו לקבל בידת הדין“. ועוד זאת לר' אבהו שבמקום גדולתו שם ענותתו.
 עיי' בבלי סוטה מ' ע"א.

ר' אבהו נזר על יינם של כותים שקילקלו מעשיהם בימיו. ע"ז פ"ה
 הל' ד' (מ"ד ע"ד). — ר' אבהו היה קרוב למלכות (פ"י להשלטון רומי אשר
 היה אז בקיסרין) וגם המאמר דבבלי בתוכות י"ז מורה על זה ע"ש. וכן מורה
 הסיפור ירושלמי מגילה פ"ג סוף הל' ב' שלחו לו רבי חייה ר' יוסי
 רבי אימי להשתדל בעדם אצל אנטיפוסטה (ובמ"א אנטיפוטי) דקיסרין. *)
 — לרבי אבהו היו הרבה פעמים ויכוחים עם המינים. עיי' בבלי.
 סוכה מ"ח ע"ב, ע"ז ד' ע"א ואלה מינים היו משרי השלטון עיי' ע"ז שם.
 והמעין במקומות אלה יראה שהמינים הנזכרים שם היו אנשי אמונה החדשה
 אשר הוקמה על ע"י הקיסר קאנסטנטינוס שנת ע"ב לאלף החמישי עיי' פ"א.
 וכזה יובן היטב המאמר בבלי פסחים נ"ז ע"א התקינו שיהו אומרים אותו
 (בשכ"ט) בחשאי. . . אמר ר' אבהו התקינו שיהו אומרים אותו בקול רם מפני
 תרעומת המינין ובנהרדעי דליכא מינין עד השתא אמרי לה בחשאי ע"כ. פ"י
 ר' אבהו אשר היה בא"י ושם גברה האמונה החדשה אמר התקינו שיהו
 אומרים אותו בקול רם מפני שהמינין והם בעלי האמונה החדשה העלילו על
 היהודים שהדברים אשר הם אומרים בלחש אחד שקיבלו עליהם אחרות
 הבורא הם גידופים נגד האמונה החדשה אשר עיקרה השילוש. וע"ז אמר
 הש"ס ובנהרדעי דליכא מינין כל' ששם לא נתפשטה האמונה החדשה כידוע
 עד השתא אמרי לה בחשאי.

*) ἀνθύπατος proprie Proconsul. Gloss. Basil. ἀνθύπατος ὁ σήμερον
 Λούξ. cf. Ducange Glossarium.

ר' אבהו אמר בשם ר' יוחנן מותר אדם ללמד את בתו יוונית מפני שהוא תכשיט לה וכן עשה לבנותיו. פאה פ"א ט"ו ע"ג.

ר' גמליאל בנו של ר' יהודה נשיאה היה נשיא בימי ר' אבהו ושאל לר' אבהו מהו לילך ליריד ואמר לו אף שמן הדין הוא מותר מפני שר"ג אדם קטן היה וביקש ר' אבהו לגודרו. ע"ז פ"א הל' א' (ל"ט ע"ב).

ר' אבהו היה גדול בחייו וגדול במותו. ע"ז פ"ג הל' א' כד דמך ר' אבהו בכן עמודיא דקיסרין וכו' ר' אבהו מי דמך עברון קומי י"ג נהרין דאפרסמון וכו'.

לר' אבהו היו שני בנים גדולים בתורה. ר' זעירא, ר' חנינא. ע"י ערך כל אחד ואחד על מקומו. ובבלי שבת ק"ט ע"ב קידושין ל"ב ע"ב נמצא בן לר' אבהו ושמו אבימי. וזה ר' אבהו אינו לא ר' אבהו שלפנינו ולא ר' אבהו דערך הקודם כ"א אמורא בבבלי, והוא אביו של האמורא רבה הנקרא תמיד על שמו רבה בר אבהו. — ועוד נזכר ב"ק ק"ז ר' אבהו אמורא אחרון והוא היה בימי רב אשי ע"ש.

בבבלי איתא לפעמים מגדף בה ר' אבהו, ע"י ערוך ערך גדף. ותו כתובות ב' ע"ב כתבו שכל אמורא היה תופס לשונו ע"ש. ובירושלמי לא נמצא בשום מקום מגדף ר' אבהו. וכבר זכרנו שהיה ג"כ אמורא בבבלי הנקרא ר' אבהו.

ודע דבבבלי ר"ה ל"ד ע"א איתא איתקן ר' אבהו בקיסרי תקיעה ג' שכרים תרועה תקיעה. והרבה יש לתמוה שלא נזכרה תקנה זאת בירושלמי.

רב אבודמא (אבודמי) נחותא בדור השלישי, ונקרא נחותא על שם שהיה רגיל לילך לבבל. שקלים פ"ח הל' א' אמר ר' יוסף מאן דאמר טמא כ"י יהודה וכו' אמר ליה רב אבודמא נחותא ויאות ר' יודה מודייניה דנשייא הוה. סוכה פ"ד הל' ה' נ"ד ע"ג ר"ה פ"א הל' א' חגיגה פ"א הל' ד' קיימה רב אבודמי (בסוכה ובחגיגה הגי' ר' אבודמא) נחותה בכהנים ובשעיר. וזה הוא תירוצו של ר' הונא בר יהודה בבלי פסחים ע"א ע"א ור' אבודמי שמע התירוקן בבבל והעלהו משם לא"י ונאמר בפי בני הישיבה על שמו. וע"י בבלי שם שרבא מקשי ע"ז ונראה שר' אבודמי לא היה או בבבל או שכבר מת. — ב"ב פ"ג הל' א' אמר רבי אבודמא נחותה בנכסי הגר אתאמר ר' חסדא אמר ר' יצחק בנין דלא תימר וכו' וקאי אהא דאמר ר' אבודמא, ור' יצחק חי בדור השני ובדור השלישי וצע"ק. — וע"י ערך ר' שמואל בר אבודמי. — עירובין י"ט ע"ב קיימה רב אבדימי נחיתה. — ואינו רחוק שר' אבודמי נחותה הוא ר' דימי הנזכר בבבלי שירד מא"י לשם כי אתא ר' דימי, ואבי הוא כינוי וכמו ר' אבא מרי וכו'. וע"י ערך הבא דר' אבדימי דירושלמי נקרא בבבלי ר' דימי.

רבי אבודמא דחיפה מן האמוראים הקדמונים של דור השלישי. כלאים פ"ד כ"ט ע"ב עירובין י"ט ע"ג סוכה פ"א הל' א' (נ"ב ע"א) ר' זעירא ר' אבודמא דחיפה

(בעירובין הגי' אבדימי דחיפה) בשם ר' שמעון בן לקיש לגובה אפילו עד מאה אמה. — מגילה פ"ג הל' ו' (ע"ד ע"ב) ראש חודש שחל להיות בחנוכה כמה קורין... ר' פינחס ר' סימון ור' אבא בר זמינא מטי בה בשם ר' אבודמא דחיפה קורין שלשה בחנוכה ואחד בראש חודש. ועיי' בבלי מגילה כ"ט ושם הגי' ר' דימי דמן חיפה אבל בשאלתות ח' ע"ד הגי' ר' אבדימי. — מ"ק פ"ג הל' ה' (פ"ב ע"ג) אמר ליה ר' יעקב בר אחא (לר' אבהו) עמך הייתי ושאלתיהו לר' אבודמא דמן חיפה. — גדה פ"ב הל' ו' (ג' ע"א) ר' יצחק בר נחמן ור' אבודמא דמן חיפה הוון יתיבין וכו'. — ברכות ד' ע"ד ר' לוי ר' אבדימי דחיפה בשם ר' לוי בר סיסי צריך להתיר למען תזכרו.

רבי אבודמי בר תנחום מ"ק פ"ג הל' ח' (פ"ג ע"ד) על כל המתים אינו מגלה את לבו אלא על אביו ועל אמו דברי ר' מאיר ר' שמואל בשם רבי אבודמי בר תנחום מפני שבטלה ממנו מצות כבוד.

רבי אבון, אבין א' פסחים פ"ד הל' א' ר' אלעזר בשם רבי אבין כל דבר שאינו יודע שהוא מותר ושועה בו באיסור נשאל והן מתירין לו וכל דבר שיודע בו שהוא מותר והוא נוהג בו איסור נשאל אין מתירין לו. ותענית פ"א הל' ו' הגי' רבי אבון גם יש שם שינויים אחרים ע"ש. — שמועות פ"ו הל' ד' (ל"ז ע"א) ר' לעזר בשם רבי אבין מסיק לישנא מחצין דמשח.

רבי אבון, אבין ב' בדור הרביעי ובדור החמישי. דמאי פ"ה הל' א' רבי אבין ר' שמאי בשם ר' אחא שמע לה מן דביתה. עיי' ערך ר' שמאי. — שקלים פ"ד הל' י' ר' אבון ור' בון עיי' ערך ר' בון. — ואמר כמה פעמים בשם רבנן דתמן. פאה פ"ז כ' ע"א ר' אבין בשם רבנן דתמן אני אומר עם הנקראות עם האשכולות. פסחים פ"ד הל' ג' (ל"א ע"א) דמר ר' אבין בשם רבנן דתמן זאת אומרת שאסור להמציא להן זרע. ע"ז פ"ג הל' י"ג (ט"ג ע"ב) ר' אבין בשם רבנן דתמן זאת אומרת שאין טומאת המתים מהורת. וכן במ"א. — וזה ר' אבין היה רגיל לילך לבבל כבר קודם זמן השמד גאללוס (עיי' פ"א). ועיי' בבלי פסחים ל"ד ע"ב כי סליק רבין אמרה לשמעתי קמיה דר' ירמיה, הרי שירד כבר לפעמים לבבל בימי ר' ירמיה. ועיי' פ"ד ע"א א"ל ר' ירמיה לר' אבין כי אולית לקמיה דר' אבהו רמי ליה וכו' נראה שלמד ג"כ אצל ר' אבהו וחי א"כ בדור השלישי והרביעי והחמישי, כי אמר בשם ר' שמאי, ור' שמאי היה בדורו של ר' מנא השני בדור החמישי. עיי' ערך ר' שמאי. — וזה ר' אבין נזכר בהרבה מקומות בבבלי, ונקרא רבין כלו' ר' אבין, והביא כמה טאטרים דאמוראי דא"י לבבל, וזה הוא דאיתא כי אתא רבין וכבר דברנו מזה בפרק הקודם. ואכ"י קרא אותו אבין תכלא פסחים ע' ע"א (ודברי מהרש"ל שם אינם מדויקים כל הצורך).

ועין כי שני אמוראים נקראים ר' אבון, אחד קדמון ואמר ר' אלעזר בשמו ואחד אחרון, (ועיי' פסחים פ"ד הל' א' ר' אבין בשם רבי אלעזר), לכן אין להכריע לפעמים מי הוא בעל המאמר והסיפור. עיי' הסיפור ברכות פ"ה

ט' ע"א ר' אבין על קומי מלכותא כי נפיק הפך קדל אתון בעיון מיקטלוניה
וחמון תרין זיקוקין דגור נפקין מקדליה ושנקוה. ומה שמכבד יותר החקירה
הוא שכא לפעמים בהסיפור ר' מנא עם ר' אבין והיו ג"כ שני אמוראים
בזמנים שונים הנקראים ר' מנא ועיי' ערך ר' מנא ב'. — ובענין המאמרים
נראה שסתם ר' אבין הוא ר' אבון א', וכחו של רבי אבין ב' נודע יותר — כפי
מה שיוצא מהירושלמי ומהבבלי — כמה שישנה מאמרים אשר נאמרו מפי אחרים
והביאום לבית המדרש בא"י ולבבל (גם נקרא לרוב ר' אבין). — ועיי' ערך
רבי בון.

רבי אבונא שביעית פ"ב ל"ג ע"ד רבי יוסי אמר רבי אבונא בעי מה
בין המזוהם לעושה לה בית וכו'. ר' יונה אמר ר' אבונא בעי מה בין קשין
ומה בין עפר. — כלאים פ"ט ל"ב ע"א אמר ר' זריקן יהיבו לר' אבונא
ביעתא במפה דאית בה כלאים והוא לא מקבל. — נדרים פ"ה הל' א' רבי
אבונא אמר ר' ירמיה בעי אהן יוסטא מכיון די מרחק וכו'.

רבי אבונ' בר סחורא פסחים פ"י הל' ו' (ל"ז ע"ד) התיב רבי
אבונ' בר סחורה לא כבר הזכיר על הכוס.

אביי מכות כוף פ"ב ל"ב ע"א אמר אביי תלמיד חכם צריך לפרסם את
עצמו היך בר גש דחכם חדא מיכלה ואזיל לאתר ואינון מייקרין ליה כד הוא
חכם תרין מיכלה צריך לומר לון חדא מיכלה אנה חכים ע"כ. והנראה שזה
אביי הוא אמורא דא"י ולא אביי תלמידו דרבה וחבירו דרבא, שאביי לא עלה
לא"י והלשון המאמר מורה שנאמר בא"י. ועיי' בבלי סנהדרין מ"ד ע"ב שאל
אביי את ר' דימי האי קרא במערבא במאי אוקימתא, וזה ג"כ ראיה שלא עלה
לא"י. וכן ירושלמי תרומות ריש פ"ז כתובות פ"ג הל' א' (כ"ז ע"ב) רבי אמי בבלייא
בשם רבנן דתמן טעמא דרבי שמעון בן לקיש רשע רשע וכו' והוא מיטרא
דאביי בבלי כתובות ל"ה ע"א. והר"ף סוף עירובין מביא הירושלמי דמס' ביצה
רבי ירמיה שרי מקיש על תרעא בשבתא אמר ליה אביי מאן שרי לך ע"כ.
אבל בירושלמי שלפנינו הגי' ביצה פ"ה הל' ב' (ס"ג ע"א) אמר ליה אבא
מאן שרי לך ע"ש, וכבר דיברנו מזה בפ"ג.

רב אבייא סוכה פ"ב הל' ח' (נ"ג ע"א) רבי חונא בשם רב אבייא
מתניתא אמרה כן וכו' ונראה ט"ס וצ"ל רבי אבינא.

אבימי נדרים פ"ג הל' ג' (ל"ז ע"ב) שבועות פ"ג הל' ח' אבימי אחוי
דחיפה אמר שמשית בנדרים שמשית בשבועות בעי חיפה מיבדקוניה וכו'.
ועיי' בבלי שבועות כ"ח ושם הסוגי' בשינוי. ואבימי זה הוא בכלאי תלמידו
של רבה עיי' בבלי שם.

אבימי בר טוביה נזיר ריש פ"ט חדא גויה אתת לגבי ר' אבהו אמר
לאבימי בר טובי פוק ופתח לה בנולה.

ר' אבין בריה דר' תנחום בר טריפון ביכורים פ"ב הל' א' רבי אבין
בריה דרבי תנחום בר טריפון שמע לה מן הכא ימי שנתינו בהם שבועים שנה

צא מהן עשרים שנה שאין ב"ד של מעלן עונשין וכורתין נמצאת אומר המת לחמישים מת בהיכרת.

רבי אבינא בדור השלישי. פסחים פ"ה הל' ה' (ל"ב ע"ג) דלמה רבי זעורא ורבי יעקב בר אחא ורבי אבינא הוו יתיבין אמר רבי אבינא מפני הרמאין. — גדרים פ"ד הל' א' רבי אבינא אמר רבי ירמיה בעי אילין קוזמי דייא דאית עליהון אסיר מישאל לון. ונראה שזה רבי אבינא אינו רבי אבינא דפסחים דיתבי עם ר' זעורא רבו דרבי ירמיה. — פאה פ"ג י"ז ע"ד רבי בינא בשם רבי ירמיה שייר מטלטלין לא עשה כלום, ונראה שצ"ל ר' אבינא, והוא רבי אבינא דגדרים.

רבי אביתר ברכות י"ג ע"א רבי (בדפוס אמשטירלדס אינו, וכן הנכון) אמר רבי אביתר ולא עוד אלא שנתו החרב מעל צוארו של משה על צוארו של קוסנתירו. ועיי' בבלי גיטין י' ע"ב שהיה בימי רב יהודה.

אבלט שבת פ"ג הל' ד' (ו' ע"א) ביצה פ"ב הל' ה' אבלט שאל ללוי. חכם מחכמי א"ח. עיי' ערך מלין ערך אבלט.

רבי אדא (אידי) דקיסרין בדור השלישי. עיי' ערך רבי יוחנן. ברכות סוף פ"ד בשם רבי יוחנן והוא (דיחיד יוצא בתפילת ש"צ) שיהיה שם מראש התפילה. ובבלי מ"ק כ' ע"ב איתא תנא רבי אדא דמן קסרי קמיה דרבי יוחנן. מ"ק פ"ג פ"ב סוף ע"ג רבי אידי דקיסרין בשם רבי יוחנן באת לו שמועה קרובה בשבת קודע למחר ומתאבל.

אדא בדור הראשון. עיי' ערך רבי יונתן. תרומות פ"ז מ"ז ע"ב רב שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן העיד אדא חבירינו לפנינו בששים ואמר מי שיביא לו יותר מששים מכשר אנה וע"ש הסוגיא.

אדא שמשא שבת פ"ב ד' ע"ד אדא שמשא שאל לרבי אמי בגין דאנא צנע פתילתא מן חולא, ופירושו לפי ענינו שהיה משמש חולים. אדא ברבי פאה פ"ז סוף הל' א' אדא ברבי אמר קומי ריש לקיש כן הגי' בס' הראב"ד למס' עדיות פ"ד מ"ג ועיי' ערך ברבי. ובירושלמי שלפנינו הגי' משובשת.

רב אדא בר אהבה פסחים פ"ט הל' א' היה הציבור חציים זבים וחצין טמאין רב אדא בר אהבה אמר זבין נעשין אצל טמאין כטמאין אצל טהורין. ורב חונה חולק שם ואמר אין תשלומין לפסח הבא בטומאה, ובבבלי שם פ' ע"א איתא ג"כ הק' פלוגתא דרב הונא ורב אדא בר אהבה ובגי' יותר נכונה. — שבועות פ"ז הל' ב' (ל"ז סוף ע"ד) מנה לי בידך אמר לו הן אל תתנהו לי אלא בפני פלוני ופלוני וכו' רבי בא רבי המנונא רב אדא בר אהבה בשם רב מעשה בא לפני רבי ואמר יבואו פלוני ופלוני. ועיי' ערך הבא.

רב אדא בר (אחוא) אחוה אמר משמיה דרב שנת סוף פ"ד וסוף שקלים. ובמס' תענית סוף פ"ג הל' י"ג (ס"ז ע"א) מספר הימים שהיה מלומד בנסים ושם נקרא רב אדא בר אחוה (בשני ווי"ן), והובא ג"כ בבבלי תענית ד' ע"ב ע"ש ונקרא רבי אדא בר אהבה, וזה מראה ככירור שרבי אדא בר אחוה הוא

ר' אדא בר אחבה בחילוף ה"א בחי"ת ובי"ת כו"ו, וכדרך הירושלמי עיי' לעיל ריש פ"ב. ועיי' שבת פ"א ג' ע"א אמר ליה רבי אדא בר אחבה אמרן בשמו, ובסוף פ"ד שם אמר ליה רבי אדא בר אחוא אמרין משמו. — ודע דבבבלי שם איתא שאלו תלמידיו לרבי אדא בר אחבה במה הארכת ימים, ובירושלמי תענית שם שלחו חכמים ואמרו לו מה מעשים טובים יש בידך ועוד יש שינויים בין הבבלי והירושלמי ע"ש. ובבבלי איתא דהוה בהדי רב ושמואל, מזה נראה שהיה בכלאי. ועיי' תו' שם שהו' ב' רבי אדא בר אחבה ואין להאריך.

רב אדא בר בימי (אבימי) בדור הרביעי. ברכות פ"ט י"ד ריש ע"א רבי חזקיה ורבי נחום ורבי אדא ורבי בימי (צ"ל ורבי אדא בר בימי כאשר מוכח בסוגי' שם) הוון יתבין אמר רבי תנחום לרב אדא בר אבימי לא מסתברא לברכה נאמר אמר ליה הין. ורבי זעירא היה רבו ע"ש. — ובמס' תענית פ"א הל' ג' (ס"ד ע"ב) איתא רבי חזקיה ורבי נחום ור' אדא בר איכומא וכן איתא עוד שם פעם אחרת ונראה שהוא ט"ס וצ"ל בר אבימי.

אדא בר גרשון תרומות פ"י מ"ז ע"ב רבי זעירא אדא בר גרשון רבי יודי רבי לוי בר פלגא זקן אחד בשם רבי ששים ואחת אסורות ששים ושתיים מותרות, ובחולין צ"ח ע"א איתא אמר רבי שמן בר אבא אמר ר' אידו בר אידו וכו'.

רבי אדא, אידו, בר שמעון. ברכות כ"ב ד' ע"ד מגילה פ"א הל' א' (ע"א ע"ג) רבי אדא בר שמעון בשם ר' יוחנן לא יעמוד אדם ויתפלל וצריך לנקביו. וברכות שם איתא רבי אידו בשם רבי שמעון בשם רבי יוחנן מן דמר כשר מלמטן וכו' והוא ט"ס וצ"ל רבי אידו בר שמעון בשם וכו'.

רבי אורי ברכות ריש פ"ב רבי חונה רבי אורי רבי יוסף רבי יהודה בשם שמואל צריך לקבל עליו מלכות שמים מעומד.

רבי אושעיה בר אבא גיטין פ"ד הל' ב' (מ"ה ע"ג) רבי אושעיה בר אבא אמר לרבי יודן נשייא באגדה דסבך מאן דייק לן. וזה רבי יודן נשייא הוא ר' יהודה בן בנו של רבינו הקדוש ע"ש בסוגי'. ונראה שצ"ל רבי אושעיה בר חמא, והוא רבי אושעיה מסדר הברייתא שחי בימי רבי יהודה נשיאה. עיי' ערך ר' הושעיה א'. ר' חמא. ר' יודה נשיאה א'.

ר' אחא רובא ברכות פ"ב ה' ע"א רבי ליא רבי יסה בשם רבי אחא רובא נתפלל ומצא עצמו בשומע תפילה חזקה כוין. ונראה שהיה בדור הראשון. עיי' ערך רבי יוסי. ולא נמצאו לו הרבה מאמרים, ואפשר שנקרא רובא להבדילו מן סתם רבי אחא עיי' בערך אחר זה. ורובא פתרונו הזקן (הקדמון) וכמו רבי חייא רובא. ועיי' מה שכתב בענין רובא הרב רש"ל ר"פ ד"ל כרם חמד ח"ו. ולפעמים נאמר סתם רבי אחא והענין מורה שהוא רבי אחא רובא.

רבי אחא בדור הרביעי והיה מלוד. סנהדרין פ"א הל' ב' (י"ח סוף ע"ג) רבי ירמיה בעא קומי רבי זעירא ולוד לאו מיהודה היא אמר ליה אין ומפני מה אין מעברין בה אמר ליה שהן נסי רוח ומעוטי תורה הפיך אפוי

וחמא רבי אחא ורבי יודה בן פזי אמר ליה אימה עבדתני מבזה רבנן. —
 שבת פ"ד הל' ד' (י"ד ע"ד) רבי יונה הוה ליה צמרמורין אייתון ליה מן
 זכרותא דדורי ושתה רבי אחא אייתון ליה ולא שתה. — תענית פ"ב הל'
 א' ואתיין ב"י דמר ר' שמואל בר ינא בשם ר' אחא ה' דברים היה המקדש
 האחרון חסר מן הראשון ואלו הן אש וארון ואורים ותומים ושמן המשחה ורוח
 הקודש על שם וארצה בו ואכבדה ואכבד כתיב חסר ה"א. והובא ג"כ מכות
 סוף פ"ב הוריות פ"ג מ"ז ע"ג ובבבלי יומא כ"א ע"ב. ועיי' ערך רבי שמואל
 בר ינא. — תרומות פ"ב מ"א ע"ד ר' יונה ור' יוסי תרין אמרין דרך התפח
 לצטוק וכו' אמר לון רבי אחא כן רבי אילא רבכון הוי בה. — ברכות פ"א
 ב' סוף ע"ב ר' יוסי ור' אחא הוו יתבין וכו' אמר ר' יוסי לר' אחא וכו' וע"ש שהוא
 ר' יוסי השני. — עירובין פ"א י"ט ע"ב איתא רבי אחא בשם כהנא, רבי אחא
 בשם ר' שמעון בן לקיש, רבי אחא בשם ר' חסדיי. — ושם תני ר' שיון
 קומי רבי אחא קם ר' יושוע דרומיא עם תלמודוי דר' אחא. ור' אחא נזכר
 בהרבה מקומות. ואמר בשם ר' אבהו שבת פ"ג הל' ג' (ה' ע"ד).

רבי אחא בר חיננא (חיננא) שבת סוף פ"ג רבי אחא בר חיננא
 ר' יסא בשם ר' יוחנן מגורה קמנה מותר לטלמלה. — וברכות פ"ב ה' ע"א
 איתא ר' לוי בשם ר' אחא בר חיננא מה ראו לסמוך מברך השנים למקבץ
 נדחי ישראל על שם ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופיריכם תשאו לעמי
 ישראל. ואפשר שר' אחא בר חיננא הוא ר' אחא בר חיננא וא"כ חי בדור
 השני, עיי' ערך ר' לוי. ואף דר' אחא בר חיננא אמר בשם ר' יסה (אסי)
 כבר כתבנו בפתיחת זה הפרק שאין להקיש מזה שהיה תלמידו.

רבי אחא בר יעקב שביעית פ"ו הל' א' (ל"ז סוף ע"ב) עכו
 עצמה מה היא רבי אחא בר יעקב בשם רבי אימי מן תרין עובדוי
 דרבי אנן ילפינן עכו יש בה ארץ ישראל ויש בה חוצה לארץ וכו'.
 וזה רבי אחא בר יעקב נזכר הרבה פעמים בבבלי והוא בעל פלוגתיה
 דרבא, ורבא שיבחה לרבי נחמן דאדם גדול הוא ב"ק מ' ע"א, והיה
 בבבלי. —

רבי אחא בר יצחק בדור השלישי. שבת פ"ג הל' ד' (ו' ע"א) רבי
 אחא בר יצחק עאל מיסחי עם בא בר ממל. עיי' ערך בא בר ממל. ונזכר
 גם בט"א. יומא פ"ד הל' ד' (ט"א ע"ד) אמר ר' אחא בר יצחק בשעה
 שבנה שלמה את בית המקדש צר כל מיני אילנות לתוכו ובשעה שהיו אילו
 שבהוץ עושין פירות היו אילו שבפנים עושין פירות הדא הוא דכתיב פרוח
 תפוח ותגל וכו'.

ר' אחא בר עילה עירובין פ"א הל' א' ר"ח ע"ד ר' זעירא בעי תחת
 הקורה אסור ומתיר את המכו' אמר ר' אחא בר עילה ולמה לא וכו'. ומן
 הסוגי' שם נראה שר' זעירא הנזכר פה ר' זעירא הראשון שהיו בדור השלישי.
 ר' אחא בר פפא, פפוי בדור השלישי ובדור הרביעי. ר"ה פ"ד הל' ד'
 (נ"ט סוף ע"ב) א"ר אחא בר פפא קומי ר' זעורה חבריין בעון קומי ר' שמואל בר
 נחמן וכו'. — נדרים פ"ו הל' ו' מ"ב סוף ע"א רבי אחא בר פפא סליק

מישרי גדרא דר' אימי אחר בעמידה כדי לומר אין כאן גדר. — וכיבמות פ"ח הל' ב' (ט' ע"ב) איתא אמר רבי אחי בר פפי קומי רבי זעירא, ונראה שהוא אחד עם ר' אהא בר פפא.

רבי אחווא (אחייא) בי ר' זעירא. ברכות פ"ה הל' א' רבי אחווא בי ר' זעירא אמר בקרית שמע היה עוסקין (אליהו ואלישע בשעה שנפטר אליהו מאלישע). — שם קרוב לסוף פ"א (ג' ע"ד) בעון קומי רבי אחייא ברבי זעירא האיך היה אבוך נהוג. וזה ר' זעירא הוא ר' זעירא הראשון כמו שמוכיח הענין ברכות פ"א ופ"ח. ועיקר שם זה אמורא הוא אחווא והוא כמו אהבה ועיי' ערך רבי אדא בר אהבה.

רבי אידי פסחים פ"ט הל' א' סנהדרין פ"א י"ח ע"ד אמר רבי אידי מפני צלמי כשדים שהיו חקוקים בשיש (עשה חזקיה פסח שני ע"ש). — סוכה פ"ב הל' ח' (ג"ג סוף ע"א) אמר רבי אידי נאמר בית הלל שנו אותה עד שלא הודו להם בית שמאי. וע"ש שהיה קודם לרבי יוסי (ב'). וגזכר גם במ"א.

רבי אייבו בר נגרי בדור הרביעי. סוכה פ"ב הל' ח' (ג"ג ע"א) רבי יודה בר פזי ור' אייבו בר נגרי הוון יתיבין אמרין תנינן אחר שהודו מי הודה לטי וכו' ונפקין ושמעון רבי חזקיה וכו', ועיי' ערך ר' חזקיה. — שקלים סוף פ"ד רבי אייבו בר נגרי אמר קומי רבי אילא עיי' ערך ר' הילא. ובבלי ר"ה כ"א ע"א איתא רבי אייבו בר נגרו ור' חייא בר אבא איקלעו להתוא אתרא וכו' שמע ר' יוחנן ואיקפד ופי' רש"י תלמידי דר' יוחנן הוו ושמעו מפיו ע"כ. א"כ היה ר' אייבו בר נגרו כבר בימי ר' יוחנן וצ"ע. ואפשר שר' אייבו בר נגרו הוא ט"ס דעכ"פ לא היה לו להשי"ם להקדימו לר' חייא בר אבא (עיי' ערכו), והיתה לפני רש"י גי' אחרת (והסופרים שיבשו גם ברש"י וכתבו רבי אייבו). ועיי' שאלתות סוף פ' בא ושם גי' אחרת, וליתא כלל דר' אייבו בר נגרי ור' חייא בר אבא אתון לקמיה דר' יוחנן.

אילופוסה תרומות פ"א ט' ע"ג אילופוסה יהב לרבי שמעון בר אבא מעשר אמר ליה מתוקן הוא אתא שאל לרבי יוחנן אמר ליה אילופוסה אחינו נאמן הוא.

רבי אימי, אימא, אמי א'. תלמידו של רבי הושעיה ור' יוחנן. שבת פ"ג סוף הל' א' אמר רבי אמי זמנין סנין יתיבית קומי רבי הושעיה. שביעית פ"ה ל"ה ע"ד רבי אימי בעא קומי רבי יוחנן מתניתא עד שלא גזרו על הספחין וכו' סבר רבי אימי אמר איסור ספחין תורה. — גיטין פ"ב הל' ו' מ"ד ריש ע"ג אתא עובדא קומי רבי אימי בעבד שהביא את הגט כשר. ועיי' בבלי גיטין כ"ג בעי מיניה מרבי אמי עבד מהו שיעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה וע"ש שמכשיר, הרי לך דרבו אימי דירושלמי הוא רבי אמי דבבלי, וגם בירושלמי נקרא בקצת מקומות רבי אמי, אבל בבבלי לא נקרא רבי אימי. — רבי אמי היה חברו של ר' חייא (ר' חייא בר אבא עיי' ערכו) ור' יוסי (אמי עיי' ערך ר' יוסי). ובמות פ"ד הל' י"א (ו' סוף ע"א) אמר רבי חגיגה בריה דר' אבהו אבא הוה ליה עובדא ושלח שאל לר' חייא ולר' יוסי ולרבי

אמי. מגילה פ"ג הל' ב' (ע"ד ע"א) רבי חייה ר' יסי ר' אימי דנון לתמר אולת וקרבת עליהון לאנטיפוטה דקיסרין שלחון וכתבין לרבי אבהו. — והיה ג"כ חברו של ר' יצחק (עיי' ערכו). כלאים פ"ג הל' א' ר' יצחק ור' אימי הוון יתבין מקשיי תנינן היה לו גובל גבוה טפח וכו'. שביעית פ"ו הל' ב' ל"ו ע"ד מהו להשכיר בהמתו שם רבי לוי צנכריא שאל לר' יצחק ולר' אימי ואסרון. — והלך לפעמים לחמתא דגדר. ע"ז פ"ב מ"ב ע"א רבי אמי סלק עם רבי יודן נשייא לחמתא דגדר והתיר חלוט שלהן. וכן עירובין פ"ו כ"ג ע"ג ר' חייה ר' יסא רבי אימא סלקון לחמתא דגדר שאלון לר' חמא בר יוסף. ושרא שמעין רבי יוחנן ומר יפה עשיתם (הרי לך דרבי אימא הוא ר' אימי תלמידו של רבי יוחנן). — ואמר בשם ריש לקיש מעשרות פ"א מ"ח ע"ד ור' יוסי (אסי) חולק שם ומזה נראה שהוא ר' אימי.

ר' אימי היה כהן ומפורסם בפי חכמי ככל וא"י. בבבלי גיטין ג"ט ע"ב ר' אמי ור' אסי כהני חשיבי דא"י. ירושלמי יבמות פט"ו הל' ו' (ט"ו ע"א) רבי שמואל בר ר' יצחק בעי הגע עצמך שהוא אדם מסויים כגון אימי. — ר' אימי הלך עם ר' שמואל אצל זנביה מלכתא להציל זעיר בר חנינא (עיי' ערכו) שנתפס, והצליח ר' אימי בשליחותו תרומות סוף פ"ה. ובימי ר' אבהו היה בצרה ע"י תמר שהלשינה עליו אצל המושל דקיסרין ושלה לרבי אבהו להשתדל בעדו וכמו שזכרנו לעיל. ומזה נראה שהאר"ך ימים, דמסתמא כבר היה לאיש בעת אשר הלך אצל זנביה, וזנביה היא צענאביא הידועה אשר משלה בפלמירא (תדמור) בשנת ל"ב ול"ג לאלף החמישי. וכבר כתבנו לעיל ערך ר' אבהו שר' אבהו היה גדול בעת אשר הוקמה האמונה החדשה ע"י קנסטנטינוס ע"כ לאלף החמישי. — וגם שימש ר' הושעיה רבו של ר' יוחנן וכמו שזכרנו לעיל וחי עוד בימי ר' אבהו.

ר' אימי, ר' אמי, הוא מגדולי חכמי הירושלמי והבבלי ושמו נזכר לרוב בשני התלמודים. ובבלי סנהדרין י"ז ע"ב איתא דיני דא"י ר' אמי ור' אסי. — ושם ברכות ה' ע"ב ר' אמי ור' אסי אע"ג דהוו להו תליסר בי כנשתא בטבריא לא הוו מצלי אלא ביני עמודי דהוו גרסי ע"כ ושמענו מזה שר' אמי היה בטבריא. וכבר כתבנו בפ"א שמימי ר' יוחנן ואילך היתה טבריא עיקר ועד החכמים.

ר' אימי ב' בדור השלישי ובדור הרביעי. נדדים פ"י הל' ו' (מ"ב סוף ע"א) ר' אחא בר פפא סליק מישרא נדרא דר' אימי וכו' עיי' לעיל ערך רבי אחא בר פפא. שביעית פ"ו הל' ג' (ל"ו ע"ד) ר' יוסי בשם ר' יוחנן בצל שעקרו ושתלו וכו' ר' לא ר' אימי תרוהון אמרי אסור. ועיי' ערך ר' הילא. — ועיי' יבמות פט"ו הל' ה' (ט"ו ע"א) שר' אימי עשה מעשה והוה ר' זעירא מקלם ליה דו מיקם מילתא על כרדא ע"כ, וזה אינו ר' אימי הקדמון שהיה קשיש דרבה מר' זעירא. ובר"ה פ"ג הל' א' איתא ר' יעקב בר אחא ר' אימי בשם ר' יהודה בר פוי קידשוהו ואח"כ נמצאו העדים זוטמין הרי זה מקודש. ורבי

הוא ר' אימי ב' בדור השלישי ובדור הרביעי. נדדים פ"י הל' ו' (מ"ב סוף ע"א) ר' אחא בר פפא סליק מישרא נדרא דר' אימי וכו' עיי' לעיל ערך רבי אחא בר פפא. שביעית פ"ו הל' ג' (ל"ו ע"ד) ר' יוסי בשם ר' יוחנן בצל שעקרו ושתלו וכו' ר' לא ר' אימי תרוהון אמרי אסור. ועיי' ערך ר' הילא. — ועיי' יבמות פט"ו הל' ה' (ט"ו ע"א) שר' אימי עשה מעשה והוה ר' זעירא מקלם ליה דו מיקם מילתא על כרדא ע"כ, וזה אינו ר' אימי הקדמון שהיה קשיש דרבה מר' זעירא. ובר"ה פ"ג הל' א' איתא ר' יעקב בר אחא ר' אימי בשם ר' יהודה בר פוי קידשוהו ואח"כ נמצאו העדים זוטמין הרי זה מקודש. ורבי

יודה בן פזי היה בדור הרביעי, עי" ערכו וא"כ זה רבי אימי הוא רבי אימי ב'.

ר' אימי בר חיננא מגילה פ"א הל' י"א (ע"א ע"ג) ר' זעורה בשם ר' אימי בר חיננא ככתב ספרים כן כתב תפילין ומוזות. ומשמע מתוך הסוגי שם שזה ר' זעורה (זעירא) הוא ר' זעירא א'.

ר' אימי אבוי דר' אבודמא דציפורין ביצה פ"א הל' ט' (ס' ע"ד) רבי יצחק בי ר' לעזר בשם ר' אימי אבוי דר' אבודמא דציפורי מה פליגין ליתן לצלי הא לקדירה מותר. ורבי יצחק בי רבי אלעזר היה בדור החמישי. עי" ערכו.

אימי אבוי דשמואל בר אימי יבמות פ"י י" סוף ע"א בשם ר' יהודה הלכה כרבי שמעון. ועי" ערך ר' שמואל בר אימי.

אלכסא, ליכסא כתובות פ"ט הל' י' (ל"ג ע"ב) כהדא אלכסא אמר לו ר' מנא אנן עבדין טבות סגיא מינכון וכו' ובשבעות פ"ז הל' ט' (ל"ח ע"ג) ליכסה אמר קומי ר' מנא אנן עבדין טבות סגין מנכון ועוד יש שינויים אחרים במס' שבועות. ועי" בספר ערך מילין שהוכיח שזה אלכסא הוא היה שופט נכרי. ומצינו ג"כ אמורא כתובות פ"ה הל' א' (כ"ט סוף ע"א) רבי אלכסא.

רבי אלכסנדר ר' מן האמוראים היותר קדמונים. ר"ה פ"ד הל' ח' (ג"ט ע"ג) ר' יהושע בן לוי בשם ר' אלכסנדר שמע לה (דתוקעין בתפילת מוסף) מן הדא שמעה ד' צדק זה קרית שמע הקשיבה רינתי זו רינן תורה האזינה תפילתי זו תפלה בלא שפתי מרמה זו מוסף מה כתיב בתריה מלפניך משפטי יצא. ברכות פ"ב ד' ע"ד א"ר אלכסנדר שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלהים שמור עצמך מן הטיפים וכו'.

רבי אלכסנדרא דצדוקא דמאי פ"ב כ"ב ריש ע"ג רבי זעירא שלח שאל לרבי אלכסנדרא דצדוקא אילין ניקלוסיא דהכא מה אתון משערין וכו' ע"ש. וצדוקא הוא שם מקום בגליל ומצינו ג"כ ר' שובתי דצדוקי עי" ערכו.

ר' אלעזר עי" ערך ר' לעזר.

רבי אלעזר בן אנטיגנוס. עי" ערך ר' אלעזר בי ר' ינאי.
 ר' אלעזר בר אבינא ברכות פ"א ג' סוף ע"ג וכפיו פדיושות השמים . . .
 א"ר אלעזר בר אבינא ככפים הללו שלא נטפו בכנין בית המקדש כלום.
 רבי אלעזר, לעזר, בי ר' ינאי ברכות פ"ה ט' סוף ע"ב רבי אלעזר בן אנטיגנוס בשם רבי אלעזר בי ר' ינאי זאת אומרת שאסור לעשות מלאכה עד שיבדיל. ועי" בבלי חולין נ"ה ע"ב ר' אלעזר בן אנטיגנוס משום רבי אלעזר כרבי ינאי אמר מקום טיבורו בעי רבי ינאי בר ישמעאל וכו' ניטל מקום טיבורו וכו', וזה מוכיח שר' אלעזר כרבי ינאי הוא בנו של ר' ינאי הראשון (עי" ערך ר' ינאי א' וערך ר' ינאי בי ר' ישמעאל) והיה בדור השני. ועי" ירושלמי גיטין פ"ג הל' ח' (ט"ה ע"א) ר' אלעזר בן אנטיגנוס בשם ר' לעזר בן ינאי זאת אומרת שאין לך מקולקל מעת לעת אלא יום האחרון בלבד, ור' יוחנן חולק שם עליו. — ועי" רבי לעזר בן אנטיגנוס בשם ר' לעזר בי ר' ינאי מעשרות פ"ד הל' ב' (נ"א ע"ב), כ"ט פ"ז הל' ד' (י"א סוף ע"ב).

רבי אמי בכלי'א, בכלי'יה (ואך למעט רבי אמי) בדור הרביעי. שמו מורה עליו שהיה מכבד ואמר הרכה פעמים בשם „רבנן דתמן“. עיי' תרומות פ"ז ריש הל' א' פסחים פ"ד הל' ג' (ל' ע"ד) כתובות ריש פ"ג ובמ"א. והך דתרומות וכתובות הוא מימרא דאביי עיי' ערך אביי. ואמר ג"כ בשם עצמו ביצה פ"ד הל' ב' (ושם הגי' אמי), גיטין פ"ב הל' א', ב"ב פ"ט הל' א' ובמ"א. וברכות פ"ג ו' ע"ד איתא אמר רבי אמי אמר רבי שמאי תיפתר במישרה של כובסין אמר ליה ר' מנא אם כמישרה של כובסין וכו' ורבי שמאי חי בדור החמישי וכן רבי מנא, א"כ זה ר' אמי הוא רבי אמי בכלי'א ולא רבי אמי (אמי) תלמידו של רבי יוחנן עיי' ערך רבי אמי א'. אך ברא"ש ברכות פ"ג ס"ו מ"ו הגי' אמר ר' שמלאי ולא נזכר שם ר' אמי. — וכמס' גיטין פ"ב הל' א' איתא דר' יונה היה חמיו של ר' אמי. וזה ר' אמי הוא ג"כ ר' אמי שלפנינו דר' יונה חי בדור הרביעי, וחסר גם במקום זה תי' בכלי'א (אם לא נאמר שזה ר' אמי הוא ר' אמי ב' עיי' ערכו).

והנה בכלי' שבועות מ"ז ע"א איתא להיכן חזרה אמר רבי אמי רבותינו שכבד אמרו חזרה שבועה למחוייב לה אמר רב פפא רבותינו שכבד רב ושמואל רבותינו שבא"י ר' אבא וכו' רבותינו שבא"י ר' אבא דההוא נבא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דר' אמי יתיב ר' אבא קמיה וכו' והתו' נדחקו שם הרכה במאי דאמר ר' אמי רבותינו שבא"י על ר' אבא ורבי אבא יתיב קמיה דר' אמי ע"ש. ולפי מה שמבואר בזה הערך אין ספק שרבי אמי אשר אמר על ר' אבא רבותינו שבא"י הוא ר' אמי בכלי'א ור' אמי אשר ישב ר' אבא לפניו הוא ר' אמי תלמידו של ר' יוחנן, ור' אבא אשר ישב לפניו ר' אמי הוא ר' בא א' (עיי' ערכו) והוא היה בימי ר' אמי.

אמי בר' יחזקאל עירובין פ"ה כ"ב ע"ג ר' בא אמי בר' יחזקאל בשם רב עיר' שהיא בנויה על שפת הנחל וכו' והוא רמי בר' יחזקאל דבבבלי.

ר' אנייני (אנייני, אנייניא) בן סוסיי (בר' סוסיי) בדור השני או בדור השלישי. יומא פ"ג הל' ה' (מ' ע"ג) ויחס לו חמין רבי יהושע בר' אביון (צ"ל אבין או אבון) ר' סימון בשם ר' אנייני בן סוסיי טעם דהדין תנייא שלא יהו אומ' ראינו כהן גדול טובל במים שאובין ביום הכפורים. — שם הל' ז' (מ' סוף ע"ד) ר' אנייני בר' סוסיי סלק גבי רבי חנינה לציפורין אמר איתא ואנא מסר יתיה (שם המפורש) לך ע"ש. — ברכות פ"ז י"א ע"ב אמר רבי נסא כטה זימנין אבלית עם תחליפא אבא ועם אנייניא בר' סוסיי חביבי וכו'. ובב"ר פצ"א הגי' ר' חנינא בר' סוסיי ונראה שהוא תיקון מידי אחרון (עיי' סוף פ"ג). — ובמס' מ"ש פ"ד ג"ה ע"א רבי אנייני בר' סוסיי סליק גבי רבי יונה אמר ליה אפרוק לך בהדא סילעא וע"ש שנראה שהיה קטן מר' יונה ואינו רבי אנייניא דערך זה שהרי רבי יונה חי בדור הרביעי, אם לא נאמר שר' חנינה דיומא פ"ג הל' ז' הוא רבי חנינה חברו של ר' מנא ב' וצ"ע. ועיי' ערך ר' נסא.

אסי, אסא, איסא, איסי עיי' ערך ר' יוסי א'.

אריסטון יבמות סוף פט"ז חד אריסטון בעי קומי רבי מנא לית הדא פליג על רבי שמעון בן לקיש וכו' ע"ש. והנה הל' חד אריסטון מורה שמי אריסטון אינו שם פרטי, וגם הפי' שהוא שם מקום אינו עולה כלל, אבל הוא ל' יונית (ἄριστος) ופירונו אדם חשוב. וכבר דברנו על זה במ"ה שנת ט"ז ונזכר פה בקיצור מה שכתבנו שם. מצינו בספר חוקי טהעאדאזיאנוס שבא לפני הקיסרים ארקאדיוס והאנארוס ריב חשובי היהודים על שאיזה אנשים דנו דין ומשפט אף שלהם לבדם יאות לחרוץ דין ומשפט. והקיסרים השיבו בשנת קמ"ב שלא ידין איש בלתי החשובים האלה והם דנין ברשות הנשיא (*). וכבר נתיגעו אנשי חקרי לב לעמוד על טיב „האנשים החשובים“ האלה ולא מצאו כל אנשי חיל ידיהם, גם תמהו שלא נמצא מזה כלל בתלמוד. אבל באמת נמצא בירושלמי במאמר הנזכר זכרון „החשובים“, באמרו חד אריסטון. והנראה שהאריסטונים הוקמו ע"י ווליאנוס הקיסר אשר היה טוב ליהודים וחי בימי רבי מנא או קצת קודם לו. ווליאנוס חלק בזה כבוד ליהודים והקים להם אריסטונים דוגמת הפאטריציער ברומי, ואלה האריסטונים אשר מהם היו לומדי תורה וכמו שמורה המאמר הנזכר נטלו רשות מהנשיא לדון, אבל הרעו כמשך הימים ואמרו שלהם לבד הרשות לדון ולא לחכמים אחרים, והרעו עוד יותר שהגישו ריבם לפני הקיסרים הנזכרים ושמו אותם פלילים. ועיי' ערך רבי יהודה נשיאה א', וערך יוסי מעוני.

אשי' שנת פ"א ב' סוף ע"ג רבי חסדא בשם אשי קנה נעוץ ברשות הרבים גבוה עשרה טפחים המשתמש מתוכו לרשות הרבים ומרשות הרבים לתוכו חיוב. ונראה שזה אשי הוא אביו של רבי חייא תלמידו של רב הנזכר לרוב בשם רבי חייא בר אשי.

רבי אשייאן, אשיין תרומות סוף פ"א רבי אשייאן בשם רבי יונה מתניתא אמרה אין לוקין על טיבלו דבר תורה וכו'. — יומא פ"ה הל' ז' (מ"ה ע"ב) רבי אשיין רבי יונה וכו' מודה רבי שאין יום הכיפורים מכפר אלא בתשובה. ועיי' ערך רבי שיין.

אשייאן נגרא ע"ז פ"ג הל' א' אשייאן נגרא בשם רבי יוחנן איקוניות למה הן אסורות מפני שמקטירין לפניהן בשעה שהן עולות.

*) Cod. Theodosian. L. 16 Tit. 8. §. 8. Imper. Theodosius, Arcadius et Honorius: Judaeorum quaedam auctoritate iudicium recipi in sectam suam reclamantibus legis suae primatibus asservant, quos ipsi iudicio suo ac voluntate proficiant. Quam omnino submoveri iubemus injuriam, nec eorum in ea superstitione sedulus coetus aut per vim iudicium aut rescripti subreptione, invitus primatibus suis, quos virorum clarissimorum et illustrium patriarcharum arbitrio manifestum est habere de religione sententiam, opem reconciliationis mereantur. Dat. XV. Kal. Maji etc. (392).

רבי אשייאן בר יקום ינמות פ"א הל' ט' (י"ב ע"א) רבי אשייאן בר יקים הוה ליה עובדא שאל לרבי יסא אמר ליה לית צריך אמר ליה והתנינן אמר רבי חייא אוננין ומיטמאין על הספק.

אשייאן בר נידבה מגילה פ"א הל' י"א (ע"א ע"ג) רבי זעורה בשם אשייאן בר נידבה נקב נקב באמצע ב"ת אם היה הגויל מקיפו מכל צד כשר ואם לאו פסול. והענין שם מורה שזה רבי זעורה (זעירא) הוא רבי זעורה הראשון.

אות ב"ת.

רבי בא, ווא, אבא א' בדור השלישי. גיטין פ"ב הל' ו' (מ"ד ריש ע"ג) אתא עובדא קומי רבי אימי בעבד שהביא את הגט כשר אמר ליה ר' אבא והתני רבי חייה עבד שהביא את הגט פסול אמר רבי אסי אילולא ר' בא כבר היינו להתיר את אשת איש. ועיי' ערך רבי אימי א'. ומצינו במקומות הרבה ר' בא בשם רב, בשם שמואל, וזה ר' בא נראה שהוא ר' בא דזה הערך. וירד לבבל ולמד שם אצל רב ושמואל כי שמואל לא עלה מימיו לא"י. — ונראה שר' בא חזר מבבל לא"י. וזה שמצינו ר' בא בשם רבנן דתמן. שביעית פ"ו ל"ט סוף ע"ג רבי בא בשם רבנן דתמן שלשה שדנו ומת אחד מהם חותמי' בשנים' ואמר אף על פי שחתמנו בשנים דננו בשלשה. ועיי' בכלי כחובות כ"ב ע"א א"ד זירא הא מילתא מרבי אבא שמיע לי ואי לאו רבי אבא דמן עכו שכחתה גי' שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהן צריכין למיכתב במוטב תלתא הוינא וחד ליתוהי ע"ש, הרי לך שזה רבי בא דאמר בשם רבנן דתמן שלשה שדנו ומת אחד מהם וכו' הוא רבי בא א', דרבי בא ב' היה זוטרי מרבי זירא. עיי' ערך הבא. — גדרים פ"ח הל' א' רבי בא בשם רבנן דתמן והוא שאמר יום סתם וכו' ע"ש. — וגדרים פ"ג הל' ב' (ל"ח ע"א) איתא רבי שמעון בן לקיש בעא קומי רבי בא רבי עקיבה לחוסף על דברי בית הלל וכו' ונראה שיש כאן ט"ס דרשב"ל הוה קשיש טובי מרבי בא.

רבי בא, אבא ב' בדור השלישי ובדור הרביעי. שביעית פ"ב הל' ו' (ל"ג ע"ד) אין נוטעין וכו' ערב שביעית פחות מל' יום ואם נטע וכו'. יעקוד לא עקר פירותיו מה הן רבי בא ר' לא הוון יתבין בצור אתא עובדא קומיהון הורי רבי לא ישפכו פירותיו אמר רבי בא אני לא נמנית עמהן בעלייה אמרין נצא לחוץ נלמוד נפקון לחוץ ושמעון רבי יונה רבי יצחק בר טבליי בשם רבי לעזר אין מחדשין על הגזירה. — והיה חבירו של רבי ירמיה. שבת פ"ד הל' י"ג (י"ד ע"ג) רבי בא שאל לרבי ירמיה מה נתני דקדין דקלין. פסחים פ"ה הל' ב' (ל"ב ע"א) אמר רבי יוסי אנא חמית לרבי ירמיה תפיס לרבי בא אמר ליה אמור לי טעמא דרבי יוחנן. כתובות פ"ב הל' ד' (כ"ז ע"ג) רבי בא בשם רבי ירמיה אף בעדי סימנים כן. — ורבי ירמיה נהג בו כבוד. שבת

פ"ד י"ד ע"ד וההן דעיניה שאלון לרבי ירמיה אמר הא רבי בא קומיכון. —
 ה' יונה שאל מרבי בא. כלאים פ"ט הל' ג' (ל"ב ע"א) א"ר יונה לר' בא ולמה
 לא אמר ליה מלא מסלקתה. תענית פ"ד ס"ז ע"ג אמר רבי יונה לרבי בא
 (ברכות פ"ד ז' ע"ג לרבי אבא) והיאך יהו שבע פוטרות שמונה עשרה. וגם
 רבי יוסי חבירו של רבי יונה שאל לפניו. כיצח פ"ב הל' ח' (ס"א ע"ג) אמר
 רבי יוסי קשייתי קומי רבי בא ואמר לא תנינן וכו'. וזה רבי בא נראה שהיה
 בכלאי ועלה מכבל לא"י. עיי' חולין נ"ז כי סליק רבי אבא אשכח לרבי זירא
 (ועיי' נסה"ד). — ומצינו בירושלמי במקומות אין מספר שאמר רבי בא בשם
 רבי יהודה, ונראה שהוא רבי בא דזה הערך. ועיי' בבלי ברכות כ"ד ע"ב
 רבי אבא הוה קא משתמיט מיניה דרבי יהודה דהוה קא בעי למיסק לארעא
 דישראל, ואפשר שהוא ר' אבא א'.

רבי בא חסידא נדרים פ"ח הל' א' רבי בא חסידא בשם רבי
 זעירא הא מטעמיתה אין בה לא משום ברכה ולא משום גזל ולא משום
 דמאי ולא משום הפסק תענית.

רבי בא סרוגניה סוכה פ"ד הל' ג' (נ"ד ע"ג) דרש ר' בא סרוגניה והושיע
 ה' את אהלי יהודה בראשונה והושיע כתיב. וסרוגנא הוא שם מקום, עיי' כלאים
 פ"ט ל"ב סוף ע"ג.

רבי בא, אבא, קרתיגנייה, קרתיגנאה, קרטיגניא כלאים פ"ח ל"א
 ע"ב שנת פ"ז ט' ע"ד סנהדרין פ"ז כ"ד ע"ג אמר רבי בא קרתיגנייה (שבת קרטיגנאה
 וסנהדרין קרתיגנאה) טעמא דרבי יוחנן שיש שנים תורע שדך לא בשביעית וכו'.
 שבועות פ"ג הל' א' רבי בא קרתיגנאה בעי מחלפה שיטת ריש לקיש וכו'.
 וע"ש שר' לא מתרין הקושיא, ורבי לא היה בדור השלישי והרביעי, וא"כ רבי
 בא קרתיגנאה חי או בדור השלישי או בדור הרביעי. — ונמצאים לו עוד
 מאמרים במ"א. ברכות פ"ד ח' ע"א תשע של ראש השנה מניין אמר רבי
 אבא קרתיגניא כנגד תשע אזכרות שכתוב בפרשת חנה. — דמאי פ"ה הל' ב' (כ"ד
 ע"ג) אמר רבי אבא קרתיגנייה מתנה ואומר המעשר הזה וכו'. וכבר זכרנו לעיל
 פ"א שקרתיגנא היתה עיר בארמעניא הגדולה.

ר' בא בר אחא ברכות פ"א ג' סוף ע"ד. רבי בא בר אחא בשם ר'
 אם לא הזכיר ברית בארץ או שלא הזכיר בכונה ירושלי' מלכות בית דוד
 מחזירין אותו. והך בשם ר' צ"ל בשם רב עיי' בבלי ברכות מ"ט ע"א רבי
 אבא אומר וכו' וכל שאינו אומר ברית ותורה בכרכת הארץ ומלכות בית דוד
 בכונה ירושלים לא יצא ידי חובתו, וזה רבי אבא הוא רב עיי' ערוך ערך
 רב. — ורבי בא בר אחא ירד מא"י לכבל וכדאיתא בירושלמי שם (קצת
 קודם להטאמר דלעיל) רבי בא בר אחא נחית לתמן וכו'.

רבי בא בר ביזנא ב"ק פ"ה הל' ט' ה' ע"א רבי בא בר ביזנא רבי
 יסא בשם רבי יוחנן נותנין לו. (אם עבר עליו הראשון ולא כסהו השני ולא
 כסהו וכו' ע"ש) שהות לכרות ארזים מן הלכנון.

רבי בא בר בינה (והוא כמו אבינה) בדור הראשון. יומא פ"א הל' א' (ל"ח ע"ב) אמר רבי בא בר בינה למה סמך הכתוב מיתת מרים לפרשת פרה ללמדך שכשם שאמר פרה מכפרת על ישראל כך מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל. — שם פ"ד הל' ד' (מ"א ע"ד) זהב מופז רבי פטרוקי אחיה דרבי דרוסא בשם רבי בא בר בינה דומה לאיש מצתת בנפרית. — שם סוף פ"ח כיצד הוא מתודה רבי ברכיה בשם רבי בא בר בינה רבנא חמאתי וכו' (הובא לעיל נ' ע"א). — ב"מ פ"א הל' ד' כהדא אריסיה דרבי בא בר מינא סליק לדיקלא אשכח גזולין ונסתון אזל שאל לרב לא אמר ליה כלום אזל חזר אמר רבי בא בר מינה וכו'. ונראה שמינא הוא בינא וזה רבי בא בר מינא הוא רבי בא בר בינה דערך זה, וכבר הערנו פ"ב על החילוף דב"ת ומ"ם.

רבי בא אבוב דרבי בא מארי ברנות פ"ט י"ד ע"א ר' בא אבוב דרבי בא מארי בשם רבי אחא קנה אומר ברוך שהגיענו לזמן הזה ניתן לו אומר ברוך הטוב והמטיב. — פאה פ"א ט"ו ע"ד רבי אבא אבוי דרבי אבא בר מרי (צ"ל אבא מרי) בשם רבי אחא כתוב אחד אומר וכל חפצים לא ישוו בה וכתוב אחד אומר וכל חפצין לא ישוו בה חפצים אילו אבנים טובים ומרגליות וכו'.

רבי בא, אבא, בר זבדא בדור השני וגדול בדורו. סנהדרין פ"א הל' א' (י"ח ע"ג) רבי בא בר זבדא פתח (פי' בדרישה או בהלכה) ורבי יסא ורבי אמאי חתמין. — קידושין פ"ג הל' י"ד (ס"ד ע"ג) הורה רבי אבא בר זבדא במקום כל רבנין הוולד (של נכרי ועבד הבא על בת ישראל) כשר. — ועיי' שביעית פ"ו ל"ז ע"ג וסנהדרין פ"ג הל' ו' (כ"א סוף ע"א) רבי בא בר זבדא רבי אבוב בשם רבי לעזר הלכה כרבי יודה דמתני' איקלס רבי בא בר זבדא דמר שמועה משום זעיר מיניה, ופי' המפרשים דאמר משום רבי אבוב הקטן ממנו. ואפשר שהבונה על מה דאמר בשם רבי לעזר, דהרי ראינו מהך דסנהדרין פ"א שרבי בא בר זבדא היה גדול גם מרבי יסא (אסי) ור' אמאי. — מגילה פ"א הל' ו' (ע' ע"ג) רבי בא בר זבדא בשם רבי חנינה ביקש רבי לעקור תשעה באב ולא הודו לו אמר לו רבי אלעזר עמך הייתי ולא איתאמת אלא ביקש רבי לעקור תשעה באב שחל להיות בשבת ולא הגיחו לו וכו' (ועיי' בבבלי שם ה' ע"ב). עוד שם רבי לעזר בשם רבי חנינה הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה אמר ליה רבי בא בר זבדא עמך הייתי ולא איתאמת אלא וכו'. — רבי בא בר זבדא היה בן א"י וירד לבבל ולמד שם אצל רב, ומצינו בבבלי הרבה פעמים שאמר בשם רב, ובירושלמי ב"מ פ"ב הל' ד' איתא רבי בא בר זבדא אשכח חמר מכסי בחפיסה ונסתיה אזל שאל לרב וכו'. — וחזר לא"י והלך וגדל כאשר טראץ המקומות דקידושין וסנהדרין דראש הערך. ועיי' שבת פ"א הל' ה' (ג' ע"א) וסוף פ"ד רבי בא אמר רבי זעורה לרבי בא בר זבדא חכים רבי לרב דאת אמר שמועתא מן שמייה אמר ליה רבי אדא בר אחבה (ובסוף פ"ד הגי' רבי אדא בר אחוא ועיי' לעיל ערך רבי אדא בר אחוא) אמרן משמו, מזה נראה קצת שרבי בא לא נשתחא ימים רבים בבבל.

אבל יותר נראה דהך דאת אמר הוא כמו דאתמר (ע"י פ"ב) ועיקר פירושו יודע את שהך הלכה נאמרה משמיה דרב כלו' שמעת את מפיו הלכה זאת והשיב לו שרבי אדא אמר משמו.

רבי בא בר זוטרא בדור השני ואמר תמיד בשם אחרים. שנת פי"ד הל' ד' (י"ד ע"ד) רבי זעירא רבי בא בר זוטרא רבי חנינא בשם רבי מעלין עצם של ראש בשנת. יבמות פ"ד הל' י"א (ו' ע"א) רבי זעירא רבי בא בר זוטרא אמר (נראה ט"ס) רבי חנינא בשם רבי חייה רבה אפי' רובו של ראשון וכו'. עוד שם רבי אבא בר זוטרא בשם שמואל כל שהוא בה"י רבה וכו'. ורבי בא היה בקי בלשונות כאשר נראה מהא דנדרים פ"י הל' י' (מ"ב ע"א) מהו להתיר על ידי מתורגמן נישמיענה מן הדא רבי בא בר זוטרא איתעביד תורגמן דרבי יוחנן בחדא איתא דלא הוות חכמה מישמע סוריבטי (צ"ל סוריסטין וכן חוכא בר"ן נדרים ח' ע"ב ד"ה בעל מהו).

רבי בא בר חנה ע"י ערך אבא בר בר חנה.

רבי בא בר כהן בדור החמישי. דמאי פ"ב כ"ב ע"ד רבי בא בר כהן בעא קומי רבי יוסי לא כן אמר רבי חייא בשם רבי יוחנן רבי וחביריו הלכה כרבי ואמר רבי יונה ואפילו רבי אצל רבי לעזר בי רבי שמעון ע"כ, וזה רבי יוסי הוא רבי יוסי השני חברו של רבי יונה אשר חי בדור הרביעי. — וכן איתא במקומות אחרים ששאל לפני רבי יוסי. שקלים פ"ד הל' ה' (ט"ח סוף ע"א) רבי בא בר כהן בעא קומי רבי יוסי מחלפא שיטתיה דרבי חייא בר בא תמן צריכה ליה וכו'. מגילה פ"ד הל' ד' ע"ה ע"ב רבי בא בר כהן בעא קומי רבי יוסה לית הדא אמרה שעבדים נפדין בשלישה. תענית פ"ד הל' ט' (ס"ט ע"ב) רבי בא בר כהן אמר קומי רבי יוסי וכו' אסור לארס אשה בערב שבת. ועוד שם רבי בא בר כהן אמר קומי רבי יוסה ע"ש. — וגם עמד לפני ר' יונה. מ"ש פ"ב הל' ז' (נ"ג ע"ג) רבי בא בר כהן אמר קומי רבי יונה רבי אחא בשם רבי יוחנן כל שאמרו בדמאי מחללין בודאי עבר וחיללו מחולל.

רבי בא בר ממל בדור השלישי. יבמות פ"ב הל' ב' (י"ב ע"ד) רבי ירמיה בעא קומי רבי זעירא מהו להחליף אמר ליה שרי אפילו כך אמר ליה פוק חמי חד סב וסמך עלוי נפק ואשכח ר' בא בר ממל ושאל ליה ושרא. — סוטה פ"ג הל' א' רבי בא בר ממל ורבי שמעון (צ"ל ורבי שמואל) בר רב יצחק הוון יתיבין רבי בא בר ממל בעא קומי רבי שמואל בר רב יצחק מנחת העומר מניין ששיריה נאכלין וכו' ושם איתא עוד מן דקיימין קם רבי בא בר ממל עם רבי ירמיה וכו'. — שבת פ"ז הל' א' (ט' ע"ג) רבי בא בר ממל בעא קומי דרבי זעירא ויהא חייב על כל אחת ואחת כמה דתימר גבי שבת לא תעשה כל מלאכה כלל וכו'. — ומצינו רבי בא בר ממל גם עם רבי אימי. ר"ה פ"א הל' א' (נ"ז ע"ג) רבי בא בר ממל בעא קומי רבי אימי כתיב בשמיני יביא עבר ולא הביא מהו שיעבור. — וע"י בבלי יבמות ק"ה ע"א כי הויה דאתיא לקמיה דרבי אמי הוה יתיב רבי אבא בר ממל רקקה מקמי דתחלוץ א"ל רבי אמי חלוץ לה ושרא ליה תיגרי אמר ליה רבי אבא והא בעינן מירק וכו'.

ובירושלמי שם הל' ד' (י"ב ע"ד) איתא רבי בא בעא קומי רבי אימי הקדימה
 רקיקה לחליצה א"ל כמי שהן על סדר ע"כ, הנה בירושלמי איתא רבי בא
 ובבלי רבי אבא בר ממל ומוה נראה ראייה לבעל ס' היוחסין שכתב שרבי
 אבא בר ממל נקרא לפעמים רבי אבא (בא) סתם. אך כבר כתבנו ששמות
 האמוראים דהירושלמי נשתבשו בהרבה מקומות בבבלי, גם יש בכל זה המאמר
 עצמו שינוי גדול בין הירושלמי והבבלי. — רבי בא בר ממל בעי כבר לפני
 רבי הושעיה. ב"ק פ"ב הל' א' רבי הושעיה רבה ורבי יודן נשייא הוון יתיבין
 עאל רבי בא בר ממל ושאל כישכשה בנכה וכו'. — ומת קודם רבי זירא.
 שבועות פ"ג הל' ד' (ל"ד ע"ג) א"ד זירא כל יומי דרבי בא בר ממל לא
 אשכתן תותבה ומן דדמך אשכתן תותבה. — והיה בן א"י ומעיר ממל, וזה
 הוא הכונה של בר ממל כאשר בירר הרב רש"ל ר"פ ז"ל. — רבי בא בר
 ממל (ובבבלי רבי אבא בר ממל) נזכר הרבה פעמים בשני התלמודים. —
 ונמצא לו בן רבי אסי ע"י ערך חיננא בר רבי אסי.

בבבלי. מלבד הרבה חכמים אשר עלו מבבל לא"י נראה שגם הרבה
 מההמון עלו לשם ומצינו שקבעו להם בית הכנסת מיוחד בציפורין. ע"י שבת
 פ"ו ח' ע"א ציפוראי אמרין מן כנישתא דבבלאי עד דרתיה דרבי חמא בר
 חגינה. — מגילה פ"ד הל' ה' (ע"ה ע"ב) רבי יוסי מפקד לבר עולא חונא
 דכנישתא דבבלייא. — וכבר הערנו על זה לעיל פ"א.

רבי בון שקלים קרוב לסוף פ"ד רבי אבון ורבי בון בעון קומי רבי
 זעורה הרי הרובע והנרבע הרי אינן ראויין ליקרב לא כאן ולא במקום אחר
 והרי הן עושין תמורה. — ברכות פ"א ו' ע"ג רבי זעירא (והוא רבי זעירא
 השני והי בדור החמישי) בעי קומי רבי יסא לית רבי פשט בי (מ"ס ובדפוס
 א"ד אינו) עם רבי בון (צ"ל בון וכאשר הוא בד' א"ד, כי לא נמצא בירושלמי
 בשום מקום רבי בון) פירקיה בליליא. — ובערוך ערך אב"י הובא בשם רבינו
 שרירא ורבינו האי שרבי בון אבון שמו ע"ש והמאמר דשקלים רבי אבון ורבי
 בון מתנגד לזה, ובכל זאת אפשר הדין עם רבינו שרירא ורבי האי, דעיקר
 שם בון הוא אבון, והיו שני אמוראים בזמן אחד נקובים בשם רבי אבון
 וקיצרו שם האחד וקראוהו בון להכדיל בין זה לזה וצ"ע. — ורבי בון נזכר
 בהרבה מקומות בירושלמי (ואפשר שבא"זה מקומות צ"ל רבי אבון והסופרים
 קיצרו וכתבו ר' בון).

רבי בון (אבון) בר חייה (חי"א) בדור הרביעי תלמידו של רבי
 זעירא ור' הילא. ר"ה פ"א הל' א' (נ"ו ע"ג) רבי בון בר חייה בעא קומי רבי
 זעורה כתיב לא יבקר בין טוב לדע עבר וביקר מהו שיעבור. וכן בעא קומי
 ר' זעורה ביצה פ"א הל' א' (ס' סוף ע"א). — דמאי פ"א כ"א ע"ד רבי בון
 בר חייה בעי קומי ר' לא למה לי דמאי אפילו ודאי למה לי מיעוט אפילו
 חוב וכו'. יומא פ"ג הל' ה' (מ' ע"ג) רבי בון בר חייה בעא קומי ר' הילא הכא
 את אמר תעשה הקדים בו מעשה וכא את אמר תעשה אחר בו מעשה.
 גיטין פ"ד הל' ב' (מ"ה ע"ג) אמר רבי לא צריך שיהא מכר לאיש בנט

ולאשה בשוברה ר' אבון בר חייה בעי קומי רבי הגע עצמך ע"כ, ונראה דצ"ל ר' אבון בר חייה בעי קומיה (קומי' ונשמט הקו על הוי"ד) רבי הגע עצמך. — והיה חברו של ר' ירמיה. שקלים פ"ד הל' י' (מ"ח סוף ע"ב) רבי ירמיה ורבי בון בר חייה הוון יתבין ואמרין תמן אמר ר' יוחנן וכו' וקצת נראה שהיה קשיש מרבי ירמיה עיי' מ"ק פ"א הל' ב' (פ' ע"ב) רבי ירמיה ר' בון בר חייה משום רבי בא בר ממל מפני מראית העין. אך כבר כתבנו בפתיחת זה הפרק שאין להקיש כלל ממאמרים כאלה על אחרית וקדימת זמן האומרים. — ומצינו שדיבר עם ר' מנא אשר היה בדור החמישי. חלה פ"ד הל' ז' (ס' ע"א) מחלפה שיטתיה דרבי הושעיה תמן אמר אימת קדשים עליו ואינו נותן לכתן דבר שאינו מתוקן וכא הוא או' א"ד בון בר חייה אני אומר אותה של אור נתן לו א"ל ר' מנא לא תני רבי הושעיה וכו'. וע"ש עוד בסוף הלכה רבי בון בר חייה ורבי מנא (אבל שם לא נזכר שדיברו שניהם יחד פא"פ). — דמאי ריש פ"ה איתא רבי אחא ר' בון בר חייה וכו'. וזה יאות לפי הזמן עיי' לעיל ערך ר' אחא. וחלה פ"ד ס' ע"א איתא רבי אבון בר חייה בעי כמה דאתאמרת שתי חלות בסוריא ודכוותה שתי תרומות בסוריא א"ד חגי חלה אין אחריה כלום וכו', וגם זה מסכים עם הזמן עיי' ערך רבי חגי.

רבי בון בר כהנא בדור השלישי ובדור הרביעי. תרומות פ"ה מ"ה ע"ג וע"ז פ"ב מ"א ע"א רבי יניי בר ישמעאל איכאיש סלקון לגביה רבי זורא ורבי הושעיה ורבי בון בר כהנא ורבי חנניה חברהון דרבנן מבקרתיה. ועוד שם כד נחתון קם רבי אילא עם רבי בון בר כהנא וכו'. — ובדור הרביעי היה מן החכמים המפורסמים. מ"ק סוף פ"א רבי מנא איתבר עוקא דסולמיה שאל לרבי יונה אבוי ושרא ליה אפילו כן אמר ליה פוק חמי חד סב וסמוך עלוי נפק ואשכח רבי בון בר כהנא ושאל ליה ושרא ליה. — ורבי יונה אמר בשמו הוריות פ"ב הל' ח' (מ"ו ע"ד) אמר רבי יוחנן מן המקדש לא יצא ולא יחלל הא אם יצא אינו מחלל רבי אישיאן ר' יונה רבי בון בר כהנא מקשי והכתיב אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח הא אם לקח אינו מחלל. — נדרים פ"א הל' ג' (ל"ז ע"א) איתא רבי אבין בר כהנא אמר דר' שמעון היא ונראה דצ"ל ר' אבון בר כהנא והוא רבי בון דערך זה.

רבי בזירדה ברכות פ"ח י"ב ע"ב רבי לוי בשם רבי בזירדה שלשים ושש שעות שימשה אותה האורה שנבראת ביום הראשון. וב"ר פ' פ"ב חגי' ר' נזירה והוא הנכון, ששם נזירה מצוי בירושלמי, לוי בר נזירה, רבי שמעון בר נזירה, בר נזירה. אבל לא מצינו שם בזירדה.

רבי בורקי, בורקיי בדור החמישי תלמידו של ר' מנא. קידושין פ"ג הל' ב' (ס"ג ע"ד) התיב רבי בורקי קומי ר' מנא ואם אף בסימפון כן. — ע"ז פ"ג הל' ז' (מ"ג ע"א) תני רבי בורקי קומי רבי מנא מלמד שלא הניחו הכנענים לא הר ולא גבעה שלא עבדו עליו. — יומא פ"ה הל' ז' (מ"ג ע"א) ר' בורקי בשם ר' יוחנן מתניתא אמרה שהשיריים מעכבין דתנינן וכפר את מקדש הקודש וכו'.

במרים בר יטסס שנת פ"ג ר' ע"א במרים בר יטסס חמא חז' בר נש
 מזליף על גרמיה אמר ליה כזה אסור בשנת מפני שהוא מרבה את ההבל
 ומכבד את הקרקע.

רבי ביבי בדור השלישי. שקלים ריש פ"ח רבי ביבי הוה יתיב מתני
 הדין עובדא אמר ליה ר' יצחק בר ביסנא עד רביעית טהור יותר מכן טמא
 ובעט ביה אמר ליה ר' זריקן בגין דהוא שאיל לך את בעיט ביה וכו'. וע"ש
 שנראה שר' ביבי היה עני בנכסים. — תרומות פ"ח מ"ה ע"ג ר' אימי הוה
 ליה אורחין אמר לון אילולא דאיתגלי חמרא מבשלא דידי הוינא משקי לכון
 מיניה אמר ליה ר' ביבי איתיי ואנא שתוי וכו'. ומשמע שהיה חבירו של רבי
 אימי, וזה ר' אימי הוא רבי אימי השני עיי' ערכו. — תענית סוף פ"ב כהדא
 רבי ביבי הוה יתיב קומי ר' יסא בעי מילף מיניה הדין עובדא וכו' וזה רבי
 יסא הוא ר' אסי עיי' ערך רבי יוסי א'. — קידושין פ"ג הל' י"ד (ס"ד ע"ג)
 רבי ביבי אמר קומי ר' זעירא בשם ר' חנניה הוולד (של נכרי ועבד הבא על
 בת ישראל) כשר. שם פ"ד ס"ו ע"א חד כהן נסב בת גרים אתא עובדא קומי
 רבי אבהו וכו' א"ל רב ביבי לא כן אלפן ר' וכו'. — ורבי ביבי נזכר גם
 במקומות אחרים בירושלמי ונזכר גם בבבלי ושם איתא דתני קמי הרב נחמן
 חגיגה כ"ב ע"ב, וגם בעי מיניה מר' נחמן ב"מ כ"ג ע"ב, וא"כ ירד לבבל. ויותר
 נראה שר' ביבי דבבלי אינו רבי ביבי בירושלמי.

ובמס' גיטין פ"ה הל' ז' (מ"ז ע"ב) איתא עך כדון בשני שטרות היה
 שטר אחד . . . רבי חנניה ור' ביבון תריהון אמרין כ"ש מקחו קיים וכו'
 ואפשר שרבי ביבון הוא רבי ביבי, וגם רבי חנניה חי בזמנו עיי' ערך רבי
 חנניה א'.

רבי בייתוס עירובין פ"ו כ"ג ע"ג ר' יוסמי בי רבי סימון בשם רבי
 בייתוס אין בתינו שלנו לדור עמנו הא לצאת אין מוציאין אותנו ובפסוק
 מוציאין אותנו ע"ש. ושם משמע קצת שהיה קרוב לדורו של רבי יוחנן
 וריש לקיש.

רב בימי עיי' ערך ר' אדא בר בימי.

רבי ביסא גיטין פ"ד הל' ד' (מ"ז ריש ע"א) רבנין דקיסרין אמרין בשם
 רבי ביסא אתיא דרבי שמעון בן גמליאל טרבי מאיד כמה דרבי מאיר קונס
 בדברים כן ר' שמעון בן גמליאל קונס בדברים ע"כ. אבל פסחים פ"ב הל' ב'
 (כ"ט ע"א) הגי' רבנין דקיסרין בשם ר' נסא.

רבי ביסנא בדור הרביעי. פסחים פ"ד סוף הל' ג' (לא ע"א) דברי
 חכמים רבי ביסנא חנין בר בא בשם רב היה גסה כבהמה דקה. — מ"ק ריש
 פ"א ר' ביסנא בשם רבי לא לא שנו אלא במועד הא בשביעית מותר. —
 מעשרות פ"ה נ"ב ע"א תני רבי שמעון בן גמליאל אמר אין מרובע מששת
 ימי בראשית התיב ר' ברכיה והתנינן גופה של בדרת כגרים הקילקי מרובע
 אמר ר' ביסנא כל גרמא אמרה לית ליה מרובע וכו'. ונראה קצת שהשיב
 שם לר' ברכיה, והוא רבי ברכיה ב' עיי' ערכו וערך ר' הילא.

רבי בירוי תרומות פ"י מ"ז ע"ב ר' זעירא אדא בר גרשון רבי בירוי וכו' עיי' ערך אדא בר גרשון. — פסחים סוף פ"ב חד מן אילין דרבי בירוי הוה ליה גרבין דמשח בנו אוצרה דחייטא שאל לרבנן אמרין ליה איזיל גרופ מן תוחתיהן. אבל ברא"ש שם סי' י"ד הגי' חדא מן אילי' דרבי פדאי הוה ליה וכו' שיייל לרבי בון.

רבי בירויים עיי' ערך רבי קוריום. — ודע דבמקום רבי בירוי דתרומות פ"י שזכרנו בערך הקודם איתא חולין צ"ח ע"א רבי בירויים.

רבי בנייה בדור הראשון. — ר' יוחנן אמר בשמו. פאה פ"א מ"ו ע"ב ר' יוחנן בשם ר' בנייה כאשר צוה ה' את משה עבדו וכו' אפילו דברים שלא שמע מפי רבו הסכימה דעתו וכו'. וע"ע שם רבי יוחנן ר' בנייה. — פסחים סוף פ"ח רבי יוחנן בשם ר' בנייה ישראל ערל מוין עליו שכן מצינו שקיבלו אבותינו במדבר הוייה ערלים. — נדרים ריש פ"ה ר' יוחנן בשם רבי בניה בכל השותפין מעכבין זה על זה בחצר חוץ מן הכביסה מפני כבוד בנות ישראל. ועיי' בבלי ב"ב ג"ז ע"ב ושם נקרא ר' בנאה ע"ש. — ר' בנייה היה איש מפורסם ובית מדרשו היה נקרא על שמו גם אחרי מותו. שבת פ"ב הל' ג' (י"ג ע"ג) והוריות סוף פ"ג עאל ר' יוחנן ודרשה בני מדרשא דרבי בנייה אפילו ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ ממזר תלמיד חכם קודם. ב"ט קרוב לסוף פ"ב ר' יוחנן יתיב דריש בני מדרשא דר' בנייה. — ובמס' סנהדרין סוף פ"ג איתא רבי הושעיה בשם שמואל רבי בני בשם שמואל וכו' וזה אינו ר' בנייה דערך זה, והוא ר' בנאי אחיה דר' חייא בר אבא הנזכר בבלי כתובות נ' ע"ב ע"ש והוא בבבלי.

בנימין גנזבייה ברכות פ"ב ה' ע"ב בנימין גנזבייה נפיק ומור משמיה דרב מותר (לבעול לכתחילה בשבת) שמע שמואל ואיקפד עליו ומית. ועיי' בבלי נדה ס"ה ע"ב.

רבי בנימין בר גידל בדור הרביעי. מעשרות פ"א מ"ט קרוב לסוף ע"א רבי חסדא אמר שהן מחוסרין לרוח ר' אילא בשם רבי יסא שהן מחוסרין ניחא . . . התניב רבי בנימין בר גידול (גידל) התנינן השמן משירד לעוק, מאן דאמר שהן מחוסרין ניחא וכו'. — יבמות פ"א הל' א' רבי בנימין בר גידל ורבי אחא הוו יתבין וע"ש פלפול ארוך ביניהם וממה שקאי רבי בנימין בר גידל במס' מעשרות אר' חסדא ואר' הילא (עיי' ערכם) מוכח שר' אחא הנזכר פה הוא רבי אחא ב' (עיי' ערכו).

רבי בנימין בר יפת בדור השלישי תלמידו של רבי יוחנן. ברכות י' ע"א פסחים פ"ב הל' ה' רבי חייא בר ווא בשם רבי יוחנן זית כבוש אומר עליו כורא פרי העץ רבי בנימין בר יפת בשם רבי יוחנן ירק שלוק אומר עליו שהכל נהיה בדברו וכו' אמר רבי זעירא מאן ידע משמע מן רבי יוחנן יאות לרבי (בפסחים הגי' ר') חייא בר ווא אמר (צ"ל או וכאשר הוא בפסחים) רבי בנימין בר יפת לא רבי חייא בר ווא. ועיי' כל זה בבלי ברכות ל"ח ע"ב. — סנהדרין פ"א הל' א' ר' בא ורבי בנימין בר יפת הוה דיינין קומי רבי יצחק ע"ש.

רבי בנימין בר לוי פאה ריש פ"א רבי בנימין בר לוי אמר ר' יצחק ורבי אימי הוון יתבין מקשוי אמר למה לא תנינן תרומה עמהון. — פסחים פ"ז הל' ו' (ל"ד ע"ג) הוריות פ"א הל' ו' רבי אבון בשם ר' בנימין בן לוי קרייא מסייע למאן דאמר כל שבט ושבט קרוי קהל גוי וקהל גוים יהיה ממך ואדיין לא נולד בנימין ע"כ, והנה ממה דאמר רבי בנימין בר לוי במס' פאה רבי יצחק ור' אימי הוון יתבין וכו' מוכח שר' אבון אשר אמר בשמו במס' פסחים הוא רבי אבון ב' אשר חי בדור הרביעי עיי' ערכו. ומה נראה שרבי בנימין בר לוי היה בדור השלישי ועכ"פ אינו מאוחר לדור הרביעי. — ועיי' לו איבעיא מושכלת פסחים פ"ב סוף הל' א' הלוח תורה שנעשו נותר ניטר אם נעשו נותר עד שלא הגיע זמן ביעורן את מבערן ככל דבר משהגיע זמן ביעורן את מבערן בשריפה.

בנימין בר' עשתור בדור השלישי. בכורים פ"א ס"ד ריש ע"א אמר רבי יוסי קיימה בנימין בר עשתור קומי רבי חייה בר בא וכו' בגוי שבא בעבירה על בת ישראל היא מתניתא. — ועיי' ערך בר עשתור.

רב ברונא שבת פ"ב ד' ע"ד רב ברונא אמר חלב מטיף לתוכו שמן כל שהוא ומדליק (ועיי' בבלי שבת כ"א ע"א). — שם אחא חנניה רב ברונא בשם רב חלב מהותך וקירבי דגים מדליקין בהן (עיי' בבלי שם). — ורבי ברונא נזכר הרבה פעמים בבבלי ונראה שלא עלה כלל לא"י.

רבי ברכיה א' בדור השני. ערלה פ"ב ריש הל' א' רבי יוחנן שאל לגמליאל זוגא נהיגין אתון מפקין חלה מן דמייא אמר ליה לא כן אמר שמואל אחוה דרב ברכיה וכו'. — סנהדרין פ"י כ"ז ע"ד עד איכן היתה זכות אבות קיימת ר' תנחומא אמר לה בשם ר' חייה רבה בר נחמן אמר לה בשם רבי ברכיה ר' חלבו בשם ר' בא בר זבדא עד יואחו. ועיי' ערך רבי שמואל אחוי דרבי ברכיה.

רבי ברכיה ב' בדור החמישי. קידושין פ"ג ס"ד ע"ד מן דקמון קם ר' מנא עם ר' ברכיה אמר ליה למה לא חתמתה וכו', וזה ר' מנא הוא ר' מנא ב' ע"ש. — ואמר הרבה פעמים בשם ר' חלבו. גם אמר בשם ר' ירמיה, סוכה פ"ד הל' ג' (נ"ד ע"ג) רבי ברכיה ר' ירמיה בשם ר' חייא בר בא וכו'. — ועיי' ברכות פ"ב ד' ע"ד א"ד ברכיה עת ללדת ועת למות אשרי אדם ששעת מיתתו כשעת לידתו וכו'. מגילה פ"ג הל' ד' (ע"ד ע"א) ר' ברכיה אול לכנישתא דבית שאן ע"ש המעשה ואמר (שם) בשם ר' יהושע בן לוי, ואין להסריע במקומות אלה ודומיהן אם רבי ברכיה הוא ר' ברכיה א' או ר' ברכיה ב'.

רבי ברכיה בר יעקב בר בת יעקב מ"ש פ"ה הל' א' מנין לציון רבי ברכיה בר יעקב בר בת יעקב בשם ר' חוניה דברת חוורן וכו' אבל שקלים פ"א מ"ו ע"א מ"ק פ"א פ' סוף ע"ב הגי' רבי ברכיה רב יעקב בר בת יעקב. רבי ברקוריה סוף מס' כלאים (ל"ב סוף ע"ג) רבי בר קוריה ור' לעזר הוון מטילין באיסטרין ראו ארונות שהיו באין מחוצה לארץ לארץ אמר ר' ברקוריה לרבי לעזר מה הועילו אילו אני קורא עליהם ונחלתי שמתם לתועיבה בחייכם ותבוא ותטמאו את ארצי במיתתכם וכו'.

ברבי הוא כמו בי רבי כלל בני הישיבה. מ"ק פ"ג פ"ב ע"ג חד ברבי אמר הדא דר' יוחנן קומי דרבי שמעון בן לקיש ולא קביל עלוי. — והוא ג"כ כינוי כבוד. פסחים פ"ו הל' א' ר' יוסי בעא קומי רבי סימון אפילו עבד לפני רבו אפילו אישה לפני בעלה אמר ליה ברבי עד כאן שמעתי. וכן ר"ה פ"ד הל' ב' ר' יוסה בעא קומי רבי סימון אפילו מבית לבית מטריקלין לקיטון א"ל בי ר' כך שמעתי. — יומא פ"ב ל"ט ע"ג תרם בשמאל תפלוגתא דרבי יוחנן ור' יהודה בי רבי. וכן ר"ה פ"א הל' א' (ג"ז ע"ב) יהודה בי רבי אמר חשבון מרובה בולע לחשבון מועט. ובבבלי פסחים ק' ע"א א"ל רשב"ג לרבי יוסי ברבי ופי' הרשב"ס כך קראו רשב"ג לר' יוסי בן חלפתא כלל גדול הדור. חולין פ"ד ע"ב והשיב ר' אליעזר הקפר ברבי ופי' רש"י אדם גדול. וכן שם ג"כ ע"ב דתניא ברבי אמר ויש שם בהגדה לרש"י ד"ה ברבי ס"א ל"א גדול הדור, ועיי' רש"י עירובין ג"ג ע"א ד"ה אושעיא ברבי.

בר אביי, אבייה פסחים פ"ה הל' ז' (ל"ב ע"ג) תענית סוף פ"ג חד בר אבייה (בתענית בר אביי) עבר קומי תיבותא אמר לון ענון בתריי מה דנה אמר. שבועות פ"א הל' ה' (ל"ג ריש ע"ב) חד בר אביי עבר קמי תיבותא ולא אדבר דריש ירחא וקלסוניה. — ונראה שהך אביי פתרונו תפילה והוא או מל' ביא ביא עיי' רש"י בראשית פ' מקץ על הפסוק בי אדוני, או מל' אם תבעיון בעיו והעיון נבלעת כמו שהוא לרוב בירושלמי. ובעותא או בעו ל' תפילה ידוע, ובא כבר באונקלס בראשית י"ט י"ח ל' ח' ובמ"א, (ועל ביא ל' תפילה השיג הרמב"ן פ' מקץ ע"ש), וא"כ בר אביי הוא שליח ציבור ועולה יפה הל' חד בר אביי. (ומה שפי' בעל קרבן העדה, "בר אביי" כן שמו וכן מה שפי' בעל פני משה, "בר אביי בנו של אביי" נדחה מעצמו, כי איך שייך לוטר לפירושם חד בר אביי).

בר דליה שם עיר והולידה איזה חכמים כגון רבי יודה בר פוי, אבא כהן (עיי' ערכם). ובמס' עירובין פ"ו כ"ד ע"א איתא כגון אנשי בר דליה שאינן מקפדין על פרוטתן. ועיי' כלאים פ"א הל' ו' (כ"ז ע"א) א"ד יוחנן אייתתה מן דבר דליה תרנגול עם הפיסיוני תרנגול עם הטווס וכי' כלאים זה בזה (וב"ק סוף פ"ה איתא בטעות דאייתתיה מן דבית לוי). ומזה נראה שבר דליה היה מקום ועד לחכמים. — והנראה שצריך להיות בכל מקום אבא כהן דבר דליה ולא אבא כהן בר דליה (עיי' ערכו) וכמו שמצינו בכל מקום ר' יודה בר פוי דבר דליה, כלאים סוף פ"ה, תרומות פ"י הל' ז' (מ"ז ע"ב) ובמ"א. ואפשר שאבא כהן לא היה בן עיר בר דליה כ"א בן איש אשר שמו דליה ואין להכריע.

בר זמינא שקלים פ"ד הל' ד' (מ"ח ע"א) כהדא בר זמינא אתפקיד גביה מדל דיתמין אתא ושאל לרבי מנא וכו'.

בר טברי מגילה פ"ד הל' י"ב (ע"ה ע"ג) בר טברי שאל לרבי יצחק הגע עצמך שהיה שער גבוה (לענין מזוזה) א"ל נותנה בין כתיפיו.

בר שירה מ"ק פ"ג הל' ז' (פ"ג ע"ג) בר שירא אמר האומר שמועה משם אומרה שפתותיו רוחשות בקבר וכו'. ועיי' ברכות פ"ב ד' ע"ב ושקלים סוף פ"ב

בר מדינה ברכות י' ע"ב בר מדינה בריך קומי ר' זעירא וקומי רבי
 חייה בר ווא שהכל נהיה בדברו (על פרוסות שבישלו ע"ש).

בר גזירה שקלים סוף פ"ב בר גזירה כהדין דשתי קונדיטון, ועיי' ערך
 בר מירה.

בר עולא בדור הרביעי. שבת פ"ד ז' ע"א רבי יונה זר' יוסי סלקון
 לסדרא דבר עולא דהוה רבעה תמן והוה תמן כלונסיות אתון וישאלון ליה
 מהו למלטלן אמר לון אם השבתם עליוהן מאיתמל מותר למלטלן וכו'. —
 ועיי' מגילה פ"ד הל' ה' (ע"ה ע"ב) רבי יוסה מפקד לבר עולא חונא
 דכנישתא דכבלייא.

בר עשתור ביכורים פ"א ס"ד ע"א ר' חזקיה בשם ר' חייה בר בא
 קיימה בר עשתור קומינן וכו' והוא בנימין בר עשתור עיי' ערכו.

בר פדיה בדור הראשון, זר' יהושע בן לוי אמר הרבה פעמים בשמו.
 פאה פ"ד י"ח ע"ב ולמה תניננה תרין זימנין ר' יונה ר' חייה רבי יהושע בן
 לוי בשם בר פדי' (במס' חלה פ"ג נ"ט ע"א הגי' רבי פדיה) אחת למירווח ואחת
 לשליש. ערלה פ"א ס"א ע"ב רבי יוסי בשם רבי יהושע בן לוי בשם רבי
 פדייה נותני טעמים אחד משישים (ובנויר פ"ו הל' י' יש בכל זה כמה טעיות
 ועיי' חולין צ"ח ע"א ושם איתא משום בר קפרא). — תענית פ"ד הל' א'
 רבי זעורה ר' חייה ר' יהושע בן לוי בשם בר פדיה מפני מה סמך הכתוב
 פרשת נזיר לנשיאת כפים ללמדך שכשם שהנזיר אסור בין כך נשיאת כפים
 אסורה בין, (ועיי' בבלי תענית ושם איתא ג"כ אמר רבי יהושע בן לוי משום
 בר קפרא למה נסמכה פ' כהן מברך לפ' נזיר וכו'). — פסחים פ"ו הל' י"א
 (ל"ה ע"ב) רבי סימון רבי יהושע בן לוי משום בר פדייה הפיגול והגותר
 מצטרפין לשמא את הידים עד כדי עונשן בכזית. — וגם ר' יוחנן אמר בשמו שבת
 פ"א ג' ע"א וסוף פ"ד שקלים סוף פ"ב אמר ר' זעירא לר' יוסי חכים רבי לבר פדיה
 (ובשקלים בטעות בר פתייא) דאת אמר שמועתא מן שמיא אמר ליה ר' יוחנן
 אטרן משמו. — ושקלים סוף פ"ו איתא ששה לנדבה חזקיה אמר כנגד
 ששה בתי אבות בר פדיה אמר כנגד שש בהמות. — ועיי' מכות ריש פ"א
 בר פדייה אמר המחלל לא נתחלל האריך זה מתחלל. ובבלי ריש מכות איתא
 ג"כ זה המאמר ושם שם האומר בר פדא, והוא אחד עם בר פדיה בירושלמי.
 ובמעילה ד' איתא אמר ליה בר קפרא לבר פדת בן אחותי ראה מה אתה
 שואליני וכו' אבל גי' התו' תמורה י' ע"א ד"ה איתמר אל בר קפרא לבר
 פדא ע"ש. ועיי' שבת פ"ו ח' ע"א סנהדרין פ"ו כ"ח ע"א כמה יהא בהילוכן
 בני ברתיה (בסנהדרין הגי' בני ביייתה ונראה ט"ס) דבר קפרא אמרין וכו'
 ועיי' ערך רבי חייה בר אדי. — ואפשר שע"י שהיה בר פדיה בן אחותו
 של בר קפרא והיה לו עמו משא ומתן של תורה נאמרו לפעמים בכבל
 הלכות של בר פדיה על שם בר קפרא וכהנך דמ"ק וחולין אשר זכרנו.

בר פיקה נזיר פ"ט הל' ב' (נ"ז ע"ד) א"ד יוסי כי רבי בון בר פיקה שאל לרבי עד כדון במערה מקורה אפילו במערה שאינה מקורה וכו' ע"ש.

בר קפרא תלמידו של רבינו הקדוש נידוע וחבירו של ר' חייא עיי' בבלי יבמות ל"ב ע"ב. בר קפרא הוסיף על המשנה של רבינו הקדוש גם שנה אותה בל' אחר, וכאשר ביררנו בפרק הקודם. גם היה שונה הרבה בדרייתות ועיי' ירושלמי סוף הוריות איש אשר יתן לו האלהים וכו' עושר זה המקרא נכסים אילו הלכות וכבוד זה התוספת... מכל אשר יתאוה אלו משניות גדולות כגון משנתו של ר' חונה (ט"ז וצ"ל ר' חייא וכן הובא בס' כריתות לר"ש מקינון) משנתו של ר' הושעיה ומשנתו של בר קפרא.

בר קפרא היה מהודד מאוד ובעל משלים עיי' מ"ק פ"ג הל' א' ועיי' בבלי נדרים נ"א. וישב בדרום ומשם הובאו לצפון הרבה דרייתות ששנה והמביאן הוא רבי הושעיה השני (עיי' ערכו). ואפשר שהלך כבר לדרום בחיי רבי ולכן לא צוה עליו רבי, עיי' תענית פ"ד ס"ח ע"א בבלי שבת נ"ט ע"ב מתוכות ק"ג ע"ב ועיי' ערך זוגא וערך ר' חיה. ובעת מיתתו של רבי היה בציפורין מקום ישיבת רבי בזמן ההוא. בבלי כתובות ק"ד, ואפשר שבא לשם ע"פ השמועה ששמע כי גבר החולי על רבי. — והמעין במקומות בש"ס אשר שם באו קורותיו עם רבי יבין שלא היה אהוב הרבה בעיני רבי, מצורף לזה שמשליו היו נוטים קצת לליצנות ואפשר שזה היה גרמו לו שלא מינהו רבי לראש ישיבת בשעת מיתתו. נוסף לזה שהיה לו לפעמים תגרות עם רבי שמעון בנו של רבי עיי' בבלי מ"ק ט"ז ע"א ונמ"א, וכדין ירא רבי שהמצה תגדל אחרי מותו אם ישב בר קפרא בראש.

בר קפרא נקרא על שם אביו. ובמס' שבועות פ"ו הל' ב' (ל"ז ע"א) איתא רבי מרינוס ערב לכלתיה והוה דיינין קמי רבי חמא אבי בר קפרא ורבי הושעיה והוה טעות הגראה לעינים, דבר קפרא הוה קשיש מרבי הושעיה ואיך ישב רבי הושעיה עם אביו דבר קפרא וצ"ל קומי רבי חמא אבי דר' הושעיה ובר קפרא, וכן הגיה בעל סה"ד ערך רבי מרינוס. ועיי' לקמן ערך רבי חמא אבוי דרבי הושעיה.

בר שלמיא ספרא. עיי' ערך ספרא.

אות גימל.

גבילה עיי' ערך מגבילה.
 רבי גוריון בדור הרביעי. מ"ק פ"ג פ"ב ע"ד רבי יונה סליק לגבי רבי גוריון נפק לגביה לביש סנדלוי א"ל מה את סבר דילפינן עובדא מינך לא ילפין עובדא מן בר נש זעיר. — רבי גוריון אמר לכד משם אדורים ולא משם עצמו (וכאשר קראוהו ר' יונה בר נש זעיר). מ"ש פ"ב הל' ה' (נ"ג ע"ג) רבי גוריון בשם רבי יוסי בן חנינא דברי רבי טרפון אין פודין את הקדשים

להאכילן לכלבים. — מגילה פ"ג הל' א' רבי גוריון אמר מוגדלאי שאלון לרבי שמעון בן לקיש מהו ליקח אבנים מעיר זו ולבנות בעיר אחרת אמר לון אסור. — גיטין פ"ה הל' ה' (ט"ז ע"ב) וכמה הם רבים (להמשנה ועל חמאת גזולה שלא נודעה לרכים שהיא מכפרת) רבי גוריון בשם ריש לקיש שלשה בני אדם. — ועיי' ערך רבי מנחם אחי רבי גוריון.

רבי גידול בדור השני. מגילה סוף פ"ג במה גידלו רבי גידול אמר בשם המפורש. (ובברכות פ"י י"א ע"ג הגי' במה הוא גודלו גדלו בשם המפורש והוא ט"ס ועיי' בבבלי יומא ס"ט ע"ב). — ביצה פ"א הל' א' רבי זעורא בשם גידל עגל שנולד מן המריפה כיום טוב מותר נעשה כדבר מוכן טמון בדבר שאינו מוכן (ועיי' בבבלי ביצה ו' ע"א). — ובבבלי נזכר הרכה פעמים אמר רבי גידל אמר רב, ונראה שהיה בבבלי, ונזכר לרוב עם אמוראי דבבל (וגידול בירושלמי הוא בבבלי גידל).

גידול בר בנימין בדור השני. פסחים סוף פ"ח דאמר רבי חייה (חייה) בר יוסף גידול בר בנימין בשם רב מודי בית הלל שאם עבר ורק את הדם (על גר שנתגייר ערב פסח) שהורצה. — שקלים פ"ד הל' ג' גידול בר בנימין בשם אסי שני דייני גזילות נוטלין שטרין מתרומת הלשכה (ועיי' בבבלי כתובות ק"ה ע"א א"ר אסי גזורי גזרות וכו').

גידול בר מינימין ב"ב פ"ג הל' ג' (י"ד ע"א) גידול בר מינימין הוה ליה עובדא והווי דייניה חלקיה בר טובי ורבי הונא וחיה בר רב. ובבבלי שם ל"ט איתא גידל בר מניומי הויא ליה מחוי אתה למחויי אשכחנהו לרב הונא ולחייא בר רב ולר' חלקיה בר טובי וכו'. מזה יצא לנו שגידול בר מינימין (ויש בזה בלתי ספק ט"ס וצ"ל מינימין) הוא גידל בר מניומי, ונראה עוד שמינימין ומניומי הם בנימין וגידול בר מינימין הוא גידול בר בנימין דערך הקודם.

גירדאי דמאי פ"ד הל' ו' (כ"ד ע"א) ע"ז פ"א הל' ג' גירדאי שאלון לרבי אימי יום משתה של גוים מהו ע"ש. וגירדאי הם יהודים היושבים בגירד ולא נודעה המדינה או העיר הזאת.

גמליאל, גמלייל זוגא בדור השני. חלה פ"ד ס' ע"א גמלייל זוגא אינשי מתקני איסטפניניה אתא שאל לרבי יוחנן א"ל אית חמן קניבה אפריש מן קנובתה. ערלה פ"ב הל' א' ר' יוחנן שאל לגמליאל זוגא נהיגין אחון וכו'. עיי' לעיל ערך רבי ברכיה א'. — סוכה פ"ג הל' א' כהדא גמליאל זוגא עבד ליה מטלא גו שוקא עבר רבי שמעון בן לקיש אמר ליה מאן שרא לך. ע"ז פ"ג הל' י"ג (ט"ג סוף ע"ב) גמליאל זוגא הוה מסתמך ברשב"ל מטון בהו תבניתא אמר ליה מהו ניעבור קומי אמר ליה עבור קומי וסמי עיניה. — שבת פ"ב ד' ע"ד גמליאל זוגא שאל לרבי איסי מהו להוסיף לתוכו שמן חולין ומדליק. — ביצה סוף פ"ה כהדא גמלייל זוגא אוקריה חר סרקי' כמתין אתא שאל לר' מנא וכו' והוא ר' מנא א'.

וכל המקומות אלה מראין שגמליאל זוגא לא היה מן החכמים המפורסמים כי אם מן הבאים ללמוד ולכן שאל לרוב לחכמים אחרים, וכן מצינו דמאי

פ"ב כ"ב ע"ד חד טעין דצימוקין עאל לטיבריא שאל גמלייל זוגה לרבי בא בר כהנא וכו'. ובגדרים פ"ט מ"א ע"א הגי' חד טעון צימוקין עאל לטיבריא שאל גמליאל זוגא לר' בא בר זבדא והוא יותר נכון שגם ר' בא בר זבדא חי בדור השני עיי' ערכו. — ובמס' שקלים פ"ג הל' ב' (מ"ז ע"ג) איתא גמליאל זוגא שאל לר' יוסי בי רבי בון אי זהו המחזור שבכולן וכו' והנה זה גמליאל זוגא הוא גמליאל זוגא דערך זה לפי שגם הוא מן השואלים וכמו שהערנו, אך צ"ע היאך האריך ימים מן דור השני עד ר' יוסי בי רבי בון שהיה בדור החמישי. ונראה כבירור שיש כאן ט"ס, ואפשר שצ"ל ר' יוסי בי ר' חנינה שהיה ג"כ בדור השני עיי' ערכו.

ועוד בא גמליאל זוגא פאה פ"ח כ' ע"ד אילין דבית אסי בשלון ירק ונשון מתקנתיה סלק גמליאל זוגה ותקביה (צ"ל ותקניה) מן גוא לפסא. ועיי' עוד ברכות פ"ו י' ע"ג. — ומצינו לו אח ושמו הלל וגמליאל זוגא היה גדול הבית. ט"ק פ"ג פ"ב ע"ג.

ר' גמליאל בר' א'. בנו של רבינו חקדוש (אשר מינהו לנשיא אחריו, בבלי כתובות ק"ג ע"א). חלה פ"ד ס' ע"א ביקש ר"ג בר' להנהיג את הדמאי בסוריא ולא הניח לו ר' הושעיה.

רבן גמליאל בר' ב'. בנו של ר' יהודה נשיאה בן בנו של ר"ג בר' הראשון. ע"ז פ"א ל"ט ע"ב אמר ר' אבהו ואני לא שאלני רבן גמליאל בר' מהו לילך ליריד ואסרתי לו וכו' מאי כדון ר"ג אדם קטן היה וביקש ר' אבהו לגודרו אבל ר' יודן נשייא אדם גדול היה. ועיי' לעיל ערך ברבי שכתבנו שפירושו לפעמים אדם גדול, אבל כב' אלו הערכים שלפנינו הכונה בן נשיא, (והנשיא היה נקרא רבי עיי' ערך ר' יודה נשיאה א') כי הלוא הש"ס אמר בפירוש על ר"ג בר' דערך זה „אדם קטן היה“.

רבי גמליאל בר' איניניא בדור השלישי. פאה פ"א ט"ז ע"ב עד היכן (יהא מפריש מנכסיו למצוה) רבן (ט"ס וצ"ל רבי) גמליאל בן איניניא ור' אבא בר כהנא חד אמר כדי תרומה ותרומת מעשר וחרנה אמר כבד את ה' מהונך ומראשית כל תבואתך כמראשית כל תבואתך. — ור' גמליאל זה שאל קומי ר' מנא (א') עיי' שם. וכן פסחים פ"א הל' א' (כ"ז ע"ב) ושם איתא רבן גמליאל בר' איניניא ויזמא פ"א סוף הל' א' (ל"ח סוף ע"ד) ושם איתא רבי גמליאל בר' איניני. — ובכתובות פ"ד כ"ח ע"ד איתא ר' גמליאל בר' אניא בעי קומי ר' מנא מה חומש בכל שנה וכו' והוא ג"כ פאה פ"א ט"ז ע"ב ושם איתא בר איניניא וכן צ"ל בכתובות.

רבי גמליאל בי רבי אלעאי שבועות סוף פ"ה ר' גמליאל בי רבי אלעאי בעא קומי ר' מנא רבן גמליאל כמאן דאמר מותר לשחר (לשחרר). ובכתובות סוף פ"ג איתא ר' גמליאל בי ר' אבינה בעא קומי ר' מנא רבי גמליאל כמאן דמר וכו'.

רבי גמליאל בי ר' ליאני נדה סוף פ"ג הדא ר' גמליאל בי ר' ליאני בעא קומי ר' מנא מכיון דאת אמר וולד הוא מעתה הבא אחריו אינו בכור לא

לנחלה ולא לכהן. ועיי' לקמן ערך ר' הילא שר' הילא נקרא ג"כ רבי לא, לייא, אילעא. ונראה שהך ב' ר' ליאני הוא מ"ס רצ"ל ר' לייא, וא"כ ר"ג דערך זה הוא אחד עם ר"ג ב' ר' אלעאי דערך הקודם והוא בנו של ר' הילא. ור' הילא חי בדור השלישי, וא"כ ר' מנא ששאל ר"ג בנו של ר' הילא לפניו הוא ר' מנא ב' עיי' ערכו.

גמליאל, גמלייל דקונתיה. נדרים פ"ה הל' י (מ"ב ריש ע"ב) ר' מנא סלק מישרי נדרא דגמלייל דקונתיה אחר בעמידה כדי לוטר אין כאן נדר אין כאן שבועה. — מ"ק פ"ג פ"ב ע"ג גמליאל דיקונתיה קברוניה כורסאיי גבון בתר תלתא יומין אימלכון מחורא יתיה אתון ושאלון לדי סימון אמר לון ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי מכיון שלא נתתם דעתכם לפנותו משייסתם הגולל הראשון ע"כ. ור' סימון חי בדור השלישי עיי' ערכו, וא"כ ר' מנא שהתיר נדרו דגמלייל דקונתיה הוא ר' מנא הראשון עיי' ערכו. ובנדרים שם איתא עוד ר' מנא סלק מישרי נדרא דר' גמליאל בר בריה (דגמליאל דקונתיה).

גניבא, גניבה. נזכר בכבלי הרבה פעמים והיה בימי רב ואחריו. ובירושלמי ברכות פ"ו י' ע"ד גניבא אמר שמן לזוחמא אין צריך לברך. — ביצה פ"ב הל' ח' (ס"א ריש ע"ד) גניבה אמר הלכה היה מלמד ובא (פ"י ראב"ע בזה שפרתו יוצאה ברצועה שבין קרניה). וע"ע גיטין פ"ו הל' ז' (מ"ח ע"א) ועיי' בכבלי שם ס"ה ע"ב. ר' גרשום. נדרים פ"ד הל' י"ב (ל"ח ע"א) רבי גרשום בשם רבי אחא דרך כוכב מיעקב ממי דרך כוכב ועתיד לעמוד מיעקב.

אות דלי"ת.

דייני נהרדעא. שבועות סוף פ"ו חד בר נש קם עם חבריה בשוקא אמר ליה תרין דינין לי בידך ומשכונך שוי תרין דינין אמר ליה חד דינר נא בעי למיתן לך ומשכונך טב תרין דינין אתא עובדא קומי דייני נהרדעא אמרי כיון דכל עמא מודו דמשכונא טב תרין דינין אחרנא ייתי עלוי שהדי. ובבבלי מנהדרין י"ז ע"ב איתא דייני נהרדעא ר' אדא בר מניומי. וב"ק שם ל"א ע"ב תרגמה ר' אדא בר מניומי קמיה דרבינא שהזקן כלים בכלים. ומהירושלמי זה מוכח שהוא רבינא הראשון דאמוראי של דורו של רבינא האחרון לא נזכרו בירושלמי. — והנך דייני נהרדעא (ר' אדא בר מניומי) נראה שלא היו נחשבים בעיני הירושלמי מן החכמים המפורסמים. דבשבועות שם איתא אחר המאמר דלעיל ולא שמע דמר ר' יוחנן נאמן הטלוח עד כדי משכנו ע"כ הרי דפשוט להירושלמי דאילו שמע הך דר' יוחנן לא הרהיב בנפשו עוז לחלוק עליו. ואפשר משום דהוה זוטרי לר' יוחנן בדורות וצ"ע.

ר' דימי. נדרים פ"ט הל' א' רבי יצחק פתח אילו היית יודע שהנודר טילו נוטל חרב ודוקרה בליבו נודר היית וכו' רבי דימי בשם רבי יצחק לא דיך מה שאמרה לך התורה אלא שאתה מבקש לאמור עליך דברים אחרים.

רבי דניאל בריה דרב קמינא סוכה פ"ד הל' ג' (נ"ד סוף ע"ב) רבי זעורא שלח שאיל לרבי דניאל בריה דרב קמינא שמעת מאביך (ערבה) טעונה ברכה וניטלת בפני עצמה ויש לה שיעור אתא רבי אייבו בר נגרי בשם רבי חונה ואמר טעמא וכו'. ונראה שזה רבי זעורא הוא רבי זעורא א' דדור השלישי, דהרי רבי אייבו בר נגרי אמר טעמא על הא דשלח רבי זעורא וכו' ורבי אייבו בר נגרי חי בדור הרביעי (עיי' ערכו) ורבי זעורא ב' חי בדור החמישי כמבואר בערכו. וא"כ היה רבי דניאל בריה דרב קמינא בדור השלישי. — שבת פ"ג הל' א' דניאל בריה דר' קמינא בשם ר' אסי שיורי חרות וכו'. עירובין סוף פ"א (י"ט ריש ע"ד) ר' דניאל בריה דרב קמינא בשם רב חונה אם היו עשוין חבילה אסור. — וכבבלי נזכר בכמה מקומות ואמר בשם רב. ונראה שהיה בכלאי דרומאי, דרומאי, הם קביצת החכמים אשר ישבו בדרום. תרומות פ"ב הל' ד' (מ"א ע"ד) דרומאי אמרו והוא שיהא כוזה כמי עיקרו (מעיקרו). פסחים פ"ה הל' ג' (ל"ב ע"א) הדא מסייעא לדרומי דרומי אמרין אימורין שאכדו מחשב להן כמי שהן קיימין. שם פ"ז הל' ז' (ל"ד ע"ד) דרומאי אמרי בטמא טומאת זיבה וטומאת צרעת אגן קיימין אבל בטמא מת אינו מחלל מאחר שהותר מכלל טומאה לרבים בפסח מתיב רבי שמעון בן לקיש לדרומאי וכו'. ועיי' זכחים כ"ב ע"ב אמרו זקני דרום לא שנו אלא טמא שרץ אבל טמא מת וכו' אמר עולא תקע להו ר"ל לדרומאי וכו'. — וכבר דברנו לעיל פ"א בענין דרומאי.

אות ה"א.

רב הונא, הונא א', הוא רבי הונא תלמידו רב הודוע. והיה בכבל ומפלג בתורה מאוד, ורבי אמי ורבי אסי כהני חשיבי דא"י הוו כייפי ליה (כבלי גיטין נ"ט ע"ב). שנועות סוף פ"ז סלע הלויטני עליו וכו' והלה אומר איני יודע (כל' מנה לי בידך וזה אומר איני יודע) רבי בא רבי הונא בשם רב אמר אנת לית ידע אהן ידע. ועיי' ב"ק פ"י הל' ח' (ז' ע"ג) ושם איתא רב הונא אמר (ולא בשם רב), והוא באמת מימרא דרבי הונא כבלי ב"ק ק"ח ע"א ע"ש. — פאה פ"א ט"ז ע"ב רב הונא אמר למצות עד שלישי, וכן בבלי ב"ק ט' סוף ע"א איתא זה המאמר לרבי הונא. — ורבי הונא הוא חברו דשמואל. קידושין פ"א הל' ה' (ס' ע"ג) שמואל שאל לר' חונה שוחט ונתעסק בקדשים אמר ליה לרצונכם פרט למתעסק, ועיי' חולין י"ג ע"א בעא מיניה שמואל מרב הונא מניין למתעסק בקדשים וכו'. — ב"ב פ"ח הל' ה' (ט"ז ע"ב) שמואל שאל לרב חונה מתנה שכתוב בה בלשון מכר מהו אמר ליה ארכביה אתרי ריכשי ברקי ועיי' קידושין פ"א הל' ה' (ס' ע"ג). מגילה סוף פ"ד תפילה ומזוזה מי קודם שמואל אמר מזוזה קודמת רבי חונה אמר תפילה קודמת. — גם היו לו דברים עם ריש גלותא עיי' ערך ריש גלותא (ואפשר שהוא ר' הונא ב' עיי' ערך שאחר זה). — וכבלי כתובות ק"ו נזכר עוצם ישיבתו ומאמריו רבים ונזכרו מראש הבבלי עד סופו וגם בדרכה מקומות בירושלמי.

ועוד נזכר בהגדה דכלאים פ"ט ל"ב ע"ב רב הונא ריש גלותא אשר היה בימי רבי והוכא ארונו לא"י ואין מקומו כאן. — עוד איתא שם כד דמך רב הונא ריש גלותא אסקוניה להכא וע"ש הסיפור שרבי חגי יהיב ארוניה אצל ארונו של רבי חייא, וא"כ היו שני רב הונא ריש גלותא (עיי' ערך רבי חגי). או שיש כאן ט"ס וצ"ל כד דמך רב הונא אסקוניה להכא וא"כ הוא רב הונא דערך זה, וההוספה "ריש גלותא" נולדה ממה דאיתא קודם לזה רב הונא ריש גלותא, והוא היה בימי רבי וכמו שזכרנו. ועיי' בבבלי מ"ק כ"ה ע"א ושם איתא כל זה הסיפור של הירושלמי ושם נזכר ג"כ רבי חגי (בבבלי איתא רבי חגא) אע"י לארוניה. וע"ש תו' ד"ה ורבי חייא ואין להאריך.

רבי הונא, הונא, הונא, חונה ב' בדור הרביעי. פאה פ"ג י"ז ע"ד גיטין פ"ז מ"ח ריש ע"ב רב הונא רבי פינחס רבי חזקיה סלקון מבקרה לרבי יוסי ועיי' ערך אלה האמוראים. ובמס' זכחים ע"ה ע"ב איתא רב הונא ורבי חזקיה תלמידי דר' ירמיה אמרי מי דמי וכו'. ועיי' ירושלמי יומא פ"ח הל' ח' (מ"ה ע"ג) אמר רבי חונה איתחבת קומי רבי ירמיה. — וקצת נראה שהיה כעין תלמיד חבר לרבי ירמיה. עיי' סנהדרין פ"ג כ"א ע"ד דהוה ליה דין לרבי ירמיה וקיבלו עדים שלא בפניו וחייבו לרבי ירמיה והיה רבי ירמיה יושב ומצטער ואמר אפשר שמקבלין עדים בלא בעל דין אפילו עמהן באותו העיר ואמר ליה רבי הונא כן חמת דעתון דרבנן. — ורבי הונא אמר כמה פעמים בשם רבי ירמיה, עיי' שקלים פ"ד הל' א' ובמ"א. — גם אמר בשם רבי אבהו פאה ט"ז ע"ב קידושין סוף פ"א.

רבי חונה אמר בשם רב הונא, כלו' רבי הונא הראשון. ברכות ריש פ"ב מגילה פ"ב הל' ב' אבא בר רב הונא ורבי חסדא הוו יתבין אמרין אף בתקיעות כן סלקון לבית רב ושמעון רבי חונה (במגילה הגי' בשם רב) בשם רב הונא אפילו שמעון עד תשע שעות ביום יצא. ועיי' ערך רבי הונא ציפוראה. — גיטין פ"א הל' ב' (מ"ג ע"ג) רבי חונה בשם ר' הונא אמר תלמיד שהורה אפילו כהלכה אין הוריתו הוריה. — ואמר בשם ר' יוסף (יוסי) קידושין סוף פ"ג ר' הונא בשם רבי יוסף אמר אין הלכה כר' יוסי לעתיד לבוא. ועיי' ברכות ריש פ"ב רבי חונה רבי אורי רבי יוסף ר' יהודה בשם שמואל עיי' ערך רבי אורי.

רבי הונא עלה מבבל. ר"ה פ"ב הל' ב' אמר רב חונה כד סלקינן להכא סלקינן לראש בית בלחין וכו'. — ובמס' מ"ש פ"ה נ"ז ע"ב איתא רב הונא לא נסב מעשר, וא"כ היה כהן, ואף שמצינו שם שהיו נותנין מעשר לת"ח אף שאינם כהנים מ"ט משמעות הסוגי' שלא נסב מעשר בתורת כהן ע"ש.

רבי הונא, חונה, רובא (רבה) דציפורין ברכות סוף פ"ד ר"ה סוף פ"ד רבי הונא רובא (בר"ה רבי חונה רבה) דציפורין בשם רבי יוחנן הלכה כרבן גמליאל באילין תקיעתא. (ובבבלי ר"ה ל"ד והאמר רבי חנה ציפוראה אמר ר' יוחנן הילכתא כר"ג). — תענית פ"ד הל' ב' (ס"ז סוף ע"ד) ר' יעקב בר אחא ר' חונה רבה דציפורין בשם רבי יוחנן בית אב אחד בית אב אחד אחוה לאלעזר שניהוסף לו כתי אבות אחרים ואחד אחוה לאיתמר מה שתפס תפס ועיי'

בבלי תענית כ"ז ע"א. וקצת נראה שהיה תלמידו של רבי יוחנן. — שקלים
 פ"א הל' א' רבי חונה רבה דציפורין אמר הנהיג רבי חנינה בציפורין כהדא
 דרבי שמעון בן גמליאל (דאמר מצות נוהגות באדר שני אינן נוהגות באדר
 ראשון חוץ מן ההספד ומן התענית). — תענית פ"ב ס"ה ע"ג רבי אחא בר
 יצחק בשם רבי חונה רובה דציפורין יחיד בתשעה באב צריך להזכיר מעין
 המאורע (ברכות פ"ד ח' ע"א הגי' בשם רבי חייא דציפורין). קידושין פ"א
 הל' א' (נ"ח ע"ג) מהו שיהא להם (לנכרים) גירושין רבי יודה בן פוי ורבי
 חנין בשם רבי חונה רובה דציפורין או שאין להן גירושין או ששניהן מגרשין
 זה את זה.

ונקרא רבי הונא רובה להבדילו מן רבי הונא דערך הבא. וב"ר פ"ח
 איתא רבי הונא רבה של ציפורין אמר עד שמלאכי השרת מדיינין אלו עם
 אלו וכו' ופי' בעל מתנת כהונה רבה של ציפורין רב והאדון של העיר ע"כ.
 והנה באמת הל' רבה של ציפורין מורה על זה, אך המאסף של הב"ר טעה,
 לפי שלא מצא לרבי הונא רובה הלכות גדולות אשר על ידן ראוי לכנותו
 הגדול דימה שרבי הונא רובה דציפורין פתרונו השר של ציפורין; אבל
 הלישון אינו מסכים כלל לזה, גם מצינו רובה אצל אמוראים אחרים אשר
 לא אמרו ג"כ הלכות הרבה כגון רבי אחא רובא וכו'. ורובה פתרונו הוקן
 להבדילו מן אמורא אחרון בשם זה וכמו שהערנו ערך רבי אחא רובא. ועיי'
 פ"ג מאמר ה' בענין הב"ר.

רב הונא צפוראה לא נמצא בירושלמי אבל בבלי יומא ע"ז ע"ב
 איתא אמר ר' פינחס משום ר' הונא צפוראה מעין היוצא מבית קדשי הקדשים
 בתחילה דומה לקרני הגבים וכו'. ועיי' חולין נ"א ע"א מפטיר כנסיות אנא
 לעילא מר' רבה והיו ר' הונא צפוראה ור' יוסי מדאה יושבין לפניו וכו'. — ודע
 דבירושלמי סנהדרין פ"א י"ח ע"ג איתא ר' הונא הוה ידע שהדו לחד בר נש
 אויל בעי מידון קומיה וכפר ביה אמר ר' שמואל בר רב יצחק בנין דאת ידע
 דר' הונא אינשא רבה את כפר ביה. והנה ר' שמואל חי בדור השלישי
 וקשיש קצת מר' זעירא עיי' ערכו, וזה ר' הונא אינו לא ר' הונא א' שהוא לא
 עלה מבבל לא"י וגם הוה קשיש מר' שמואל בר יצחק, וגם לא ר' הונא ב'
 שהוא היה בדור הרביעי ותלמידו של ר' ירמיה תלמידו של ר' זעירא. ונראה
 שהוא ר' הונא דערך זה, וחסרה תי' צפוראה, או שהיה נקרא ג"כ סתם ר'
 הונא בלא כינוי צפוראה. וכן הא דברכות פ"ב אבא בר רב הונא ור' חסדא
 וכו' סלקון לבית רב ושמעון ר' חונה בשם ר' הונא (עיי' ערך ר' הונא ב')
 נראה שזה ר' חונה הוא ר' הונא צפוראה, שר' הונא ב' היה זוטר מוכא מר'
 חסדא. וכן נראה לדון ג"כ במאמרים אחרים הנאמרים על שם ר' הונא ואי
 אפשר ליחסם לא לר' הונא א' ולא לר' הונא ב'.

הונא ספרא דסידרא עיי' ערך ספרא.

רבי הושעיה (הושעיא) רבה, ונבבלי ר' אושעיא ולפעמים גם
 בירושלמי (ומצינו בירושלמי גם ר' הושעיה), הוא מסדר התוספתא. קידושין

פ"א סוף הל' ג' (ס' סוף ע"א) קראו ר' לעזר אבי המשנה, וב"ק פ"ד הל' ז' (ד' ע"ג) קראו ריש לקיש ג"כ בזה שם הכבוד. וכן ר' יונה כתובות פ"ט הל' ב' (ל"ב סוף ע"ד) ועיי' פ"ג למה נקרא כן. — ר' הושעיה למד אצל ר' חייא. שבת פ"ג סוף הל' א' ר' לעזר בשם ר' הושעיה משרת הייתי את ר' חייא הגדול והייתי מעלה לו חמין מדיושי התחתונה לדיושי העליונה וכו' (ועיי' בבלי שבת ל"ח). ועיי' פאה סוף פ"ז דרבי הושעיה אמר רומס הייתי זיתים עם ר' חייא הגדול אמר לי כל זית שאתה יכול לפשוט ירך ליטלו אינו שכחה. — ובבלי מ"ק כ"ד ע"א כריתות ח' ע"א איתא דלמד ג"כ אצל בר קפרא, וכריתות שם נאמר דמתחילה למד אצל בר קפרא ואח"כ אצל ר' חייא ע"ש. — מושבו היה בקיסרין. תרומות פ"י מ"ו ע"א דאמר ר' יוחנן כשהיינו הולכין אצל ר' הושעיה רבה לקיסרין ללמוד תורה וכו'. וקצת נראה שקבע קודם לכן ישיבה בדרום כי שם היה מושב אביו עיי' ערך ר' חמא אביו דר' הושעיה א'. ובמס' שבת פ"ו ח' ע"א כמה יהא בהילוכן בני בריתיה דבר קפרא אמרין מן דבית רבא דבר קפרא עד בית רביה דר' הושע (צ"ל הושעיה וכן הוא סנהדרין פ"י כ"ח ע"א), ובר קפרא ישב בדרום עיי' ערך בר קפרא. ועיי' ברכות פ"ב ה' ע"ב תני במקום שנהגו לשאול אבלים בשבת שואלין ובדרום שואלין ר' הושעיא רובא אול לחד אתר וחזא אביליא בשבתא ושאל בון אמר לון אני איני יודע מנהג מקומכם אלא שלום עליכם כמנהג מקומינו.

מגדולי תלמידיו של ר' הושעיה ר' יוחנן אשר הלך אצלו לקיסרין ללמוד תורה ושימש אותו גם אחר שלא היה צריך ללימודו. עירובין ריש פ"ה סנהדרין פ"א ל' ע"ב תלת עשר שנין עמד עליל (ר' יוחנן) קומי רביה (ר' הושעיה) דלא צריך. ועיי' בבלי עירובין ריש פ"ה דמספר ר' יוחנן גדולתו של ר' אושעיא ואמר ר' אושעיא כריכי בדורו כר' מאיר בדרו מה ר' מאיר בדורו לא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו כך ר' אושעיא בדורו לא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו. — ר' יוחנן אמר בשמו, וכן ריש לקיש ור' אלעזר אמרו בשמו, ובכמה מקומות איתא תני ר' הושעיה וכבר זכרנו שנקרא אב המשנה. — ר' הושעיה היה בישיבה עם ר' יודה נשייא יבמות פ"ח ט' ע"ב קידושין פ"ד ס"ה סוף ע"ד ביצה פ"א הל' א' (ס' סוף ע"ד) ב"ק פ"ב הל' א'. — ועיי' מגילה פ"א הל' ו' (ע' ע"ד) ר' יודן נשייא שלח לר' הושעיה רבה חדא עטם וחדא לגין דחמר שלח ואמר ליה קיימת בנו ומתנות לאביונים וכו'. ובבבלי מגילה ז' ע"א איתא קיימת בנו רבינו. וגם הגי' זאת אפשר לקיימה עיי' ערך ר' יודה נשיאה א'.

ור' הושעיה לא היה לכד מפורסם בתורה אבל היה ג"כ גדול במעשים טובים. עיי' סוף פאה הסיפור דר' הושעיה רבה עם רביה דכריה דסניא נהוריה ואיך נהג בו כבוד. ואשרי המגיע לתורה ולנדיבת הלב ולענות רוח כמרו.

רבי הושעיה בדור השלישי. תרומות פ"ח מ"ה ע"ג ר' יניי ברבי ישמעאל איכאש סלקון לגביה ר' זורא ור' הושעיה ור' בון בר כהנא ור' חנניה חברהון דרבנן מבקרתיה. — שבת פ"ג הל' א' (ח' ריש ע"ד) בעון קומי ר' זעירה ור' הושעיה

ור' חנניה חבריהון דרבנן. — סנהדרין פ"א י"ח ריש ע"ג אמר ר' הושעיה חבר
הוינא ואעלי ר' שמואל בר רב יצחק לקידוש החודש. ועיי' ערך כל אלה
האמוראים. והתו' עירובין ס"ח ע"א הוכיחו רב' ר' אושעיא הו', ואחד נקרא
ר' אושעיא והשני רב אושעיא. ובירושלמי הוא מוכח מעצמו, ור' הושעיה
הראשון נקרא ר' הושעיה רבה (ואיזה מקומות מעטים יוצאים מן הכלל עיי'
לקמן) ור' הושעיה האחרון נקרא סתם ר' הושעיה.

ודע דבהרבה מקומות איתא אייתי ר' הושעיה מתניתא דבר קפרא מן דרומא.
שביעית פ"ה הל' ג' (ל"ה ע"ד) יומא פ"א ל"ח ע"ד מגילה פ"א הל' י"ב ובמ"א.
והיה קצת מקום לומר שהוא ר' הושעיה רבה, כי הוא היה תלמידו של בר
קפרא וגם ישב איזה שנים בדרום (עיי' ערך הקודם) ונקרא פה ר' הושעיה
סתם משום שלא אמר הלכה בשם עצמו, וכמו שאיתא ר' הושעיה סתם פאה
סוף פ"ז שבת סוף פ"ד משום שאינו כ"א מספר מה שעשה קמי' דר' חייא (עיי'
ערך הקודם). אבל האמת יורה דרכו שהוא ר' הושעיה דזה הערך, דביצה
פ"ג סוף הל' ד' (ס"ב ע"א) איתא אתא עובדא קומי ר' אימי וסבר מיטר ר'
יודה ור' שמעון הלכה כר' יודה אייתי ר' הושעיה מתניתא דבר קפרא מדרומא
ותנא וחכמים אומרים כל שמוטו ניטר וכו' (ועיי' בבלי ביצה כ"ז ע"א) וקיבלה
וחזר בה ע"כ, ור' הושעיה רבה קדם הרבה לר' אימי, ואין זה ב"א ר' הושעיה
דערך זה ור' אימי הוא ר' אימי ב' עיי' ערכו.

ר' הושעיה נזכר בהרבה מקומות והיה מופלג בתורה. ונקרא חברון דרבנן
באלה מקומות אשר הכאנו בראש הערך (ועיי' ערך ר' חמא חבריהון דרבנן).
מושביו היה בטבריא שבת פ"ז ח' ע"א כמה יהא כהילוכן וכו' מיכראי אמרין
מן סידרא רובא עד חנותיה דר' הושעיה.

כע"ז ריש פ"ג איתא כד דמך רב הושעיה נפל קלון דמיכריא.

רב הושעיה בר רב יצחק ביצה פ"א הל' ו' (ס' סוף ע"ג) תני
ולא את המפתח בית הלל מתירין ואמר רב הושעיה בר רב יצחק הו'א דאת
אמר במפתח של אוכלין אבל במפתח של כלים לא בדא. — ונראה שהוא
בנו של ר' יצחק שהיה בדור השני והשלישי. עיי' ערכו.

ר' הושעיה בי ר' שמי בדור החמישי. מגילה פ"ג הל' ב' (ע"ד ע"א)
ר' מנא משלח כתב לר' הושעיה בי ר' שמי ראשיתך מצער מאוד תסגא אחריתך
(ובתו' גיטין ו' ד"ה אמר ר' יצחק הגי' ר' מנא שלח כתב לר' אושעיה בר
שומי והוא מ"ס וצ"ל שמי). — כלאים פ"ו הל' ג' (ל' ע"ג) א"ר מנא אזולית
לקיסרין שמעית ר' הושעיה בר שמי בשם רבי יצחק בן לעזר אם היו שתי
פיסירות מותר. — סוטה פ"א הל' א' (ט"ז ע"ג) זה אומר ראיתי ב' שערות כגבו
וזה אומר ראיתי שערה אחת בכריסו ר' יוסי בי ר' בון ור' הושעיה בריה דר'
שמי חד אמר פסול וחד אמר כשר. — מ"ק פ"ב הל' ג' (פ"א ע"ב) ר' יצחק
בי ר' לעזר מפקד לר' הושעיה בי רבי שמי דהוה פרוש וכו'. — כתובות
פ"ב כ"ז ע"ג איתא ר' הושעיא בריה דר' שמאי והו'א ר' הושעיא וכו'. ועיי'
ערך ר' יצחק בר אלעזר.

רבי הילא, אילא, אילי, אילעא, יילא, לא, לייא. רבי הילא ורבי זעירא המה ראשי המדברים בדורם דור השלישי. ור' הילא נזכר במקומות אין מספר בירושלמי, וכא ג"כ בבבלי. בבלי יומא ריש פ"ח אסור ענוש כרת הוא אמר ר' אילא ואיתימא ר' ירמיה לא נצרכה אלא לחצי שיעור, ובירושלמי שם ענוש כרת ואת אמר הכין אמר ר' הילא לפחות מכשיעורין נצרכה. ובירושלמי נקרא ר' הילא וגם ר' אילא, ובבבלי נמצא לכר ר' אילא. — ור' אילא נקרא ג"כ ר' אילעא. ערכין כ"ח ע"א אמר ר' אילא באושא התקינו המכזבו אל יכזבו יותר מחומש, ובבלי כתובות נ" ע"א איתא אמר ר' אילעא (ושם ס"ז ע"ב אמר ר' אילעא) באושא התקינו המכזבו וכו'. — וכן בבלי כתובות נ"ט ע"א א"ר אילעא אלמה לא וכו' ונדרים שם פ"ו ריש ע"א אמר ר' אילא ומה אילו אומר לחבירו שדה זו וכו' ע"ש. — והוא הנקרא ג"כ ר' איליי. יומא פ"א הל' א' (ל"ח ע"ג) ר' יוסה הוה מצטער דלא חמא לולא דר' איליי, ומגילה סוף פ"ד איתא ר' יוסי הוה מצטער דלא חמא לולא דר' אילעא. — ועיי' קידושין פ"ג ס"ג ע"ד והוה ר' חנניה מתרים כליו קבל ר' חניי א"ל רבי הילא קביל חניי וכו', וכבר זכינו להבין שר' הילא הוא ר' אילעא, ונשא ונתן פה עם ר' חנניה (והוא ר' חנניה חברון הרבנן עיי' ערכו), ומזה נבין ג"כ שר' אילעא ור' חנניא הנזכרים בבלי כתובות מ"ה ע"ב הם אלה ר' הילא ור' חנניה דירושלמי. — ר' הילא נקרא ג"כ ר' אילי. גיטין פ"ד הל' ב' (מ"ה ע"ג) אמר ר' אילי מתחילה צריך לומר איש פלוני שמהודה עם כל שם שיש לי בבבלי וכו' מתניתא פליגא על ר' אילי וכו' דאמר ר' אילא במגרש ברצונו. — ונקרא ג"כ ר' יילא. מ"ש פ"א ג"כ סוף ע"ב ר' יוסי בשם ר' זעירא ר' יודן בשם ר' יילא. ושם ריש ע"ג אמר ר' יילא מעשה היה והורו כרבי במעות. — ונזכר פעמים אין מספר בשם ר' לא. — ונקרא ג"כ ר' לייא. ברכות פ"ג ו' ע"ב אמר ר' לייא טעמון הרבנן שכן אם היתה מיוחדת לו ליום וללילה שהיא חייבת בציצית, וקידושין פ"א ס"א ע"ג א"ר הילא טעמון הרבנן וכו'. וברכות פ"ב ה' ע"א איתא ר' לייא ר' יסה בשם ר' אחא רובה נתפלל ומצא עצמו בשומע וכו' ונראה דצ"ל ר' לייא. ועיי' ברכות פ"ג ו' ע"ד כהרא ר' לייא וחבריא הוו יתבין קומי פונדקיא ברמשא אמרין מהו מיטר מיליא דאורייתא. וכרא"ש ברכות פ"ג ס"י קומי מ"ו הגי' ר' אילעי וחבריו הוו יתבין. — ושינוי השמות אלה נובע ממקור מכטא הירושלמי ובקצת מקומות שגיאת הסופרים ילדתו. ועיי' ערך עולא.

דבריו של ר' הילא היו עם ר' זעירא ור' חנניה, וגם עם חכמים אחרים בדורו נשא ונתן הרבה. ר' זעירא שיבחו מאוד עיי' יומא פ"ג הל' ה' (מ' ע"ג) דבעא ר' בון בר חייה קומי ר' הילא ור' הילא השיב לו דברים נכוחים ואיתא שם והוה ר' זעירא מקלם ליה וצווח ליה בניה דאורייתא. — והיה רבם של ר' יונה ור' יוסי. תרומות פ"ב הל' ד' (מ"א ע"ד) ר' יונה ור' יוסי תרין (צ"ל תריהון) אמרין דרך התפוח לצמוק ואין דרך הצמק לתפוח וכו' אמר לון ר' אחא כן ר' אילא רבכון הוה בה. — ר' אבון אמר הרבה פעמים בשמו, ומזה נראה שהיה תלמידו של ר' הילא. — ר' הילא מת באדר ראשון, קידושין פ"ג ס"ג ע"ד.

ודע דסוכה פ"ד הל' ח' (נ"ד ע"ד) איתא ר' שמעון בן לקיש בעא קומי ר' יוחנן הקדימן לזבח מה הן וכו' א"ל נישמענה מן הדא דאמר ר' אילא בשם ר' יסי ונסכיה אחד נסכי מים וכו'. וע"כ הך א"ל ט"ס, דר' הילא היה בדור השלישי ומאוחר לר' יוחנן. וצריך למחוק הך א"ל וסתמא דיש' אמר נישמענה וכו'.

רבי הלל. תרומות פ"א ט"א ע"א א"ר חנניה בשם רבי הלל ואף אנן תנינן הדא דמסייע להדא וכו'. ברכות פ"ב ה' סוף ע"א ולמידת הדין א"ר יצחק וצרת הכסף בידך ובלבד בידך ר' יוסי בר אבון הורי לרבי הלל חתניה כן.

ר' הלל דכיפרא עיי' ערך ר' לא דכיפרא.

ר' הלל בי ר' וולס, אלס, חלים כלאים פ"ט הל' א' (ל"ב ע"א) ר' הלל בי ר' וולס היה לו נגד בשלשים ריבוא דינר ויהביה לרבי ומצא בו כלאים ושרפו. (ועיי' בבלי גיטין נ"ט ע"א אמר רבה בר רבא ואיתימא ר' הילל בריה דר' וולס שאני מנינא דבי רבי וכו'). — כלאים פ"א סוף הל' א' ר' יוסי משום ר' חייא בר ווא אשכחון כתיב על פינקסיה דר' הלל בי ר' אלס רבי יונה בשם ר' חייא בר ווא אשכחון כתיב על כותליה דר' הלל בי רבי אלס פילה פישונה וכו' (פ"י שמות המינים הנזכרים במשנה שם מתורגמים כלי יזנית). — חלה פ"א נ"ז סוף ע"ג ר' זעירא ר' יוסי ר' חמא בר עוקבא רבי הלל בן חלים טטו בה וכו'. ור' חמא בר עוקבא חי בדור השלישי ונראה שגם ר' הלל דערך זה היה בדור השלישי. — וכיצה פ"ה הל' ב' (ס"ג ע"א) איתא ר' ליל בי ר' אלס מקיש על כסא, ונראה שהוא ט"ס וצ"ל הלל בי ר' אלס וכו'.

רבי הלל בן פזי בדור הרביעי. דמאי פ"ז כ"ו ע"ג רבי הלל בן פזי בעי ויפצע אמר רבי יונה מותר לפצע. ועיי' ערך ר' שמעון בריה דרבי הלל בן פזי.

ר' הילל בריה דשמואל בר נחמן בדור הרביעי. שביעית ריש פ"ו קידושין פ"א ס"א ע"ג ר' הלל בריה דשמואל בר נחמן פגם הכתוב כבוד צדיק בקבר מפני כבוד צדיק בשעתו.

רב המנונא דבבל בדור הראשון. תענית פ"ד הל' ב' (ס"ח ע"א) רבי הוה יתב מתני וזכרו פליטיהם אותי והיו אל ההרים כיוני הגיאיות כולם הומיות אמר (ר' חמא בר חנינה) ליה הומיות אמר ליה הן קריתא אמר ליה קדם רבי המנונא דבבל וע"ש.

רב המנונא בדור השלישי. הוריות פ"ג מ"ז ע"ג ר' חסדא ור' המנונא וכו' מתיב רב חסדא לרב המנונא והא מתניתא מסייע לך ופליגא עלי וכו'. — ביצה פ"א הל' ג' (ס' סוף ע"ב) ר' זעורה בעי קערה שחקקה קוף מהו ר' יוסי בי ר' בון אמר איתפלגון ר' זעורה ור' המנונא חד אמר אסור וחרנה אמר מותר וכו', והנה זה ר' זעורה דבעי הוא ר' זעורה השני אשר חי בדור החמישי (עיי' ערכו), ור' זעורה בר פלוגתיה דר' המנונא הוא ר' זעורה הראשון ובדור השלישי כמבואר בערכו. ומצינו באיזה מקומות ר' זעירא בשם ר' המנונא

כלאים פ"ד הל' ד' (כ"ט ע"ב), הוריות סוף פ"א ונראה שהוא רבי זעירא ב'. —
 סוכה פ"ד הל' ב' (נ"ד ע"ב) רב המונא מפקד לחברייא כד תהוון יהבין מתנה
 (פי' אתרוג) ביומא טבא לא תהוון יהבין אלא לדעת גמורה. — קידושין פ"א
 הל' ח' (ס"א ע"ג) רב המונא מפקד לחברייא פקדון לנשיכון כד הויין קיימין
 על מיתא דלא ליהויין מתלשין בשעריהון שלא יבואו לידי קרחה.
 רב המונא היה בבבלאי, תלמידו של רבי יהודה וחבירו של רבה. בבלי
 שבועות ל"ד יתיב ר' המונא קמיה דרבי יהודה וכו' עד א"ל המונא את תא
 עול. — שם סנהדרין ס"א ע"א רב המונא אירכסו ליה תורי פגע ביה רבה
 וכו'. ונראה שלא עלה מעולם לא"י. ובירושלמי נזכר באיזה מקומות, ובבבלי
 נזכר לרוב. — ועיי' תו' עירובין ס"ג ע"א כתובות ג' ע"ב שכתבו שבי רבי
 המונא היו ע"ש. ור' המונא הנזכר בירושלמי נראה שהוא רב המונא א'.
 רב המונא ספרא עיי' ערך ספרא.

אות ו"ו.

ר' ווא עיי' ערך בא.

אות זי"ן.

זבדי בן לוי בדור הראשון. דמאי ריש פ"ז ר' הושעיה הוה לו תנאי
 ודאי חדא איתא בשלה ירק אנשיית מתקנתה אתת לגבי רבי הושעיה ושלה
 לזבדי בן לוי דיתקן לילא. ועיי' בסוגי' שזה רבי הושעיה הוא רבי הושעיה
 רבא (אף שלא נזכר רבה עיי' ערך רבי הושעיה ב'). וקצת נראה שלוי אביו
 של זבדי הוא לוי בר ססי עיי' ערכו. — ע"ז פ"ג הל' א' זבדי בר ליואי
 (ב"ר פ' ס"ב צ"ב הגי' זבדי בר לוי) רבי יוסי בר פיטרס ורבי יהושע בן לוי
 אמרין תלתא פסוקין מי דמכין חד מנהון אמר על זאת יתפלל כל חסיד אליך
 וגו' וחד אמר וישמחו כל חוסי בך וגו' וחד אמר מה רב טובך אשר צפנת
 ליראך וגו'. — ועיי' זבחים כ"ח ע"ב אלא א"ר יוחנן תני זבדי בר לוי,
 וברייתות ה' ע"א הגי' זבדא בר לוי.

רבי זבדיה בריה דר' יעקב בר זבדי ברכות פ"ג ו' סוף ע"ג רבי
 זבדיה בריה דר' יעקב בר זבדי בשם רבי יונה עיר שמעיינה רחוק הרי זה
 קורא את שמע ויורד וטובל ועולה ומתפלל.

רבי זבדא, זבידה ערלה פ"א ס"א סוף ע"ב הורי רבי זבדא באילין
 פני תמרה שיקבירו רבי יונה בעו עבר ופדיו שמא אינו פדוי ותימר טעון
 קבורה ע"כ, ואפשר שהיה בדורו של רבי יונה והוא דור הרביעי. — סוטה פ"ז
 הל' ד' (כ"א ע"ד) א"ר יוחנן בנימין היה חציו בן מיכן ימין מיכן א"ר זבדה ויאות
 מי כתיב ששה שמוחם לא אלא משמותם משמותם ולא כל שמותם. —
 ובמס' שבת פ"א ג' ע"ב איתא דמר רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי זבדא אתת

לשבע שנים הקב"ה מחלף את עולמו ע"כ, ונראה שהוא רבי זבידה (ואפשר שהיה כתוב קו על הדל"ת ונישמט ע"י שגיאות הסופר), אבל לא רבי זביד דבבלי, והוא אינו נזכר כלל בירושלמי.

זוגא א' בדור הראשון. נדה פ"א נ' סוף ע"ג א"ד ירמיה נפק זוגא לבר שאלון ליה רבי חמא אבוי דרבי הושעיה ובר קפרא שתי עיניו טוחות מהו אתא ושאל לרבי אמר להן צא וכתוב להן אינו וולד ע"כ, והכונה דנפק לבר שהלך לדרום ושם שאלו אותו רבי חמא ובר קפרא, ונראה ששאלו אותו שישאל לרבי בחזירתו לשיבת רבי ולא שזוגא היה אדם גדול, שהרי לא מצינו לו מאמרים וזה הוא שאמר לו רבי צא וכתוב להן. ועיי' ערך רבי חייא. — ונזכר עוד מ"ש פ"ה ריש הל' א' זוגא שאל לרבי מה ניתני כרם רבעי או נטע רבעי (ועיי' ערך רבי יצחק רובא).

זוגא (זוגה) ב' בדור הרביעי ובקסרין. מעשרות סוף פ"ה זוגא קריביה דרבי בא בר זבדא בשם רבי אבהו ביקי"א נלקחת מכל אדם בשביעית א"ד יוסי מתניחא אמרה כן וכו' (והוא רבי יוסי ב'). — דמאי פ"ב כ"ב ע"ג א"ד מנא אזלי לקיסרין וחמיתון נהיגין בהדא דבילתה שוריי (פ"ה היתר) שאלית לרבי יצחק בר אלעזר ואמר לי כך נהג זוגא שוריי רבי יצחק בר אלעזר בשם זוגא דקיסרין כל דחמי מיא שוריי.

מר זוטרא מ"ש פ"ה הל' ח' (נ"ו ע"ד) כגון מר זוטרא דמצלי על חורנין ומתעני ועל נפשיה לא מתעני. ונראה שהוא בבבלי, כי בירושלמי לא נזכר אמורא בשם מר. וקצת נראה שהוא מר זוטרא חסידא דבבלי נדרים ז' ע"ב.

רבי זכאי, זכיי בימי רבי יוחנן ובא מבבל לא"י. שבת פ"ז ט' ע"ג נזיר פ"ו הל' א' תנא רבי זכאי (במזיר זכיי) קומי רבי יוחנן זיבח קיטר וניסך בעלם אחד חייב על כל אחת ואחת אמר ליה רבי יוחנן בבליא עברת בידך תלתא נהרין ואיתברת אינו חייב אלא אחת. ועיי' יבמות פ"ח ט' ע"ג ושם אמר ג"כ רבי יוחנן לרבי זכאי בזה הלשון. — יומא קרוב לסוף פ"ו תנא רבי זכיי זר ששרף מטמא בגדים.

רבי זכאי דאלכסנדריאה בדור החמישי. כתובות פ"ד הל' ו' (כ"ח ע"ד) זכאי במציאתה רבי זכאי דאלכסנדריאה מישאלי שאל מציאה שנפלה לו (צ"ל לה) מחמת שדה מה את עבד לה כמציאה או כאוכלת פירות. — ע"ז פ"ב מ"ב ריש ע"א א"ד יוסי כי רבי בון חשבון גדול הוא וכו' רבי זכאי דאלכסנדריאה הוה ידע לה אמר ואילו בעית ילפתה מיניה. — יבמות פ"ז הל' ה' (ח' ע"ב) רבי זכיי ר' אלכסנדריה (צ"ל רבי זכיי דאלכסנדריה וכן הגיה בעל סה"ד) משלח שאל בת גר עמוני וכת דור שני של מצרי אמר ליה רבי יוסה לא שמיע להווא דמר רבי ירמיה וכו'. ונראה דצ"ל אמר ליה רבי יוסי כי רבי בון וכהווא דע"ז. גם נראה שר' זכאי לא עלה מאלכסנדריא לא"י, ושלח שם שאלותיו בכתב וכאשר מורה הל' מישלח שאל (וגם בכתובות פ"ד נראה שצ"ל מישלח שאל). ועיי' ערך רבי תנחום בר פפא.

ר' זכיי דכבול מגילה פ"ד הל' ה' (ע"ה ע"ב) רבי חיננא בר אנדריי בשם רבי זכיי דכבול טעה בין תיבה לתיבה מחזירין אותו, וע"ש שקדם לרבי זעורה ור' ירמיה.

זכיי טבוחא מגילה פ"ד ע"ד סוף ע"ד זכיי טבוחא בשם רבי יוחנן הרב את ריבך והנוקם את נקמתך וכו' (כלו' בן מברך אחר קריאת המגילה ע"ש). רבי זכריה סנהדרין פ"א הל' א' י"ח ע"ב רבי זכריה בעי קומי רבי אמי עבדין עובדא מההן תנייא (פי' דאמר מצוה לכצע ע"ש). ואפשר שהוא רבי זכריה חתניה דרבי לוי דערך הבא ורבי אמי הוא רבי אמי הראשון. ר' זכריה חתניה דר' לוי פסחים פ"א הל' א' (כ"ז ע"ב) ייבא כהדא תנא רבי זכריה חתניה דרבי לוי גדה חופסת וסורקת כהנת אינה חופסת וסורקת. — ר"ה פ"א ג"ו ע"ג רבי זכריה חתניה דרבי לוי בעי רישא אתון פתרון כנזיר וסיפא במצורע. — פאה פ"ח כ"א ד' שקלים פ"ה הל' ו' רבי זכריה חתניה דרבי לוי היו הכל מליון עליו אמרו דלא צריך והוא נסיב כד דמך בדקן ואשכחון דהוה מפליג ליה לחורנין. ובענין דורו עיי' רבי לוי. — ובסוטה פ"א הל' ד' (ט"ז ע"ד) איתא רבי זכריה חתניה דרבי לוי הוה משתעי הדין עובדא וכו' ונראה שהוא ט"ס וצ"ל רבי זכריה וכן הגיה בעל סה"ד.

ר' זמינא ביכורים פ"ג הל' ג' (ס"ה ע"ד) רבנן דקיסרין אמרין ממנין זקנים בחוצה לארץ ע"ט לחזור רבי זמינא הוה בצור ומנוניה ע"ט לחזור. ושם איתא עוד אוקף רבי יונה הוה בפיתקה ולא קיבל עלויי מיתמניה אמר עד זמן דמיתמני ר' זמינא ר' ונראה דצ"ל עד זמן דמיתמני רבי זמינא ואות ר' ט"ס.

זעורה, זעיר בר חיננא בדור השני. ברכות פ"ה הל' א' (ח' ע"ד) זעור בר חיננא אמר המקיז דם בקדשים מעל עוד הוא מהלכות קצובות. — שבת סוף פ"ז זעיר בר חיננא בשם רבי חנינא הרא דאת אמר באדומות אבל בשחורות פורשות הן. ואמר עוד בשם רבי חנינה (ורב יהודה) סנהדרין ריש פ"ד. — ונשבה בספסופא ורבי אימי ור' שמואל הלכו אצל זנביה מלכתא להשתדל בעדו ואיתעביד ליה נס וניצל. תרומות סוף פ"ח (ט"ו סוף ע"ד). ועיי' ערך רבי אימי א'.

רבי זעורה בר חמא יומא פ"ה הל' א' רבי זעורה בר חמא רבי יוסי בי רבי חנינא בשם רבי יהושע בן לוי בתענית ציבור מרחיץ פניו ידיו ורגליו כדרכו וכו', ובמס' תענית פ"א הל' ו' (ס"ד ע"ג) יש שינוי ע"ש.

ר' זעירא, זעירה, זעורה א' בדור השלישי. הוא רבי זירא דבבלי תלמידו של רבי יהודה ורבו של ירמיה והוה משתמיט מיניה דרבי יהודה לעלות לא"י (בבלי כתובות ק"י ע"ב). וכאשר בא אל נהר ולא מצא מברא אחו מרוב תשוקתו לארץ הקדושה בחבל המתוח על עץ משפת הנהר אל שפתו האחרת ועבר הנהר (שם ק"ב ע"ב). ובבבלי לא"י פגע בו טבח ליצן אשר התעולל בו וטן השמים תבעו עלבוננו ומת הטבח (ירושלמי ברכות פ"ב ה' ע"ג). ובבבלי למד הרבה אצל רבי אלעזר. תרומות פ"א ט"ז קרוב לסוף ע"ד רבי זעירא כל דתרומות ודטהרות שמועה בשם רבי לעזר (ובאמת לא היו עוסקין הרבה בככל בטהרות בימי רבי יהודה רבו של רבי זעירא עיי' בבלי

תענית כ"ד ע"ב), ואמר הרבה פעמים בשם רבי אלעזר. — גם שימש שם רבי יסא (ר' אסי, עיי' ערך רבי יוסי א'). פאה פ"ד סוף הל' ב' (י"ח ע"ב) א"ר אבהו כל אילין תתובתה דהוה רבי זעירא מותיב קומי רבי יסא וכו'. עירובין פ"א י"ח ע"ד אמר ר' זירא עד דאנא תמן איצטרכת לי וכד סליקת להכא שמעית רבי יסא בשם רבי יוחנן וכו'. קידושין פ"א ס"א ע"א ואמר ר' זעירא לרבי יסא חכים רבי לבר פדייה. ועיי' ע"ז בבלי ל"ז ע"ב דאמר רבי זירא צער גדול היה לי אצל ר' אסי. — והיה כעין תלמיד חבר לר' אבהו ואמר בשם רבי אבהו. פאה פ"ה הל' א' ר' זעורה בשם רבי אבהו הרא דתימר עד שלא התיר רבי להביא ירק מחוצה לארץ. ושאל לפני ר' אבהו. שם ר' זעירא בעא קומי ר' אבהו ארבעת קבין לכור או לבית כור. ר"ה פ"ב הל' א' (נ"ח ע"א) רבי זעירא בעא קומי רבי אבהו אילין דחמיין צפת מהו דיסבון. — ור' אבהו נהג כבוד בר' זעירא. ביצה פ"א הל' ט' (ס' ע"ד) רבי זעירא בעא קומי רבי אבהו מאן דעביד טבאות לא שחיק ליה מאיתמל וכו' אלא בגין דרבי אבהו ידע דר' זעירא מחמר וכו' ועיי' ערך ר' אבהו ב'. ובבלי ברכות ט"ו ע"א ר' אבהו עשה סעודה לרבנן כאשר חלה ר' זירא וקם מחליו. — ר"ז הלך ג"כ לדרום ודיבר שם עם ר' סימון. ביצה פ"א הל' ו' (ס' סוף ע"ג) אמר ר' זריקן לר' זעורה כד תיעול לדרומא את שאיל לה אשתאלת לר' סימון אמר לון ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי לא סוף דבר שצורך לרבים בו אלא שמא יצרכו לו הרבים (ועיי' ערך ר' אבא טרי). — ר"ז לא קרב אל ר' יודה נשייא (ונראה מצד ענותנותיה עיי' לקמן) ושאל לקלה דרומא עכדיה דרבי יודן נשייא שחק הוא מרק קונדיטון ביומא טבא ביצה שם הלכה ט'. — והיה במיתת ר' יודה נשייא, ור' חייא בר אבא דחפיה להיטמא להנשייא. ברכות פ"ג ו' ע"א (עיי' ערך ר' יודה נשייא ב') ומזה נראה שר' זירא היה כהן. חביריו של ר' זעירא גדולי הדור השלישי, ר' שמואל בר רב יצחק, ר' הילא, ר' חנניה, ר' הושעיה וכו' ור"ז הגדול שבכולן. תלמידיו ר' ירמיה, ר' יונה, ר' יוסי וכו'.

ר' זעירא היה גדול בתורה ובמידות. דרך לימודו נודע מן הבבלי אשר מלא כבודו בכל מסכתא ומסכתא, והוא הולך למישרים ובכ"ז כאשר בא לא"י יתיב מאה תעניתא דלשתכח גמרא בכלאה מיניה (בבלי ב"מ פ"ה ע"א) ויבחר בלימוד דרך יותר פשוט (ופבר דיברנו מזה לעיל פ"ג). ובבבלי נאים הרבה מאמרים אשר אמר ר"ז בא"י, עיי' ר"ה ל' ע"ב מה קילקל קילקלו הלויים בשיר הכא תירגמו שלא אמרו שירה כל עיקר, ר' זירא אמר שאמרו שירה של חול עם תמיד של בין הערבים. ועיי' שבת ק"ד אמר רבי זירא כי הוינא בבבל אמרי לה וכו' כי סליקא וכו'. ובירושלמי מצינו מאמרו שאמר בבבל. ועיי' ברכות פ"ז י"א ע"ב אמר ר' זעירא עד דאנא תמן אצרכת לי מיצרי לי מינך (בב"ד פ' צ"א ודפוס א"ד הגי' מינה) לאשלתיה. — ועל עוצם חידודו מורים מאמרים כהגך דמאי הל' ז' פ"ז כ"ז ע"ג אמר רבי זעירא דרבי חכמים וחידותם הרוצה להכניס מאה תאנים וכו'. כלאים פ"ה הל' א' ר' זעיר' מחו

לחבריא תשע שורין מן שובע שובע וכו'. — רבי זעירא שנא הגדות וקרא להקיבוץ שלהן סיפרי קיסמי עיי' ערך ר' בא בר כהנא.

ומטירותיו נזכיר קצות דרכיו המורים על ענותו. ביכורים פ"ג ס"ה סוף ע"ג ר' זעירא הוון בעון ממניתיה ולא בעי מקבל עלוי כד שמעו ההן תנייא תני חכם חתן נשיא גדולה מכפרת קביל עלוי ממניתיה. — וטרם מותו צוה שלא יקבלו עליו אבילות, והוא בעצמו קיבל אבילות על ר' שמואל בר רב יצחק. ברכות פ"ג ו' ע"א. — ואף שהיה עניו לא נשא פנים בתורה וכדאיתא קידושין פ"א ס"א ע"א, ואיש אמונים מי ימצא זה ר' זעירא דאמר ר' זעירא לית אנן חשיין על שמועתה דרב ששת דהוא גברא מספתא.

ר' זעירא הוה מצטער על דלא הוה ליה אב ואם דיקיים בהם מצות כיבוד אב ואם וכאשר שמע עד היכן קיימו ר' טרפון ור' ישמעאל מצות כיבוד אמר בריך דהמנא דלית לי דלא הוינא יכיל עביד כו' טרפון וכו'. קידושין פ"א ס"א ע"ב. — ר"ז לא חזר לכבל ומת בא"י. בבלי ס"ק כ"ח ע"ב. ושם שבת ק"ד איתא א"ר זירא כי סליקנא להתם וכן סוכה נ"ד ע"ב ע"ש, משמע כשאמר זה המאמר היה בכבל וא"כ חזר מא"י לכבל, אבל באמת הך „להתם" בשבת וסוכה הוא הוספה מאיזה קורא כנלא. ותחילת המאמר כי הוינא בכבל מוכיח שהמאמר נאמר מפי ר"ז בהיותו בא"י.

הראב"ן בס' אבן העזר כתב דלד' זעירא היו קורין ר' זירא מל' זר זהב. ולא נראה כי בירושלמי נקרא ר' זעירא זעורה זעורא, ואם נמצא לפעמים זירא הוא עיי' אשגרת הסופרים ממה שהורגלו בזה בכבלי. ובבבלי נקרא תמיד ר' זירא ולא ר' זעירא וכו'. והנכון שהכבליים הכליעו העיין כדרכם וקראו אותו ר' זירא ועיקר שמו ר' זעירא.

רבי זעירא, זעורא, זעורה ב' כדור החמישי תלמידו של ר' ירמיה. ברכות פ"ז י' ע"ד ר' ירמיה בעא מיכדוק לרבי זעורא אמר ליה כיצד הוא או על שמן ערב. — ואמר הרבה פעמים בשם ר' ירמיה. ברכות שם ופ"ד ח' ע"א. שבת פ"ד ז' ריש ע"א תענית פ"א ס"ד ע"ג ובמ"א. — ונראה שהיה רך בימים בימי ר' ירמיה, כי כפי הנראה מהרבה מקומות היה חברו של ר' מנא בנו של ר' יונה ובעי קמיה. עיי' שביעית פ"ה הל' ט' (ל"ז ע"א) רבי זעירא בעא קומי ר' מנא מתניתא בסתם וכו'. תרומות פ"ח הל' ט' (מ"ז ע"א) אמר ר' זעירא קומי רבי מנא תיפתר בתלויה וכו'. קידושין פ"א הל' ד' (ס' ע"ג) ר' זעירא בעא קומי ר' מנא אילין בולטייא, ור' מנא השיבו כל' שחוק. — שם פ"ב הל' ה' (ס"ב ע"ד) ר' זעורא בעא קומי ר' מנא קידשה סתם וגירשה מן האירוסין מה אמר רשב"ל. וכן נשא ונתן עם ר' מנא במ"א.

ואין שום ספק שהיו ב' ר' זעירא (זירא) וכמו שכתבו התו' מנחות מ' ד"ה ר' זירא. ועיי' גיטין פ"ב הל' א' ר' חנניה דר' אמי א"ר זעורא מה פליגין ביוצא מתחת ידי אהר וכו' מתיב ר' זעירא לד' אמי וכו' איתי ר' אמי לד' יונה חמיו ותנה ליה וכו', הרי לך ב' ר' זעירא. ועיי' ערך רב המנוא. — ונראה שר' זעירא השני היה בר' א"י, ור' זעירא הראשון כבר ידענו שהלך

מבבל לא"י. ואמוראי דבבל נקראו תמיד רב ואמוראי דא"י נקראו רבי, ולכן איתא בבלי כתובות מ"ג ע"ב אמר רב זירא אמר ר' מתנה אמר רב כל' ר"ז הראשון, ואמרי לה אמר רבי זירא וכו' כל' ר' זירא השני אשר היה בר א"י. ורש"י פירש שם בענין אחר.

עוד יש להעיר שבבבלי נמצא אמורא בכלאי קדמון ושמו זעירי אשר עלה לא"י. עיי' ב"ב פ"ז ע"א חולין ק"י ע"א כי סליק ר' אלעזר אשכחיה לזעירי וכו' ובירושלמי לא נזכר בשום מקום זעירי. אמת שבירושלמי איתא לפעמים זעירי (בלא רבי) אך המעיין יראה שהוא לבד מחמת שגיאת הסופרים והכונה או אר' זעירא א' או אר' זעירא ב'. ואפשר שזה זעירי הוא זעיר בר חיננא עיי' ערכו. או שזעירי מת בקרוב אחרי בואו לא"י (או שהלך לדרום) וצ"ע.

ר' זעירא תנאי ברכות פ"א ג' ריש ע"א כ"י דמר ר' זעירא תנאי אחוי דר' חייא בר אשיא ודר' אבא בר חנה הקורא עם אנשי משמר לא יצא כי משכימין היו. — והנראה דהכונה ר' זעירא תנאי שונה ברייתות (ועיי' ערך ר' שמעון דתוספתא). — ועיי' בבלי יומא ל"ז ע"ב ושם הובא הך הקורא עם אנשי משמר וכו' בל' ברייתא (ובשינוי קצת) והיא שנויה שם תוספתא פ"ב.

ר' זעירא בריה דר' אבהו ברכות פ"ח י"ב סוף ע"ב אין מברכין על הגר עד שיאותו לאורו דרש ר' זעירא בריה דר' אבהו וירא אלהים את האור כי טוב ואחר כך ויבדל אלהים וכו'. — ע"ז פ"ג הל' א' (מ"ב ע"ג) דרש רבי זעירא בריה דר' אבהו קומי ר' לעזר אשרי שאל יעקב בעזרו ומה כתיב בתריה עושה שמים וארץ ומה ענין זה לזה אלא מלך בשר ודם יש לו פטרון באיפרכיא זו אינו שליט שמא באחרת וכו', אבל ברכות פ"ט י"ג ע"ב הגי' ר' זעירא בריה דר' אבהו ר' אבהו בשם ר' אלעזר וכו' והוא יותר נכון לפי סדר הדורות. עיי' ערך ר' אבהו ב' וערך ר' אלעזר. (גם הל' יותר מדוייק כברכות).

ר' זעירא בר אבינא שבת פ"א ג' ע"ד ר' זעירא בר אבינא בשם רב ירמיה יוסף בן יעזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים גזרו טומאה על ארץ העמים ועל כלי זכויות.

זקני הגליל מ"ק פ"ג פ"א סוף ע"ד נדרים פ"ט הל' א' (בשינוי קצת) כהדא ר' שמעון ברבי לא מצאו פתח לנדרו עד שבא אחד מזקני הגליל ע"ש. ר' זריקן (זריקא) בדור השלישי. שקלים פ"ה הל' א' רבי ביבי הוא יתיב מתני הדין עובדא אמר ליה ר' יצחק בר ביסנא וכו' וכעט ביה אמר ליה ר' זריקן בגין דהוא שאיל לך וכו' (עיי' ערך רב ביבי), ושם פ"ג מ"ז ע"ג איתא ג"כ זה המאמר ושם איתא אמר ר' זריקא וביבמות פ"ב י"ב ע"ג איתא א"ר זריקא ולא רקקה. — ביצה פ"א ס' ע"ג אמר ר' זריקן לר' זעורה כד תיעול לדרומה את שאיל עיי' ערך ר' זעירא א'. — פסחים פ"א כ"ח סוף ע"א אמר ר' מנא אזלית לקיסרין ושמעית ר' זריקן בשם זעורה וכו'. — ר' זריקן נזכר בהרבה מקומות בירושלמי, ובבבלי נמצא ר' זריקא. עיי' בבלי יומא

ר' ע"ב ר' זריקא רמי קראי קמיה דר' אלעזר וכו' כתיב ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן וכתיב ויבא משה בחוך הענן וכו' ונראה שר' זריקא דבבלי הוא ר' זריקן דירושלמי וגם הזמן מסכים לזה, ר' זריקן חי בדור השלישי ורמי קמי ר' אלעזר אשר היה בדור השני. וחולין ק"י ע"ב איתא ואמר ליה אבוי לרב ספרא כי סלקית להתם בעי מינייהו כנדא מה אתון ביה כי סליק אשכחיה לר' זריקא וכו' ואב"י ור' ספרא היו בתחילת דור הרביעי ע"י ערך ר' ספרא.

ר' זריקן בר חמאי דר' זריקן ברכות סוף פ"ז ר' זריקן בר חמאי דר' זריקן הזכיר של חנוכה בארץ וקילסו אותו. — והנה ר' זריקן דערך הקודם רמי קומי ר' אלעזר ע"ש ור' מנא אזל לקיסרין ושמע ר' זריקן בשם ר' זעורה וא"כ האריך ימים הרבה, מר' אלעזר שהיה בדור השני והשלישי עד רבי מנא שהיה בדור החמישי ויותר נראה שר' זריקן דקיסרין בימי רבי מנא הוא ר' זריקן בר חמאי דר' זריקן דערך זה והש"ס קיצר וכינתו ר' זריקן סתם.

אות הי"ת.

רב (רבי) חביבה פאה פ"א ט"ו ע"ב ר' הונא אמר למצות עד שלישי וכו' רב חביבא בשם רבנן דתמן מהו שלישי לדמים היך עבידא לקח אדם מצוה וראה אחרת נאה הימינה עד כמה מטריחין עליו עד שלישי. וע"י בבלי ב"ק ט' דמסיק שם הש"ס כן על המאמר דר' זירא אמר ר' הונא. — מגילה פ"א ע' ע"ב רבי חביבה בשם רבנן דתמן בכל מקום שכתוב יום טוב אין כתיב וקיבל וכל מקום שכתוב וקיבל אין כתיב יום טוב וכאן כתיב יום טוב וכתיב וקיבל.

ומהך דפאה שאמר ר' חביבא בשם רבנן דבבלי התירוץ שמשנה הש"ס בבלי על דברי ר' זירא (דמה שנאמר שם אלא א"ר זירא הכונה הכי יש לפרש דברי ר' זירא ע"י לעיל ל"ה ע"א) יצא לנו כבידור שר' חביבא היה מאוחר לר' זירא ואינו ר' חביבא דבבלי שבת נ"ד ע"ב ובמ"א רב ור' חנינא ור' יוחנן ור' חביבא מתני וכו'. ואפשר שהוא ר' חביבא בר סורסקי הנזכר בבלי יומא י' ע"א אשר עלה לא"י ואמר שם הקו שהקשה רבה בר עולא ע"ש. וכן ר' חביבא דזה הערך אמר במקומותש הבאנו בשם רבנן דתמן, וגם הבינוי רב חביבא (וכמגילה רבי נראה ט"ס) מורה שהוא בכלאי.

רבי חגי, חגיי בדור השלישי וכדור הרביעי היה תלמיד חבר של רבי זעירא א'. דמאי פ"ג כ"ג סוף ע"ב רבי חגיי הוה מיסמך לר' זעירא עבר חד טעין חד מיכל דקיסין וכו'. ושם פ"ד הל' ג' (כ"ד ע"א) בעא ר' בון בר חייא (ע"י ערכו) קומי ר' זעירא ור' חגיי השיב לו. — ר' חגיי אמר הרבה פעמים בשם ר' זעירא והיה מפורסם בימי חבריו של ר' זעירא שעומד על שמועת רבו. ע"י קידושין פ"ג ס"ג ע"ד דפליגי ר' חגניה (הוא ר' חגניה חברון דרבנן ע"ש) ור' חגיי בשם ר' זעירא, ואיתא שם והוה ר' חגניה מתרם כליו קבל

ר' חגי א"ל ר' הילא קבל חגי דחגי אינשי סבורא הוא דמר ר' זעירא. פי' וכי נגד חגי אתה רוצה לתרם והוא איש חכים דאמר ר' זעירא כלו' הוא מדויק שמועת רבו וכיון דאמר בשם ר' זעירא היאך אתה מתרים עליו (והמפרשים לא עמדו על עיקר הענין). — וקצת נראה שהיה כבר תלמיד שהגיע להוראה בדור השלישי, עיי' דמאי פ"ד הל' ג' הורי ר' לא (עיי' ערך ר' הילא) כהדא דר' חגי. — ובדור הרביעי היה מפורסם וגדול מר' יונה ור' יוסי הגדולים בדורם. סנהדרין פ"א י"ח ע"ג ר' חגי פתח ר' יונה ור' יוסי חתמין. ועיי' שבת פ"א ד' ריש ע"א אין נותנים חישים לריחיים של מים וכו' אמר ר' חגי מפני שהן משמיעות את הקול אמר ליה ר' יוסי יאות רבי סבר כר' יהודה. — ואף שרבי יוסי חלק כבוד לר' חגי בכ"ו מציינו שחולק עליו. כתובות פ"ב הל' ד' (כ"ו ע"ג) אחד אומר ראיתי שתי שערות נגבו ואחד אומר ראיתי שתי שערות בכרסו רבי בא אומר דברי הכל כשר ר' חגי אומר דברי הכל פסול ר' יוסי אמר במחלוקת אמר ר' יוסי לר' חגי והא ר' יודן סבר דכוותי וכו' ועיי' סוטה פ"א הל' א'. — ודע דאיתא לפעמים ר' חגי בעא קומי ר' יוסי, עיי' תרומות פ"ב הל' א' מ"ש פ"ד ג"ה קרוב לסוף ע"א. ועיי' סוכה פ"ה הל' ג' (ג"ה ע"ב) מהו מפקיעין תירגם ר' חגי קומי ר' יוסה וכו' וממה שהכאנו שר' חגי היה גדול וקשיש מר' יוסי מוכח שר' יוסי אשר קומיה בעא או תרגם ר' חגי הוא ר' יוסי א' (ר' אסי עיי' ערכו) וא"כ למד ר' חגי גם אצל ר' יוסי א' וצ"ע דר' חגי אמר תמיד בשם ר' זעירא ולא בשם ר' יוסי. ואפשר שלמד רק קצת ימים אצלו ועיקר תורתו היה לו מר' זעירא. ויותר יש לתמוה דאיתא פסחים פ"ד הל' ג' (ל"א ע"א) ר' חגי בעא קומי ר' יוסי לית הדא אמרה שאסר להמציא להן עבדים אמר ליה כבר קדמך ר' אבון דמר רבי אבון בשם רבנן דתמן וכו' וא"א לומר דזה ר' יוסי הוא ר' יוסי א' דהרי אמר כבר קדמך ר' אבון דמר בשם רבנן דתמן, וזה ר' אבון הוא ר' אבון ב' שחי בדור הרביעי בימי אבוי (עיי' ערכו) ואז כבר מת ר' אסי. ואפשר שיש בזה ט"ס וצ"ל ר' מנא בעא והוא ר' מנא ב' עיי' ערכו.

לר' חגי מציינו הרבה מאמרים והיה מחודד מאוד בשאלותיו. עיי' תרומות פ"ה הל' א' ובמ"א. והיה רגיל לומר משה כלו' ביקריה דמשה, דמאי פ"ד כ"ד ע"א תענית פ"ד הל' א' ובמ"א ועיי' יומא פ"א ל"ח סוף ע"ג מתקינן ליה כהן אחר תחתיו וכו' מה מייחדין ליה עימיה א"ר חגי משם (צ"ל משה וכן הוא הוריות פ"ג מ"ז ריש ע"ד) דאין מייחדין ליה עימיה דו קטול ליה. סנהדרין ריש פ"ב וריש לקיש אמר נשיא שחטא מלקין אותו בכית דין של שלשה מה מחזרין ליה א"ר חגי משה אין מחזרין ליה די קטל לון. — לא מציינו לר' חגי הרבה משא ומתן של תורה עם ר' יונה אף שנשא ונתן הרבה עם ר' יוסי. ובתענית פ"א ריש הל' א' איתא אמר ר' מנא קומי ר' חגי מה ופליג, ור' מנא הוא בנו של ר' יונה.

בכלאים פ"ט ל"ב ע"ב איתא הסיפור דר' חגי שהביא ארונו של ר' הונא אצל ארונו של ר' חייא עיי' ערך ר' הונא א'. ונראה שהוא ר' חגי אחר וקודם לר'

חגי דערך זה. — ובבלי ב"ק מ"ב ע"א איתא כי אתא ר' חגי מדרומא אתא
 זאייתי מתניתא בידיה, ובירושלמי לא מצינו שהלך ר' חגי לדרום. ואפשר שר'
 חגי בבבלי אינו רבי חגי דערך זה, והוא ר' חגי דהסיפור בכלאים. ועיי'
 ערך הבא.

ר' חגי שושבינה דר' שמואל קפודקיא בדור השלישי ברכות פ"ב
 ה' ע"ב א"ר חגי שושבינה דר' שמו קפודקיא הוונא שאילית לר' יאשיה (מהו
 לבעול בעילה שנייה) ושרע מיניה ועיי' ערך ר' יאשיה.
 ר' חונא, חונה עיי' ערך ר' חונא.

רבי חוניא שבת פ"ד י"ד ע"ג רבי חוניא יעקב מעפרתים בשם רבי
 והסיר ה' ממך כל חולי זה שריפה.

רבי חונייא דבית חוורן שקלים פ"א מ"ו ע"א ובמ"א מניין לציון ר'
 ברכיה ר' יעקב בר בת יעקב בשם ר' חונייא דבית חוורן וכו' טמא טמא יקרא כדי
 שתתא הטומאה קוראה לך בפיה ואומרת לך פרוש.

חזקיה מגדולי האמוראים הראשונים. ועיי' כלאים פ"ט ל"ב סוף ע"ב
 הסיפור של מקום קבורת ר' חייא וב' בנו יהודה וחזקיה. ובבלי גדה כ"ז ע"א
 איתא יהודה וחזקיה בני ר' חייא וכן במ"א. — מאמרי חזקיה מפורסמים בבבלי
 ובירושלמי אף שבאים לפעמים בב' התלמודים כאיזה שינוי. עיי' בבלי פסחים
 ריש פ"ב אמר חזקיה מנין לחמץ בפסח שאסור בהנאה ת"ל לא יאכל וכו'
 ובירושלמי שם רבנן דקיסרין ר' אבהו בשם ר' יוחנן כל מקום שנאמר לא תאכל לא
 תאכלו אין את תופש איסור הנייה כאיסור אכילה וכו' תני חזקיה מסייע לר' יוחנן
 ממשמע שנאמר חלב שור וכשב ועז לא תאכלו לאי זה דבר נאמר וחלב נבילה
 וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה אפי' למלאכת גבוה וכו' (עיי' בבלי שם כ"ג סוף
 ע"א), ועיי' ריש הסוגיא ובמס' ערלה פ"ב הל' א'. — בבלי גיטין נ"ג ע"א אמר חזקיה
 דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד חייב וכו' ומה טעם אמרו בשוגג פטור כדי שיודיעו.
 בירושלמי שם פ"ה הל' ד' (ט"ז ע"א) ר' יהודה בר' אומר בדין היה שאפי' במזיד יהא
 פטור (צ"ל שאפי' בשוגג יהא חייב) למה אמרו חייב (צ"ל פטור) כדי שיהא
 מודיע. והנה כל הסוגי' שם משוכשת עיי' שניאת הסופר ע"ש ואפשר שצ"ל
 חזקיה אומר בדין וכו'. ועיי' ערך ר' יהודה בי ר'. — בבלי כתובות ל"ה ע"א
 תנא רבי חזקיה מכה אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה לא חלקת בה בין
 בשוגג בין במזיד בין מתכוין לשאינו מתכוין בין דרך ירידה לדרך עלייה
 לפוטרו ממון אלא לחייבו ממון אף מכה אדם לא תחלוק בו בין בשוגג בין
 במזיד וכו' לחייבו ממון אלא לפוטרו ממון, והמאמר הזה איתא ג"כ בירושלמי
 כתובות פ"ג הל' ג' (כ"ז ע"ג) אבל בקיצור בזה"ל, אמר חזקיה עוד תני מתניתא
 מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת מה מכה בהמה לא חלקתה בו בין בשוגג
 בין במזיד לחייב ממון אף מכה אדם לא תחלוק בו בין שוגג למזיד לפטור
 ממון. וכן איתא שם ג"כ הל' א' (כ"ז ע"ב) אבל לא נזכר שם חזקיה.

חזקיה היה רבו של ר' יוחנן, כן הוא מוסכם בפי הראשונים. עיי' ר"ף
 ע"ז פ"ב (שמי' ע"ב) תו' גיטין פ"ד ע"ב ד"ה ר' יוחנן ורשב"א שם וכמה
 גדולי הראשונים, ויצא להם כן מטה דאיתא בבבלי שבת ק"ב ע"ב בעי רבי

חזקיה ניקב כמוצא זית וכו' א"ל ר' יוחנן רבי שנית לנו וכו'. אבל מהירושלמי משמע שחזקיה לא היה רבו של ר' יוחנן, דהכי איתא סנהדרין פ"ו הל' א' חזקיה שאל הרי שהיה יוצא ליהרג ונשתתק כן אנו אומרים הא לא נשתתק היה ללמד על עצמו זכות שמע ר' יוחנן ואמר הא שאלתא דחמרא אלא כיני הרי שהיה יוצא ליהרג ואמר יש לי ללמד על עצמי זכות ונשתתק וכו' ע"כ, ואיך יאמר ר' יוחנן על רבו הא שאלתא דחמרא? — ואפשר שר' יוחנן לא התרים אלא נגד האומר לו השאלה בסיגנון זה בשם חזקיה, דחזקיה לא שאל בפני ר' יוחנן וכאשר מורה הל' שמע ר' יוחנן, ועל זה אמר הא שאלתא דחמרא כלו' בודאי לא שאל חזקיה בזה הסיגנון וכו'. — אך לא מצינו בשום מקום שאמר ר' יוחנן משמיה דחזקיה, אבל ר"ל אמר בשמו ערלה פ"א הל' ה' (ס"א ע"ב).

חזקיה עלה עם ר' חייא אביו מבבל לא"י (בבלי סוכה סוף פ"א), ועיקר לימודו היה בא"י ונקבר שם אצל אביו. ירושלמי כלאים פ"ט בבלי מ"ק ב"ה.

רבי חזקיה בדור הרביעי, תלמידו של ר' ירמיה. זכחים ע"ה ע"ב רבי הונא ור' חזקיה תלמידי דר' ירמיה. ירושלמי שביעית פ"ח הל' ב' (ל"ח ע"א) רבי חזקיה על מסחי וכו' אתא ואמר ליה (לר' ירמיה) למדתנו וכו' (כן העיקר ולא כבעל פ"ט שכתב שר' ירמיה אמר לר' חזקיה למדתנו ועיי' בפירושונו שם). ביצה סוף פ"א עד כדון בתכשיטין של זהב (מותר לשלחן ב"ט) ואפי' תכשיטין של כסף אמרין בשם ר' ירמיה אסור ואמרין בשם רבי ירמיה מותר אמר ר' חזקיה אנא ידע ראשה וסופא. — ואמר הרבה פעמים בשם ר' ירמיה. — ונתגדל מאוד בתורה ונמצאו לו כמעט בכל מסכתא ומסכתא כמה מאמרים.

ר' חזקיה היה חברו של ר' יוסי ב' ועל לבקרו (עיי' ערך ר' הונא ב'). — ור' מנא בנו של ר' יונה נראה שהיה תלמידו. ביצה פ"א הל' ב' (ס' ע"ב) ר' אבהו בשם ר' יוחנן בין לביעורו בין לאכילה כזית קם ר' מנא עם ר' חזקיה אמר ליה מן הן שמע רב (צ"ל רבי) הדא מילתא אמר ליה מן ר' אבהו. דמאי פ"א כ"ב ריש ע"ב אמר ר' מנא אולית לקיסרין ושמעית ר' חזקיה יתיב ומתני וכו' ואמרית ליה מנן שמע רבי הדא מילתא. — ר' חזקיה שמע מפי רבי אבהו כאשר אמר בעצמו בהך דביצה פ"א, ואמר בשמו ערלה פ"ב הל' א' תמן אמר חזקיה (צ"ל רבי חזקיה דהיאך אפשר דחזקיה אמר משמיה דר' אבהו) ר' אבהו בשם רבי לעזר כל מקום ששנה רבי מחלוקת ואחר כך חזר ושנה סתם הלכה כסתם. — ואמר בשם ר' אילא שבת פ"א ריש הל' א', ושם אמר גם כן בשם ר' אחא.

בבלי שבת ל"ח ע"ב, ק"ח ע"ב חולין ק"א ע"ב נזכר חזקיה (שבת ק"ח רב חזקיה) בשם אביו, ואפשר שהוא ר' חזקיה דירושלמי ועלה מבבל לא"י. מושבו היה בקסרין, כאשר מורה המאמר דר' מנא אולית לקיסרין ושמעית ר' חזקיה וכו'.

קידושין פ"א ס"א ע"א איתא ר' חזקיה בר ירמיה ר' חייא בשם ר' יוחנן
אם יכול את לשלשל שמועה עד משה שלשלה וכו' וצ"ל ר' חזקיה ר' ירמיה
וכו' וכאשר הוא שבת פ"א ג' ע"א.

רבי חזקיה חוקוק סנהדרין פ"ג כ"א ע"ד ר' הונא ר' פינחס רבי חזקיה
חוקוק לא עלון בפירקא בההוא יומא וכו', ונראה שתי חוקוק ט"ס ומיותרת
לגמרי, והוא ר' חזקיה דערך הקודם והיה חברו של ר' הונא ור' פינחס, עיי'
פאה פ"ג י"ז ע"ד ר' חונה ר' פינחס ר' חזקיה סלקון מבקרא לר' יוסי, ועיי' כ"ט
פ"ד הל' א'. (והסופר טעה וכתב חזקיה חזקיה ב' פעמים ושכת למחוק
תי חזקיה שנית ומה נעשה חוקוק).

רבי חזקיה עכ"ייה שבת פ' י"ד י"ד ע"ד רבי חזקיה עכ"ייה בשם רבנן
דקיסרין הדא עכשמוניתה סכנה.

רבי חזקיה בר יעקב בר אחא שביעית פ"ג ל"ד ריש ע"ד רבי
חזקיה בר יעקב בר אחא בשם ר' יוסי בן חנינא אילן שיעוריא כאינון
שיעוריא, ועיי' ערך רבי יעקב בר אחא.

רבי חייא, חייה, רובה, רבא (רבה) עלה מבבל ולמד אצל רבי,
והוא בעל מסדר התוספתא כידוע ועיי' לעיל פ"ג.

הירושלמי והבבלי מלאים מגודל תורתו ושבת מעשיו ועיי' מגילה פ"ד
ע"ד ע"ד, ובבלי כתובות ק"ג ע"ב מוסיף וסליקנא למתא דלית בה מקרי דרדקי
וכתיבנא חמשי חמשי לחמשי דרדקי וכו' וחינו דאמר רבי כמה גדולים
מעשי חייא. ועיי' מ"ש פ"ה נ"ד ריש ע"ד וחולין פ"ו ע"א. — ועיי' בלאים פ"ט
עובדיה עם רבי. — בעלי פלוגתא דר' חייא הם: ר' שמעון ברבי. ביצה
פ"ג ס"ב ע"א ע"ב ובמ"א וכן בבלי באיזה מקומות. — ר' ינאי, ברכות פ"ד
ח' ע"ג. — בר קפרא, בבלי יבמות ל"ב ועיי' ערך בר קפרא. — ר' הושעיה
מסדר הברייתא היה תלמידו עיי' ערך ר' הושעיה א'. — ר' חייא הלך לדרום,
נדה פ"ג נ' ע"ג ר' חייא רובה אול לדרומא שאלון ליה ר' חמא אבוי דרבי
הושעיה ובר קפרא כולו אדם ופניו בהמה מהו אתא ושאל לרבי אמר ליה
צא וכתוב להן אינו וולד. ועיי' ערך זוגא א'. — ובבלי סוכה כ" ע"א איתא
דאמר ריש לקיש הרני כפרת ר' חייא ובניו שבתחילה כשנשתכחה תורה מישראל
עלה עזרא מבבל ויסדה וכו' חזרה ונשתכחה עלו ר' חייא ובניו ויסדה ע"כ,
ואפשר דקאי אסידור התוספתא עיי' ר' חייא (ובניו לאו דוקא) או דקאי על
חא דכתובות שזכרנו שר' חייא היה מתעסק הרבה בלימוד תינוקות ע"ש. וזה
נראה יותר.

ר' חייא עיי' ערך ר' חייא בר אבא.

רבי חייא ציפוראה ערלה פ"ג ס"ג ע"א איתכיה רבי חייא ציפוראה קומי
ר' אימי לישרי בשמונה וכו'.

רבי חייא, חייה, בר אבא, בא, ווא בדור השלישי. מאמריו רבו,
ואין מספר להמאמרים אשר אמר בשם רבותיו. — ר' חייא עלה מבבל ולמד
אצל ר' יהושע בן לוי שבת פ"א ג' ע"א קידושין הל' ז' (ס"א ע"א) רבי יהושע בן
לוי היה יליף שמע פרשתה מן דבר בריה בכל ערובת שובא וכו' והוא מסתמך על

כתפתיה דר' חייא בר בא וכו' אל ר' חייא בר בא לא כן אלפן רבי וכו' וריב"ל השיב לו בחיבה: חייה בני וקלה הוא בעיניך. — ונראה שלמד ג"כ אצל ר' חנינא. הוריות פ"ג מ"ח ע"ב ר' חנינא (צ"ל ר' חנינא עיי' ערכו) הוה מסתמך בר' חייא בר בא בציפורין וכו'. — ועיקר לימודו היה מר' יוחנן ואמר הרבה פעמים בשמו. ור' יוחנן קרא אותו בכלי"א. מעשרות סוף פ"ה אתא עובדא קומי ר' יוחנן ושרא אמר ליה ר' חייא בר ווא ולא מתניתא היא וכו' אמר ליה בכלי"א מן דגליית לך חספא אשכחת מרגניתא. ועיי' כתובות פ"ט הל' י"א (ל"ג ע"ב) בבלי ב"מ י"ז ע"ב. — סוכה פ"ד הל' א' ר' יוחנן אמר לר' חייא בר בא בכלי"א תרין מילין סלקון ביריכון מפשוטיתא דתעניתא וערובתא דיומא שביעי"א. — ואמר משמיה דריש לקיש ומשמיה דר' אלעזר וכמו שיבורר לקמן.

רבי חייא בר בא היה כהן ואעפ"כ פסע על קברי דצור לראות דיאקליטינוס מלכא ברכות ו' ע"א. — ויצא לח"ל מדוחק עניות לבקש שם פרנסה, נדרים סוף פ"י מהו למנות זקנים לימים נישמיענה מן הדא דר' חייא בר אבא אתא לגביה ר' לעזר אל פייס לר' יודן נשייא דיכתוב לי הדא איגרא דאיקור דאיפוק לפרנסתי לארעא ברייתא ופייסיה וכתב ליה הרי ששלחנו לכם אדם גדול שלחנו וכיוצא בנו עד שיגיע אצלנו. ועיי' לו עוד שם שבה אחר,, הרי שלחנו לכם אדם גדול שאינו בוש לוטר לא שמעתיו". ובמס' מ"ש נ"ו ע"ב איתא דיצא לח"ל שלא לטיסב מעשר ע"ש המעשה. ואפשר דעיי' שגזר על עצמו שלא ליקח מעשר בא לידי עניות והוצרך לצאת לח"ל. — מושבו של ר' חייא היה בטבריא. פסחים פ"ד הל' ד' (ל"א ע"א) דרש ר' חייא בר בא לטיבריא כהדא דר' שמעון בן אלעזר. הוריות פ"ג מ"ח ע"א ר' חייא בר בא עביד פסיק בהין בית מדרשא דטיבריא וכו'. — והיה גם בציפורין וכהא דהוריות שהבאנו לעיל דר' חנינא מסתמך ב' בציפורין. — וכן מצינו לו שהלך לצור. שבת פ"ב ד' ע"ג דרש ר' חייא בר אבא לצוראי נדה שעבר זמנה טובלת בין ביום בין בלילה. — והיה ג"כ בדרום שהרי למד אצל ר' יהושע בן לוי וכדלעיל, וריב"ל ישב בדרום עיי' ערכו. — והיה ג"כ ברומי. מ"ש פ"ד הל' א' כהדא ר' חייא בר ווא הוה ברומי וחמתין מפרקין אילין ניקלוסיא וכו' (ואין זאת רומי העיר הגדולה הודעה כ"א עיר בגליל ונוכרת במלחמת היהודים ליוספין ח"ג פ"ז ט' כ"א ונקראת שם כפר (Κώμη), אבל בבלי ע"ז י"ח משמע שהיתה קצת עיר גדולה). — ר' חייא הלך בנערותו לא"י שהרי למד אצל ר' חנינא וריב"ל, והאריך ימים והיה אצל מיתת ר' יודה נשיאה ברכות פ"ג ו' ע"א. — חבריו של ר' חייא בר אבא: ר' אמי, ר' אסי, ר' זעירא וכו', ור' שמואל בר יצחק קיבל עליו אבילות במותו. ברכות שם.

מצינו ר' חייא סתם והוא ר' חייא בר אבא כאשר מוכח בהרבה מקומות. ביצה פ"א הל' א' (ס' ע"א) דא"ר חייא בשם ר' יוחנן בראשונה היו אומ' אין מעמידין לא בקיבת הנבילה ולא בקיבת הגוי וכו' א"ר יוסי לשון מתניתא

מסייעה לר' חייא בר בא. פסחים פ"ב הל' ה' (כ"ט ע"ג) ר' חייא בשם ר' יוחנן זית כבוש אוטר עליו בורא פרי העץ וכו' א"ר זעורה מאן ידע משמע מן ר' יוחנן יאות ר' חייא בר בא וכו'. ובהרבה מקומות איתא ר' חייא בשם ר' יוחנן ואין זה כ"א ר' חייא בר אבא תלמידו של ר' יוחנן האומר הרבה פעמים בשמו. — וכן מצינו ר' חייא בשם ר' יהושע בן לוי (חלה פ"ב הל' ג' (נ"ח ע"ג) תענית פ"ד ריש הל' א' ובמ"א), ואין זה כ"א ר' חייא בר בא שהיה תלמידו של ריב"ל. — ומסכים גם לזה מה שמצינו ר' חייא עם ר' אמי ור' אסי ושלתם היו תלמידו ר' יוחנן. חלה פ"ב הל' ה' (נ"ח ע"ג) רבי יונה ר' חייא בשם ר' יוחנן ר' יוסי ר' אמי בשם ר' יוחנן והן שנשכו. ברכות פ"ב ה' ע"א ר' חייא ר' יסא ר' אמי סלקין מיעבד גנוניה דר' לעזר שמעין קליה דר' יוחנן וכו'. מגילה פ"ג ע"ד ע"א ר' חייא ר' יסא ר' אמי דנון לתמר וכו' עיי' ערך ר' אמי א'. ועיי' ברכות פ"ב ו' ע"א כד דמך ר' יסא קיבל ר' חייא בר ווא אבילוי. — מכל אלה יש ראיי' ברורה שסתם ר' חייא הוא ר' חייא בר בא. — ר' חייא בר אבא אמר בשם ריש לקיש חלה פ"ב הל' ג' (נ"ח ע"ג) ר' חייא בשם ר' שמעון בן לקיש לחלה ולנשילת ידים אדם מהלך ארבעת מילין, וכן מ"ש פ"ה ג' ע"ד ר' ירמיה ר' חייא בשם ר' שמעון בן לקיש מתניתא משנחשדו לחיות נותנין מעשר לכהונה וכו'. — ואמר בשם רבי אלעזר חלה פ"ג הל' ה' (נ"ט ע"ב) ר' יעקב בר זבדי ר' חייא בשם ר' לעזר וניטל דמיו מן השבט.

ובהוריות פ"ג מ"ח ע"א איתא ר' חייא בר בא עביד פסיק וכו' עיי' לעיל ומסיים והוון תמן מן אילין דבר סילני ופסק חדא לישרי דהב נטלו ר' חייא רבה והושיבו אצלו וכו', ות' רבה ט"ס, כי ר' חייא רבה כבר מת קודם ר' חייא בר אבא, והסופר לא הבין שר' חייא הוא ר' חייא בר בא והוסיף מדעתו רבה.

ר' חייא בר אדא א' בדור השני. מעשרות פ"א הל' א' (ט"ח ע"ד) ר' חייא בר אדא בעי קומי ר' יוחנן כמהין ופטריה מהו שיהו חייבין במעשרות. — והיה בר אחתיה דבר קפרא ומת בנערותו, ברכות פ"ב ה' ע"ב כד דמך רבי חייא בר אדא בר אחתיה דבר קפרא קביל ר"ל עליו דהוה רביה ע"ש.

רבי חייא בר אדא ב' בדור החמישי. רבי חייא בר אדא בעא הרבה פעמים קומי ר' מנא, דמאי פ"ב כ"ב ע"ג מ"ש פ"ה ג' סוף ע"ב יומא פ"ח מ"ד סוף ע"ד יבמות פ"ח סוף הל' א' (ט' ע"א) וזה מורה שהיה תלמידו של ר' מנא, וממס' מ"ש נראה שהיה לו תלמיד חבר, והוא ר' מנא ב' אשר חי בדור החמישי בנו של ר' יונה. — ר' חייא בר אדא ב' נזכר בהרבה מקומות ונראה שהיה מתודד. עיי' פאה פ"ה הל' ג' (י"ט ע"א) א"ר חייא בר אדי למידת הרין נצרכה. — ר"ה פ"ב נ"ח סוף ע"א סנהדרין פ"א י"ח ע"ג תני לקידוש החודש מתחילין מן הגדול א"ר חייא בר אדא מתניתא אמרה כן ראש בית דין אוטר מקודש. — הוריות פ"ג מ"ז ע"ד א"ר זעירי חדא אמרה שטמנין זקנים בפה א"ר חייא בר אדא מתניתא אמרה כן חוזר כך בארבעה דברים שהיית אוטר ונעשך אכ בית דין

לישראל. — ובמס' חלה פ"א נ"ז ע"ב משיב בדרך חידוד על ר' יהושע דרומיא (ע"י ערכו).

רבי חייה בריה דר' אדא דיפּו מ"ק פ"ג פ"ג ע"ג שלמו אילו ואילו (הקריעות מלפניו ומאחוריו) ר' חייה בריה דר' אדא דיפּו אמר נעשה כפוחח. — מגילה פ"ג ע"ד סוף ע"ב רבי חייה בריה דר' אדא דיפּו ר' ירמיה בשם ר' זעורה צריך לאומרן בנפיחה אחת ועשרת בני המן עמהן. ר' חייה בר אשי תלמידו של רב ואמר הרבה פעמים בשמו בכבלי וגם בירושלמי ונראה שלא עלה מימיו לא".

חייה בר בון אמורא בכלאי בימי רבא, הוא ר' חייה בר אבין בכבלי, ובירושלמי נזכר רק לפעמים. מ"ש פ"ד הל' ז' (נ"ה ריש ע"ב) חייה בר בון אדא בר תחליפא בשם ר' הושעיה מה פליגין כשהפליגו דעתן לעניינים אחרים וכו'.

רבי חייה בר גמדיא מגילה פ"ד הל' ח' (ע"ד ע"ב) אין מפסיקין בקללות אמר רבי חייה בר גמדיא אל תקוץ בתוכחתו אל תעשה קוצים קוצים. רבי חייה בר מיטם תרומות פ"ח מ"ה ע"ג ולא כן א"ר יצחק בר נחמן בשם ר' יהושע בן לוי החד והמר והמתן אין בהן משום גילוי רבנן דקיסרין בשם רבי חייה בר מיטם כהוא דשחיק חד לתלתא.

רבי חייה ברי יוסף בדור השני. עלה מבבל לא"י ואמר שמעתא דרב קמיה ר' יוחנן (בבלי גיטין ל"ט ע"א). וחולק עם ר' יוחנן, ב"מ פ"ד ט' ע"ג חד בר נש יתיב דינרין למטכסה חור ביה אתא עובדא קומיה רבי חייה בר יוסף ור' יוחנן ר' חייה בר יוסף אמר או יתן לו כדי עירבנו או ימסור אותו למי שפרע ור' יוחנן אמר או יתן לו כל מקחו או ימסור אותו למי שפרע (וע"י בבלי ב"מ מ"ח ע"ב). יומא פ"ב ל"ט ע"ג אמר ר' יוחנן תרומות הדישן תחילת עבודה של מחר היא וצריך לקדש ידיו ורגליו מן הכיור המשוקע במים ר' חייה בר יוסף אמר מכיון שמסר זום ללילה דיו (וע"י בבלי יומא כ"ב ע"א ובמ"א) וע"י ירושלמי יומא פ"א ל"ח סוף ע"ב. — ערלה פ"ג ס"ג ע"א ר' אבהו בשם ר' יוחנן כל הנשרפין אפרן מותר חוץ מאפר הבא מחמת עבודה זרה התיב ר' חייה בר יוסף קומי ר' יוחנן הרי אפר הבית הרי אינו בא מחמת עבודה זרה ואת אמר אסור. — סוטה פ"א ט"ז ע"ד כתובות פ"ב כ"ו ע"ד ר' חייה בר יוסף שלח בתר (בכתובות הג"י בשעות בת) איתתיה אמר יסקן עמה תלת תלמידין שאם יפנה אחד מהן לצורכו תתייחד שם (צ"ל עם וכאשר הוא בכתובות) שנים. — ור' יצחק בר נחמן אמר בשמיה ע"י ריש ר"ה, וכן רבנן דקיסרין יומא פ"א ל"ח ע"ד הוריות פ"ג מ"ז ע"ד, וע"י ערך רבי חמא בר יוסף.

רבי חייה בר יצחק עטושיא בדור הרביעי או בדור החמישי. נזיר פ"ג הל' א' ר' ירמיה הורי לרבי יצחק עטושיא ואית דאמרו לרב חייה בר יצחק עטושיא לגלח יום שלשים. — מ"ק פ"ג פ"א סוף ע"ד גבי הך עובדא דרצה ר' יעקב בי ר' בון. לגדות ר' ירמיה והוה ר' חייה בריה דר' יצחק עטושיא יתיב תמן אמר ליה שמעתי שאין מנדין זקן אלא אם כן עשה כירבעם בן

גבט וחכיריו. — תרומות פ"י מ"ז סוף ע"ב ר' זעירא סליק מבקרה לר' חיה בריה דר' יצחק עטושיא אשכחיה יתיב אמר לא שנו אלא בלובן חלטון אבל בלובן חלטון מותר. ור' זעירא זה הוא ר' זעירא ב'.

ר' חיה בר לוליבא ערלה פ"ב הל' א' ר' חנניה בשם שמואל דמא צריך חלה אמר ליה רבי חיה בר לוליבא נוטל הוא דמיו מן השבת. — ע"ז פ"ב מ' ע"ג ר' חיה בר לוליבא בשם ר' הושעיה כל המצות עתידין בני נח לקבל עליהם ומה טעם כי אז אהפוך אל עמים וכו'.

ר' חיה בר לולייני בדור החמישי. כתובות פ"ג ל"ה ע"ד ר' יוסי בי ר' בון ורבי חיה בר לולייני תריהון בשם שמואל אמרי חד אמר בארנון ובגולגולת וחרנה אמר אינה בארנון ובגולגולת. — גזר פ"ד נ"ג ריש ע"ג הפריש שור ר' יוסי בי ר' בון ר' חיה בר לולייני תריהון אמרין בשם שמי (צ"ל ר' שמי) חד אמר כמפריש מעות וחד אמר כמפריש בהמה (עיי' ערך ר' שמי). — ומצינו באיזה מקומות תלמידיו דר' חיה בר לולייני, יומא פ"ב ל"ט ע"ד גדרים פ"ג ל"ז ע"ד ובמ"א. מזה נראה שהיה מפורסם בתורה ותופס בשיבתה. —

רבי חיה בר מרייה בדור החמישי. עירובין פ"ח כ"ה ע"ב אמר ליה רבי חיה בר מרייה (לר' מנא) הכי אמר ר' יונה אבון. וזכר עוד שבת פ"ד י"ד ע"ד, ר"ה פ"א ג"ח סוף ע"א, סנהדרין פ"א י"ח ע"ג ובמ"א, ואמר תמיד בשם אחרים (ר' יונה). — ולפעמים הגי' בר מדייא בדלית, והעיקר מרייא וכמו בכבלי בר מריון. ועיי' ערך ר' יוחנן בר מרייה ובסוף זה הפרק.

רבי חיה בר פפא ברכות פ"י הל' א' ר' יעקב בר זבדי בשם רבי אבהו שמן זית אומר עליו בורא פרי העץ א"ר חיה בר פפא קומי ר' זעירא ומתניתא אמרה כן חוץ מן היין שעל היין הוא אומר בורא פרי הגפן ויין לא שחוק הוא. —

חיה בריה דרב שנת פ"א ב' סוף ע"ד חיה בריה דרב כל המעכב דוסה ברשות הרבים גידונן ככרמלית. — ב"ב פ"ג י"ד ע"א גידול בר מיניימין וכו' (עיי' ערך גידול בר מיניימין) אמר לון חיה בר רב כן אמר אבא וכו'. — ונראה שלא עלה כלל לא"י, ובכבלי נמצאים הרבה מאמרים על שמו.

רבי חיה בריה דרבי שובתי עירובין פ"ה כ"ב ע"ג רבי חיה בריה דרבי שובתי מקשי היאך היו יוצאין לבית מדרשו של משה משה עשה להן שלשה צריפין ושלשה בורגנין. ועיי' ערך ר' שבת.

חלפי חילפיי (ומה שנמצא יומא פ"ב קרוב סוף הל' א' מתניתא פליגא על רבי חילפיי הוא ט"ס, וכן איתא שם בכל הסוגיא חילפיי בלא כינוי רבי) ובכבלי אילפא. בדור השני חברו של ר' יוחנן. ובכלי תענית כ"א ע"א בא הסיפור באורך איך נפרדו זה מזה, והלך לו אילפא ועסק בפרקמטיא, ואיתא שם שנאשר שב אילפא תלא נפשיה באסקריא דספינתא אמר אי איכא דשאל לי במתניתא דר' חייא ור' אושעיא ולא פשיטנא ליה ממתני' נפילנא מאסקריא דספינתא ומבענא, אתא ההוא סבא תנא ליה האומר תנו שקל לבני בשבת וכו', ועיי' כתובות ס"ט. והובא בקיצור ובשינוי קצת ירושלמי כתובות סוף

פ"ו. — ועוד איתא ירושלמי קידושין פ"א ג"ה ע"ד חילפיי אמר אייתבוני על
 ניקף נהרא דלא אפיקי מתניתא דר' חייה רבא ממתניתין זרקוני לנהרא אמרין
 ליה והתני ר' חייה סילעא ארבע דינרין אמר לון אף אנן תנינתא האונאה
 ארבע כסף וכו' ועוד שאלו לו שם כמה ברייתות דר' חייה והוא הביא להם
 משניות דאיתא בהן הגך דר' חייה ע"ש. ועיי' פאה פ"ג כ' ע"א תרומות פ"ו
 מ"ד ע"ב לית הדרא פשיטא שאילתא דחלפיי שאל (בתרומות הג' שאילתה
 דחילפיי דחילפיי שאל) לקט בגשירותו מהו שיקדש, ובתמורה כ"ה ע"א הובאה
 הך איבעיא בזה"ל היינו דבעי אילפא אמר על הלקט עם גשירת רובו יהא
 הפקר לקט הוי או הפקר הוי וכו' ע"ש.

לחילפיי מצינו הרבה מאמרים ושאלות ובפרט בעניני דקדשים. עיי' יומא פ"ב
 הל' א' הל' ב' זכחים כ' ע"א, ובזבחים שם אמר ר' יוחנן בשמו. וכן מצינו
 ירושלמי יומא שם סוף הל' א' תלמודי דר' יוחנן בשם חילפיי הביני וכו'
 (ושם הל' ב' תלמודי דר' יונה בשם חילפיי הביני לשמאל הפיים מהלך).
 וראינו ג"כ שחילפיי שאל מר' יוחנן ור"ש בן לקיש. נזיר פ"ו הל' י" (ג"ה ע"ג)
 חילפיי שאל לר' יוחנן ולר' שמעון בן לקיש (ובמס' ערלה פ"א ס"א ע"ב לר'
 יוחנן ולר' שמעון, וצריך להוסיף בן לקיש) טבל מהו שיוכר ביותר ממאתים.

והנה מלבד מה שהפליא במאמרים ושאלות נראה שהשאר ג"כ אחריו
 ברכה כמה שהיה מאסף ברייתות ושונה אותן. עיי' תרומות פ"א מ"א ע"א
 לפי מה הוא תורם לפי שמנן או לפי אוכלן א"ר יוחנן אייתתה מדחלפיי ר'
 אומר לפי אוכלן וכו' (ועיי' תוספתא פ"ג שם ובר"ש פ"א מ"ט). — חלה
 פ"ב ג"ח סוף ע"ג א"ר יוחנן אייתתיה מדחילפיי נשכו כאן וכאן מצרף. —
 וקצת נראה שחילפיי כתב לפעמים איזה ברייתות, וכמו שהיו רגילין לכתוב
 פעמים ברייתות וכידוע. עיי' מעשרות פ"ב מ"ט ע"ד ר' הילא ר' לעזר בשם
 חילפיי א"ר יונה אשכחון כת' בפניקסיה דחילפיי אוכל מהן עראי ומתקנן ודאי,
 פ"ו ר' הילא וכו' אמר בשם חילפיי כלו' דחילפיי הוא בעל המאמר, ור' יונה
 אמר דאשכח כתוב בפניקסיה דחילפיי כלו' שזה המאמר הוא ברייתא. — ומן
 הירושלמי נראה שחילפיי לא אסף אלא הברייתות דר' חייה, דבירושלמי
 כתובות סוף פ"ו וקידושין פ"א איתא מתניתא דר' חייה רבא, גם לא הובאו
 בכמה ברייתות דקידושין שם כ"א ברייתות דר' חייה. אבל בכבלי תענית
 וכתובות איתא במתניתא דר' חייה ור' אושעיא ואפשר שהוא אשגרא דלישנא.

חברו דחילפיי הוא ר' יוחנן וכמו שזכרנו, ועיי' עירובין פ"ו כ"ו ע"ג דא"ר
 יוחנן משכני חילפיי הראני של בית ר' קשור אע"פ שאינו תלוי. ומן המאמרים
 שהבאנו נראה שחילפיי היה קצת קשיש מר' יוחנן.

חילפיי בר בריה דר' אבהו עיי' ערך ר' אבהו א'.

רבי חנינא ולפעמים חנינא בדור הרביעי. אמורא זה נזכר בהרבה
 מקומות. מ"ש פ"ב ג"ג ע"ב פסחים פ"א כ"ח ע"א סוכה פ"ג הל' א' ובמ"א.
 ואינו אחד עם ר' חנינא שר' חנינא (חנינא) הוא מן הדור הראשון (עיי' ערך

ר' חנינה) ורבי חיננא אמר סוכה פ"ג הל' א' בשם ר' סימן בשם רבי יהושע בן לוי, וגם בשם ר' פרנך בשם ר' מתנה היה בדור מאוחר עיי' ערכם. — ונראה שהיה בימי ר' יונה ור' יוסי שהרי במס' מ"ש פ"ב הל' א' שבועות פ"ג ל"ד ע"ב מביא הש"ס דרשות הרבה אמוראי דשתייה בכלל אכילה וכולן הן בני דור הרביעי ע"ש, ובכללן ר' חיננא. ואפשר שהיה קצת קשיש מר' יונה, עיי' בבלי פסחים ע"ג ע"א אמר ליה ר' הונא בר חיננא לבריה כי אזלת לקמיה דר' זריקא וכו' ור' זריקא היה בדור השלישי עיי' ערך ר' זריקא. ואיתא עוד שם נדרים כ"ג ע"ב ר' הונא בר חיננא סבר למידרשיה בפירקיה אמר ל' רבא וכו' ורבא היה בימי ר' יונה. אך שם פסחים ע"ה ע"א איתא והאמר ר' חיננא סבא א"ר אסי אמר ר' יוחנן תנור שהסיקו וכו' מזה נראה שהיו שני חכמים נקובים בשם ר' חיננא, האחד קשיש והאחד זוטא. ובירושלמי סוכה פ"ד ג"ד ע"ג איתא ר' אחא ר' חיננא בשם רב מי שסוכתו ערבה עליו מקדש בלילי יום טוב האחרון בתוך ביתו וכו' ונראה שהוא ר' חיננא הקדמון, אך יש בזה שיבושי גירסאות ע"ש וברכות פ"ו י' ע"ד. — ועיי' גיזר פ"ו ג"ה סוף ע"ב התיב ר' חיננא קומי ר' מנא והא כתיב ועשה הכהן וכו' ור' מנא היה בנו של ר' יונה, ונראה דצ"ל ר' חנניא והוא ר' חנניה חבירו של ר' מנא עיי' ערכו. וכן יבמות פ"ח ט' ע"ב ר' חנינה ור' מנא חד אמר כשירה וכו' ע"ש צ"ל ר' חנינה.

חיננא קרתיגנאה שבת פ"טז ט"ז ע"ג ייבי כ"י דמר ר' יעקב בר אחא אמר חיננא קרתיגנאה בשם ר' הושעיה דיסיקא שיש בתוכה מעות נותן עליה כבר ומטלטלה.

חיננא אבוי דרב ינטה פסחים פ"ד הל' א' תענית פ"ד ס"ז ע"ד חיננא אבוי דרב ינטה (בתענית הגי' אבוי דבר נטה) בשם ר' בניה ולכפר על בני ישראל זה השיר.

חיננא בריה דר' אסי גיטין פ"א הל' א' (מ"ג ע"ב) חיננא בריה דר' אסי הוה מיסן זרק גיטא לאיתתיה אמר לה הרי גיטיך וכו'. שם פ"ג הל' ח' (מ"ה ע"א) חיננא בריה דר' אסי בר מלל (בכ"י לידן ממל והוא בלתי ספק הנכון) בשם ר' לעזר זו להוציא מדברי ר' לעזר וכו'.

ר' חיננא בי ר' חנניה סנהדרין סוף פ"ז אמר ר' חיננא בי רבי חנניה מטייל הוינא באילון גופתא דציפורין וחמית חד מיניי נסב חדא גולגלא וזרקא לדומא והיא נחתא ומתעבדא ענל אתית ואמרת לאבא אמר אין אכלית מינה מעשה הוא ואי לא אחיזת עינים הוא.

רבי חיננא בר יצחק תענית פ"ב הל' ד' (ס"ה ע"ד) ר' חונה בשם רבי חיננא בר יצחק כל אותו היום היה אברהם רואה את האיל נאחז באילן זה וניתור ויוצא נאחז בחורש זה וניתור ויוצא וכו' אמר לו הקב"ה כך עתידין בניך נאחזין וכו'.

רבי חיננא בר פפא בדור השלישי. שביעית סוף פ"ה רבי חיננא בר פפא ור' שמואל בר נחמני עברון על חד מחורשי שביעית אמר ליה שמואל

בר נחמן אישר אמר ליה ר' חנינא בר פפא ולא כן אולפן רבי ולא אמרו העובדים ברכת ה' עליכם שאסור לומר לחורשי שביעית אישר אמר ליה לקרות את יודע לדרוש אין את יודע וכו' (ועיי' גיטין סוף פ"ה ושם הגי' משוכשת). — תרומות פ"א הל' ב' (מ"ד ע"ד) תני ר' חנינא בר פפא קומי ר' זעירא דרבי ישמעאל את אביה היא מחללת וכו'. — מגילה פ"ג ע"ד ע"ב א"ר חנינא בר פפא חזרנו על כל המקרא ולא מצאנו שנקראו ישראל ציון אלא זה ולאמר לציון עמי אתה. — מ"ק פ"ג פ"ג ע"א ר' חנינא בר פפא הורה לכפותה אפי' יום אחד ואיתחמי ליה יען כי מריתה. — ועיי' סוף פאה שהיה מחלק צדקה בלילה ועיי' העובדא שם.

ח"פ"ה הוא עיפא (בנו של רחבה דפומבדיתא) דתלמוד בבלי בחילוף ח"ת ועיי' ואלף וה"א. נדרים פ"ג הל' ג' אבימי אחוי דחיפה אמר וכו' עיי' ערך אבימי. ונזכר ג"כ ריש ר"ה, ור' יונה נושא ונותן בדבריו ע"ש.

חכמי גוים ב"ב פ"ח הל' א' חכמי גוים אומרי' בן ובת שוין כאחת דאינון דרשי ובן אין לו הא אם יש לו שניהן שוין. ועיי' בבלי שבת קט"ז ע"ב.

רבי חלבו בדור הרביעי. מגילה פ"ב הל' ב' (ע"ג סוף ע"א) ר' חלבו ר' ירמיה בשם רב כתוב אחד אומר ספר וכתוב אחד אומר איגרת וכו'. — שם פ"א הל' א' (ע' ע"ב) א"ר חלבו זמנין סניאין יתבית קומי ר' שמואל בר נחמן וכו'. — ר' חלבו נזכר הרבה פעמים וידוע מאמרו שם ריש הל' א' א"ר חלבו יום שלשה עשר יום מלחמה היה הוא מוכיח על עצמו, והובא ברא"ש ריש מגילה ושאר ראשונים. — ואמר בשם רב הונא ובשם חכמים אחרים, ור' ברכיה אמר בשמו. עיי' ערך ר' ברכיה ב'. — ובתענית ריש פ"ב איתא רבי חלבו אמר לר' יודן נשייא פוק עימן וצערך עבר והובא ברא"ש פ"א דתענית סי' ט', וזה ר' יודן נשייא הוא ר' יודן נשייא ב'. ועיי' ערך רבי חמא בן חנינה.

ר' הלפתא דמן הוה בדור הראשון. יבמות פ"ג הל' ט' (ה' ע"א) ר' יוחנן בשם ר' הלפתא דמן הוה וכולן (שהיו בהן ספק קידושין או ספק גירושין השנוין שם במשנה) אם נישאות בו לא תצא שלא להוציא ליה על בניה. ועיי' בבלי גיטין פ"ז ע"ב וכן א"ר יוחנן לבני ר' הלפתא דמן הוגא הכי אמר אבוכון לעולם לא תצא. ועוד שם מאמר לר' הלפתא ע"ש.

רבי חלקיה אמר בשם אחרים ולרוב בשם ר' סימון. שקלים פ"א הל' ה' (מ"ז ע"ב) רבי חלקיה א"ר סימן שאל מעתה אין מקבלי' מהן לאמת המים ולחומת העיר ומגדלותיה וכו'. יבמות פ"ח הל' ב' (ט' ע"ב) ר' חלקיה ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי לא שנו אלא פצוע דכא ישראל אבל פצוע דכא כהן לא בדא. — שקלים פ"ב הל' ד' (מ"ז ע"ד) ר' חלקיה בשם ר' אחא מכאן שאדם חייב לשלוש שקלו שקלו שלשה פעמים בשנה.

חלקיה בר טובי עיי' ערך גידול בר מינימין. ובבבלי נמצאים כמה מאמרים על שמו. ונראה שהיה בכלאי.

רבי חמא אבוי דרבי הושעיה בדור הראשון בימי ר' חייא ובר קפרא. מושבו היה בדרום עיי' ערך זוגא א' וערך ר' חייא. אכן פאה פ"ח כ"א ע"ב שקלים פ"ה הל' ו' איתא ר' יעקב בר אידי ור' יצחק בר נחמן הוון פרנסין והוון יהבין לרבי חמא אבוי דרבי הושעיה דינר וכו', ורבי יעקב בר אידי ור' יצחק בר נחמן היו בדור השלישי ואיך היו פרנסין בימי ר' חמא זה אשר חי בדור הראשון? ואין לך לומר כ"א גם שם אבוי של ר' הושעיה ב' (עיי' ערכו) היה ר' חמא והוא חי בימי ר' יעקב בר אידי ור' יצחק בר נחמן. ועיי' ברכות פ"ב ה' ע"ב ר' חמא אבוי דר' אושעיא הוה ליה עובדא ושאל לרבנן ואטרון ר' יוסי בעי איילן רבנן רבנן דהכא או רבנן דרומיא אין תימר רבנן דהכא ניהא אין תימר רבנן דרומיא ורבבייא קומי והוא שאל לזעירייא ע"כ, והנה זה ר' חמא אינו ר' חמא אשר היה בימי בר קפרא, שהוא ישב בדרום וכמו שזכרנו ואיך מספקא ליה להשי"ס מי הם אלה רבנן, הלוא ודאי דשאל לרבנן דדרום, ומאי קאמר רבבייא קומי הלוא הרבבייא והם החכמים דטבריא היו רחוקים ממנו. אין זאת כי זה ר' חמא הוא ר' חמא של דור שלישי והוא ישב בטבריא. ועיי' שביעית פ"ב ל"ג ע"ד ר' ירמיה בשם רבי הושעיה ר' יעקב בר אחא ר' יוסי בר חנינא בשם ר' חמא אבוי דר' הושעיה נוטל את הקבוצין עמה. וממה דאמר ר' יוסי בר חנינא בשם ר' חמא וכו' ור' יוסי בר חנינא היה מתלמידי ר' יוחנן הראשונים עיי' ערכו נראה שר' חמא אבוי דר' הושעיה הנזכר פה הוא ר' חמא הראשון. ועיי' ערך שאח"ז. ודע דבבבלי כתובות פ"ב ע"ב כ"ב ג"ט ע"א איתא דר' ביסא היה אבוי של ר' חמא אבוי דר' אושעיא. והתו' כתבו שזה ר' אושעיא הוא המסדר הברייתות וצ"ע.

רבי חמא הברדהון דרבנן ר"ה פ"א הל' א' (ג"ז סוף ע"ג) רבי חמא חברון (חברון) דרבנן בעי אמר הרי עלי וחזר ואמר הרי זו ור' חנינא השיב עליו ע"ש. והנה מצינו איזה חכמים נקובים בשם חברון דרבנן והם ר' חנינה ר' הושעיה ר' זעירה ר' בון בר כהנא ור' חמא. ונראה שחכמים אלה היו לומדים בוחד אחד ולכן נקראו חברון דרבנן. ור' חנינה ור' הושעיה וכו' היו בדור השלישי עיי' ערכם, וזה מוכיח שגם ר' חמא דערך זה היה בדור השלישי ואפשר שהוא ר' חמא אבוי דר' הושעיא ב'.

רב חמא בר אשי כתובות פ"ב הל' י' (כ"ז ע"ד) אי זהו סרקוס וכו' ומר ר' בא בשם ר' חמא בר אשי מעשה היה וברחה משם סומא אתת. רב חמא בר גוריא קדושין פ"ג הל' י"ד (ס"ד ריש ע"ד) חד בר נש אתא לגבי דרב אמר ליה בנין דילידתיה אימיה מן ארמאי אמר ליה כשר אמר ליה רב חמא בר גוריא הן דעיטך מגליך עד דאתי שמואל ויפסלינך. — ובבבלי נמצא האמורא הוה באיזה מקומות ולרוב אמר בשם רב, ועיי' ב"ק צ"ט ע"ב שדובר פ"א פ' עם שמואל ונראה שהיה בכלאי וכאשר מורה ג"כ הבינוי רב, ולא עלה טיטיו לא"י. —

רבי חמא בר חנינה שקלים סוף פ"ה רבי חמא בר חנינה ורבי הושעיה הוון מטיילין באילן בנישתא דלוד א"ד חמא לר' הושעיה כמה ממון שיקעו אבותיי בכאן אמר ליה כמה נפשות שיקעו אכותך כאן לא הוה

אית בני נש דילעון באורייתא. וממה שנוכר שם קודם לכן ר' הושעיה רבא נראה שר' הושעיה דעובדא זה הוא ר' הושעיה ב' עיי' ערכו, וא"כ חי ר' חמא בר חנינה בדור השלישי. — כלאים פ"ט ל"ב ע"ג כתובות פ"ב הל' ג' רבי יונה בשם ר' חמא בר חנינה ריגלין דבר נשא ערבתיה למיקמתיה כל הן דהוא מתבע (ובכתובות בשינוי קצת).

מושבו של ר' חמא בר חנינה היה בציפורין. שבת פ"י ח' ע"א סנהדרין פ"י כ"ח ע"א כמה יהא בהילוכן וכו' ציפוראי אמרין מן כנישתא דכבלאי עד דרתיה דר' חמא בר חנינה. — ר' שמואל בר נתן (עיי' ערכו) אמר בשמו שבת פ"ג הל' א'. ובמס' כלאים פ"ט ל"ג ע"ג איתא ר' אבא בר זמינא א"ד חלבו ור' חמא בר חנינה חד אמר מת שם ונקבר שם יש בידו שתים מת שם ונקבר כאן יש בידו אחת וחרנה אמר קבורה שבכאן מכפרת על מיתה שלהן. רבי חמא בר יוסף בדור השני. עירובין פ"ז כ"ג ע"ג ר' חייה ר' יסא ר' אימא סלקון לחמתא דגדר שאלון לרבי חמא בר יוסף ושרא שמעין ר' יוחנן ומר יפה עשיתם. ואפשר שצ"ל לר' חייה בר יוסף שהוא היה בדורו של ר' יוחנן. עיי' ערך ר' חייה בר יוסף. — ועיי' בבלי עירובין ס"ה ע"ב ומשם משמע קצת שיש לגרום ר' חנינא בר יוסף, אך לא נמצא בירושלמי חכם בשם ר' חנינא בר יוסף.

רבי חמא בר עוקבה אמר לרוב בשם ר' יוסי בר חנינה. כלאים פ"ח ל"א ע"ג פסחים פ"ז הל' ח' ב' פעמים ובמ"א. ואמר בשם ר' יהושע בן לוי יומא פ"ב הל' א' (ל"ט ע"ג). — ור' ירמיה אמר בשמו כלאים פ"ז הל' א' ר' ירמיה א"ד חמא בר עוקבא מקשי תמן את אמר אין השרשין מהלכין מן הצד וכו'. — עירובין פ"ג כ"א ע"ב איתא ר' יונה אמר ר' חמא בר עקיבה מקשי מתני דלא פרי אליעזר וכו' ונראה שצ"ל ר' חמא בר עוקבה. וממה דמקשין ר' ירמיה ור' יונה בשמו נראה שהיה בדור השלישי.

רבי חנה סוטה פ"ז הל' ד' (כ"א ע"ד) ואמר רבי חנה ר' ירמיה בשם ר' חייה עתיד הקב"ה לעשות צל לבעלי מצות בצילה של בעלי תורה מה טעמא כי בצל החכמה בצל הכסף ואומר עין חיים היא למחזיקים בה. רב חנה בר אבא שבת פ"ד ז' ע"א אישכחת א"ד חנה בר אבא ורבי יוחנן ור' יונתן חדא. אך המעיין בסוגי שם יראה שהוא ט"ס וצ"ל ר' אבא בר חנה, וכן הגיה בעל ק"ע.

רבי חנין יבמות פ"א (י"ב ע"א) א"ד חנין פשט הוא לן על דברי ר' מאיר על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו בסמוך לו מאביו בסמוך לו מאמו. — סוטה פ"ז הל' ה' (כ"א ע"ד) א"ד חנינן פשט לן ארבעה מיני אבנים הן. וצ"ל ר' חנין, וגם הלשון „פשט לן" מורה שהוא אחד עם ר' חנין דיבמות. — דמאי פ"ו כ"ה ע"ג תנא ר' חנין קומי ר' לא תרין אמוראין חד אמר לכתובה וכו' וכתובות סוף פ"ט הגי' תני ר' חנין.

חנין בר בא פסחים פ"ד סוף הל' ג' (ל"א ע"א) דברי חכמים רבי ביסנא חנין בר בא בשם רב היה גסה כבהמה דקה. — ברכות ריש פ"ד

מילתיה דחנן בר אבא פליגא דחנן בר ווא אמר לחבריא וכו', ועיי' בבלי ברכות י"ב סוף ע"א.

רבי חנינה, חנינא מגדולי האמוראים הראשונים ומתלמידיו של רבי (רבינו הקדוש), ורבי צוה לבנו שימנה ר' חנינה בראש. תענית פ"ד הל' ב' (ס"ח ע"א) בבלי שבת נ"ט ע"ב כתובות ק"ג ע"ב (ובירושלמי יש ט"ס ומני לרבי חמא בר חנינה בראש וצ"ל לחנינה, וכאשר מוכיח שם כל הענין וכן הוא בבבלי. גם צ"ל בר חמא במקום בר חנינה). — ר' חנינה היה מציפורין וירד לבבל ושם שמע מר' המנונא. ירושלמי תענית שם (ועיי' שביעית ריש פ"ג ונראה שיש שם ט"ס), וחזר לא"י עיי' פאה פ"ז כ' ע"א. ויותר נראה שהיה מבבל ועלה בימי גערותו לא"י ונתישב בציפורין, ולכן מספר פאה שם גודל ברכתה של א"י אשר ראה עת בואו לארץ הקדושה. — רבי חנינה היה ענו מאוד ולא רצה לקבל ההתמנות לראש אחר מות רבי ואמר שימנו ר' פס (אפס) תענית שם, ועיי' בבלי כתובות ק"ג. — ישיבתו היתה בציפורין. ביצה פ"א הל' א' ר' חנינה הורה לציפוראי בספחי הדלל ובביצה כר' יודה. ועיי' ערך ר' יוחנן. — וציפוראי התמרמו עליו על שלא הגין עליהם בשעת דבר והוא השיב להם דברים נכוחים זמרי אחד היה בדורו ונסלו על ידו עשרים וארבעה אלף ואנו כמה זמרי יש בדורנו. תענית פ"ג הל' ד' (ס"ו ע"ג), וכן השיב להם דברים נכוחים כאשר התרעמו עליו בעת עצירת גשמים ע"ש, ועיי' מה שכתבנו לעיל פ"א במעשי דאנשי ציפורין. — ר' חנינה אמר בשם רבי, ואפשר ששמע אלו הלכות מפיו. שבת פ"ד י"ד ע"ד ר' זעירא ר' בא בר זוטרא ר' חנינה בשם רבי מעלין עצם של ראש בשבת ועיי' לקמן. — ושם ר' חייה בר מדייה ר' יונה ר' זעירא ר' בא בר זוטרא רבי חנינה בשם רבי בנות אזנים מעלין בשבת. ובמס' מעשרות פ"א הל' ג' (מ"ט ע"א) איתא ר' חנינא בשם רבי זיתים וענבים שלא הביאו שליש אף המשקן היוצאין מהן להבשיר אין מבשירין, ונראה דצ"ל ר' חנינה בשם רבי. — ושימש את בר קפרא, נדה פ"ב הל' ו' (ג' ע"א) ר' חנינה טוג לבר קפרא א"ל כזה מהו וכו'. — ושמע מפי ר' חייא, שביעית פ"ו ל"ה סוף ע"ג ר' שמעון בן לקיש שאל לר' חנינה וכו' אמר ליה אני לא שמעתי מר' חייה הגדול אלא וכו'. — חביריו: ביצה פ"א הל' א' (ס' ע"א) שירי פתילה שירי מדורה שירי שמן שכבו בשבת מהו להדליקם ביום טוב רב ור' חנינה תריהון אמרין אסיה. ועיי' בבלי שבת נ"ד ע"ב רב ור' חנינא ור' יוחנן ור' חביבא מתני וכו', ומאשר שהיה רב בבבל ור' חנינה בא"י נראה שהכוונה לכד ששניהם אמרו הלכה אחת. ואפשר שהיו בחבורה אחת טרם רדת רב לבבל. ועיי' בבלי יומא פ"ז ע"ב. — בנתיב דשמואל אשתבין ובאו לא"י בימי ר' חנינה, עיי' כתובות פ"ב הל' ו' ובבלי כתובות כ"ג ע"א. ולא מצינו שהיה לו עסק עם שמואל בהלכה. וקצת נראה ששמואל היה כבר מת בעת ההיא ולכן א"ד חנינה לשמעון בר אבא איטפל בקריבתך ע"ש ואת פי אביהם שמואל לא שאל. — ר' יונתן היה מן חביריו ועלה עמו לירושלים מ"ש פ"ג הל' ו' (נ"ד ע"ב). ובעירובין פ"ז כ"ג ע"ג איתא ר' חנינא ור' יונתן סלקון לחמתין

ונדר וצ"ל ר' חנינא ור' יונתן, דר' חנינא היה מאוחר לר' יונתן עיי' ערך ר' חנינא. —
 ר' יהושע בן לוי היה חבירו מ"ש שם. ועיי' שבת פ"ד י"ד ע"ד ר' יהושע בן
 לוי הוה ליה קולוס הורון לר' חנינא ור' יונתן מישחוק תחלוסין בשובתא.
 ובכלאים פ"ט ל"ב ע"ג כתובות ל"ה ע"ג איתא ר' לעזר שאל לר' חנינה ואית
 דאמרין ר' חנינה שאל לר' יהושע בן לוי. ונראה מכל זה דר' חנינה היה
 קשיש קצת מריב"ל ולכן שאל ריב"ל לפניו הלכה למעשה, וללימוד לא בוש
 ר' חנינה לשאול לריב"ל וכדרך החכמים האמיתיים, וכבר זכרנו דרך הענוה
 של ר' חנינה. ועיי' בבלי יומא מ"ט ע"א במה שנתקשה הי"ש שם. —
 ומצינו שבעת עצירת גשמים שלח ר' חנינה לריב"ל שיבוא אצלו לציפורין
 ויתפלל עמו, עיי' תענית פ"ג ס"ז ע"ג. — ברכות פ"ה ט' ע"א ר' חנינא ור'
 יהושע בן לוי עלון קומי אנטיפותא דקיסרין חמתון וקם מן קומיהון וכו' ע"ש
 הסיפור. — מגדולי תלמידיו של ר' חנינה ר' יוחנן. הוריות פ"ב מ"ח ע"ב ר'
 חנינה (צ"ל ר' חנינה וכבר הערנו בספרנו דה"מ פ"ב על שניאת הסופרים בחילוף
 חנינה וחנניה, והבבלי מדויק בזה ר"ה י"ד ע"ב אמר ר' חנינא ואיתמא ר' חנינא
 ועיי' ערך ר' חנינה א') הוה מסתמך בר' חייה בר בא בצפרין חמא כל עמא
 פריי (פי' רצים) א"ל למה כל עמא פריי אמר ליה ר' יוחנן יתיב דריש בבית
 מדרשא דרבי בנייה וכל עמא פריי מישמעניה אמר בריך רחמנא דחמי לי
 פירין עד דאנא בחיים. — ור' יוחנן קרע בגדי שבת שלו על שמועת מיתת
 ר' חנינה, ב"מ סוף פ"ב. וקצת נראה שר' יוחנן היה לר' חנינה כעין תלמיד
 חבר וכן ר' שמעון בן לקיש. עיי' סנהדרין פ"א י"ח ע"ג ר' חנינה פתח רבי
 יוחנן ור' לקיש חותמין. ועיי' גדה נ' ע"ב דצירף ר' חנינה עמיה ר' יוחנן ור"ל
 בשאלה שבאה לפניו ועיי' ערך ר' יוחנן. — ר' חייא בר אבא ור' שמעון בר
 אבא מתלמידיו עיי' ערכם. — ור' אלעזר הולך לרוב בשיטתו, עיי' תרומות
 פ"ח מ"ה ע"ג יעקב בר אחא ר' אימי בשם ר' לעזר אם היה ישן מותר רבי
 חנינה (צ"ל ר' חנינה וכן הוא ע"ז מ"א ע"א) ור' ישוע בן לוי חד אמר ישן
 מותר וחרנה אמר ישן אסור ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא ומסתברא
 דא"ר חנינה ישן מותר דבכל אתר ר' לעזר סמך לר' חנינה, ועיי' ערך ר' לעזר.
 מאמריו של ר' חנינה גדולים ורבים במספר הן בהלכה הן בהגדה,
 ומגודל ענותו שזכרנו יש ג"כ שלא דן בפני עצמו הלכה למעשה אם לא
 שמע אותו בברור מרבי להלכה ג' פעמים, וכאשר בא לפניו מעשה אשר לא
 שמע מרבי כ"א שתי פעמים צרף עמו ר' יוחנן וריש לקיש. גדה נ' ע"ב. —
 ועיי' שביעית פ"ז ל"ז ריש ע"ד כגון דלית ר' חנינה אמר מילה דלא שמע מן
 יומי. — ר' חנינה האריך ימים תענית פ"ד ס"ח ע"א. ובימיו מת רב שמת
 קודם שמואל, וגם שמואל מת בימיו וכמו שהערנו לעיל. — בימי ר' חנינה
 היו טובלי שחרית ברכות פ"ג ר' ע"ג ע"ש. — במס' שביעית פ"ז ל"ז ע"ד איתא
 ר' יצחק בר נחמן ור' (צ"ל ר') שמעון בן לקיש שאל לר' חנינה הקונה
 מעמון ומואב מהו אמר ליה קשיתיה קומי ר' יוסי וכו' ויש כאן מ"ס דרבי
 חנינה היה קשיש הרבה מרבי יוסי (עיי' ערך ר' יוסי א' ר' יוסי ב'), ונראה
 שצ"ל קומי ר' פי' רבי.

רבי חנינה ברוקא יבמות פ"א ג' ע"ב רבי חנינה ברוקא בשם רבי יהודה בני מישא לא חשו להו אלא משם ספק חללות. ובקידושין פ"ד ס"ה ע"ג איתא ר' חנינה בן ברוקא בשם ר' יהודה בני מישן וכו'. — ועיי' תענית פ"א הל' ג' (ס"ד ע"ב) ר' חנינה ברוקא (ברוקא) בשם ר' יהודה שורשי חמה בוקעין בארץ חמשים אמה וכו'. מכל אלה מאמרים נראה שהיה תלמידו של ר' יהודה, ור' יהודה לא עלה לא"י עיי' ערכו, מזה נראה קצת שר' חנינה ברוקא היה בבבל, או שירד מא"י לבבל.

ר' חנינה דברת חוורין ע"ז פ"ג הל' א' כד דמך ר' חנינה דברת חוורין איתבוע ימא דשיכריא אמרין כד הוה סליק לעיבורא הוה ימא מתבוע קומי. ועיי' ערך ר' חונייא דברת חוורין.

רבי חנינא ענתונייא בדור החמישי. שבת פ"ז י' ע"ב והא תנינן בורר כדרכו בחיקו ובתמחוי א"ר חנינא ענתונייא דרבן גמליאל היא דרבן גמליאל אומר אף מדיח ושולח. פאה פ"א ט"ז ע"ב והמגלה פנים בתורה וכו' תני רבי חנינה (חנינה) ענתונייא קומי ר' מנא זה שהוא עובר על דברי תורה בפרהסיא. תרוטות ריש פ"ב ר' חנינה ענתוניה סליק עם ר' זעירא לחמת גרד וכו', ור' מנא הוא ר' מנא ב' ור' זעירא ר' זעירא ב' שהיו בדור החמישי עיי' ערכם. — ברכות פ"ז י' ע"ג ר' יונה ור' יוסי סלקין למשתתיה דרבי חנינה ענתונייא וכו'.

ר' חנינא דציפורין שבת פ"ז ט' סוף ע"ב ר' חנינא דציפורין בשם ר' אבהו א"לף חד למ"ד תלתין ה"א חמשה דבר חד ודברים תריי מיכן לארבעים חסר אחת מלאכות. — נדרים פ"י הל' א' ר' חנינה דציפורין בשם ר' פינחס כמדקך אין כתיב כאן אלא כמדקרות וכו'. — והיה או בדור הרביעי או בדור החמישי, עיי' ערך ר' פינחס.

ר' חנינא תורתיה (תורתא שם מקום ובמס' תענית פ"ד ס"ח ע"ד א"ל ר' יוחנן בן תורתא עקיבה יעלו עשבים בלחייך וכו') בדור השני או בדור השלישי. פאה פ"ג י"ז ע"ד מניין לנכסים שאין להן אחריות שהם נקנים עם נכסים שיש להם אחריות וכו' ר' יונה ר' חנינא תורתיה (ובקידושין פ"א הל' ה' ס' ע"ג ר' חנינה תרתייה) בשם חזקיה כתיב ויתן להם אביהם מתנות רבות וכו'. — ברכות פ"ג ו' ע"ד ר' יעקב בר אבא בשם ר' חייא בר ווא הורה ר' חנינה תרתייה כהדא דר"ש בן אלעזר וכו', הרי שהיה או קודם לר' חייא בר אבא (עיי' ערכו) או בדורו.

רבי חנינה בריה דר' אבהו תענית פ"א הל' א' (ס"ד ע"א) אמר רבי חנינה בריה דר' אבהו בספרו של ר' מאיר מצאו משא דומה משא רומי (נראה דצ"ל רומה). — כתובות סוף פ"ד ר' חנינה בריה דר' אבהו ואת דאמרי לה בשם ר' אבהו קסרין כיהודה ושאר כל הארצות כירושלם. — בכורים פ"ג ס"ה ע"ג ר' חזקיה ר' חנינה בריה דר' אבהו בשם ר' אבדומא דמן חיפה זקן ד' אמות. ועיי' יבמות פ"ד ו' ע"א א"ר חנינה בריה דר' אבהו אבא הוה ליה עובדא ושלה שאל לר' חייא ולר' יוסי ולר' אמני. ושם איתא

עוד אמר רבי יוסי (הוא חבירו דר' יונה) קשייתה קומי רבי חנינה בריה דרבי אבהו (ועיי' הוספות).

רבי חנינה בר איסי תרומות פ"ד מ"ב ע"ד א"ר חנינה בר איסי לא תני בר קפרא אלא תרם ועלה בידו וכו'. — ובמס' מעשרות פ"א הל' ז' (מ"ט ע"ב) חנינה בריה דר' יסא אמר מה פליגין ר' יודה ורבנן בטבל שנטבל מדבריהן וכו' וטראה שהוא ר' חנינה בר איסי דערך זה.

חנינה בר איקא כתובות פ"ז הל' ז' (ל"א ע"ג) חנינה בר איקא בשם ר' יהודה וכולהו אם הביאה ראיה לדבריה נאמנת.

רבי חנינא בר אנדריי ברכות פ"א ב' ע"ג רבי חנינא בר אנדריי בשם ר' שמואל בר סוטר המלאכים אין להן קפיצין וכו'. ובי"ט הגי' רבי מנא בר אנדריי. —

רבי חנינה בר סיסי, סיסי סנהדרין קרוב לסוף פ"ב ר' יוחנן סליק גבי ר' יודן נשייא וכו' מי נפק חמא רבי חנינה בר סיסי מפצע קסין אמר ליה רבי לית הוא כבודך וע"ש שהיה מוסמך. — ברכות פ"ו י' ע"ג רבי חנינא בר סיסי הוה אילין דנשייא משלחין ליה ניקלוסין והוה שבק לון בתר מזוניה ומברך עליהן תחילה וסוף ועיי' ערך ר' סיסי.

רבי חנינה בר עגול יבמות פ"ו הל' ז' (ז' ע"ג) רבי חנינה בר עגול בשם ר' חזקיה לשלישי עצמו אין לה כתובה.

רבי חנינה בן שמואל בדור השני. סוכה פ"א הל' א' (נ"א ע"ד) תנא רבי חנינה בן שמואל כל הכלים שהיו במקדש נתנה התורה מידה ארכן ורחבן ושיעור קומתן חוץ מן הכפורת וכו'. ובמס' דמאי פ"ב כ"ב ע"ד חד בר נש וכו' שאל לר' יוחנן אמר ליה פוק שאל לחנינה בן שמואל וכו'.

רב חננאל תלמידו של רב והיה כבלאי ונזכר בהרבה מקומות בירושלמי ובבבלי. — ודע דבירושלמי ב"ב פ"ט הל' א' איתא רב חננאל בשם ר' זעירא בשם ר' אבא בר ירמיה שני דברים אמר חנן וכו' והוא טעות דמוכחא דר' חננאל קדם לר' זעירא, וגם הל' ,,בשם בשם" מורה שיש כאן טעות. ובכתובות פ"ג הל' א' הגי' ר' זעירא רב חננאל בשם רב ר' זעירא בשם אבא בר ירמיה וכו' והוא הנכון (והאחד הוא ר' זעירא א' והשני רבי זעירא ב').

רבי חנינה א' בדור השלישי ונקרא לרוב חברון (חברתון) דרבנן, ברכות פ"א ב' ע"ג תרומות פ"ח מ"ה ע"ג מעשרות פ"ה נ"א ע"ד שבת פ"ג הל' א' עירובין פ"ג כ"א ע"ב יומא פ"א הל' ב' (ל"ט ע"א) מ"ק פ"ג פ"ב ע"א ע"ג יבמות פ"טו י"ד ע"ד גדה פ"ג נ' ע"ג ובמ"א. ואך בקצת מקומות נקרא רבי חנינא או ר' חנינה והענין מוכיח שהוא ר' חנינה חברון דרבנן. והסופרים טעו לרוב בין ערך חנינה חנינא חנינא. — ומצינו אותו ביחד עם שאר חכמים ונקראו חברתון דרבנן. תרומות פ"ח מ"ה ע"ג ר' יניי בר ישמעאל איבאש סליק לנביה ר' זורא ור' הושעיה ור' בון בר כהנא ור' חנינה חברתון דרבנן. — שבת פ"ג הל' א' בעון קומי ר' זעירה ור' הושעיה ור' חנינה חברתון דרבנן. וכבר הערנו ערך ר' חמא חברון דרבנן על ענין חברון דרבנן. והנה מצינו איזה

חכמים לא נקראו חברון דרבנן כי אם הם בועד עם אחרים כגון ר' זעירא ר' הושעיה ר' בון בר כהנא, וכשהם בפני עצמם לא נקראו חברון דרבנן ולהיפך ר' חנניא נקרא תמיד חברון דרבנן ואך מקומות מעטים יוצאים מן הכלל. וקצת נראה שר' חנניה היה הצעיר בועד הזה והיו קוראין אותו בדרך כבוד חברון דרבנן כלו' שאע"פ שהוא הצעיר לא נמנע מלהיות חברון דרבנן. ובאמת אם נעבור על המאמרים של ר' חנניה יעלה שבדין היה נקרא חברון דרבנן, כי מאמריו עמוקים וחדודים מאוד. — קידושין פ"ג הל' ב' (ס"ג ע"ד) איתא היה מדעתו סימפון ומדעתה קידושין ר' חנניה (והוא ר' חנניה חברון דרבנן כאשר מוכח שם מתוך הסוגיא) סימפון וכו' ועיי' שם העובדא עם ר' הילא ולאחר מות ר' הילא לא בוש לחזור בו ע"ש. — ר' חגי אמר בשמו נדה פ"ג נ' ע"ג ר' חגי א"ר חנניה חברון דרבנן מקשי לה על דר' מאיר הפילה דמות עורב עומד בראש הדקל וכו'. וגם ר' ירמיה אמר בשמו עירובין פ"ג כ"א ע"ב ר' ירמיה ר' חנניא (חנניא) חברה דרבנן בעי ולמה כר' מאיר. רבי יונה אמר בשמו חלה פ"ד ס' ע"א. ונראה שהיה תלמידו עיי' מ"ק פ"ג ס"ב ע"ג רבי יונה הוה ליה עובדא שאל לר' חנניה חברון דרבנן אמר ליה משיחתום הגולל הראשון.

ר' חנניה היה חכם מפורסם מ"ק פ"א הל' ו' (פ' ע"ד) וארון עם המת בחצר הדא דת אמר במת שאינו מפורסם אכל במת שהוא מפורסם עושין לו ארון אפילו בשוק כד דמך רבי חנניה חברון דרבנן עכדין ליה ארון בשוקא.

ודע דבבבלי כתובות מ"ה ע"ב איתא ואמאי נערה המאורסה אמר רחמנא וכו' אמר ר' אילעא וכו' א"ל ר' חנניא לר' אילעא וכו' ועיי' ערך ר' הילא שר' אילעא הוא ר' הילא, וכבר הבאנו לעיל הירושלמי קידושין שרבי חנניה היה לו משא ומתן של תורה עם ר' הילא. מזה נראה שר' חנניא הנזכר בבבלי כתובות הוא ר' חנניה דערך זה וכמו שהערנו בערך הנזכר.

רבי חנניה ב' בדור החמישי. תלמיד חבר לר' מנא ב' וחולק הרבה פעמים עמו גם אמר הרבה פעמים לפניו עיי' ערך ר' מנא ב'. — ונראה שהיה תלמידו של ר' פינחס. עיי' פ"ג מ"ג ע"א ר' חנניה בשם ר' פינחס אמר מתקנתא וכו' (ובמס' ערלה סוף פ"א הגי' משובשת קצת). — מגילה פ"א ע' סוף ע"א ר' חנניה בשם ר' פינחס לוד ואונו הן גיא החרשים. — גיטין פ"ט הל' א' התיב ר' חנניה בשם ר' פינחס ניתני שיש עשרה נשים כר' אליעזר.

רבי חנניה בן אחוי דר' הושעיה ברור הריבועי. שבת פ"א ג' ע"א רבי חנניה בן אחוי דר' הושעיה אמר מתניתין בעמי הארץ מן מה דתני רבי חייה בחבירין. — תענית פ"א הל' ב' (ס"ד ע"א) א"ר יוסי לר' חנניה אחוי דרבי הושעיה נהיר את כד הוינן קיימין קומי חנותיה דר' הושעיה חביבך עבר רבי זעורה ושאלנן ליה וכו', וזה מוכיח שר' הושעיה חביבו דר' חנניה הוא רבי הושעיה ב' שחי בדורו של ר' זעורא בדור ג' עיי' ערכו. וא"כ חי ר' חנניה בן אחוי בדור ד' וזה ר' יוסי הוא ר' יוסי ב'. אך במס' מגילה פ"ג הל' ח' (ע"ד ע"ב) איתא א"ר לר' חנניה אחוי דר' הושעיה נהיר את כד דהוינן קיימין קדם

חנותיה דר' הושעיה חביבך עבר ר' בא בר זבדא ושיילינן ליה זכו ור' בא בר זבדא חי בדור השני עיי' ערכו, וא"כ היה ר' חנניה בדור ב' ור' הושעיה חביבו הוא ר' הושעיה רבה. ונראה שיש ט"ס במס' מגילה וצ"ל ר' בא בר ביזנא והוא אמר בשם ר' יסא בשם ר' יוחנן עיי' ערכו, וא"כ נכון הוא שהיה בדור ג' או בדור ד' (גם הגי' דמגילה אמר ר' לר' חנניה וכו' משובשת).

ר' חנניה בריה דר' אדא ברכות פ"א ג' ע"ב ר' חנניה (ובסנהדרין פ"א ל' ריש ע"ב ר' חנינא) בריה דר' אדא (ובע"ז פ"ב מ"א ע"ג הגי' רבי חנינה בשם רבי אביו בשם וכו' והוא בכידור ט"ס כאשר מורין הב' פעמים בשם) בשם רבי תנחום בי ר' חייא חמורים דברי זקנים מדברי נביאים וכו'.

רבי חנניה בן גמליאל סנהדרין פ"ג כ"א קרוב לסוף ע"ב ומניין שהמוציא מחבירו עליו הראייה ר' קריספא בשם רבי חנניה בן גמליאל יגיש אליכם יגיש ראיותיו (ועיי' בבלי ב"ק מ"ז ע"ב). ור' קריספא היה תלמידו של ר' יוחנן (עיי' ערכו), א"כ זה ר' חנניה הוא בן גמליאל בנו של רבינו הקדוש ואחיו של ר' יהודה נשיאה. ואפשר שצ"ל ר' קריספא תני ר' חנינה וכו' כי ר' חנינא בן גמליאל הוא מן התנאים עיי' בבלי פסחים ג'.

רבי חנניה בריה דרב הלל בדור החמישי. שבת פ"ג ו' ע"ב מהו לערות מן הקילות אמר רבי חנניה בריה דרב הלל מחלוקת ר' יונה ור' יוסי, ור' יונה ור' יוסי היו בדור ד' כידוע. — ועיי' תרומות פ"ד מ"ב סוף ע"ד אמר ר' חנינה (חנניה) בריה דר' הלל מתני' אמ' כן והשוקל משובח משלשתן אמר ר' חנינא תיפתר בשלשתן ע"ב, הרי דר' חנינא משיב על דברי ר' חנינא בריה דרב הלל ור' חנינא היה בדור ד' עיי' ערכו, מזה נראה שר' חנניה בריה דר' הלל היה קצת גם בדור הרביעי. — ונמצאו לו כמה מאמרים.

חנניה בריה דר' יסא עיי' ערך ר' חנינה בר איסי.

רבי חנניה בר עכברי (פי' ממקום ששמו עכברא) שבת פ"ב ד' ריש ע"ד רבי חנניה בר עכברי הוה אול ומיעבד עבדותיה נבי רבי חייא ציפוריאי וכו' ע"ש. רבי חנניה בן פזי מגילה פ"ד הל' ג' (ע"ה ע"א) רבי חלבו וכו' שבעה חוץ מן המפטיר התיב ר' חנניה בן פזי והתנינן המפטיר בנביא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקין וכו'.

חנניה בן שילא סנהדרין פ"ח כ"ז ע"ג רב אמר כל דייתי עלי אנא קטל ליה חוץ מחנניה בן שילא דאנא ידע דלא אתי אלא מיסב מנוסתיה מיניי. ועיי' בבלי שם ע"ב ושם הגי' רב חנינא בר שילא, ועוד יש שם שינוי אחר ועיי' לעיל ל"ג ע"ב.

חנניה בר שילמיא עירובין פ"א י"ח ע"ד חנניה בר שילמיא הוה יתיב מיתנא לחייה בריה דרב אפיק רב רישיה מן כוותא וכו'. ובבלי שם צ"ח ע"ב נקרא ר' חנינא בר שלמיא. — ובבבלי אמר לפעמים בשם רב.

חנניה בן שמואל דמאי פ"ב כ"ב ע"ד חד בר נש אייתי חדא אשפלה דקפלוטין לר' יצחק בר טבליי שאל לר' יוחנן אמר ליה פוק שאל

לחנניה בן שמואל דתנייתה וכו', וא"כ היה בימי ר' יוחנן, אבל המעיין בסוגי' שם יראה שיש כאן ט"ס והנכון דצ"ל שאל לרבי יוסי. ועיי' ערך רבי יצחק בר טבליי.

רב חסדא האמורא הבבלי הידוע רבו וחמיו של רבא, ונוכר הרכה פעמים בירושלמי ולפעמים מאמרו בבבלי הוא מאמרו בירושלמי ובשינוי קצת. בבלי ברכות ח' ע"א אמר ר' חסדא לעולם יכנס אדם שני פתחים בבית הכנסת וכו' ובירושלמי שם פ"ד ט' ע"א רב חסדא אמר זה שנכנס לבית הכנסת צריך להכניס לפניו משתי דלתות (והוא מתוקן ע"פ תירוץ הבבלי ע"ש). — כריתות ט"ז ע"ב רב חסדא אמר זרון שבת ושגגת מלאכות אפי' ר"ע ס"ל דכנופן דמיין וכי בעי מיניה שגגת שבת וזרון מלאכות וכו' ובירושלמי שבת פ"ז ט' ע"ב רבי בא בשם ר' חסדא אמר בשגגת שבת ובזרון מלאכות ושאלו הדה בזרון שבת ובשגגת מלאכות אף ר' עקיבה יודי לר' אליעזר וכו'. — ולפעמים נזכר בירושלמי מאמר בשם ר' חסדא ולא נמצא בבבלי, וכבר הראינו דוגמתו פ"ג מאמר ג' וחפשונו למצוא טעם לזה. מ"ש פ"ב נ"ג ע"ג דתמן אמרין בשם ר' חסדא ולא ידעינן אם מן שמועה אם מן מתניתא אפי' עצים ועיי' ביצה סוף פ"ה, ובבבלי לא נזכר כלום מזה בשם ר' חסדא. — חלה פ"א נ"ז ע"ג ר"ה פ"א הל' ד' (נ"ז ע"ב) תמן חשין לצומא רבא תרין יומין אמר לון ר' חסדא למה מכניסין עצמכם למספק הזה וכו'. ר"ה סוף פ"ד ר' זעורה ור' חסדא הוון יתיבין תמן בתקיעתא מן דצלון את צלותא קם ר' חסדא בעי מצלייה א"ל רב זעורה לא כבר צלינן א"ל מצלינא וחזר ומצלי דנחתין מערבייא ואמרין תמן בשם רבי יוחנן הלכה כר"ג באילן תקיעתא ואנא דלא כוונית וכו' וכן הוא ברכות סוף פ"ד, ובבבלי לא נזכר כלום לא מהא דחלה ולא מהא דר"ה על שם רבי חסדא. — וגם חביריו והאומרים בשמו בירושלמי היו בזמן ר' חסדא דבבלי. עיי' שבת פ"א הל' א' רב חסדא שאל לרב הונא על דעתיה דבן עזאי אין אדם מתחייב בתוך ארבע אמות לעולם וכו'. הוריות פ"ג מ"ז ע"ג רב חסדא ור' המנונא וכו' מתיב ר' חסדא לר' המנונא. — ור' זעורה אמר הרכה פעמים בשם ר' חסדא וגם מפרש דבריו עירובין פ"א י"ח ע"ד ר"ה פ"ג נ"ח ע"ג מגילה פ"א ע"א ע"ג ובמ"א, וחי בימי ר' חסדא.

אך בכל זאת יש מקום גדול להספק אם ר' חסדא דהירושלמי הוא בכל מקום רבי חסדא דבבלי, כי נמצאו מאמרים לר"ח בירושלמי המתנגדין לזה. שבועות פ"ו הל' א' איתא ר' בא רבי יהודה בשם שמואל כל מקום ששנים מחייבין אותו מטון עד אחד זוקקו לשבועה. . . והרי שנים מחייבין אותו פרוטה וכן היא דתנין שבועת הדיינין המענה שתי כסף וההודייה שוה פרוטה מתניתא בשנשבע מפיו מה דמר רבי שמואל בנשבע מפיו אחרים ר' חסדא וחבורתיה פליגי שבועת הדיינין כל שבועות הדיינין לא שנייה בין מפיו בין מפיו אחרים ע"כ. והנה בבלי שם ט' ע"א איתא אמר ר' נחמן בר יצחק אמר שמואל (ובהגהות מיי' הגי' ר' יהודה אמר שמואל והוא מסכים לגי' הירושלמי) לא שנו אלא בטענת מלוה והודאת לזה אבל טענת מלוה והודאת עד אחד אפי' לא טענו אלא בפרוטה חייב

וכו' ואם ר' חסדא הנזכר במקום זה בירושלמי הוא ר' חסדא דבבלי והוא וכל חברותו פליגי היאך לא נזכר מזה כלום בבבלי? ואל תטעה לוטר שר' חסדא היה פליג אחרי אשר עלה לא"י ולא נודע מאמרו לבבלי, דרבי חסדא לא עלה כלל לא"י ונולד בבבל ומת בבבל כאשר יעידון מקומות אין מספר. — גם המאמר דחלה פ"א שהכאנו לעיל דר' חסדא אמר לבני בבלי שלא יכניסו עצמן לספק לצום תרי יומא דכיפורי מורה שזה ר' חסדא אינו ר' חסדא דבבלי, דהא איתא בבבלי ר"ה כ"א ע"א רבא הוה רגיל דהוה יתיב בתעניתא תרי יומי וכו' ורבא הוא תלמידו של ר' חסדא ואיך לא חש לדברי רבו? וגם מה שהבבלי שם לא מזכיר כלל דברי ר' חסדא אלה נראה זר מאוד, ואדרבה מדברי הש"ס שם דמסיים בדברי רבא זימנא חדא אשתכח כוותיה משמע קצת דמאן דצייס תרי יומא שפיר עבד ועי"י הג"מ ריש הל' שביתת עשור. — גם מצינו בירושלמי שר' חסדא נושא ונותן הרבה בסדר זרעים, וכבבלי לא נמצא שהיה גודל לימודו בזה הסדר, וידוע שכבבלי לא עסקו הרבה בס' זרעים. ועוד יש הרבה ספקות בענין (הרבה ספקות בענין) זה.

ודע דמצינו בירושלמי ר' חסדאי והוא ר' חסדא. עי"י סנהדרין פ"א י"ח קרוב לסוף ע"ד ר' זעירא בשם רב חסדאי אותה השנה נתקלקלה, ובשביעית פ"י הל' ב' (ל"ט ריש ע"ג) ר"ה פ"ב הל' א' אמר רבי זעירא בשם רב חסדא אותה וכו'. וכן עירובין פ"ו כ"ג ע"ד ר' המנונא אמר בית שמניחין בו את העירוב אינו צריך כלום רבי חסדאי אמר נעשה כשותף ושם מקשה ר' המנונא לרבי חסדאי, וכבר זכרנו לעיל הק' דהוריות פ"ג שר' המנונא היה בעל פלוגתא דרבי חסדא. אך מה שיש לתמוה דבבבלי לא נזכר מעולם ר' חסדאי כ"א ר' חסדא. מזה נראה שהיה בא"י אמורא ושמו ר' חסדאי, והסופרים ערכבו וכתבו לפעמים ר' חסדאי כמ' ר' חסדא ור' חסדא כמ' ר' חסדאי, והמאמרים הנזכרים בירושלמי בשם ר' חסדא והבבלי מורה שאינם לר' חסדא וכאשר זכרנו, הם לר' חסדאי. — ובמס' נדרים פ"ו הל' ה' (ל"ט ע"ב) איתא רבי שובתי ורבי חסדא אעלון עובדא קומי ר' יוסה. ונראה דצ"ל ר' חסדאי וזה ר' חסדא — חסדאי — אינו ר' חסדא דבבלי, כי לא מצינו בשום מקום שהיה לר' חסדא עסק עם ר' יוסי (ר' אסי) ועם ר' שובתי (ור' שובתי היה בדור השלישי ובדור הרביעי עי"י ערך ר' שבתאי). ועי"י ערך הבא.

רבי חסדיי עירובין סוף פ"ד רב אחא בשם ר' חנינא ור' חסדיי תריהון אמרין לא מר אלא שתים וכו', וחסדיי הוא חסדאי כמו ינאי ינאי (עי"י פ"ב) ור' חנינא היה בדור הרביעי עי"י ערכו א"כ נראה שגם ר' חסדיי אשר אמר עמו ביחד היה בדור הרביעי. ונמצא ג"כ ר' חסדי מגילה פ"א הל' ח' (ע"א ע"א) אמר רבי חסדי דר' יודא היא דמר ר' יודא בשם שמואל וכו'. — אך שם קודם לזה איתא תני בשם ר' יהודה אף מכשידי אוכל נפש התירו מה ביניהון רבי חסדי אומר לחדד ראשו של שפוד ביניהון, והוא ממש המאמר של ר' חסדא בבבלי ביצה כ"ח ע"ב דרש ר' חסדא אחד סכין שנפגמה ואחד שפוד שנרצם וכו' באנו למתלוקת דר' יהודה ורבנן. ואפשר דבבבלי שם צ"ל

ר' חסדאי, וכבר נתקשו האחרונים בהרכבה מקומות ואמרו שהיו שני ר' חסדאי, ולדברינו נראה יותר האחד הוא ר' חסדאי רבו דרבא והאחר ר' חסדאי, וכבבלי אמר לרוב ר' חסדאי ואך במקומות מעטים ר' חסדאי ולכן טעו הסופרים וכתבו בכל מקום ר' חסדאי, ובירושלמי כתבו ג"כ ר' חסדאי, ר' חסדאי, אך באו בזה לידי ערבוב גדול. — ובסוטה פ"ט כ"ד ריש ע"ב איתא רבי חסידה שאל לר' חזקיה לא מסתברא עד סוף ימיו וכו' ור' חזקיה היה בדור הרביעי עיי' ערכו זה רבי חסידה הוא ר' חסדאי. ויש עוד להעיר דבמקום דאיתא בירושלמי רבי חסידה, ר' חסדאי איתא בכינוי רבי, ור' חסדאי איתא בכינוי רב חסדאי, כי הכבליים אשר לא עלו לא"י נקראו רב ולא רבי וכמו שהערנו בפתיחת זה הפרק.

רבי חצנא ברכות פ"א ב' ע"ג אמר רבי חצנא מאיילת השחר עד שיאור המזרח אדם מהלך וכו', ובי"ט הגי' אמר ר' חנינא והוא הנכון.

אות טי"ת.

רבי טובי ר' טובי אמר הרבה פעמים בשם ר' יאשיה. שקלים פ"א הל' א' כתובות פ"ו ל' ע"ד תרומות פ"ב מ"א סוף ע"ב. וכן בבבלי ברכות ט"ו ע"ב שתי פעמים ושם ס"ג ע"א ובמ"א. מזה נראה שהיה תלמידו של רבי יאשיה (עיי' ערכו) וחי בדור הרביעי.

ר' טוביומי בדור הרביעי. ברכות פ"ב הל' א' ר' טוביומי שאל לרבי חזקיה לית הדא אמר שאין לך צריך כוונה אלא פסוק הראשון בלבד. רבי טבלאי, טבליי עירובין פ"ח כ"ה ע"א רבי טבלאי בשם רב אין חורבה למים. שבת פ"ו ח' ע"א ר' יעקב בר אחא רבי טבליי חנין בר בא בשם רב הלכה כר' יהודה לענין שבת. — ובבבלי נקרא רב טבלאי, ועיי' חולין קל"ב ע"ב שהיה בימי ר' נחמן. — ונראה שהיה כבלאי, ואפשר שעלה לא"י ולכן נקרא רבי או שהוא ט"ס וצ"ל רב טבלאי.

רבי טייפה סמוקה דמאי פ"ג כ"ג ע"ג רבי טייפה סמוקה בשם רבי אבהו כותין נאמנין על הפיקדון. — וביבמות ריש פ"ח איתא ר' טייפה סמוקא בעי קמי ר' יוסי וכו' והוא ר' טייפה סמוקה.

אות יו"ד.

רבי יאשיה בדור השלישי. שביעית פ"טה הל' ה' (ל"ט ע"א) ר' יצחק בר רודיפה הוה ליה עובדא אתא שאל לר' ירמיה אמר ליה מה אריותא קמך ואת שאל לתעלייא אתא שאל לרבי יאשיה. — סנהדרין פ"ג כ"א ע"ד כהנא דמך ושבק ירתו לר' יאשיה וקביל ר' לעזר סהדו דלא באפוי וכו' לרבי יאשיה וכו'. ור' יאשיה אמר משמיה דכהנא ר"ה פ"א הל' א' (נ"ו ע"ד) ובמ"א. —

ר' יאשיה נזכר בהרבה מקומות. ובתרומוות פ"ב מ"א סוף ע"ב איתא ר' טבי ר' יאשיה בי ר' ינאי הלכה כר' ליעזר, א"כ היה בנו של ר' ינאי. — ובבבלי קידושין ל"ז ע"ב איתא א"ל ר' אלעזר לר' יאשיה דדריה ועיי' ברש"י שם. ואפשר שהיו ב' ר' יאשיה, האחד בנו של ר' ינאי, והאחר תלמידו של כהנא. ולרבי יאשיה בנו של ר' ינאי נמצאו אך מאמרים מעטים ונראה שלא האריך ימים, ור' יאשיה תלמידו של כהנא היה בימי ר' אלעזר וכך דמנהדרין ועל זה קאי ר' יאשיה דדריה. אך ממה דאיתא בהך דתרומוות ר' טבי ר' יאשיה בי ר' ינאי וכבר הערנו ערך ר' טבי שר' טבי אמר לרוב בשם ר' יאשיה נראה שסתם ר' יאשיה הוא ר' יאשיה בי ר' ינאי וצ"ע.

רבי יהודה הגוזר שבת פ"ח הל' א' אמר ר' הושעיה שאלנו את רבי יהודה הגוזר ואמר לנו בטבוי שאינו מפולש, ועיי' בבבלי שם ק"ל ע"ב.

רבי יהודה האמוראי הבבלי הידוע נזכר הרבה פעמים בירושלמי ולרוב אמר ר' בא בשמו. ורב יהודה לא עלה לא"י ועיי' בבבלי כתובות ק"י שהתרים נגד העולים לשם. — שקלים פ"ז הל' ד' ג' ע"ב איתא ר' יהודה בשם אסי היה שלמה נוטל אלף ככרי זהב ומכניסן לכור וכו'. ועיי' בבבלי יבמות ט"ז ע"ב אמר ר' יהודה אמר ר' אסי נכרי שקידש בזמן הזה וכו' ועיי' שם י"ז ע"א רש"י ד"ה כי אמריתה ובמהרש"ל. — תענית פ"א ס"ד ע"ב רב יהודה בר יחזקאל אמר הכין הוה יחזקאל אבא מברך על יודת גשמים מגדל יתקדש וכו' והוא סתם ר' יהודה כנודע.

יהודה בר חייה הוא בנו של ר' חייא רבא וחתנו של ר' ינאי, ולרבי חייא היו שני בנים כידוע חזקיה ויהודה (עיי' ערך חזקיה). ביצה פ"א הל' ד' (ס' ריש ע"ג) איתא יהודה בר' חייה נפק לברא שאלון ליה סולם של עלייה מהו וכו' ועיי' בבבלי שם ט' ע"ב. — בכורים פ"ג ס"ה ע"ג יהודה בר חייה הוה יליף סליק ושאל בשלמיה דר' ינאי חטוה מערב שבת לערב שבת והוה יתיב ליה על אתר תלי בגין מיהמיניה ומקים ליה מן קומי וכו' חד זמן עני מסיק אמר לית איפשר דיהודה ברי משני מנהגיה אמר לית איפשר דלא יגיעון ייסורין בההוא גופא צדיק' מסתברא שאין לנו יהודה כ"ד (עיי' הסיפור זה בבבלי כתובות ס"ב ע"ב). והסופר נשתבש וכתב כ"ד בשני קוין על התיבה וא"כ כוונתו בי רבי כלו' בן רבי והוא טעות גמור שהרי כבר התחיל לומר שהוא יהודה בר חייה וכו'. וכן טעה במה שכתב קודם לכן איפשר דיהודה ברי וצ"ל ברבי וענינו אדם גדול עיי' ערך ברבי, וכבר הבאנו שם איזה מקומות אשר נקרא שם ר' יהודה בל' כבוד בי רבי.

יהודה בר נחמן סוכה פ"ה הל' א' ר' לוי ויהודה בר נחמן הוון נסבין תרתין סילעין מיעול מצמתה קהלא קומי ר' יוחנן וכו', ועיי' ערך ר' לוי.

רבי יהושע אונייא שבת פ"א ג' ע"ג תנא רבי יהושע אונייא תלמידי ב"ש עמדו להן מלמטה והיו הורגין בתלמידי בית הלל. — שם ע"ד תנא רבי יהושע אונייא לומר את ביציהן.

רבי יהושע דרומיא בדור הרביעי וכבר הערנו פ"א שכמה חכמי דרום ברחו בעת משלחת חרב בדרום ע"י ארסקינס ובאו לצפון אשר שם זרחה בעת ההיא שמשו של ר' יונה ור' יוסי. ור' יהושע דרומיא אמר לפני ר' יונה סוכה סוף פ"ד שבועות סוף פ"ו (ושם איתא בטעות ר' יהושע דרומיא וצ"ל דרומיא) חלה פ"א ג"ז ריש ע"ג זכמ"א. — ומצינו לו ג"כ הרבה מאמרים בשם עצמו, ומורים על עוצם חידודו, עיי' חלה פ"א ג"ז ע"ב ר' יהושע דרומיא בעי עשה עיסה מחמשת המינין וחזר ועשה חמש עיסות ממין אחד ועירבו חמין שבו מהו שיבטלו חמין שבו וכו' ור' חייה בר אבא משיב (עיי' ערכו). — ברכות פ"ט י"ד ע"ג אמר רבי יהושע דרומיא שלשה דברים גזרו בית דין שלמטן והסכים בית דין שלמעלן עמהן ואלו הן חרמה של יריחו ומגילת אסתר ושאלת שלום בשם. ועיי' ערך רבי יהושע בן לוי.

רבי יהושע דסיכנין ברכות פ"ד ז' ע"ב ר' אבא בריה דר' פפי רבי יהושע דסיכנין בשם ר' לוי בכל עצב יהיה מותר ודבר שפתים אך למחסור חנה על ידי שריבה בתפילה קצרה בימיו של שמואל. יומא פ"ד הל' א' ג' חנין הן וכו' הן מקום בעני יושביו וכו'. ר' אבא בריה דר' פפי רבי יהושע דסיכנין בשם לוי (נראה דצ"ל בשם ר' לוי) אף לעתיד לבוא הקב"ה עושה כן וכו'. — והיה בדור הרביעי (ואפשר בדור השלישי) עיי' ערך רבי אבא בר' דר' פפי.

רבי יהושע בר אביון עיי' ערך ר' אביי בן סוסי.

רבי יהושע בר זידל תרומות פ"ה מ"ה ע"ג ע"ב מ"א ע"א (ושם איתא זידל) רבי יהושע בר זידל הוה ל"י חמרא מבשלא שנתייחד ברשות הגוי שאל לרבי ינאי וכו'.

רבי יהושע בן לוי מן האמוראים הגדולים בדור השני וראשו מגיע אל הדור הראשון. אביו הוא לוי בר סיסי, וחבירו ר' חנינה ור' יונתן. מושבו היה בדרום והיה בתפלתו למחסה ולמסתור לכני דרום בעת הדבר ועצירת גשם עד שציפוראי התמרמו על ר' חנינה על שלא הגין גם הוא עליהם תענית פ"ג הל' ד' (ס"ו ע"ג) ועיי' ערך ר' חנינה. וכבר זכרנו שם שר' חנינה היה קשיש קצת מר' יהושע בן לוי. — גם ר' יונתן היה חבירו של ר' יהושע בן לוי, עיי' מעשרות פ"ג ג"ד ע"ב ר' חנינה ור' יונתן ור' יהושע בן לוי עלו לירושלים נתמנו להן פירות וביקשו לפדותן בנבולין אמר לון חד סבא וכו'. — ומגדולי תלמידיו (כי רבים היו לו) ר' סימון, והוא אמר במקומות אין מספר בשמו וישב ג"כ בדרום (עיי' ערכו), ר' חייה בר אבא, ר' חמא בר עוקבא. וגם ריש לקיש ור' אלעזר אמרו בשמו, אבל בענין ר' יוחנן יש ספק כי לא מצינו בירושלמי שאמר בשם ר' יהושע בן לוי. וקצת משמע בזה התלמוד שהיה חברו עיי' יומא פ"ב הל' א' (ל"ט ע"ג) תרם חצייה תפלוגתא דר' יוחנן ודרבי יהושע בן לוי דאמר ר' יוחנן קומין שקדש בבלי והקטירו אפי' שומשמין יצא ר' יהושע בן לוי אמר מתניתא לא אמרה כן וכו' דרי דר' יהושע בן לוי קאי אדברי ר' יוחנן ואין זה מדרך הש"ס שיקשה הרב בסיגנון כזה על התלמוד. אמת דאיתא גיטין פ"ד הל' ד' (מ"ה ע"ד) יפה לימדני ר' יהושע בן לוי אך

זה דרכו של ר' יוחנן ואמר ג"כ יפה לימדני ר' לעזר עיי' ערך ר' יוחנן. — אבל זה ודאי בדותא שריב"ל הוא תלמידו של ר' יוחנן כאשר השבו קצת מחברים, דהא ריב"ל היה חברו של ר' חנינה ור' חנינה היה רבו של ר' יוחנן, עיי' ערך כל אחד ואחד ועיי' ערך ר' יוחנן.

במס' פאה סוף פ"א איתא טבח כהן חבריא בשם ר' יהושע בן לוי פטר לו שבת אחת אמר ר' יוסי אזולית לדרומה ושמעית ר' חנן אבוי דר"ש בשם ר"ש (מ"ס וצ"ל ר' יהושע) בן לוי פטר לו שבת אחת ועיי' חולין קל"ב ע"ב בשינוי. — ונראה שהיה מושבו בלוד. עיי' תרומות סוף פ"ח עולא בר קושב תבעתיה מלכותא ערק ואזל ליה ללוד גבי ר' יהושע בן לוי עיי' כל הסיפור שם. — ונראה שממה שישב ריב"ל בדרום יחסו לו בבלי מכות כ"ג ע"ב המאמר ג' דברים גזרו ב"ד שלמטון וכו', וזה המאמר הוא בירושלמי סוף ברכות לר' יהושע דרומיא עיי' ערכו (אפס שהרכיבו בבבלי עם זה המאמר גם מאמר דריב"ל בירושלמי שם אף המעשרות).

מאמריו של ריב"ל הן בהלכה הן בהגדה עצמו מלפרטן. וכמה מאמרים מראים על עוצם ישרו ונדיב רוחו. וידוע לו המאמר בכ"ד מקומות נקראו כהנים ליום חולין כ"ד ובמ"א, ויגדל כח האומר כאשר שמענו סיבת המאמר. עיי' מ"ש פ"ה ג"ז ע"ב ביומיו דר' יהושע בן לוי ביקשו להימנות שלא ליתן מעשר לכהונה אמרין מאן ייעול ר' יהושע בן לוי דהוא מסייע לליואי עאל וסייע לכהני אמר בעשרים וארבעה מקומות נקראו הכהנים לויים וכו'. — ואף שדרש הגדות לא היה גדול ערכן בעיניו וזרה אפו בהחוקקים אותן על ספר. שבת פט"ז ט"ו ע"ג אמר ר' יהושע בן לוי דרא אגדתא הכותבה אין לו חלק הדורשה מתהרץ השומעה אינו מקבל שכר וע"ש. ועיי' פ"ג מאמר ה'.

ברכות פ"ה ט' ע"א איתא ר' חנינה ור' יהושע בן לוי עלין קומי אנשיפוטא דקיסרין המתון וקם מן קומיהון אמרין ליה מן קומיו אילין יהודאי את קאים אמר לון אפיהון דמלאכין חמית. — וכע"ז פ"ג ט"ג ע"ג זכדיי בר ליואי ור' יוסי בר פיטרס ור' יהושע בן לוי אמרין תלתא פסוקין מי דמכין. עיי' ערך לוי בר זכדיי. — בבבלי באים סיפורי נפלאותיו של ר' יהושע בן לוי עיי' כתובות סוף פ"ו, ונספרים אחרונים הוסיפו עליהם במידה מרובה. ובירושלמי לא נמצא מזה דבר.

רבי יהושעיא בריה דר' שמאי. עיי' ערך רבי הושעיה בי רבי שמי.

רבי יודא בר צרדייה נדרים פ"ח הל' א' רבי יודא בר צרדייה אומר קירמולין הן כירק.

רבי יודה, יודן, נשיאה, נשייא א' בנו של ר' גמליאל בנו של רבינו הקדוש, הוא הנזכר במשנה ע"ז ל"ז רבי ובית דינו התירו השמן עיי' רש"י שם. ובירושלמי ע"ז פ"ב מ"א ע"ד איתא יצחק בר שמואל בר מרתא נחית לנציבין אשכח שמלאי הדרומי יתיב דריש רבי ובית דינו התירו בשמן וכו' אמר ליה מר בשם גרמיה לא בשם ר' יודן נשייא. — שבת פ"א ג' ע"ד גיטין פ"ז הל' ג' ע"ז שם נידה פ"ג הל' ד' איתא בג' מקומות נקרא ר' יהודה הנשיא רבותינו

בניטין בשמן ובמנדל. וזה ר' יהודה הנשיא הוא ר' יודה נשיאה דערך זה, וכאשר מוכח מהך דשמן. — וכמס' שבת פ"ו ח' ע"א סנהדרין פ"י ח' ע"א איתא ר' קריספא בשם ר' יוחנן תלמידו דר' חייה רובא אמרין הראשונים היו אומרין מגרדין והשניים היו אומרים אין מגרדין ואיתשלל לרבי ומר אין מגרדין אמר ר' זעירא הא אזילה תדא מן תלמידו דר' חייה רובא ע"כ, וזה רבי הוא ר' יודה נשיאה כאשר יובן בקל ונקרא רבי, כי הנשיא היה נקרא בן בחייו לכבודו. ור' יודה נשיאה א' חי עוד בימי ר' זעירא האומר פה עיי' ערך רבי יודה נשיאה ב'. (אבל בכבלי לא נקרא רבי סתם כ"א במעט מקומות).

ר' יודה נשיאה היה תלמידו של ר' חייה וכאשר מורה זה המאמר דשבת וסנהדרין. ור' הושעיה רבה היה חבירו וישב עמו, יבמות פ"ח ט' ע"ב ב"ק פ"ב הל' א', ור' יודה שלח ל' מנות בפורים מגילה פ"א הל' ו' עיי' ערך ר' הושעיה א'. — ר' יוחנן היה מכני חבורתו. וכאשר ישב ר' הושעיה עם רבי יודה בא ר' יוחנן ושאל דבר הלכה מר' הושעיה אמר ר' יודה לר' הושעיה מה אמר לך השיב ליה ר' הושעיה מילה דנגרין ובר נגרין לא מסדיק ליה (יבמות שם). ור' יוחנן היה יקר מאוד בעיני ר' יודה נשיאה ור' יודה נשיאה שמע לדבריו ומחל על כבודו עיי' לקמן. — עם ריש לקיש היה לו ריב עיי' לקמן, ור"ל אמר הרבה פעמים בשמו. — חכמי דורו נהגו בו כבוד גדול. ועיי' ע"ז שם שרב לא רצה לאכול שמן של נכרי אמר ליה שמואל אכול דלא בן אנא כתב עליך זקן מטרא ע"ש ור' יודה נשיאה הוא דהתיר השמן. (ואפשר משום שר' יודה נשיאה התיר בצירוף בית דינו וכדאיתא במשנה ע"ז רבי ובית דינו. ונראה הוא דאיתא בירושלמי שהבאנו לעיל בנ' מקומות נקרא ר' יהודה הנשיא רבותינו בניטין וכו' שהוא ג"כ מטעם זה שאלה ג' דברים עשה בצירוף בית דינו. אך שבת פ"א ג' ע"ד איתא אמר ר' יודן בי רבי ישמעאל בית דינו חלוק עליו בניטין, ואפשר שר' יודן בא לחלוק על הא דאמר בנ' מקומות נקרא ר' יהודה וכו' רבותינו). ועיי' סנהדרין פ"ב כ' סוף ע"ג רב חגינה סליק גבי ר' יודן נשיא נפק לגביה לכוש אותניתיה אמר ליה חזור ולכוש לגין דידך משום מלך כיפיו תחזינה עיניך וכן אמר לר' יוחנן ע"ש. והכבוד הזה היה בשביל הנשיאות. — ובכבלי ב"ב ק"א איתא מסתמך ואזיל ר' ינאי אכתפא דר' שמלאי שמעיה ואתי ר' יהודה נשיאה לאפיהו וכו' אמר ליה (ר' ינאי) לשמעיה לית דין בעי יליף. ואפשר שר' ינאי היה זקן (ע"ש רשב"ם ד"ה ר' ינאי) ור' יהודה נשיאה היה אז עוד צעיר לימים. ובירושלמי שם פ"ח ט"ז ע"א איתא ר' ינאי ור' יוחנן הוון יתבין עאל ר' יודן נשיא ושאל וכו' אמר ליה ר' יוחנן איתא מן תמן לית אהן גוברא בעי משמע מילא דאורייתא. ונראה שיש בזה ט"ס וצ"ל אמר ליה ר' ינאי. — ובע"ז פ"א ל"ט ע"ב איתא ר' יודן נשיא אדם גדול היה. אבל נראה קצת שלא הגיע לתור החכמים הגדולים בדורו כגון ר' הושעיה ור' יוחנן וכו'.

וגודל שבחו של ר' יודה נשיאה היא מדת ענותו. עיי' סנהדרין סוף פ"ב שדרש יוסי מעוני בכנישתא בטבריא נגד בית הנשיא דברים חדים וקשים כגדין, ור' יודה נשיאה שמע לפיוסין דר' יוחנן ור' לקיש ואיפייס. ומן התוכחה ההיא יש לדון שכבר

בעת ההיא התחילו אלה דבית נשיא להרע בדין עיי' ערך אריסטון. — וכאשר קצף פעם אחת על ריש לקיש וברח ריש לקיש מפניו שמע לדברי ר' יוחנן והלך בעצמו והשיבו, סנהדרין ריש פ"ב. — ומצינו ג"כ ששלח ר' יודה נשיאה שאלה לפני ריש לקיש עיי' פ"א הל' א' (ל"ט ע"ב).

תרומות סוף פ"ח הובא בסיפור ארוך מה שקרה לר' יודה נשיא עם דיקלטינוס וכי דיקלטינוס שלח אצלו שלוח בעיי' שיבוא לפניו תיכף במ"ש ונעשה לו נס. ולעיל פ"ג הבאנו המעשה זה והראינו שהמאמר דירושלמי מדויק מאוד והכותב של הבר' לא דייק כלל וערבב הדברים. גם ביררנו לעיל פ"א שדיקלטינוס לא היה עוד קיסר בעת ההיא כ"א שר צבא גדול. ומדויק גם בזה הירושלמי כמה שאמר שם דיקלוט חזירא וכו' איתעביד מלך, ולא אמר איתעביד קיסר, וכן שם דיקלוט חזירא בזינן ולא דיקליטיאנוס מלכא, וידוע כי מלך נאמר בתלמודים ובמדרשים על שר גדול ועיי' יבמות פ' ט"ז הל' ג' ארסקינס מלכא ובמ"א. וכאשר נחקר עוד על המקומות אשר בהם נזכר דיקליטיאנוס לא נמצא שנקרא קיסר כ"א מלכא או דיקליטיאנוס בלא כינוי. עיי' ברכות פ"ג ו' ע"א כלאים פ"ט ל"ב ע"ג שביעית פ"ט ל"ח ע"ד יומא פ"ד הל' ד' עיי' פ"ה הל' ד'. מזה יש להבין שדיקליטיאנוס נודע לבני א"י עת היותו גדול ומושל ולא נבחר עוד לקיסר, וכאשר עלה לארץ הקדם למלחמה עם הפרסיים שנת נ"ז, אחר התנשאותו לקיסר, לא היה לו עסק עם בני א"י עיי' פ"א, ולכן לא נודע לבני א"י כ"א בשם דיקלטינוס מלכא. — ור' יודה נשיא אשר קרה לו זה המאורע עם דיקלטיאנוס הוא ר' יודה נשיאה דזה הערך כאשר מורה פשט המאמר, וגם יש ידים מוכיחות לזה ממה שזכר תרומות שם דר' שמואל בר נחמן היה עם ר' יודה נשיא, והוה ר' יודן נשיא ור' שמואל בר נחמן נחתין למיסח וכו' ע"ש, ואם זה ר' יודן נשיא הוא ר' יודה נשיא ב' היה לר' שמואל בר נחמן אריכות ימין יותר מדאי כי היה כבר תלמיד טובהק לר' יונתן עיי' ערך ר' שמואל בר נחמן. ומצינו שר' יודן נשיא דבר עם ר' שמואל בר נחמן (עיי' ערכו) כדבר איש עם חברו, ואך יאות זה לאיש זעיר טובא ועיי' ערך הבא. וקצת כותבי קורות היהודים התאמצו לברר שרבי יודה נשיאה דערך זה היה לו עסק עם הקיסר אלכסנדר סעווערוס אשר נקרא ג"כ אנטינוס ומלך משנת ג' אלפים ט' מאות פ"א עד ג' אלפים ט' מאות ע"ה (עיי' בס' קורות היהודים להחכם דר' גרעץ ח"ד) והמעין יבין מה שיש מן הקושי בזה, כי לפי מה שבייררנו ר' יודה נשיאה זה חי בימי דיקלטיאנוס ואלכסנדר מת (נדרג) לערך ג' שנים קודם דיקלטיאנוס (עיי' הוספות).

והנה ממה שזכרנו שר' יודה נשיאה היה נקרא רבי סתם וגם רבי יהודה הנשיא יש לעמוד ג"כ על כינוי של רבי יהודה מסדר המשנה. ר' יהודה מסדר המשנה נקרא ג"כ רבי סתם ויש בזה כינוי ובין ר' יודה נשיאה: רבי יהודה מסדר המשנה נקרא בפי כל הדורות רבי סתם והוא לו כינוי כבוד כי כולם קיבלו אותו לרב, ור' יודה נשיאה נקרא כן לבד בפי בני דורו והוא כינוי כבוד להנשיא, או בפי תלמידיו (ואך במדרשים נשתבשו הרכה בזה). ובכל מקום שזכר בית רבי, כי רבי בב' התלמודים הכוונה על בית מדרשו

של רבי יהודה מסדר המשנה (ע"י פ"ג מה שזכרנו בענין בית רבי). והעומד על סדר האמוראים וכמו שמבואר עד הנה וכאשר יבוא עוד בערכים הבאים יבין, כי אך בזה הדרך יצא אמת לאמתו. וע"י ערך ר' רומנס.

עוד נקרא ר' יהודה מסדר המשנה גם בירושלמי רבינו הקדוש. סנהדרין פ"י כ"ט ע"ג ושם איתא הטעם כאשר הוא בכבלי. — אבל ר' יהודה מסדר המשנה לא נקרא בשום מקום בירושלמי בשם ר' יהודה הנשיא, ואך ר' יודה נשיאה יכונה בשם זה בג' מקומות וכאשר הבאנו לעיל בשם הירושלמי גימין וכו', ויש עוד להוסיף פאה סוף פ"א תני לא נחלק ר' ור' יהודה הנשיא על הלוקח פירות מחוברין וכו' וזה ר' יהודה הנשיא הוא ר' יודה נשיאה (והמפרשים לא מצאו ידיהם בזה). — ובכבלי נקרא ר' יהודה המסדר המשנה בשם ר' יהודה הנשיא, (וקצת משמע דלא היה לכבלי ברור כל כך שר' יהודה הנשיא הוא רבי, ולכן הוצרך לפרש יבמות מ"ה ע"א ומאן ר' יהודה הנשיא רבי וע"י קידושין ס"ג ע"א וניחשב נמי ר' יהודה הנשיא היינו רבי היינו ר' יהודה הנשיא). ודע דבכבלי יבמות מ"ה איתא דכי אתא רבין אמר ר' נתן ור' יהודה הנשיא מורין בה (בנכרי ועבד הבא על בת ישראל) להתירא, ובירושלמי קידושין פ"ג הל' י"ד ס"ג ע"ד איתא ר' יונתן סליק עם ר' יודה נשיא לחמתא דגדר הורי הולד כשר. ע"ש וע"י לעיל פ"ג בענין החילופים שבין הכבלי והירושלמי.

והנה אף שבירושלמי לא נקרא ר' יהודה בעל המסדר המשנה בשם ר' יהודה הנשיא אבל זה ברור שנקרא ר' יודה נשיא. ע"י ב"ב פ"י הל' ז' (י"ז ע"א) רבי פירא אוקר לר' יהודה נשיא תרין פוגלין בין ריש שתא לצומא והוה פקי שמיטתא והוה אית בון טעונא דגמלא אמר ליה רבי לית אינון אסירין לאו ספחין אינון אמר ליה בפקי שמיטתא איזדרעון באותה שעה התיר רבי ליקח ירק במוצאי שביעית מיד (וע"י פאה פ"ז כ' ע"ב). והנה ר' יהודה נשיא הנזכר פה הוא רבי יהודה מסדר המשנה והוא התיר ליקח ירק במוצאי שביעית מיד וכדאיתא במקומות אין מספר רבי התיר ליקח ירק וכו', וא"א למעות שהוא ר' יהודה נשיאה בן בנו של רבינו הקדוש דהא שביעית פ"ו ל"ז ע"א איתא רבי ור' יוסי בר' יהודה נחתון לעכו וכו' והובא שם אהך דרבי התיר ליקח ירק וכו' ע"ש, ור' יוסי בר' יהודה הוא תנא וחבירו של רבינו הקדוש כידוע. — וגם הא דאיתא ברכות פ"ג ר' ע"א כד דמך ר' יודן נשיאה אכריו ר' ינאי וטר אין כהונה היום ע"כ זה רבי יודן נשיאה הוא רבינו הקדוש ולא ר' יודה נשיאה א' דאיך אכריו או ר' ינאי, ור' ינאי הו' כבר זקן ובא בימים בעוד היות ר' יודה נשיא א' צעיר לימים וכמו שזכרנו לעיל. גם נראה בכל מקום שר' ינאי מת בימי ר' יוחנן ור' יוחנן מת קודם ר' יודה נשיאה א' ע"י ערך הבא. ובכבלי כתובות ק"ג ע"ב איתא אותו היום שמת רבי בטלה כהונה ורבי הנזכר בכל אותה הסוגי' הוא רבינו הקדוש. — וגשאר לנו עתה לבאר עת מיתת ר' יודה נשיאה דערך זה. ולעמוד על עיקר הענין נקדים הערך הבא.

ר' יודה (יודן) נשיאה (נשיא) ב' בן בנו של ר' יודה נשיאה דערך הקודם היה בדור הרביעי ובדור החמישי. דכריו היו כפי מה דאיתא בכבלי עם

רב אמי (ר' אמי ב') והיה לפני ר' אמי כמעט כתלמיד לפני הרב עיי' בכלי
מ"ק י"ב ע"ב ע"ז ע"ב ל"ג ע"ב וע"ש תו' ד"ה בעא מיניה. ובירושלמי מגילה פ"ג
הל' ב' (ע"ד ע"א) איתא ר' ירמיה משלח כתב לר' יודן נשייא לשנוא את אוהבך
ולאהבה את שונאיך ע"ב והוא ר' יודן נשייא דערך זה. ועיי' פסחים פ"י הל' א'
ר' יודן נשייא סחה וצחא שאל לר' מנא בנין דאתא (צ"ל דאנא) צחי מהו נשתי
וכו' וזה ר' מנא הוא ר' מנא ב' (עיי' ערכו) כאשר מוכיח כל הענין שם והוא
חי בדור החמישי. — ולא מצינו לר' יודן זה מאמרים גדולים גם לא היה
מפורסם בעיני בני דורו, ועיקר כבוד הנשיאים של זרע הלל נאסף עם מות
ר' יודה נשיאה א'.

ברכות פ"ג ו' ע"א איתא כד דמך רבי יודה נשיאה בר בריה
דר' יודה נשיאה דחק רבי חייא בר אבא לרבי זעירא בכנישתא דגופנה
דציפורין וסאביה. ובתחילת ההשקפה נראה שהסיפור נמשך אל מיתת ר' יודה
נשיאה ב', אך אחרי העיון לא תתקיים ההשערה הזאת כלל דהלא ר' יודה
נשייא ב' לא מת כי אם בדור החמישי שהרי שאל לר' מנא וכמו שזכרנו,
ור' חייא בר אבא מת הרבה שנים קודם לזה, דהרי ר' שמואל בר נחמן קיבל
אבלות על ר' חייא בר אבא ור' זעירא קיבל אבלות על ר' שמואל בר נחמן
(ברכות שם), ור' זעירא היה רבו דרבו של ר' מנא עיי' ערך ר' יונה, ואיך
יעלה על הדעת שר' חייא בר אבא היה במיתת ר' יודה נשיאה ב'! וגם ר'
זעירא מת כבר בחיי ר' יונה אביו של ר' מנא ולא מצינו כלל שר' מנא
ראה אותו. — אבל כבר הערנו בערך הקודם שגם רבינו הקדוש נקרא לפעמים
ר' יודה נשייא, והאמת יורה דרכו שזה, "ר' יודה נשיאה בר בריה דרבי יודה
נשיאה" הוא ר' יודה נשיאה א' ועולה יפה לחשבון הדורות שר' חייא בר
אבא ור' זעירא היו במיתתו.

ר' יודה נשיאה א' האריך ימים שהרי היה עם ר' הושעיה רבו של רבי
יוחנן ומת אחר ר' יוחנן (עיי' ערך ר' יוחנן וערך ר' לעזר), ומת קודם ר' אבהו
שהרי ע"ז פ"א הל' א' איתא אמר ר' אבהו ואני לא שאלני ר' גמליאל ברבי
מהו לילך ליריד וכו' וזה ר"ג הוא בנו של ר' יודה נשיא א' ומשמע שרבי
יודה לא היה כבר בחיים. ור' יוחנן מת ד' אלפים מ"ט (עיי' ערכו).
ונראה שר' יודה נשיאה א' מת טרם מלוך קאנסטנטינוס (ע"ג) ומפני
הרעה נאסף הצדיק. וזה עולה יפה שהרי ר' חייא בר אבא היה במיתתו ורבי
חייא בר אבא מת בימי ר' זעירא שהיה בדור השלישי. — ור' יודה נשיאה
ב' היה כבר נשיא בימי ר' ירמיה רבו של ר' יונה וכדאיתא מגילה ר' ירמיה
משלח כתב לר' יודן נשייא, והיה בימי ר' מנא בנו של ר' יונה ור' מנא היה
אחר ק"ב עיי' ערכו, ולפי מה ששערנו שמת ר' יודה נשיאה א' קודם שנת
ע"ג יהיה בין מיתתו ובין ר' מנא כמו נ' שנה. ור' יודה נשיאה ב' מת בימי
ר' מנא (עיי' ערך ר' יונה, ר' מנא ב'), והשנה אינה ידועה, ונניח שמת בשנת
י' או י"ב לר' מנא ויעלו לנשיאות ר' יודה נשיאה ב' ולנשיאות אביו רבי
גמליאל כמו ס' או ס"ב שנים. וימי נשיאות ר"ג לא נמשך הרבה שנים שהרי בנו

היה כבר נשיא בימי ר' ירמיה, ונראה שמשך ימי נשיאותו של ר' יודה נשיאה ב' היו מ' שנה ויותר.

רבי יודה בר זבידא סוטה פ"ז הל' ד' (כ"א ע"ד) אמר רבי יודא בר זבידא יהוסף מלא עדות ביהוסף שמו.

רבי יודה בר חנינה בדור השני. תרומות פ"ה מ"ג קרוב לסוף ע"ג ר' חזקיה ר' אחא בשם רבי יודה בר חנינה לא מצינו שהודו בית שמאי לבית הלל אלא בדבר זה בלבד. — כתובות פ"ד הל' ח' (כ"ח ע"ד) ר' שמעון בן לקיש בשם ר' יודה בר חנינה נמנו באושא בכותב נכסיו לבניו הוא ואשתו נזונין מהן (ועיי' שם קודם לזה רבי שמעון בן לקיש בשם רבי יהודה בן חנינה). ועוד שם ר' שמעון בן לקיש בשם ר' יודה בר חנינה נמנו באושא במקפיד את הוקן והכהו ינתן לו בושתו שלם מעשה באחד שהקפיד את הוקן והכהו ונתן לו בושתו משלם אמרין ר' יודה בן חנינה הוה. עוד שם רבי שמעון בן לקיש בשם ר' יודה בן חנינה נמנו באושא שיהא אדם מפריש חומש מנכסיו למצות. ועיי' ערך ר' יודה בן לוי וערך ר' יוסי בי ר' חנינה.

רבי יודה בר טיטוס שביעית פ"ה הל' ט' (ל"ז ע"א) ר' יוסי בר חנינה בעי על כל פירקא את אמרת (משום דרבי שלום) או על הדא הלכתא אית אמרת רבנין דקיסרין בשם רבי יודה בר טיטוס מן מה דלא תנינן בגיטין אלא הדא הילכתא הדא אמרה על הדא הילכתא אתאמרת. (ובגיטין סוף פ"ה הגי' משוכשת). — סוכה פ"ה הל' ח' (נ"ה ע"ד) ר' יודה בן טיטוס בשם ר' אחא קרייא מסייע להן תנייא וכו'. — ועיי' ביכורים פ"ג ס"ה ע"ד א"ר חמא יהודה בן טיטוס היה ברומי ומנוניה ע"ט דיהוור.

רבי יודה בן לוי בדור השני. דמאי פ"ה כ"ד סוף ע"ד אבא אנטולי זבין פירי מן דארמאי אתא לגבי דרבי יודה בן לוי שלח למנחם בריה דיתקן ליה ויהב ליה מעשריה מי אתי קם עימיה ר' יהושע בן לוי אמר ליה מאן יעביד דא וכו'. — שבת פ"ב ט"ז סוף ע"א ר' יוחנן שאל לר' יודה בן לוי מהו לטלטל כלי קודיים בשבת וכו'. — סוכה פ"ב הל' ח' (נ"ג ע"א) רבי חזקיה ר' אחא בשם ר' יודה בן לוי לא מצאנו שהודו בית שמאי לבית הלל אלא בדבר זה בלבד. ועיי' ערך ר' יודה בר חנינה.

רבי יודה בר לקרה סוכה פ"ד הל' ז' (נ"ד ע"ד) רבי יודה בר לקרה בשם ר' שמואל בר נחמן משחרב בית המקדש פסק יין קרוש וכו'. רבי יודה בי ר' סימון מ"ק פ"ג ס"ג ע"א קם רבי ירמיה עם רבי יודה בי רבי סימון, וע"ש שהוא בנו של רבי סימון הגומר להלן ערך רבי סימון.

רבי יודה בר פזי בדור הרביעי. סוכה פ"ב הל' ח' (נ"ג ע"א) רבי יודה (תרומות פ"ה מ"ג ע"ג ר' יודן ולרוב נקרא רבי יודה) בר פזי ור' אייבו בר נגרי הוון יתיבין וכו' אמרין נצא לחוץ ונלמוד ונפקין ושמעון ר' חזקיה ר' אחא וכו'. — מ"ק פ"ג ס"ג ע"א רבי בא בר כהן אמר קומי ר' יוסי רבי יודה בר פזי בשם ר' יוחנן בדר עטו קם ר' יוסה עם ר' יודה בר פזי א"ל אתה שמעת מן אבוך הדא מילתא וכו'. וכן ברכות פ"ד ז' ע"ג רבי יודן

קפודקיא אמר קומי ר' יוסי בשם ר' יודה בן פזי קורין בר"ה קס ר' יוסי עם ר' יודה בן פזי וכו'. ר"ה פ"ג הל' א' ר' יעקב בר אחא רבי אימי בשם רבי יהודה בר פזי קידשוהו וכו' קס ר' יוסה עם רבי יהודה בר פזי וכו'. — ועיי' ערך אייבו בר נגרו, רבי חזקיה, ר' פזי. — ר' יודה בר פזי היה מלוד סנהדרין פ"א הל' ב' רבי ירמיה בעא קומי רבי זעירא וכו' והובא לעיל ערך רבי אחא.

רבי יודן בדור הרביעי נזכר הרבה פעמים בכל מסכתא ומצינו הרבה פעמים שר' מנא בעי קומי רבי יודן. עיי' ביצה פ"א הל' א' (ס' סוף ע"א) וקידושין פ"ב הל' ו' (ס"ב ע"ד) ובמ"א. ועיי' תענית פ"ג ס"ז ע"א ביומוי דר' יודן גזרין תעניי ונחית מישראל ברומשא סליק ר' מנא לגביה אמר ליה בגין דאנא צחי מהו דנישתי, מכל אלה נראה שהיה ר' יודן רבו של ר' מנא. ובמס' כתובות פ"ב הל' ד' (כ"ו ע"ג) איתא אחד אומר ראיתי שתי שערות בגבו ואחד אומר ראיתי שתי שערות בכרסו רבי בא' אמר דבריו הכל כשר ר' חגי אמר דבריו הכל פסול ר' יוסי אמר במחלוקת אמר רבי יוסי לר' חגי והא רבי יודן סבר דכוותי אמר על דרביה אנא פליג לא כל שכן עלויה (ועיי' סוטה פ"א הל' א') מזה נראה שרבי יודן היה תלמידו של ר' בא' (ב').

ר' יודן מגדליא ברכות פ"ט י"ד ע"א תענית פ"א ס"ד ע"ב ר' יוסי בר יעקב סליק מבקרא ר' יודן מגדליא עד דהוא תמן נחת מישראל ושמע קליה אמר אלף אלפין וריבי ריבון (כן הוא במס' תענית) חייבין להודות וכו' אמר ליה הדא מנא לך אמר ליה הכן הוה רבי סימון מברך. ובמס' תענית חגי' רבי סימון ר' פי' רבי וא"כ היה תלמידו של רבי סימון, וכדור הרביעי.

רבי יודן ענתונדריא תענית פ"ב ס"ה ע"ג שבע של שבת מניין וכו' רבי יודן ענתונדריא (וכרכות פ"ד ח' ע"א בטעות ענתוריא) כנגד שבע אזכרות שכתוב במזמור שיר ליום השבת. — שם ס"ז ע"ג אמר רבי יודן ענתונדריא מתניתא מסייע לר' יוחנן וכו'.

רבי יודן קפודקיא בדור הרביעי. פאה ט"ז ע"ג כלאים פ"ח הל' א' רבי יודן קפודקיא בעי קומי ר' יוסי תמן אמרין (אין במס' כלאים וכצ"ל גם במס' פאה) זרעי אילן קרוין זרעים וכו'. — תענית פ"ד ס"ז ע"ג ר' יודן קפודקיא אמר קומי ר' יוסי בשם ר' יודה בר פזי וכו' ור' יוסי זה הוא רבי יוסי ב' עיי' ערך ר' יודה בר פזי. — ור' יודן נקרא על ארץ מולדתו קפודקא הנודעה באזיא הקטן.

רבי יודן אבוי דר' מתניה בדור הרביעי, נזכר בהרבה מקומות. דמאי פ"ה כ"ד סוף ע"ג כלאים פ"ג סוף הל' א' (ושם איתא בטעות אבוי דרבי מתליא) חלה ריש פ"ד הל' ב' ערלה פ"א ס"א ריש ע"ב ובמ"א. ועיי' לקמן ערך ר' מתניה. ומתכות פ"ד הל' א' איתא רבי יודן אבוי דרבי יודה אבוי דרבי מתניה ונראה שיש כאן ט"ס וצ"ל רבי יודן אבוי דרבי מתניה.

רבי יודן בריה דר' אייבו ברכות ריש פ"ה רבי יודן בריה דר' אייבו אמר בנחמות ירושל' היו (אליהו ואלישע) עוסקין.

רבי יודן בר גיריאי שביעית פ"ז ל"ג ע"ד אמר רבי חיאי בר בא רבי יודן בר גיריאי משקה בסלא וכו'. ולא היה מאוחר לדור השלישי עיי' ערך ר' חיאי בר אבא.

רבי יודן בי ר' ישמעאל שבת פ"א ג' ע"ד בשלשה מקומות נקרא רבי יהודה הנשיא רבותינו בנישין וכו' (עיי' ערך ר' יודה נשיאה א') אמר רבי יודן בי רבי ישמעאל בית דינו חלוק עליו בנישין. — שם פ"ג הל' ב' רבי יודן בי רבי ישמעאל הורי מדוחק מיגרוף תנורא ומיתן תלתא כפין ומירמי עליהון. ועוד נזכר שם פ"ז ח' ע"א ויבמות פ"ד ו' ע"ב וכקצת מ"א. גדרים פ"ד הל' ג' (ל"ח ע"ג) וכן חמיי מתנייא נסבין אנריהון א"ר יודן בי רבי ישמעאל שכר בטילין הן נוטלין (כן הובא ברין גדרים ל"ז ע"א וכן הוא בדפוס ויניציאה וכו' קראקא וקראטאשין בטעות אמר ר' ישמעאל). — ברכות פ"ה ט' ע"א נשתבח ר' יודן זה הרכה. רבי יודן בי ר' ישמעאל מנהיגה באוריתא סגין הוות גולתיה שרעה מיניה וחכינא מזדהרא לה. ונראה שהוא אחי ר' ינאי ועולא בני ר' ישמעאל עיי' ערכם. ובמס' חולין ק"ח ע"ב נזכר רבי יהודה בר ישמעאל.

רבי יודן בריה דרבי חמא דכפר תחמין תענית פ"א הל' ז' (ס"ד ע"ד) ר' יודן בריה דרבי חמא דכפר תחמין ככתוך ארבעים שעשה משה בהר. רבי יודן בר חנין ערלה פ"א ס"א ר"ש ע"ב אמר רבי יודן בר חנין סימנא דאכל מן חבריה כהית מיסתכלא ביה. — פסחים פ"ד הל' ד' (ל"א ע"א) סברין מיטר אפילו ביצה אפילו קולקס אמר רבי יודן בי ר' חנין ובלבד מן השחיטה. — ובמס' סנהדרין פ"י כ"ז ע"ד רבי יודן בר חנן בשם רבי ברכיה אמר הקב"ה לישראל בני אם ראיתם זכות אבות שמטה וכו' לכו והידבקו בחסד וכו' ועיי' לו מאמר גדול בהגדה ריש מס' ע"ז.

רבי יודן בר פליא שביעית פ"ה הל' א' התיב רבי יודן בר פליא קומי ר' יונה הרי חרובין הרי הן חונטין קודם ראש השנה וכו'.

רבי יודן בי ר' שלום כדור הרביעי. שבת פ"ב הל' ד' (י"ג ע"ד) רבי יודן בי ר' שלום ור' מתניה חד אמר בשלא עירב נקודות וכו'. עירובין פ"ה כ"ב ע"ד רבי פינחס סליק להכא וכו' אמר ליה רבי יודה בר שלום וכו'. דמאי פ"ז כ"ה ע"ג רבי יודן בר שלום בעא קומי דר' יוסי עד כדון ביורשין וכו' והוא רבי יוסי ב'. — והרבה דברי ר' יודן בי ר' שלום הם בהגדה יומא פ"א הל' א' (ל"ח ע"ב) א"ר יודן בי ר' שלום למה סמך הקב"ה מיתת אהרון לשיבוד הלוחות ללמדך שמיתתן של צדיקים קשה לפני הקדוש ברוך הוא כשיבוד לוחות. ר"ה פ"א הל' א' (נ"ז ע"ב) אמר רבי יודן בי ר' שלום כתיב כי ששת חדשים ישב שם יואב וכל ישראל אמר לו הק' אני אמרתי לך אל תתגרו בם וביקשת להתגרות בם חייך שאינן נימנין לך. — גדרים פ"ג ל"ח ע"א אמר ר' יודן בר שלום ביצחק במקצת יצחק.

רבי יוחנן גדול האמוראים של הירושלמי. והוא בעל מסדר התלמוד זה בטאמר הרמב"ם בפתיחתו לפי המשניות וכבר כתבנו בפרק הקודם שכונת הרמב"ם שהוא התחיל לסדר התלמוד ירושלמי ע"ש. — ר' יוחנן נקרא

בירושלמי ר"ה פ"ב הל' ו' (ג"ח סוף ע"ב) בן הנפח ובבלי בכמה מקומות בר
 נפחא ועיי' רש"י סנהדרין צ"ו ע"א ד"ה טבא. — רבי יוחנן למד אצל רבי
 לפי הבבלי חולין קל"ז ע"ב דכירנא כד הוה יתיבנא י"ז שורין אחוריה דרב
 קמיה דרבי וכו' וע"ש נ"ד ע"א. ובירושלמי משמע שלא שימש את רבי אלא
 שראה אותו. עיי' ביצה פ"ה הל' ב' (ס"ג ע"א) רבי יוחנן ור' שמעון ב"ל
 תריהון אמרין אנן לא זכינן לאודייתא אלא בנין דחמינן אצבעתיה דרבי מן
 גולגיקין דידיה. ואפשר שהוא בדרך מליצה והכוונה ששימש אותו מרחוק
 וכדברי הבבלי. — גם ראה ר' שמעון בן אלעזר בקטנותו ושמע מפיו.
 מעשרות פ"א מ"ח ע"ד אמר רבי יוחנן רכיב הוינא על כיתפי דסבי ושמעית
 קליה דרבי שמעון בן אלעזר יתיב מתני מכניסין במעי מלפסון וכו'. — עיקר
 רבותיו: ר' ינאי, בן מצינו בהרבה מקומות שר' יוחנן למד אצל ר' ינאי, עיי'
 ברכות סוף פ"ד ובמ"א, ובמס' קידושין פ"א הל' ד' (ס' סוף ע"ב) איתא ר' יוחנן
 תלמידיה דר' ינאי. ור' ינאי שיבת אותו מאוד וקרא עליו הולים זהב מכיס
 בני אל ילחו מעיניך תן לחכם ויחכם עוד וכו' כלאים פ"ה ל"א י"ב יבמות
 פ"א ב' ע"ג. — ר' הושעיה רבה היה רבו, ור' יוחנן למד אצלו בקסרין
 ושימש אותו י"ג שנים אף שלא היה צריך ללימודו עיי' ערך רבי הושעיה
 רבה. (ובבלי עירובין נ"ג ע"א איתא אמר ר' יוחנן י"ח ימים גידלתי
 אצל רבי אושעיא בריבי ולא למדתי ממנו אלא דבר אחד במשנתינו וכו').
 וכאשר ישב ר' הושעיה עם רבי יהודה נשיאה ובא רבי יוחנן ושאל לו
 אמר רבי הושעיה לר"י נשיאה ששאל לו מילה דננרין ובר ננרין לא מפריק
 ליה יבמות פ"ח ט' ע"ב. ועוד הקשה לרבי הושעיה קידושין פ"ב הל' ח' (ס"ג
 ע"א). — ר' חנינה היה רבו של רבי יוחנן ור' יוחנן היה לו כעין תלמיד
 חבר עיי' ערך ר' חנינה. — לר' יהושע בן לוי קרא רבי ביכורים פ"ב ס"ה
 ע"א מחלפה שיטתיה דרבי יוחנן תמן אמר ר' יהושע בן לוי לקרנה של נבילה
 הושכה אמר ליה לא בן אילפן רבי ראיתי כגרים שנים וכו' אך כל הסוגי'
 שם משובשת ע"ש ועיי' ערך ר' יהושע בן לוי. ויותר נראה להביא ראיה
 מהא דאיתא ע"ז פ"ב הל' ז' (ט"א ע"ג) ר' יעקב בר אחא ר' שמעון בר בא
 בשם רבי יהושע בן לוי מפני עגלים ששם נשחטין לשם ע"ז שמע רבי
 יוחנן וטר יפה לימדני רבי וכן הוא שם הל' ח' הרי שקרא רבי יוחנן ריב"ל רבי
 שלא בפניו. אך גם בזה יש ספק בהג' ואין המקום להאריך. — וקצת נראה
 שלמד ג"כ אצל ר' יונתן. ביכורים פ"ב ס"ה סוף ע"א ר' יוחנן שאל לרבי
 יונתן כסידרן של שנים או כסידרן של תקופות (ועיי' בבלי ר"ה ט"ו ע"א ושם
 הג' בע"א מינה רבי יוחנן מר' ינאי) ועיי' לקמן. — בירושלמי לא מצינו
 שלמד אצל רבי חייא אבל בבלי חולין נ"ד ע"א איתא א"ר יוחנן ולא נהירא
 ליה לאותו תלמיד ששימש את רבי רבה ורבי חייא והאלהים כל אותן שנים
 ששימש אותו תלמיד בישיבה אני שמשתי בעמידה. ובירושלמי סנהדרין פ"א
 הל' א' (י"ח ריש ע"א) איתא ר' יוחנן אזל מידון קומי רבי חיה רבה אייתיב
 נביה חד תלמיד וכו'. — וכן נראה מן הבבלי שחזקה היה רבו של רבי
 יוחנן ומה שיש להסתפק בזה בירושלמי עיי' ערך חזקה.

רבי יוחנן היה יפה תואר מאוד. ועיי' ע"ז ריש פ"ג כד דמך רבי יוחנן
 איתכספון איקונייא אמרין דלא הוות איקונין דכוותה. ובבבלי באים הרבה סיפורים
 מיפיו של רבי יוחנן. ויותר מתואר גופו נתעלה בגודל נפשו בתורה ובמידות
 וקולו של ר' יוחנן נשמע ברוב ההלכות. וכבר בימי גערותו זרחה שמשו
 ושיבחוהו חכמי הדור. עיי' ר"ה פ"ב הל' ו' לעיבור השנה מתחילין מן הצד
 וכבר נכנס רבי יוחנן והוא היה הקטן שבהן אמרו לו אמור הריו השנה מקודשת
 בעיבורה וכו' אמר ר' יונתן ראה הלשון שלימדנו בן הנפח וכו' ע"ש. ולו יד
 ושם טוב מכנים ומכנות (כי מתו בניו בחייו עיי' בבלי ברכות ה') הן בתלמוד
 ירושלמי הן בתלמוד בבלי, כי גם חכמי בבלי חיבכו דבריו עד מאוד, והבבלי
 מלא על כל גדותיו ממאמריו של ר' יוחנן ובאו לבבלי עיי' החכמים אשר הלכו
 או שבו לבבלי. והרבה הלכות דסדר קדשים ובפרט דמס' זבחים הן לר' יוחנן
 אף שלא נמצא תלמוד ירושלמי לס' קדשים וכבר הערנו על זה בפרק
 הקודם. — הלכותיו של רבי יוחנן מחודדות מאוד. ועיי' מגילה פ"א הל' י"ג
 (ע"ב ע"ב) רבי יוחנן עבד תלת שנין ופלג דלא נחת לבית וועדא מן צערא
 (ואפשר מן הצער שמתו בניו), בסופה חמא רבי אלעזר בחילמיה למחר סיני
 נחת ומחדת לכוון מילה וכו'. — ומלבד עומק הלכותיו מצינו לו מאמרים
 שהם עיקרן של תורה. ברכות פ"ב ד' ע"ג דמר רבי יוחנן כל מילא דלא
 מחוורא מסמכין לה מן אתרין סגנ. — פאה פ"ב י"ז ע"א חגיגה פ"א הל' ח' אמר
 רבי זעירא בשם ר' יוחנן אם באת הלכה תחת ידיך ואין את יודע מה טיבה
 אל תפליגנה לדבר אחר שהרי כמה הלכות נאמרו למשה בסניי וכולן משוקעות
 במשנה. — שבת פ"א ג' ע"א רבי חזקיה רבי ירמיה ר' חייה בשם ר' יוחנן אם
 יכול את לשלשל את השמועה עד משה משלשלה ואם לאו או תפוש ראשון
 ראשון או אחרון אחרון. — ואף שר' יוחנן מחבב מאוד ההלכה וחותר לתת
 לה מסעד עד סיני בכל זאת מכדיל בין הדבר הנאמר בתורה ובין ההלכה
 הנובעת מן הדרוש וקורא אותה אינו מחוור. ערלה פ"ג הל' א' פסחים פ"ב
 הל' א' רבי אבהו בשם ר' יוחנן העושה איספלינים משור הנסקל ומחמץ שעבר
 עליו הפסח אינו לוקה שאין לא תעשה שלו מחוור מכלאי הברם לוקה וכו'
 וכן מצינו לרבי יוחנן במ"א.

ר' יוחנן אוהב לתת כללים. כלאים פ"ח ל"א ע"ג ר' חייה בשם ר' יוחנן
 ששה ספיקות הן הצלוקף באילן כבית שמאי כלי חרס בבלי נתר כבית שמאי
 חולדת הסנאים בשרצים כבית שמאי פול מצרי בורעים ואנדרונגס באדם כוי
 בחיה דברי הבבלי. — עירובין פ"ט כ"ה ע"ד חגיגה פ"ג ע"ש ע"ג אמר ר' יוחנן
 כוישת וקירויה ומכו וגי ועם הארץ חמרים (בחגיגה הגי' חומרין). — לדבי
 יוחנן נראה יותר טוב לאוקמי המשנה כתרי תנאי ובהד טעמא (ובאמת מצינו
 בהרבה מקומות דהמשנה אתיא כתרי תנאי, עיי' חלה פ"א נ"ח ע"א רבי אימי
 בשם ר' יוחנן על הדבר הזה הלכתי אצל ר' הושעיא רובא לקיסרין ואמר לי
 שני תלמידים שנו אותה ע"ש ועיי' בדרכי המשנה פ"ד כלל ח' הערה א')
 מלאוקמי כחד תנא ולשכש המשנה בתרי טעמי וזה שאמר בבלי ב"מ
 מ"א ע"א מאן דמתירגם חבית אליבא דחד תנא מובילנא מאניה בתריה

לבי מסותא. והמדקדק בירושלמי יבין שגם בתלמוד ירושלמי זה הוא דרכו של ר' יוחנן. — עוד זאת לר' יוחנן שהוא אוהב לפעמים לשון גופל על לשון. מ"ק פ"ב פ"א ע"ב סנהדרין פ"ח כ"ו ע"ב אמר ר' יוחנן אם הזכירוך לכולי יהא הירדן בעל גבולך.

וכמה גדולים דברי ר' יוחנן בהגדה והם נובעים מלב מלא חסד ותחנונים. ברכות פ"ב ד' ע"ג ר' יוחנן וכו' הוה אמר דא מילתא שני ארונות היו מהלכין עם ישר' במדבר ארוננו של חי העולמים וארוננו של יוסף וכו'. בבלי מגילה י' ע"ב אמר ר' יוחנן מפני מה לא נאמר כי טוב בהודאה זו לפי שאין הקב"ה שמח במסלתן של רשעים. — עוד יש ואמר ר' יוחנן מאי דכתיב ולא קרב זה אל זה כל הלילה ביקשו מלאכי השרת לומר שירה אמר הקב"ה מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה. — ירושלמי ב"ק פ"ח ו' ריש ע"ג רבי יוחנן אכיל קופד ויהיב לעבדיה שתי חמר ויהיב לעבדיה וקרי אנפשיה הלוא בכטן עושני עשהו. — וכן מצינו מידת ענוה בר' יוחנן. סנהדרין ריש פ"ג תרין בני נש הוה לון דין באנטוכיא אמר חד לחביריה מה דר' יוחנן אמר מקבל עלי שמע ר' יוחנן ומר לא כל מיניה מיטרפא בעל דיניה אלא שמעון מיליהון חמן ואין הוות צורכא כתבין ומשלחין עובדא לרבנן. — ובפרט עם תלמידיו היה ר' יוחנן ענו' ביותר. יבמות פ"ב י"ב סוף ע"ד סנהדרין פ"ג כ"א סוף ע"ב רבי יוחנן בעי ביבטה מי מרדף אחר מי התיב ר' לעזר. והכתיב ועלתה יבמתו השערה כד שמעה ר' יוחנן אמר יפה לימדנו ר' לעזר עירובין פ"א י"ח ע"ג אמר ר' אחא כף ריש לקיש לר' יוחנן וטילטל. — וכאשר החזיר ריש לקיש דינו של ר' יוחנן לא קצף עליו ר' יוחנן אבל אמר נחת מה אעשה שכנגדי חלוק עלי בבלי כתובות נ"ד ע"ב פ"ד ע"ב.

ר' יוחנן היה בנערותו בקיסרין ושם שימש ר' הושעיה רבה ור' ינאי ור' חנינה, וכאשר היה במחלוקת בב' הלכות עם ר' חנינה עזב ציפורין והלך לו לטבריא — שביעית פ"ט הל' א' ביצה פ"א הל' א' — וישב שם עד יום מותו. ומעת בא ר' יוחנן לטבריא נתגדלה הישיבה שם ועמדה בתקפה עד חתימת הירושלמי. — בטבריא התעסק ר' יוחנן הרבה עם ר' יהודה נשיאה ור' יהודה נשיאה שמע לו, עיי' ערך ר' יודה נשיאה א'. ור' אבהו הלך הרבה פעמים מציפורין לטבריא אצל ר' יוחנן עיי' ערך ר' אבהו ב'.

ר' יוחנן לא ירד מימיו לבבל והיה בדעתו לילך לשם ולקבל פני שמואל וכאשר שם לדרך פעמיו שמע שמועה שמת שמואל שבת פ"ו ח' סוף ע"ג חולין צ"ה. — רב היה יקר מאוד בעיניו, חולין נ"ד קל"ז, וקראחו רבינו שבבבל שם צ"ה. ובכל זאת לא נשא לו פנים בתורה ושלח לבבל שאין הדין עם רב באיזה מהלכותיו. מכות פ"ב ל"א ע"ד ר' יוחנן שלח לרבנן דתמן תרתין מילין אתון אמרין בשם רב ולית אינון כן אתון אמרין יפת תואר לא התיר בה אלא בעילה ראשונה לבד ואני אומר ולא בעילה ראשונה ולא בעילה אחרונה אלא לאחד כל המעשים ואחר כן תבוא אליה ובעלתה אחר כל המעשים ואתון אמרין בשם רב סבור היה יואב שקרנות המזבח קולטות ואינו קולט אלא גנו

וכו' ואני אומר לא מזבח קולט ולא גגו קולט וכו'. — מגדולי תלמידיו של ר' יוחנן ר' שמעון בן לקיש, ר' שמעון בן יקים, ר' יוסי בי ר' חנינה, רבי אמי, ר' אסי, ר' אלעזר, ר' חייה בר אבא, ר' שמעון בר אבא, ר' אבהו, רבי יעקב בר אידי. ואלה התלמידים לא היו לו בעת אחת. תלמידי רבי יוחנן הראשונים הם ר' שמעון בן לקיש, ר' שמעון בן יקים, ר' יוסי בי ר' חנינה, ר' אמי, ר' אסי, רבי חייה בר אבא, ר' שמעון בר אבא (עיי' ערך כל אחד על מקומו). הגדול בכולם ר' שמעון בן לקיש והוא לר' יוחנן כעין חבר. ותלמידי ר' יוחנן האחרונים ר' אבהו, ר' יעקב בר אידי. עולא לא נמצא בין תלמידי ר' יוחנן וכן ר' זעירא. — חלפי היה חברו של ר' יוחנן עיי' ערך חלפי.

בימי ר' יוחנן נתחדשו שני דברים. התחילו לצייר על הכותל ור' יוחנן לא נערבם. עיי' פ"ג הל' ג' (מ"ב ע"ד) ביומי דר' יוחנן שרון צירא על כותלא ולא מחי בדייהו, פי' קודם לכן היו אומרים דהציור אסור כמו הפיסול, וידוע מספרי האפאקריפין שאנשי אלכסנדריא החזיקו בזה ואסרו גם הציור, וכימי ר' יוחנן התחילו להתיר הציור ור' יוחנן לא מיהא בם. — וכימי באו חברים לבבל, בבלי יבמות פ"ג ע"ב (ונשבתה המלוכה הישנה ובאה מלוכה אחרת הידועה בשם זאסאנדענדינאסמא שנת רכ"ח למספרים).

בשני חיי ר' יוחנן רבו הדעות ונתוספו הגזמות, והנכון כאשר הוא באגרת ר' שרירא גאון שמת בן פ' שנים שנת תק"צ לשטרות והוא שנת ד' אלפים ל"ט לבי"ע. — ומת קודם ר' יודה נשיאה א' דהרי ברכות פ"ג ו' ע"א נזכר כד דמך ר' יודה נשיאה בריה דר' יודה דחף ר' חייה בר אבא לר' זעירא וכו' (עיי' ערך ר' יודה נשיאה א' ר' יודה נשיאה ב') ולא מצינו שהיה שם ר' יוחנן, וגם אילו היה שם לא היה דן ר' חייה בר אבא תלמידו לפניו לדחוף ר' זעירא ולטמאו ועיי' הוספות.

ר' יוחנן התאוו מאוד לגור עולמים בבית ה' פי' שיהיו דבריו נשמעים בבהכ"ג ובכתי מדרשות (מ"ק פ"ג פ"ג ע"ג), ותפילתו נשמעה כי שמו לא יסוף לעד.

רבי יוחנן ענתנייתא ברכות פ"ה ט' ע"א אמר ר' יוחנן ענתנייתא ברית כרותה היא היגע תלמודו בצנעה לא בטורה הוא משבח מה טעם זאת צנועים חכמה.

רבי יוחנן דקציון ביצה פ"ה הל' ד' (פ"ג ע"ב) רבי יוחנן דקציון בשם ר' נחום בי ר' סימאי ובלבד בנקטפת.

רבי יוחנן בר מריא מריה (כצ"ל עיי' ערך ר' יצחק בר מריון ולפעמים איתא ע"י טעות הדפוס מריא בד"לית) בדור החמישי או בדור השישי. פסחים פ"ה הל' ו' (ל"ב ע"ג) הכל מודין בשפיכה וכו' ומה מפליגין בזריקה רבי מנא אמר זריקה כעין שפיכה ר' חנניה אמר זריקה כעין הוייה אמר רבי יוחנן בר מריא (מרייא) קרייא מסייע לר' חנניה וכו'. ומצינו לו מאמרים בשמו ובשם אחרים בהלכה ובהגדה. פאה פ"א ט"ז ריש ע"ג ר' יוחנן בר מריא בשם רבי יוחנן אין אנו יודעין אי זה מהן חביב או צדקה או גמילות חסדים כשהוא

אומר וחסד ה' מעולם ועד עולם וכו'. תרומות פ"א הל' א' ואמר ר' יוחנן בר מריה ואפי' כמאן דאמר המין מותר וכו' והך סוגי' איתא ע"ז פ"ב הל' ו' ושם בטעות ר' יוחנן בר מריא. ועוד נזכר בכורים פ"ג ס"ד ע"ד עירובין פ"ז כ"ד ע"ב ועוד באיזה מקומות (ובעירובין איתא הורי רבי יוחנן כד מרייה וצ"ל בר מריה).

רבי יוחנן בר שילא שבת פ"ד ו' ע"ד רבי יוחנן בר שילא הרא אמרה ההן דכמר איידה צריך מחסרתיה ציבחד וכו'.

ר' יונה ראש המדברים בכל מקום, ובפרט בס' זרעים ואין כמעט הלכה ממס' פאה ואילך אשר לא נזכר בה ר' יונה. ונזכר גם בכבלי באיזה מקומות ונקרא תענית שם כ"ג ע"ב תקיפא דארעא דישראל. — רכותיו: ר' הילא עיי' ערכו. ושאל גם מר' זעירא. ערלה פ"ג ס"ג ע"א, ר' יונה בעי קימי ר' זעירא ההן כגד דתנינן הכא מהו לסמוך בו את המיטה ואיקפד לקובליה אמר ליה אפילו למאן דאמר תמן מותר הכא אסור וכו'. — וגם ר' ירמיה היה רבו. מגילה פ"ד הל' ה' (ע"ה ע"ב) והוה תמן ר' ירמיה ועכב אמר רבי יונה לר' יוסי וכופין אמר ליה והא רבך מעכב. חלה פ"א נ"ז ע"ג אמר ר' יונה איתחבת קומי ר' ירמיה וכו'. ושם פ"ב הל' א' ר' יונה בעא קומי ר' ירמיה בשעה שנכנסו לארץ ומצא קמה לחה מהו שתהא אסורה משום חדש וכו'. וקצת נראה שר' יונה היה לר' ירמיה כעין תלמיד חבר כי חולק עליו לפעמים. וכן נראה שהיה כעין תלמיד חבר לר' אבהו, עיי' ערך ר' אבהו ב'. — חברו של ר' יונה ר' יוסי, ור' יוסי שני לו בכמה הלכות, ור' יונה ור' יוסי הם ראשי הדור הרביעי. והיתה ביניהם ברית אהבה, עד כאשר מת בנו של רבי יוסי ובאה השמועה אל ר' יונה אשר היה אז בצור השלים כל היום בתענית. נדרים פ"ט הל' א'. — ר' יונה זכה לכמה תלמידים ובתוכם בנו הגדול רבי מנא עיי' ערכו. גם היו לו הרבה תלמידים דרוטיים עיי' סוף פ"א.

ר' יונה אמר חגיגה פ"א הל' א' יבמות פ"ט הל' א' ב' לית כללוי דרבי כללין כלו' אין למדין מן הכללות ע"ש. ועל עוצם שכלו מורים רוב מאמריו ובפרט מאמריו במס' כלאים. — וגם בהגדה מצינו לו מאמרים יקרים, ומה נכבד מאמרו סוף פ"ח דפאה אשרי נותן לדל אין כתיב כאן אלא אשרי משכיל אל דל והוא שמסתכל במצוה איך לעשותה. וע"ש המעשה כיצד היה ר' יונה עושה כשהיה רואה בן טובים שירד מנכסיו אמר לו בני בשביל ששמעתי שנפלה לך ירושה ממקום אחר טול ואת פורע וכו'. — וכן שמענו לו מידת חסידות ברכות פ"ד הל' א' ר' יונה כד הוה מצלי בכנישתא הוה מצלי בלחישא כד הוה מצלי בביתא הוה מצלי בקלא עד דיילפון בני ביתיה צלותיה מיניה. ועיי' יומא פ"ח הל' ה' (מ"ה ע"ב) העובדא דדליקה שנפלה בשכינותה דר' יונה בשבת.

בימי דר' יונה היתה עת קשה לישראל ונחרב הדרום ומשל אז בסוריא משנה הקיסר קאנסמנטיוס ושמו נאללוס. וגאללוס זה מלך בסוריא מן שנת ק"א עד שנת ק"ד והיה איש אכזר ורע מעללים ושר צבאו ארסקונס.

וארסקינס עלה מסוריא לא"י להלחם נגד היהודים בדרום אשר מרדו אז ברומי
 וכמו שזכרנו פ"א. ונראה שארסקינס הפקיד עיקר המלחמה ביד אחד משרי
 צבאו והוא בעצמו לא הלך לדרום, ולכן לא נמצא זכרון ממלחמה זאת אצל
 הסופר הרומי אממיאנוס מארצעללינוס אשר היה אוהב נאמן לארסקינס ומספר
 תמיד גבורותיו. ועל העת ההיא בא הסיפור שביעית פ"ד ל"ה ע"א סנהדרין
 פ"ג כ"א ע"ב ר' יונה ר' יוסי התירו למיפי בשבת לארסקינס כלו' בשביל חילו,
 וכאשר שאל ר' מנא בנו של ר' יונה את אביו הלוא ברכים אפי' על מצוה
 קלה יהרג ואל יעבור השיבו ר' יונה שארסקינס לא איתכווין להעביר ישראל
 על המצוות אלא שרוצה לאכול פת חמה ע"ש. והסיפור הזה מורה שלא היה
 לב ארסקינס רע ליהודים כלב גאללוס אדוניו, אשר עשה בעברת זדון לגזור
 על היהודים שלא יתענו ביום הכפורים וכדאיתא חולין ק"א ע"ב שמדא הוה
 והכונה על העת הזאת, אבל ארסקינס לא הצר ליהודים בדתיהם. גם הסיפור
 של הירושלמי יבמות פ"ז ט"ז ע"ג בהא דארסקינס עם אנשי ציפורין שהבאנו
 לעיל פ"א, מורה שארסקינס לא רצה להשחית היהודים וכאשר מרדו בו איזה
 ציפוראי והיתה ידם עם הקושרים בדרום לא עשה משפט בכל העיה ולא זרז
 אותה בעפר לרוש כדרך שרי צבאי רומי מאז וכבר הרחבנו בזה הדיבור במ"ח שנת
 ט"ז. ובמס' מגילה פ"ג הל' א' (ע"ד ריש ע"א) איתא ר' שמואל בר נחמן בשם רבי
 יונתן תורה חסירה אין קוראים בה ברכים והא תני בבבאשית עד המכול בויקרא
 עד ויהי ביום השמיני בוידבר עד ויהי בנסוע הארון מותר לקרות בו ברכים
 הדא ארסקינס אוקיד אוריתא דצנברא אחון שאלון לר' יונה ולר' יוסה מהו
 לקרות בספר ברכים אמר לון אסיר לא דאסיר אלא מן גו דנפשהון עגימה
 אינון זכנין להון אחורי ע"כ. וזה המעשה מורה בהשקפה ראשונה על רעה
 גדולה אשר נעשתה ע"י ארסקינס ששרף ס"ת ואין לך מעשה שנאה יותר
 גדולה משרפת תורת אלקינו, אך כאשר נרד אל עומק הסיפור יבורר לנו
 שארסקינס לא שרף ס"ת כלל להדאיב לב היהודים ולכנות מקדש ה', כי
 האויבים אשר עשו מאז בשאט נפש המעשה הרע הזה לא שרפו חלק אחד
 מהתורה והשאירו חלק אחד אבל שרפו אותה עד לכלה, בהשגם כי בזה ידכאו
 לב היהודים וישפכו על ישראל קלון ובוז. ואם לכונה זאת שרף ארסקינס את
 התורה א"כ לא היה מקום כלל לשאלת הצנבראי מהו לקרות בספר ברכים,
 הלוא הספר כלו היה כבר מאכולת אש! אבל האמת יורה דרכו ארסקינס לא
 שרף כלל ס"ת להאדיב היהודים כ"א במלחמה אשר היה או לארסקינס עם
 היהודים נשרפה ס"ת באיזה רפיס, והקרב שנשרפה ע"י ששלחו שוללים אש
 בבית אשר שם היתה הס"ת, והירושלמי קיצר ואמר הדא ארסקינס אוקיד וכו'
 והכונה במלחמתו של ארסקינס.

עוד יש לנו להזכיר, ארסקינס היה ב' פעמים בסוריא. הפעם הראשונה
 תחת ממשלת גאללוס והפעם השנית בשנת ק"כ עת הלחמו עם הפרסיים. ובעת
 המלחמה הזאת היה תוקף החיל ביד ארסקינס כי הוא היה שר הצבא אף
 ששם ראש שרי הצבא ניתן לאיש אחר ושמו זאביניאנוס. ע"י עכו"ז באורך
 אצל מארצעללינוס סרק י"ח ר"ט כ'. ובמס' ברכות פ"ה ט' ע"א איתא ר' יונה

ור' יוסי עלון קומי ארסקינס באנטוכיא חמתין וקם מן קומיהון אמרין ליה מן קומיו אילין יהודאי את קאים לך אמר לון אפיהון דהני אנא חזי בקרבא ונצח ע"כ. והנראה שזה המאורע היה בעת היות ארסקינס כסוריא בפעם שנית והיה אז נשוא פנים מאוד, והלכו ר' יונה ור' יוסי לקבל פניו באנטוכיא עיר המלוכה. ויצא לנו ההשערה הזאת ממה שבימי גאללוס היתה בלתי ספק קבלת פנים לשר צבא למכישול ולסכנה גדולה להמקבל פנים בקנאת גאללוס בשריו ובדוע מחשבות לבו להם ולכל העם. — ויבורר לנו בזה שר' יונה היה עוד בחיים שנת ד' אלפים ק"כ.

וראינו עוד פה להעיר על איזה מאמרי הש"ס ירושלמי ובבלי. יומא פ"א הל' א' (ל"ח ע"ד) איתא ומניין שהוא (פי' משוח מלחמה) עובד בשמנה רבי ירמיה בשם ר' יוחנן ובגדי הקודש אשר לאהרון מה תלמוד לומר אחריו לקדושה של אחריו א"ל ר' יונה עמך הייתי לא אמר עובד אלא וכו'. והנה משמעות המאמר שר' יונה שמע את פי ר' יוחנן וזה אינו נראה שהרי רבי יוחנן מת שנת ל"ט ור' יונה חי עוד ק"כ, וגם ר' ירמיה רבו של ר' יונה נראה שלא שמע כלל את ר' יוחנן (עיי' ערך ר' יוחנן). ונראה בבירור שיש כאן ט"ס. — ובבלי ב"מ נ"ז ע"א איתא והאמר ר' יונה אהקדשות ור' ירמיה וכו' ותרויהו משמיה דר' יוחנן. וכבר גילה רש"י ז"ל חולין י"ז דעתו דכל היכא דאיתא משום פלוני לא שמע מפיו, ועכ"פ נחזיק בזה שבמקום דאיתא משום לא שמע דוקא מפיו ועיי' בפתיחת זה הפרק. — ובבלי גיטין נ"ז איתא א"ר יונה אמר ר' זירא עד שתות ובמס' חולין מ"ג ר' יונה אמר ר' זירא מבלעתה (עיי' במהרש"ל) והוא נכון שר' יונה שמע ג"כ מר' זירא וכמה שהבאנו לעיל בראש הערך מהא דחלה פ"ג ס"ג ע"א. — ובמס' בכורות ל' ע"א איתא רבי יונה ור' ירמיה תלמידי ר' זעירא והוא נכון, אבל עוד איתא שם ואמרי לה ר' יונה ור' זעירא תלמידי ר' יוחנן וצ"ע.

רבי יונה בוצרדייה בדור החמישי. כלאים פ"ט הל' א' ר' יונה בוצרדייה בעי קומי ר' מנא תמן את אמר בין צבועין בין לבני והכא וכו'. מ"ק פ"ב הל' ג' (פ"א ע"ב) רבי יונה בוצרדיה הוה ליה ספרין שאל לר' הונא מהו מזבנתון במועדא. — ור' יונה בוצרדייה נזכר באיזה מקומות. כלאים פ"ח ל"א ע"ג ב' פעמים. ועיי' יומא פ"ה מ"ב ע"ב, עירובין פ"ג כ' ע"ד נדרים פ"ט הל' א' נויר פ"ו נ"ה ע"ג (צלי קרוי מבושל ע"ש) ועוד באיזה מקומות. — ובצרה נודע והרכה חכמים הלכו לשם עיי' ערך ר' אבהו ב' וגם ר' יונה דערך הקודם היה לפעמים בבצרה. והיתה בדרך בבל לא"י עיי' ברכות פ"ג ו' סוף ע"א רבי יסא שמע דאתת אמיה לבוצרה שאל ר' יוחנן מהו לצאת וכו' ועיי' שביעות פ"ו ל"ו ע"ד סבר ר' יוחנן מיטר את בצר במדבר שאל לר' שמעון בן לקיש בצר בוצרה. ועיי' בבלי ע"ז נ"ח ע"ב.

רבי יונתן בדור הראשון ובדור השני. פסחים פ"ו הל' ב' (ל"ג ע"ב) דמר ר' יונתן קומי ר' חייא רבה בשם ר' שמעון בר יוסי בר לקוניא לוקן על תחומי שבת דבר תורה וע"ש השקלא וטריא בינו ובין ר' חייא. — ברכות

פ"ב ד' סוף ע"ג ר' חייא רובא ור' יונתן היו מהלכין קומי ערסיה דר"ש בר
 יוסי בר לקוניא וכו' ועיי' בבבלי שם י"ח ע"א. — וקצת נראה שהיה חביון
 של ר' ינאי רבו של ר' יוחנן. ברכות פ"ה ט' ע"א ר' יני ור' יונתן הוו מטיילין
 באסלטין המתון חד ואמר להון שלמכון רבייא וכו'. פאה פ"א ט"ז ע"ד רבי
 יונתן ור' ינאי הוו יתיבין אתא חד בר נש ונישק רגליו דר' יונתן אמר ליה ר'
 יניי מה שיכו הוה שלים לך מן יומיו וכו' ועיי' בבבלי כתובות מ"ט ע"ב ושם
 הגי' ר' חנינא ור' יונתן. — ר' יונתן עלה עם ר' חנינא ור' יהושע בן לוי
 לירושלים, מ"ש פ"ג נ"ד ע"ב. ובמס' תענית פ"ב ס"ו ע"א איתא ר' חנינא ור'
 יונתן תריהון אמרין בטלה מגילת תענית. — ר' יוחנן שאל את פי ר' יונתן
 בהלכה ביכורים פ"ב ס"ה סוף ע"א, ור' יונתן אמר על ר' יוחנן ר"ה פ"ב נ"ח
 סוף ע"א ראה הלשון שלמדנו בן הנפת, עיי' ערך ר' יוחנן. — מאמריו של
 ר' יונתן רבים ונמצאים ברוב המסכתות ולו ההלכה הידועה בכל מתרפין הויז
 מע"ז וג"ע ושי"ד שבת פי"ד י"ד ע"ד (ועיי' ערך ר' יעקב בר אידו). והרבה
 אמוראים אמרו בשמו. ר' שמואל בר נחמן (כבבלי בר נחמני) הוא תלמידו
 הדבק כרבו תמיד ואמר בשמו במקומות אין מספר.

ודע דאיתא בבבלי גיטין ע"ה ע"ב אמרוה רבנן קמיה דר' יוחנן משמיה
 דר' יונתן הכי אמר ר' יוחנן ידעין חבראי בבבלי לפרושי כי האי טעמא ע"ב,
 ואין זה ר' יונתן דערך זה.

רבי יונתן דבית גוברין יומא פ"ז הל' ה' (מ"ד סוף ע"ב) מעיל ר' סימון
 בשם רבי יונתן דבית גוברין שני דברים לא היתה בהן כפרה וקבעה להן
 התורה כפרה ואלו הן האומר לשון הרע והתורג נפש בשגגה וכו'.

רבי יונתן בריה דר' יצחק בר אחא פ"ה הל' א' שקלים פ"א
 הל' ב' רבי יונתן בריה דר' יצחק בר אחא שמע לה מן הדא אין מעברין את
 השנה לא בשביעית ולא במוצאי שביעית וכו', ובר"ש פאה שם הגי' ר' יוחנן
 במ' ר' יונתן.

יונתן בן עכמאי בדור השלישי. תרומות סוף פ"א שבת פ"ב ד' ע"ד
 אמר ר' אבהו שנה לי יונתן בן עכמאי בת כהן שהיתה עומדת ערב שבת עם
 חשיכה וכידה נר ובתוכו שמן שריפה הרי זו מוספת לתוכו שמן של חולין
 ומדלקת אמר ליה ר' זעירא מה טבייה אמר ליה אדם גדול היה ובקי במשנתנו
 היה פירשה.

רבי יוסה בר אביו מן האמוראים הקדמונים. תענית פ"ד ס"ה ע"ג ר'
 יוחנן בשם רבי יוסה בר אביו הלוחות היו מבקשין לפרוח והיה משה
 תופשן וכו'.

רבי יוסה בי ר' זמינא חגיגה פ"ג הל' ב' (ע"ט ע"א) רבי יוסה בי ר'
 זמינא בשם ר' יוחנן מפני מה אמרו ישרי מנחות מחברין את עצמן מפני
 שנוקקו לכיליין.

יוסה בריה דר' יהושע בן לוי תענית פ"א הל' ו' (ס"ד ע"ג) זעורה
 בר חמא יוסי בריה דר' יהושע בן לוי בשם ר' יהושע בן לוי בתענית ציבור
 מרחץ פניו ידיו ורגליו כדרכו בתשעה באב מרחיץ ידיו ומעבירן על פניו ביום

הניפורים מרחיץ ידיו ומקנחן במפה ומעביר את המפה על פניו. אבל יומא פ"ה הל' א' הגי' ר' זעורה בר חמא ר' יוסי בי ר' חנינא בשם ר' יהושע בן לוי. — ומתכבלי יומא ע"ח ע"א זעירא בר חמא וכו' אמר ל' לר' יוסף (והוא יוסי בירושלמי עיי' ערך ר' יוסף) בריה דר' יהושע בן לוי גראה שהגי' דתענית היא עיקרית אף שנכבלי שם הענין קצת משונה.

רבי יוסה בר יעקב עיי' ערך ר' יודן מגדליא.

רבי יוסטא, יוסטי, בי ר' סימון עירובין פ"ו כ"ג ע"ג רבי יוסטי בי ר' סימון בשם ר' בייתוס אין בתינו שלנו לדור עמנו וכו'. שקלים ריש פ"ב אמר ר' יוסטא בי ר' סימון אתיא כמאן דאמר תורמין על הגבוי ועל העתיד להיגבות וכו'.

רבי יוסטא, יוסטי בר שונם בדור החמישי ובדור הששי, תלמידו של ר' מנא. תרומות פ"א מ"ח ע"א רבי יוסטי בר שונם בעא קומי ר' מנא תנינן הרכינה ומיצת דרי זו תרומה ואת אמר הכון וכו'. וכן שאל לפני ר' מנא מ"ש פ"ה הל' א' שקלים פ"א סוף הל' א' ולא נמצא מטמא מהרות למפרע. — שביעית פ"ו ל"ז ע"ד אמר ר' יוסטא בר שונם לכשיגיעו הגליות לטורי אמנה הן עתידות לומר שירה וכו'.

רבי יוסטינו ב"ב פ"ה ט"ז ע"ב רבי יוסטינו הוה ליה עובדא קומי רבנן וחייבונה קם קומי ריש לקיש וכו'.

רבי יוסי, יוסה, יסה, יסא, אסי, אסא, איסי, א' הוא ר' אסי דתלמוד בבלי תלמיד הרב ושמואל ועלה לא". ובמס' ברכות פ"ב ה' ע"ג נזכר מה שאירע לו עם ההוא ליצנא בכואו לא". ובבבלי קידושין ל"א ע"ב איתא שברה לא"י מפני שאמו יצאה מן הדעת ושאלה ממנו דברים לא כן. ובירושלמי ברכות פ"ה ו' ע"א איתא דנטל רשות מר' יוחנן לצאת לקראת ארון אמו שבא לא"י ובקידושין שם הוא קצת בענין אחר. והכלל מה שנזכר בבבלי על שם רבי אסי נזכר בירושלמי על שם ר' יוסי כי שניהם אחד. עיי' סוכה פ"ד הל' א' ר' זעורה ר' אילא ר' יסא ערבה הלכה למשה מסיני ובבבלי שם ל"ד ע"א דאמר ר' אסי א"ר יוחנן עשר נטעות ערבה וניסוך המים הלכה למשה מסיני. — בא"י למד אצל ר' יוחנן והיה מגדולי תלמידיו ר' יוחנן. כלאים פ"ט ל"ב ע"ב ר' יוסי צם תמניי יומין למיחמי ר' חייה רובה ולסופא חמא ורגזן ידיה וכהו עינו ואין תמר דהוא ר' יוסה בר נש זעיר חד גרדיי אתא לגבי ר' יוחנן אמר ליה חמית בחלמי דרקיעא נפל וחד מן תלמידך סמך ליה אמר ליה וחכים את ליה אמר ליה אין אנא חמי ליה אנא חכים ליה עבר כל תלמידוי קומוי וחכם לר' יוסה ע"כ. — ובירושלמי נקרא לפעמים ג"כ רבי אסי ולפעמים נקרא אסי (בלא רבי). שקלים סוף פ"ב אמר ליה ר' זעירא לרבי אסי חכים רבי לרב וכו'. גיטין פ"ב הל' ו' (מ"ד ע"ג) אמר רבי אסי אילולא ר' בא כבר היינו להתיר את אשת איש. — שבועות פ"ו סוף הל' א' אסי אמר המלוה לחכירו בעדים לא יפריענו אלא בעדים. ובבלי

שם מ"א ע"א אמר ר' יהודה אמר ר' אסי המלוה את חברו בעדים צריך לפורעו בעדים. — כתובות פ"ח הל' ה' (ל"ב ע"ב) אסי אמר והוא שתהא הוצאה יתירה על השבחה וכו'. ועיי' בכלי שם פ' ע"א א"ד אסי והוא שיש שבח כנגד הוצאה (ובשינוי). — מגילה פ"ד הל' ב' (ע"ה ע"א) ר' אידי אומר איתפלגון כהנא ואסי חד אמר חוזר וכו'. — ונקרא ג"כ אסא, איסי. סוכה פ"א הל' א' (נ"ב ע"א) כהנא ואסא עלון והוון קומי רב וכו'. — נדרים פ"ג הל' א' רב ושמואל תריהון אמרין אילו הן צריכין היתר חכם היתב איסי וכו' אמר ליה שמואל וכו'. ובמס' עירובין פ"ו כ"ג סוף ע"ד איתא אמר ר' יסה עד דאנא תמן שמעית קל רב יהודה שאל לשמואל הפריש שקלו ומת וכו'. ובשקלים פ"ב הל' ה' אמר ר' יוסה עד דאנא תמן שמעית קל רב יהודה. ושם פ"ז הל' א' אמר ר' יסא עד דאנא תמן וכו'. ובגזיר פ"ד נ"ג ע"ב דמר רבי יוסי עד תמן שמעית וכו' הרי דנקרא בההוא מאמר עצמו ר' יסה, יוסה, יסא יוסי ובכלל ר' יוסי הוא ג"כ ר' יוסה ר' יסא והוא ר' אסי דבבבלי וכמו שכתבנו בראש הערך. ויש עוד קצת הוכחה לזה במה שאמר שמעית קלה ר' יהודה שאל לשמואל ור' אסי היה תלמידו דשמואל. וכן איתא תרומות ריש פ"א אמר ר' יוסי קשייתה קומי שמואל הרי גיטין וכו'.

ר' אסי נשבה בספסופא והיה בסכנה גדולה עד שרבי יונתן נתייאש ממנו ומסר ר' שמעון בן לקיש נפשו עליו והצילו. תרומות סוף פ"ח ושם נקרא ר' איסי.

ר' אסי הוא מגדולי אמוראי הבבלי והירושלמי, ובבבלי גיטין נ"ט ע"ב נקרא כהנא חשיבא דארץ ישראל. — ירושלמי שבת פ"ט הל' א' עירובין פ"ו כ"ד ריש ע"א נזכר לשבח דרך לימודו עם תלמידיו שלא השיב אלא על כל דבר במקומו וכאשר שאלון מיניה במס' שבת בהלכות עירובין עמד להשיב להם עד שבאו למס' עירובין. ובבבלי ב"ק פ' ע"א איתא שישמואל לא עייל קמיה דרב אסי וא"כ היה כבר גדול בהיותו בבבלי. ועיי' תוס' חולין ק"ט ע"א שכתבו דב' ר' אסי היו ע"ש.

רבי יוסי, יסא ב' הוא ר' יוסי חברו דר' יונה תלמידו של ר' הילא עיי' ערך ר' יונה. ובעא קומי ר' סימון ר"ה פ"ד הל' ב' ור' סימון קראהו ברבי ע"ש. — ר' יונה ור' יוסי הם הגדולים בדור הרביעי, והתירו לטיפי בשבתא לארסקינס גם הלכו לאנטוכיא לקבל פניו כאשר הובא בארוכה ערך ר' יונה. ור' יוסי האריך ימים מר' יונה. עיי' מ"ש פ"ד הל' ט' (נ"ה ע"ב) כהדא דר' יונה (כצ"ל וכאשר מוכיח הענין וכן הובא תו' יבמות קט"ז ע"ב ד"ה אימור וכן הוא בדפוס א"ד, ובדפוס וניצאה והגמשכים אחריו איתא בטעות רבי יודה). ורבי יוסי הוון שותפין בגריביה כד דמך ר' יונה אמר רבי מנא לרבי יוסי וכו'. — שקלים פ"ב הל' ג' (נ' סוף ע"ג) אמר רבי מנא קומי ר' יוסי ואנן חמיין רבנן מכרוזין אמר ליה וכו' ר' יונה אבוך לא אמר כן. ועיי' ערך ר' מנא ב'.

ר' יוסי נזכר במקומות אין מספר בירושלמי. גם היה לו משא ומתן של הלכה עם החכמים אשר באלכסנדריא עיי' קידושין פ"ד ריש ע"ד רבי תנחום בר

פפא שלח לר' יוסי תרין עובדין מן אלכסנדריאה, והאמוראים הנזכרים שם
 והם ר' מנא ור' ברכיה מורים שהוא ר' יוסי ב'. — ועיי' מגילה פ"א הל' ב'
 (ע' ע"ב) אמר ר' יוסה לית כאן חל להיות בשני ולית כאן חל להיות בשבת
 חל להיות בשני צומא רבה בחד בשוכא חל להיות בשבת צומא רבא
 בערובתא ע"כ, הרי דר' יוסה היה בקי בקביאת החודש ע"פ החשבון, ובמס'
 עירובין סוף פ"ג איתא ר' יוסי מישלח כתיב להון (לבני אלכסנדריא ע"ש) אף על
 פי שכתבנו לכם סדרי מועדות אל תשנו מנהג אבותיכם נוחי נפש ע"כ, וזה
 סדרי מועדות הוא קביעות המועדות ע"פ החשבון וכמו שפי' בעל ק"ע לחד פירוש,
 והמאמר דמגילה שהבאנו מחזק הפירוש זה. וכן פי' בעל פ"מ. וגם יוצא לנו מזה
 שישמו של ר' יוסי ב' היה גדול באלכסנדריא. — ויש להעיר שאף שרבי
 יוסי היה בקי בקביעות ע"פ החשבון אעפ"כ היו מקדשין בא"י גם בימיו ע"פ
 הראייה עיי' ברכות פ"ד ז' ע"ג כמה קורין (בר"ה שחל להיות בתענית) ר' יוסי
 אמר קורין ברכות וקללות ר' יודן קפודקיא אמר קומי ר' יוסי בשם ר'
 יודה בן פזי קורין בראש חודש קם ר' יוסי עם ר' יודה בן פזי אמר ליה את
 שמעת מאבוכ הדא מילתא אמר ליה אבא לא הוה אמר בן אלא בעין טב על
 ידי דאינון ידעין דהוא ריש ירחא (כלו' דשם היו מקבלין עדות החודש עיי'
 פ"א) קורין בראש חודש הא שאר כל המקומות קורין ברכות וקללות ע"כ,
 ורבי יוסי הנזכר פה הוא ר' יוסי ב' עיי' ערך ר' יודה בן פזי (ועיי' הוספות).

ר' יוסי נזכר ג"כ בבבלי, ובירושלמי לא נזכר שם אביו אבל נזכר בבבלי.
 מנחות ע' ע"ב אלא אי איתמר אסיפא איתמר אם השרישו קודם לעומר העומר
 מתירן מאי קודם לעומר ר' יונה אומר קודם הבאת העומר ר' יוסי בר זבדא
 אומר קודם קצירת העומר. ובירושלמי חלה פ"א נ"ז ע"ג איתא אם השרישו קודם
 לעומר העומר מתיר ר' יונה אמר קודם להבאה ר' יוסי אומר קודם לקצירה. —
 ועיי' בבלי ברכות ל"ג ע"ב אלא על קן צפור יגיעו רחמך מ"ש פליגי בה תרי
 אמוראי במערבא חד אמר וכו' וחד אמר מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית.
 ובירושלמי מגילה פ"ד הל' ט' (ע"ה ע"ג) ר' יוסי בשם ר' סימון כנותן קצבה
 על מידותיו של הקב"ה וכו' וכבר כתבנו בראש הערך שר' יוסי ב' אמר לפני
 רבי סימון. — ונזכרו עוד בבבלי תרי אמוראי במערבא רבי יוסי בר אבין
 ורבי יוסי בר זבדא שבת כ"א ע"ב צ"ו ע"א ועיי' ערך רבי יוסי בר בון
 וערך עולא.

ושמענו דבר מיוחד לר' יוסי זה שלמד לימודו במהדורא תניינא. עיי'
 פסחים פ"ה ל"ב ע"ב יבמות פ"א ב' ע"ד, ובאמוראי בבבלי מציינו זה לכד לר'
 אשי עיי' ב"ב קנ"ז ע"ב. ורבינו האי פירש בזה דבר חדש ע"ש בר"שכס
 ואפשר לו ראה ר' האי הירושלמי הוה מפרש לה כפשוטו. — ור' יוסי לא
 בוש מלחזור בו במהדורא תניינא וכאשר שאל לו ר' פנחס שבתחילה שנה
 בדרך אחד השיב לו הא קביעה נכך כמסורא (וגם ר' אשי ב"ב שם חזר בו
 במהדורא תניינא ע"ש). — גם מציינו לר' יוסי שמתדר להעמיד המשנה
 כצורתה במקום שר' יונה משבשה עיי' פסחים פ"א הל' ב' ר"ה פ"ב הל' א'.

וחנה לרוב מקומו מוכיח עליו אם הוא ר' יוסי א' או ר' יוסי ב'. במקום שבא אמר ר' יוסי או ר' יסא בשם ר' יוחנן הוא ר' יוסי א' שהיה תלמידו של ר' יוחנן. וכן כשאמר אמורא בשם ר' יוסי אשר חי לפני ר' יוסי ב' רבי יוסי זה הוא ר' יוסי א' כמובן מעצמו. ועיי' ברכות פ"ג ו' ע"א בד דמך רבי יסא קיבל ר' חייא בר ווא אבילוי, הוא ר' יוסי א' דהרי ר' שמואל בר יצחק קיבל אבילות על ר' חייא בר אבא ור' זעירא קיבל אבילות על ר' שמואל בר יצחק א"כ מת ר' חייא בר אבא קודם ר' זעירא וכ"ש קודם ר' יוסי ב' שהאריך ימים מר' יונה שהיה תלמידו של ר' ירמיה תלמידו של ר' זעירא. וכן כשבא ר' יוסי וכהנא או ר' יוסי ור' אמי הוא ר' יוסי א'. — ולהפך במקום שבא ר' יונה ור' יוסי או שאמר ר' גנא לפני ר' יוסי הוא ר' יוסי ב'. וכן כשזכר אמורא אשר חי בזמן ר' יוסי ב'. עיי' ערך ר' תנחום בר חייא. — ולפעמים הדבר בספק, כהך דריש פ"ג דע"ז בד דמך ר' יסא נפל קסיטולין דטיבריה וכו' אמר לון ר' זעירא וכו' אפשר שהוא ר' יוסי א' ור' זעירא הוא ר' זעירא א' או ר' יוסי ב' ור' זעירא ב'. וכן פאה פ"א ט"ז ע"א ר' זעירא בעי קומי רבי יסא מפני מה נהרג אדוניהו ועיי' ערך ר' זעירא א' ר' זעירא ב'.

רבי יוסי בר' ברכות פ"ח הל' א' רבי יוסי בר' (ובתו פסחים ק"ז ע"ב ד"ה מקדש אריפתא הני אמר ר' יוסי בר' בון ועיי' ברא"ש שם) נהיגין תמן במקום שאין יין וכו' וכבר זכרנו כל המאמר לעיל פ"ב ערך תמן. דמאי פ"א סוף הל' א' (כ"א ע"ד) ר' יוסי בר' בעי ואין כל העולם כלו לפניו ורבו כל הריטין שבעולם וכו'. ועיי' ערך ר' פנחס.

רבי יוסי גליליא בדור השלישי וקצת בדור הרביעי. ברכות פ"ג ו' ע"ב ר' יונה ור' יוסי גליליא בשם ר' יסא בר' חנינא אין שואלין הלכה לפני מטתו של מת. שבת פ"ג ו' ע"ג ר' יסא סלק גבי ר' תנחום בר חייא בעא מיעברתיה (מגורה קטנה בשבת) קומי אמר ליה בפנינו ר' יוסה גליליא סלק קומי יוסי בן חנינה בעא מעברתיה וכו'. ועיי' ערך ר' תנחום בר חייא. — שם פ"ז הל' ו' (י' ע"ד) ר' יונה ר' יוסה גליליא בשם ר' יוסי בן חנינה חמור משלים לקל וכו'. מכ"ז נראה שהיה ר' יוסי גליליא תלמידו של ר' יוסי בר חנינא.

רבי יוסי דכפר דן דמאי פ"ב כ"ב ע"ג ר' יוסי דכפר דן בשם רבי (נראה דצ"ל רבי יוסי) בן מעדיה המינין האסורין בבית שאן הקצת והשומשום וכו'.

רבי יוסי דרומי"א שבועות פ"א הל' ח' (ל"ג ע"ב) אמר רבי יוסי דרומי"א קומי ר' יונה הכין צורכה למיתני א"כ יהו של ראשי חדשים קרובין ביום הכיפורים וכו'.

יוסי מעוני סנהדרין סוף פ"ב תירגם יוסי מעוני בכנישתא בטיבריא שמעו זאת הכהנים למה לית אתון לעין באוריתא לא יהבית לכן כ"ד מתנתא וכו' ע"ש שקינתר בית הנשיא על שהרשיעו לעשות ור' יודן נשייא שמע וכעס עליו ור' יוחנן ור' לקיש פייסו לר' יודן נשייא ואמרו עליו גברא רבא

הוא, ויוסי מעוני לא נשא גם פני הנשיא ע"ש. ועיי' ערך ארסטון, וערך רבי יודה נשיאה א'.

רבי יוסי צידיניא (פי' מן צידון) ברכות פ"ד ה' קרוב לסוף ע"א רבי יוסי צידיניא בשם ר' יוחנן לפני תפילתו הוא אומר ה' שפתי תפתח וכו'. — תרומות קרוב לסוף פ"א ר' יוסי צידיניא בעא קומי ר' ירמיה דלא בן מה נן אמרינן ר' מאיר ור' שמעון וכו' ונראה דצ"ל צדיניא בדלית כמו בברכות. וממה שישאל קומי ר' ירמיה יש לדון על דורו.

יוסי בר אשיאן סוכה פ"ד הל' ו' (נ"ד סוף ע"ג) יוסי בר אשיאן בשם ר' שמעון בן לקיש צריבין הספלים להיות פקוקין בשעת הניסוך וכו'.

רבי יוסי בר בון בדור החמישי. שביעית פ"ו הל' ב' (ל"ו ע"ד) רבי יוסי בי ר' בון בעא קומי ר' מנא מהו לטחון עם הגוי בארץ. ומצינו בהרבה מקומות שר' יוסי בי ר' בון בא אחר ר' מנא ומתריץ קושייתו או חולק עליו עיי' שביעית שם קרוב לסוף הל' א' עירובין פ"ה כ"ב סוף ע"ד כתובות פ"א סוף הל' ה' (כ"ה ע"ג) ובמ"א, ולא מצינו במקומות אלה שדיבר פא"פ עם רבי מנא, מזה נראה שהארץ ימים אחר ר' מנא. — ר' יוסי בי ר' בון הוא סוף גדולי האמוראים דירושלמי ועמו שקעה החמה דבני א"י אף שקמו גם אחריו איזה חכמים, והוא בתלמוד ירושלמי כערך ר' אשי בתלמוד בבלי. — לרבי יוסי בי ר' בון נמצאו הלכות לאין מספר וכולן מעידות על עומק שכלו. ופתח דבריו יאיר שער הירושלמי כי נמצאת לו בפתיחת התלמוד זה ברכות פ"א הל' א' הלכה חדודה ע"ש. ובהרבה מקומות מתריץ מאמרי האמוראים הקודמים לו, גם אמר הלכות בשם ר' יהושע בן לוי, בשם ר' שמואל בר בא, בשם ר' זעירא, בשם ר' חסדא, בשם ר' ירמיה וכו'. ואמר גם בשם רבא חברו ראב"י, ביצה פ"א הל' א' ר' יוסה בי ר' בון אמר איתפלגון ר' זורא ור' אבא בר יוסף וכו' והוא רבא עיי' ערך ר' אבא בר יוסף. — ואפשר שבימי רבי יוסי בי ר' בון נתבטל קצת קושי הגזירות, וכן נראה שהרי הקיסרים אשר מלכו בימי ר' יוסי בי ר' בון והם יוליאנוס, יאוויאנוס, וואלענטיניאנוס משנת קכ"א ע"ד שנת קל"ה וקצת הנאים אחריהם, קראו דרור לאמונת היהודים ונתחדשה החבילה אשר נתפרדה בין ככל לא"י ע"י הגזירות עיי' פ"א, ועלו מחדש התלמידים מבבל לשם ולכן נודע בא"י מאמר זה הרבא.

ר' יוסי בי ר' בון נזכר בבלי ברכות ל"ג ע"ב שבת כ"א ע"ב צ"ו ע"א בשם אמורא דמערכא ובבלי נקרא ר' יוסי בר אבין. ובבלי ברכות שם איתא פליגי בה תרי אמוראי במערכא ר' יוסי בר אבין ור' יוסי בר זבדא חד אמר מפני שטמיל קנאה במעשה בראשית וחד אמר מפני שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים. ובירושלמי ברכות פ"ה ט' ע"ג מגילה פ"ד הל' י' (ע"ה ע"ג) אמר ר' יוסה בי ר' בון לא עבדין טבות שעושין למדותיו של הקב"ה רחמים. ועיי' ערך ר' יוסי ב' וערך עולא.

רבי יוסי בר ביבי, ביבין מגילה פ"ד הל' ט' (ע"ה ע"ג) תנה רבי יוסי בן ביבי תפילין מרובעות שחורות הלכה למשה מסיני. — שקלום פ"ג

הל' ב' (מ"ז ע"ב) הכוס מזוג בכמה אמר ר' יוסי בר ביבין משום רבי יוחנן נשמעינן מן הדא וכו'. שם ע"ג כמה הוא שיעורו של כוס ר' יוסי בשם רבי יוסי בן פזי, ור' יוסי בר' ביבין בשם רבי שמואל אצבעיים על אצבעיים על רוס אצבע ומחצ' ושליש אצבע. ועוד שם ר' יוסי בר ביבין בשם שמואל.

רבי יוסי בר זימרא סנהדרין סוף פ"ז ולא כן אמר ר' לעזר בשם רבי יוסי בר זימרא אם מתכנסין הן כל באי עולם אינן יכולין לבראות יתוש אחד ולזרוק בו נשמה וכו'.

רבי יוסי בי ר' חנינה מגדולי תלמידיו של ר' יוחנן הראשונים וישב לפני ר' יוחנן ור' יוחנן סמכו. ונראה שהיה קצת זוטר מר"ש בן לקיש עיי' יבמות פ"ח ט' ע"ד ר' יוסי בי ר' חנינה בעא קומי ר' שמעון בן לקיש מהו כמה קולי חומרין בדבר א"ל פתח חיכך וקבל ע"ש. ואמר בשם ריש לקיש מ"ק פ"ג פ"ב ע"ג ר' אבהו ר' יוסי בן חנינה בשם ר' שמעון בן לקיש ויתמו ימי בני אבל משה ימי שכעה בני שנים אבל שלשים וכו'. — וכן אמר בשם ריש לקיש סנהדרין ריש פ"ח. ובמס' סוכה פ"א הל' א' (ג"ב ע"א) איתא ר' שמעון בן לקיש בשם ר' יוסי בן חנינה נעץ ארבע קנים וכו' אבל במס' כלאים פ"ד כ"ט ע"ב הגי' בשם ר' יודה בן חנינה ובמס' עירובין פ"א י"ט ע"ג הגי' בשם ר' יודה בן חנינה. ועיי' ערך ר' יודה בר חנינה. — לר' יוסי בר חנינה מצינו כמה הלכות בירושלמי ובבבלי וכמה חכמים אמרו בשמו, רבי אבהו הרבה פעמים, ר' זעירה, ר' הילא (מ"ש פ"ג נ"ד ע"א), ר' אבין בשם מר עוקבא בהרבה מקומות. ובבבלי ב"ק ל"ט ע"א איתא רבי יוסי בר חנינא דינא הוא ונחית לעומקא דדינא. ועיי' ערך יוסי בריה דר' יהושע בן לוי.

רבי יוסי בן יוסי גיטין פ"א הל' א' (מ"ג ע"ב) רב בא וכו' בשם אבא בר חנה שנים שהביאו את הגט אינו צריך לומר בפנינו נכתב ובפנינו נחתם רבי יוסי בן יוסי בשם ר' יוחנן צריך. ועיי' ברכות פ"ג ו' ע"ג המעשה דר' יוסי בן יוסי הוה אתו באילפא ע"ש.

יוסי בר מנשיא, מנישא מגילה פ"ב הל' ג' (ע"ג ע"ב) ר' חלבו רבי מתנה יוסי בר מנישא בשם רב וכו', ומ"ק פ"ג פ"ג ע"ג ר' חלבו ור' (צ"ל ר' כמו במגילה) מתנה יוסי בר מנישא בשם רב. ונראה דגם במגילה צ"ל רבי מנישא ור' מנישא הוא מ"ס.

רבי יוסי ביר' נהוראי ברכות פ"ג ו' ע"ב לא כן א"ר אחא בשם ר' יוסי ביר' נהורא כל מה שאמרו בקטן לא אמרו כדי לחנכו ובמס' סוכה פ"ג הל' י"א (נ"ג ע"ד) רבי יוסי בן נהוראי כל שאמרו בקטן כדי לחנכו.

רבי יוסי בן פזי שקלים מ"ז ע"ג, עיי' ערך ר' יוסי בר ביבי. רבי יוסי בר פיטרס בדור הראשון. מ"ק פ"ג פ"ב ע"ד ר' יוסי בר פיטרס חמוי דר' יהושע בן לוי קדמיא הוה ליה עובדא שלא ליה בר קפרא תרין תלמידין וכו' ובמס' ע"ז פ"ג הל' א' זבדי בר ליואי ור' יוסי בר פיטרס ורבי יהושע בן לוי אמרין תלתא פסוקין מי דמבין וכו'. עיי' ערך זבדי בר לוי.

רבי יסא קוצירא כ"ב פ"י הל' א' רבי יסא קוצירא חתניה דרבי יוסה בשם ר' יוסה סמפון כתוב מלעיל וסמפון מחיק מלרע אני אומר גמרו לעשות קידושין גמורין וכו'.

רבי יסא בר ברתיה דרבי יסא נזיר פ"ו הל' א' (ג"ד ע"ד) טרפה שעשאה נבילה רבי יסא בר ברתיה דרבי יסא בשם ר' ירמיה איתפלגון ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש ר' יוחנן אומר חייב שתים וכו'.

רב יוסף ברכות פ"ב הל' א' ר' חונה ר' אורי רב יוסף רב יהודה בשם שמואל צריך לקבל עליו מלכות שמים מעומד. שם סוף הל' ב' רבי חונה רב יוסף ודיברת במיכן שיש לך רשות לדבר במי. וכן נמצא בשאר מקומות שאמר ר' חונה (והוא ר' חונה ב' ע"י ערכו) בשם ר' יוסף. ודע דיומא פ"ו הל' א' איתא ר' יוסה בי ר' בון ר' חונה בשם רב יוסף נאמר כאן שני על פי שנים עדים ונאמר להלן שני וישארו שני אנשים במחנה וכו'. ובשבועות פ"ד הל' א' איתא ר' יוסי בי ר' בון ר' הונא בשם רבי יוסי נאמר כאן שני וכו'. ובאמת יוסי ויוסף אחד והעיקר יוסף אלא שבא"י אמרו בלשון רפה יוסי, ואין לך תנא או אמורא ירושלמי שנקרא יוסף ולהיפך הבבליים נקראו יוסף ולא יוסי וע"י בספרנו דרכי המשנה סוף עמוד 174. ובמקום שנמצא בירושלמי רב יוסף הכוונה על ר' יוסף דבבלי אלא שהסופרים נשתבשו וכתבו לפעמים רבי יוסי בט' ר' יוסף, וע"י ברכות פ"ד ח' ע"א ר' אחא בשם רבי יוסי צריך לחדש בה דבר בכל יום והוא מאמר דרבה ור' יוסף בבלי שם כ"ט ע"ב. — וכבר הערנו בפתיחת הפרק שהאמוראי דבבלי נקראו בירושלמי בכינוי רב כאשר הוא בבבלי ולא בכינוי רבי, ונשתבשו גם בזה הסופרים מאחר שטעו וכתבו יוסי בט' יוסף כתבו גם כן רבי כאשר הורגלו אצל האמורא הירושלמי רבי יוסי. — וכן מצינו הטעות להפך שכתבו ר' יוסף בט' רבי יוסי. נדרים פ"ה הל' ד' (ל"ט ע"ב) שמואל בריה דרבי יוסף בי ר' בון וכו' וצ"ל בריה דר' יוסי בי ר' בון. וכן פאה סוף פ"א ר' יודן מדמי לה הדא דר' יוחנן קנס קנסו בהן א"ל ר' יוסף וכו' וצ"ל ר' יוסי, דר' יוסף לא עלה מימיו לא"י ור' יודן לא ירד לבבל. גם ר' יוסף קדם קצת בזמן לר' יודן ע"י ערכו. וממה שאמרנו שר' יוסי דירושלמי הוא לפעמים ר' יוסף ולא רבי יוסי א' ולא ר' יוסי ב' נצא בקצת מקומות מהרבה דחוקים.

רבי ינאי, ינאי בדור הראשון וקצת זוטרי מר' חייא ע"י דמאי ריש פ"ז ר' ינאי הוה ליה תנאי ודאי שאל לר' חייא רובה וכו' אמר ליה עתיד את להנהיג שררה על ישראל. — ולא מצינו ר' ינאי בין תלמידי רבינו הקדוש אך ברכות פ"ב ו' ע"א איתא כד דמך ר' יודן נשיאה אכריו ר' ינאי ומר אין כהונה היום, וזה ר' יודן נשיאה הוא רבינו הקדוש ע"י ערך ר' יודה נשיאה א'. — מחביריו יש להזכיר ר' יונתן. ע"י ערכו. ומהסיפור דפאה פ"א אשר הובא בערך ר' יונתן נראה שהיה ר' יונתן כסוף לר' ינאי. — מתלמידיו ר' יוחנן. ואמר דרבה פעמים הלכות בשמו, וגם על מנהגיו של רבו שם עיניו. ע"י ברכות פ"ד ח' ע"ג שמספר ר' יוחנן שראה ר' ינאי עומד ומתפלל בשוק של ציפורין. וע"י ערך ר' יוחנן.

מהלכותיו של ר' ינאי. ברכות פ"ב ה' ע"ב ר' ינאי ערק אפי' מתינוקת
 שלא הגיע זמנה לראות ונישאת. — תרומות פ"א מ' ע"ד ר' יוחנן בשם רבי
 ינאי זה אחד משלשה מקריות מחזורין בתורה ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה
 עמך ממה שיש לך ואין לו אתה חייב ליתן לו יצא הבקר וכו'. — שם פ"ב
 מ"א ע"ג ר' יוחנן בשם ר' ינאי זה אחד משלשה מדרשות שהן מחזורין בתורה
 כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן מה נן קיימין אם ללמד שהן תורמין מן
 התירוש על הדגן ומן הדגן על התירוש התיבין הרי תירוש ויצהר הרי שני
 מיני אילן ואין תורמין ולא מעשרין מזה על זה וכו'. — שם פ"ח מ"ה ע"ב
 ר' יוחנן בשם ר' ינאי זה אחד מנ' מדרשות שהן מחזורין בתורה ובאת אל
 הכהן אשר יהיה בימים ההם וכי יש כהן עכשיו ואין כהן לאחר זמן ואי זה
 זה זה שהיה עומד ע"ג המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה שעבודתו
 כשירה. — ונמצא לר' ינאי עוד כמה הלכות גדולות ועיי' כתובות פ"א הל'
 י' (כ"ה ע"ד) ועיי' בבלי שם מ"ו. — ב"מ פ"ד מדבר תורה מעות קנות וכו'
 עיי' כל המאמר לעיל ל"ז ע"ז.

ר' ינאי היה מבית עלי. תענית פ"ד הל' ב' (ס"ח ע"א) אמר ר' לוי
 מגילת יוחסין מצאו בירושלים וכתוב בה הלל מן דוד וכו' ר' ינאי מן דעלי. —
 מושבו היה בציפורין, וכן מורה המאמר דברכות ר' ינאי היה עומד ומתפלל
 בשוק של ציפורין, וכן מה דאמר ר' ינאי כתובות פ"א הל' י' תוכו שבציפורין
 בעל, ונקט שם כל הענין על ציפורין.

וממידותיו היקרות ענותו, וראה איך השיב לר' יוחנן קידושין פ"ג הל'
 ג' (ס"ד ע"ב) ולינאי עליבא את שאיל מילה בקידושין. — ור' ינאי זכה
 לבית המדרש אשר נמשך ימים רבים גם אחר מותו ובכל מקום שנאמר דבית
 ר' ינאי הכוונה על בית מדרשו של ר' ינאי וזה בית המדרש היה בעכברי.
 עירובין פ"ח כ"ה ע"א חזקה (צ"ל ר' חזקה) לא אמר כן אלא ר' חייה רבי
 אסי ור' אמי סלקון לעכברי ושמעון מדבית ר' ינאי הלכה כר' יודה ע"כ. ואפשר
 שר' ינאי הלך בסוף ימיו מציפורין לעכברי. — ועיי' גדה פ"ב הל' א' רבי
 אילא ר' יוסי בר חנינה בשם דבית ר' ינאי וכו' וכל זה לאות שבית רבי ינאי
 הוא בית המדרש של ר' ינאי דערך זה ולא של ר' ינאי דערך הבא.

רבי ינאי, ינאי, בי ר' ישמעאל בדור השלישי. תרומות פ"ח מ"ה ע"ג
 רבי ינאי בי ר' ישמעאל איבאש סלקון לגביה ר' זירא ור' הושעיה ור' בון בר
 כהנא ור' חנניה חבריהון דרבנן מבקרתיה (עיי' ערך אלה החכמים) והרבה
 הלכות נאמרו בשמו. — ונזכר ג"כ בבלי חולין נ"ה ע"ב בעי ר' ינאי בר
 ישמעאל נוטל מקום השדרה וכולו קיים וכו'. ובירושלמי ברכות פ"ד ה' ע"א
 אותא רבי ינאי בשם ר' ישמעאל בשם בית ר' ינאי בשומע תפילה ויש כאן ט"ס
 וצ"ל רבי ינאי בי ר' ישמעאל וכו'. וכן כתב בעל סה"ד (וכן מורין ג"כ הגך ב'
 פעמים בשם).

רבי ינאי זעירא ברכות פ"ג ר' ע"א נזיר פ"ז הל' א' רבי ינאי זעירא דמך
 חמוי הוא הוה חמוי והוה רביה שאל לר' יוסי ואמר ליה שמע ר' אחא וכו'

(ובמזיר הגי' ר' חמא וכו'). — שבת פ"ז ה' סוף ע"ב ר' ינאי זעירא נפל עוודיה דאודניה בעא מיחזרתיה בשבתא וגערו בו חביריו וכו'. — וע"ש פ"ב ה' ריש ע"א ר' זעירא ר' ינאי ר' ירמיה בשם ר' יהושע בן לוי גראין דברים וכו' וזה ר' ינאי הוא ר' ינאי זעירא, דר' ינאי רבו של ר' יוחנן ור' ינאי בי רבי ישמעאל קדמו לר' ירמיה, ואפשר שיש פה ט"ס וצ"ל ר' ינאי זעירא ר' ירמיה ומה יש לדון קצת שר' ינאי זעירא היה בדור הרביעי, עיי' ערך ר' ירמיה (והגי' ר' אחא — עיי' ראש הערך — היא הנכונה שלא מצינו אמורא רבי חמא בדור הרביעי). — ונקרא ר' ינאי זעירא להבדילו מן ר' ינאי הראשון וזה ג"כ מחזיק ההשערה שצ"ל שבת פ"ב ר' ינאי זעירא ר' ירמיה. — ויש ג' ר' ינאי: ר' ינאי רבו של ר' יוחנן והוא ר' ינאי סתם, ר' ינאי בי רבי ישמעאל ונזכר בכל מקום בשם זה, ור' ינאי זעירא. ובבלי סוף מגילה איתא אמר ר' ינאי בריה דר' ינאי סבא משמיה דר' ינאי רבה מוטב שתניגלל וכו' ונראה דב' ר' ינאי הראשונים האחד הוא ר' ינאי זעירא ור' ינאי סבא הוא ר' ינאי בי ר' ישמעאל (ומזה נלמד שר' ינאי זעירא הוא בנו של ר' ינאי בי ר' ישמעאל ושהיה בדור הרביעי), ור' ינאי רבה הוא ר' ינאי רבו של ר' יוחנן. ועיי' בבלי סוכה נ' ע"א ר' ינאי אמר ר' זורא, ונראה ג"כ שהוא ר' ינאי זעירא אך בירושלמי פ"ד שם ג' אחרת.

רבי יעבין חגיגה ריש פ"ב ר' חגי בשם רבי יעבין אילן ציפארי תהו חושך ואפילה.

רבי יעקב ברכות פ"ח י"ב ע"ב תנא רבי יעקב קומי ר' ירמיה מברכין על הבישמים של גוים, ונזכר ג"כ בסוגיות אחרות.

רבי יעקב ארמנייא גיטין פ"ז הל' ז' מ"ח ע"א רבי נחמן בשם רבי יעקב ארמנייא מה דהיא צריכה לרבי שמעון פשיטא לרבי יוסי בר חנינה וכו'.

רבי יעקב גבולייא בימי ר' יוחנן. יבמות פ"ח ט' ע"ב קידושין פ"ד הל' ג' (ס"ה ע"ד) תני ר' יעקב גבולייא (יבמות הגי' גבוליא) קומי ר' יוחנן . . . דברי ר' יהודה ממזר לא ישא ממזרת כדי שיכלו ממזרין מן העולם. — חלה פ"ג הל' א' רבי יעקב גבולייא בשם ר' חנינה הלכה כר' לעזר בן ערך ור' יוחנן חולק שם על זה ע"ש.

רבי יעקב דרומיאי בדור השלישי. סוכה פ"ד הל' ב' (ג"ד ע"ב) רבי יעקב דרומיאי בעי מתניתא דלא כר' דוסא וכו' ור' לעזר השיב עליו ע"ש. ומצינו באיזה מקומות ר' יעקב דרומיאי בעא קומי ר' יוסי עיי' מ"ש פ"ג נ"ד ע"ב יבמות פ"א ב' ע"ג הוריות פ"ג מ"ז סוף ע"א. ור' יוסי זה הוא ר' יוסי א' (ר' אסי). — ור' יעקב דרומיאי נזכר עוד סוכה פ"ג הל' ה' (ג"ג ע"ד) תענית ריש פ"ב ובמ"א.

רבי יעקב דרומנה ברכות פ"א ב' ע"ב רבי יעקב דרומנה בשם רבי יהודה בן פזי כוכב אחד ודאי יום שנים לילה. — ור' יעקב דרומנה אינו אחד עם ר' יעקב דרומיאי דערך הקודם דרבי יעקב דרומיאי היה בדור

השלישי ור' יעקב הרומנה אמר משמיה דר' יהודה בן פזי אשר היה בדור הרביעי עיי' ערכו.

רבי יעקב דכפר חנן ברכות פ"ה ט' ע"ב ר' יעקב דכפר חנן בשם ריש לקיש בשעה שעשה אברהם זקינן רצוני נשבעתי לו שאיני זו טל מכניז לעולם וכו'.

יעקב איש כפר נבוריא, נבוריה בדור הרביעי. יבמות פ"ב ד' ע"א קידושין פ"ג ס"ד ע"ד יעקב איש כפר נבוריה (בקידושין נבוריא) אזל לצור שאלין ליה מהו מיגור בריה דארמיית' בשבתא וסבר משרא להון מן הדא ויתילדו על משפחותם לבית אבותם שמע ר' חגי אמר ייתי איתוניה דילקן וכו' (ועיי' הגי' קידושין). מזה נראה שהיה זוטרי מר' חגי ועיי' ב"ר פ"ז ושם איתא עוד עובדא אחרינא דטעי יעקב איש נבוריא (ושם בטעות נבוריא) ואמר ר' חגי תא לקי. — בכורים פ"ג ס"ה ע"ד תירגם יעקב איש כפר נבוריא הוי אומר לעין הקיצה וכו' יודע הוא יורה הנה הוא תפוש זהב וכסף (כצ"ל) לא בכספייא איתמני וכל רוח אין בקרבו לא חכים כלום. ועיי' ערך רבי יצחק בר אלעזר.

רבי יעקב עמסונייא ב"מ סוף פ"ד תנה ר' יעקב עמסונייא מהו אין מפרקסין דלא יימא ליה צור נרמך.

רבי יעקב בר אבא מנהדרין פ"ז כ"ה ע"ג רבי יעקב בר אבא בעא קומי רב הבא על הקטנה מהו וכו' וע"ש שאמר רב אע"ג דנצחי ר' יעקב בר אבא בדינא וכו'.

רבי יעקב בר אביה עיי' ערך הבא.

רבי יעקב בר אבוי ברכות פ"ד ד' ע"ד ר' יעקב בר אבוי בשם ר' אחא שמר רגליך באשר תלך אל בית האלהים שמור עצמך כשתהא נקרא אל בית האלהים שתהא טהור ונקי. ובמס' מגילה פ"א ע"א ע"ג ר' יעקב בר אביה בשם ר' אחא שמור וכו' ונראה שהוא מ"ס וצ"ל בר אבוי כמו בברכות. — ט"ק פ"ג הל' א' פ"א ע"ד רבי יעקב בר אבוי בשם ר' ששת נמנו באושא שלא לנדות זקן. — ועיי' בבבלי יומא כ"ז ע"א אמר ר' שימי בר אשי אישכחתי לאבוי דהוה מסדר לבריה וכו' ואפשר שזה הוא ר' יעקב בר אבוי ועלה מבבל לא"י בנערותו ולכן לא נזכר בבבלי.

רבי יעקב בר אבוי דברדלייה שביעית פ"ב ל"ג ע"ד תנה רבי יעקב בר אבוי דברדלייה נטעו ומת בנו אסור לקיימו.

רבי יעקב בר אדא בר עתליי גיטין פ"א הל' ב' (מ"ג ע"ג) רבי יעקב בר אדא בר עתליי בשם ר' לעזר הלכה כר' מאיר בניטין והוה ר' זעירא מסתכל ב' וכו'.

רבי יעקב בר אחא בימי ר' חזקיה. ברכות פ"ב ה' סוף ע"א ר' חזקיה ור' יעקב בר אחא הוון יתבין בחד אתר וכו', ושם פ"ג ו' ע"א ר' חזקיה ור' כהן ור' יעקב בר אחא הוון מטיילין באילין פלטיזתא דציפורי וכו'. ור' חזקיה היה בדור הרביעי עיי' ערכו וא"כ ר' יעקב בר אחא הוא בן דור הרביעי. — ובכתובות פ"ה הל' ה' (ל' ע"א) אמר ר' יוסי לר' יעקב בר אחא נהיר דהויתון

אמרין את ור' ירמיה בשם ר' שמעון בן לקיש מאן חני הקדש וכו', והוא ר' יוסי ב' שהיה בדור הרביעי. ועיי' כלאים פ"ב הל' ה' (כ"ז ע"ד) ר' יעקב בר אחא בשם ר' יצחק בר נחמן בשזרעה לעמיר וכו' ר' יעקב בר אחא בשם גרמיה כשהעלה לזרע אמר ר' יוסי וכו' לא בא יהושע לפרש אלא לעוברי עבירה וכו', גם מזה נראה שר' יעקב בר אחא היה בדור הרביעי, כי ר' יצחק בר נחמן היה בדור השלישי עיי' ערכו. ולעומת זה איתא ברכות פ"ז י"א סוף ע"ב ר' זעירא ורבי יעקב בר אחא ור' חייא בר בא ר' חנינא חברין דרבנן הוו יתבין ואוכלין נסב ר' יעקב בר אחא כסא ובריך ואמר נברך וכו', הרי שהיה עם הראשונים בדור השלישי. ויותר מזה איתא שבת פ"ז ח' ע"א ר' שמואל בר רב יצחק הוה ליה עובדא שלח לגבי ר' יעקב בר אחא גבי ר' חייא בר בא אמר ליה וכו' והורי ליה כרבנן וכו', הרי דר' שמואל בר רב יצחק שהיה קצת קשיש מרבי זעירא (עיי' ערכו) שלח לר' יעקב בר אחא. מזה נראה שהיו ב' ר' יעקב בר אחא האחד מקדמוני דור השלישי, והשני בדור הרביעי. ואפשר שהאחד הוא ר' יעקב בר אחא בר אידי דערך הבא וצ"ע. — ומן מאמרי דר' יעקב בר אחא ברכות פ"ג ו' ע"ג ונהנין תמן כר' אלאעי (צ"ל ר' אלעאי) בראשית הגז וכו' יאשיה בכלאי הכרם וכו' יהודה בן בתירה בבבלי קריין. ועיי' בבלי ברכות כ"ב חולין קל"ו אמר ר' נחמן בר יצחק האידנא נהוג עלמא כהני תלת סבי כר' אלעאי וכו'.

רבי יעקב בר אחא בר אידי דמאי קרוב לסוף פ"א רבי יעקב בר אחא בר אידי בשם ר' יהושע בן לוי לא יעשה (להקדים שני לראשון בדמאי) ואם יעשה מה שעשה עשוי.

רבי יעקב בר אידי בדור השלישי תלמידו של ר' יוחנן. ור' יוחנן הוה מסתמך עליה וכאשר כעס על ר' אלעזר פייסו ר' יעקב בר אידי ואמר ליה ר' יוחנן יודע את לפייס, ברכות פ"ב ד' ע"ב שקלים פ"ב מ"ז ע"א מ"ק פ"ג פ"ג ע"ג. ואמר הרבה פעמים בשם ר' יוחנן. — גם אמר בשם ר' יוחנן. שבת פ"ד י"ד ע"ד רבי יעקב בר אידי בשם ר' יוחנן בכל מתרפין חוץ מע"ז וג"ע וש"ד. ואפשר שצ"ל בשם ר' יוחנן. ועיי' בבלי פסחים כ"ה ע"א כי אתא רבין אמר ר' יוחנן בכל מתרפאין חוץ וכו'. — ואמר ג"כ בשם ריש לקיש. — חבריו של ר' יעקב בר אידי: ר' הילא. בכורים פ"ג ס"ה ע"ג ר' הילא ר' יעקב בר אידי הוון יתבין עבר שמואל בר בא וכו'. — ר' יצחק בר נחמן. פאה סוף פ"ח שקלים פ"ה מ"ט ע"א ר' יעקב בר אידי ור' יצחק בר נחמן הוון פרנסין והוון יתבין לר' חמא אבוי דר' אושעיא חד דינר וכו'. — ור' נחמן (בר יעקב) שלח מנבל שאלה לר' יעקב בר אידי ביד חמא בר אדא שליח ציון ובעוד שהלך השליח מת ר' יעקב בר אידי. בבלי ביצה כ"ה ע"ב.

ר' יעקב בר אבון, בון בדור השלישי. ברכות פ"ג ו' ע"ג אמר רבי יעקב בר אבון כל עצמן לא התקינו הטבילה הזאת אלא שלא יהו ישראל כתרנגולין הללו וכו'. — מ"ש פ"ד נ"ד ע"ד א"ר יודן בר גדיא ר' יעקב בר בון מניחן עליו עד שיכמושו וכו'. — ועיי' מ"ק פ"ג הל' א' (פ"א ע"ד) שרצה לנדות את ר' ירמיה ועיי' ערך ר' ירמיה.

רבי יעקב בן (בר) דסאי, דסיי מנהדרין פ"ב הל' א' רבי יעקב בן דסאי מפסיק בניהון ר' מאיר אומר היה בפנים היה יוצא וכו' (וכן הוא הוריות פ"ג הל' ו' מ"ח ע"א ובד' קראקא איתא ר' יעקב בר דמי וצ"ל בר דסיי וכן הוא כ"ו לידן). — שם פ"ד כ"ב ע"א אמר רבי תלמיד וותיק היה לרבי והיה מטהר את השרץ ומטמאו מאה פעמים וכו' אמר ר' יעקב בר דסאי ההוא תלמידא קטוע מטורא דסיני הוה. ועיי' בבלי עירובין י"ג ע"ב מנהדרין י"ז ובתו' שם. — פסחים פ"ו הל' ה' (ל"ג ע"ג) תני חגיגה הבאה עם הפסח היתה נאכלת תחילה וכו' ר' יוסי בי ר' בון בשם ר' יעקב בר דסיי שלא יבא לידי שבירת עצם. ועיי' יבמות פ' י"א י"ב ריש ע"ב ושם אמרו רבנן דקיסרי בשם ר' יעקב בר דסיי. ובטס' טכות פ"א ל"א ע"ב איתא אמר רבי יעקב בר דסיי.

רבי יעקב בר זבדי בדור הרביעי. וקצת נראה שיהיה תלמידו של רבי אבהו. שביעית פ"ד ל"ה ע"א הורי ר' ינאי שיהו חורשין חרישה ראשונה וכו' אמר ר' יעקב בר זבדי קומי ר' אבהו וכו'. נדה פ"ב הל' ו' (ג' ע"ב) ר' יעקב בר זבדי איתי קומי ר' אבהו דם שעיר כאדום ודם דגים בשחור וכו'. פסחים פ"ג הל' א' (כ"ט סוף ע"ד) אמר ר' יעקב בר זבדי ר' אבהו מספק לטחונייא דלא מיתן קופייה אילין על אילין דלא ירתחן ויחמען. — ובטס' כלאים פ"א הל' א' איתא ר' יעקב בר זבדי בעא קומי ר' ירמיה מתניתין דרי ישמעאל בי ר' יוסי וכו' ור' ירמיה הוה מסתכל בי ע"ש. — גם אמר בשם ר' יוסי ובפסחים פ"ה הל' ד' ל"ב ע"ב איתא ב' פעמים ר' יעקב בר זבדי בעא קומי ר' יוסה. וממה שבעא בטקומות שהבאנו קומי ר' אבהו ור' ירמיה מבורר שזה ר' יוסה הוא ר' יוסי ב'. וכן הא דאיתא ברכות פ"ג ו' ע"ד ר' זעורא ר' יעקב בר זבדי הוון יתבין וכו', זה ר' זעורא הוא ר' זעורא ב' תלמידו של ר' ירמיה עיי' ערכו. ועיי' נדה פ"ב הל' ז' (ג' סוף ע"א) מעשה באשה אחת משל בית רבי שהיתה רואה דמים שחורין את עובדא קומי ר' יעקב בר זבדי וקומי ר' יצחק בר טכליי וביקשו לטמותה אמר לון ר' חלבו וכו', ועיי' ערכם. — ר' יעקב בר זבדי נזכר בכמה מקומות ואמר בשם עצמו ובשם אחרים.

רבי יעקב בר סוסיי, סיסיי פסחים פ"ד הל' ט' (ל"א ע"ב) אמר רבי יעקב בר' סוסיי קומי ר' יוסי כל עמא טודיי שקוצרין וכו' ועיי' ערך ר' סוסיי, ואם זה ר' יעקב הוא בנו של ר' סוסיי א"כ ר' יוסי הגזר פה הוא ר' יוסי א' עיי' ערכו, וחי ר' יעקב בר סוסיי בדור השלישי. — מעשרות פ"א הל' ו' (מ"ט ע"א) והא תני ר' יעקב בר סוסיי מאימתי הוא תורם את הגורן משתיעק האלה וכו'.

רבי יצחק רובא, רבה כלו' הוקן, בימי רבינו הקדוש. מ"ש ריש פ"ה זונא שאל לר' מה ניתני סרס רבעי או נטע רבעי אמר לון סקן שאלון לר' יצחק רובא דבחנת ליה כל מתניתא ע"כ. והנה מצינו חכם מכונה זונא בימי רבינו הקדוש עיי' ערך זונא א', ובלתי ספק שצ"ל זונא שאל וכו' (ולא זונא) וזה מוכיח שר' יצחק רובא חי בימי רבי המסדר המשנה. — ויש עוד להוכיח

שר' הנזכר פה הוא רבינו הקדוש ולא ר' יודה נשיאה הנקרא ג"כ רבי באיזה מקומות עי' ערכו (וכאשר נסתפקנו בהוספות לדרכי המשנה צד 15) דמ"ש שם איתא ר' זעירא מקבל לסביא דהוון בזמני דר' יצחק רובא דלא בחנון כל מתניית' מיניה. וזה ר' זעירא הוא ר' זעירא א' (ולא ר' זעירא ב') שהיה גדול בדורו ולו יאות לקבל על החכמים של זמן קודם, ור' זעירא א' חי בזמן ר' יודה נשיאה א' כמבואר בערכו, והל' מקבל לסביא דהוון בזמני דר' יצחק מורה על זמן רחוק.

מאמריו של ר' יצחק רובא כמעט כולם בשם רבי. ברכות פ"ה ט' ע"ב רבי יצחק רבה בשם רבי הלכה כר' אליעזר ביום טוב שחל להיות בטוצאי שבת. (וכבלי ברכות ל"ג ע"ב איתא ר' יצחק בר אבדימי משום רבינו אמר הלכה, מזה נראה שר' יצחק רבה הוא ר' יצחק בר אבדימי. ועי' שם שבת ט' ע"ב אמר ר' יצחק בר אבדימי פעם אחת נכנסתי אחר ר' לבית המרחץ, ועי' תו' חולין ק"י ע"א ד"ה איכא תנא). — ברכות פ"ו י' ע"ב ר' אחא בר יעקב בשם רבי יצחק רובה ר' כשהיה אוכל בשר או ביצה היה או' אשר ברא נפשות רבות וכו'. — שם סוף פ"ו ר' על כל חבית וחבית שהיה פותח היה מברך עליה ומה היה או' ר' יצחק רובה בשם רבי ברוך הטוב והמטיב (ונראה דצ"ל ר"ט על כל חבית וחבית וכו' והסופרים טעו הרבה פעמים בזה עי' דרכי המשנה צד 26 הערה ובהוספות צד 4). — ר"ה פ"א הל' ג' (ג"ז ע"א) ר' יצחק רבה בשם רבי מלך וציבור נידונין בכל יום. ובט"ס סנהדרין פ"ב הל' ג' (כ' ע"א) איתא ר' יצחק בשם רבי המלך וציבור נידונין וכו', מזה נראה שגם במקום שבא ר' יצחק סתם הכונה לפעמים על ר' יצחק רבה וכמו שבא בהרבה מקומות ר' הושעיא סתם והכונה על ר' הושעיא רבה עי' ערכו. — ועי' סוף ערך הבא.

רבי יצחק בדור השני ובדור השלישי. חברו של ר' אימי א'. כלאים פ"ג הל' א' רבי יצחק ור' אימי הוון יתבין מקשיי וכו'. — כתובות פ"ט הל' ג' (ל"ג ע"א) קידושין פ"א הל' ג' (ג"ט סוף ע"ד) ארמלתא תפסת אמהתא אתא עובדא קומי ר' יצחק אמר תפסת תפסת ר' אימי מפיק מינה וכו'. — סנהדרין פ"א הל' א' ר' בא ור' בנימין בר יפת הוון דיינין קומי ר' יצחק ונפק דינא עם ר' בנימין אתא ר' בא בעי מיטרוף על ר' אמי ואלף מומחה שכסף ורן דינו דין. — וראינו מזה שר' יצחק היה מומחה, וכן נראה בהרבה מקומות בירושלמי ובבבלי שהיה מגדולי דורו. ור' נחמן נשא ונתן עמו בבבלי תענית ה' ע"ב ועי' לו שם מליצה יפה. ונראה שר' יצחק היה בן ככל ועלה משם לא". — ר' יעקב בר זבדי אמר בשמו מ"ק פ"ג הל' ה' (פ"ג ע"א) וגם עולא בר ר' ישמעאל אמר בשמו נדרים פ"ד הל' ב' (ל"ח ע"ג). — ולפעמים ר' יצחק סתם הוא ר' יצחק רובה אבל אין לשעות בזה לפי שאו יצחק רובה אמר בשם רבי, או שהמעשה מורה שהוא ר' יצחק רובא עי' ערך הקודם.

יצחק דיהבא ביצה פ"א הל' ט' (ס' ע"ד) יצחק דיהבא שאל לרבי יוחנן מהו מישחק קונדיטון ביומא טבא א"ל שרי וייב לי ואנא שתי. אבל

יצחק דיהבא — רבי יצחק בן אלישיב

ברין ביצה פ"א קפ"ו ע"ב הגי' ר' יצחק שאל לר' יוחנן וכו' א"ל שרי ועיי' ערך שאח"ז.

רבי יצחק עמושיא בדור השלישי. ונראה שהיה תלמידו של רבי זעירא. סוטה פ"ג הל' א' מניין ששיריה נאכלין אייתי ר' זעירא לרבי יצחק עמושיא ותנא ליה וכו'. — מ"ק פ"ג הל' ה' (פ"ב ריש ע"ב) ר' ירמיה הורה לר' יצחק עמושיא ואית דאמרי לר' חייה בריה דר' יצחק עמושיא. — פאה פ"ח כ' סוף ע"ד ר' יצחק עמושיא אמר קומי ד' זעירא בשם דבי ר' ינאי אפונין חיין וכו'. — ודע דברין ביצה קפ"ו ע"ב איתא ר' יצחק עמושיא שאל ריש לקיש מהו לשחוק קינדושתין ביומא טבא א"ל הב לי ואנא שתי ע"כ ובירושלמי שלפנינו ליתא לזה המאמר. ועיי' בערך הקודם ותשפוט בקל שכן צ"ל: יצחק דיהבא (ולג' הר"ן שהבאנו שם ר' יצחק) שאל לרבי יוחנן מהו לשחוק קינדושתין ביומא טבא א"ל שרי ר' יצחק עמושיא שאל ר"ל מהו וכו' א"ל שרי ויב לי ואנא שתי. והסופר דילג משורה לשורה ועיי' פ"ה.

יצחק בר' יונתן נדה קרוב לסוף פ"ב יצחק בר' יונתן ור' הונא הוון יתיבין אתת הדא איתא ושאלתון אמר לה יצחק בר' יונתן חמית עשיר מניה וכו'.

רבי יצחק חיננא בר' יצחק יומא פ"ד הל' ד' (מ"א ע"ד) אמר רבי אחא בר' יצחק בשעה שבנה שלמה את בית המקדש צר כל מיני אילנות לתוכו וכו' (הובא ערך ר' אחא בר' יצחק) אימתי יבשו אמר רבי יצחק חיננא בר' יצחק בשעה שהעמיד מנשה צלם בהיכל יבשו דכתיב ופרח לבנון אוטלל. ואפשר שצ"ל ר' יצחק בר' חיננא בר' יצחק.

רבי יצחק בר' אבא בר' מחסיה חברו דר' חננאל. מגילה פ"ב הל' ב' (ע"ג ע"א) רבי יצחק בר' אבא בר' מחסיה ור' חננאל הוון יתיבין קומי רב חד אמר יהודים וחורנה אמר יהודיים. — ברכות פ"ו י' ע"ד יצחק בר' אבא בר' מחסיה ור' חננאל הוון יתיבין חד אמר ברוך שנתן ריח טוב בעצי בשמים וחורנה אמר ברוך שנתן ריח טוב בעשב הארץ וכו'. ונראה שהיה בן בכל ולא עלה כלל לא"י.

רבי יצחק בן אלישיב בדור הרביעי. סוכה פ"א הל' י' (נ"ב ע"ג) סבך פסול אינו פסול אלא בארבע אמו' וכו' מהו לישן תחתיו התיב רבי יצחק בן אלישיב הרי טיט הנרוק משלים במקוה ואין מטבילין בו והכא משלים בסוכה ואסור לישן תחתיו (והובא בבלי סוכה י"ט). ועיי' ברכות ריש פ"ז שהביא הש"ס ראיי' ממנו שיכולין ללמוד איזוב מברכה וכבר דברנו מזה לעיל פ"ג. — מ"ש פ"ב הל' ה' (נ"ג ע"ג) ר' יצחק בר' אלישיב בעי נטמאו בגבולין לא יפדו שאין פודין את הקדשים להאכילין לכלבים וע"ש שר' יונה שחק על דבריו ואמר והן נומי נומיטי, ומשמע שחי בימי ר' יונה. — גם מצינו בבלי תענית כ"ג ע"ב שר' מני (והוא ר' מנא בנו של יונה ע"ש) היה שכוח קמיה דר' יצחק בן אלישיב.

ע"ז ריש פ"ג איתא כד דמך ר' יצחק בן אלישיב איתעקרין שובעין איסקופין טבעלי בתים דגלילא אמרין דהוו תליין בוכותיה.

רבי יצחק בר אלעזר בדור הרביעי ובקיסרין. דמאי פ"ב כ"ג ע"ב
 אמר ר' מנא אזליה לקיסרין וכו' שאילית לר' יצחק בר אלעזר ואמר לי וכו' —
 יעקב איש כפר נבוריא (עיי' ערכו שהיה בדור הרביעי) אמר עליו (בכורים
 פ"ג ס"ג ע"ד) וה' בהיכל קדשו הא ר' יצחק בר לעזר בכנישתא דמדרתא
 דקיסרין. — ונראה שהיה רבו של ר' הושעיה בר שמי. עיי' ט"ק פ"ב הל' ג' (פ"א
 ע"ב) ר' יצחק בי ר' לעזר הוה מפקד לר' הושעיה בי ר' שמי וכו'. כלאים פ"ז
 ל' ע"ג א"ד מנא אזליה לקיסרין ושמעיה ר' הושעיה בר שמי בשם ר' יצחק
 בן לעזר. עיי' ערך ר' הושעיה בי ר' שמי.

ר' יצחק בר אלעזר אמר הלכות בשם עצמו עיי' במקומות שהבאנו וכן
 קידושין פ"ג הל' א' הרי זו גיטה שלשים יום אין זה גט כריתות א"ד יצחק
 בר לעזר הדא דאת אמר מקודשת בשקידשה ככסף וכו' ועיי' דמאי פ"ז
 כ"ו ע"ב נזיר פ"ט הל' ג' ובמ"א. — ואמר בשם ר' נחמן בר יעקב שבת פ"ז
 הל' א' (ט' ע"א).

יצחק בר איסמיייה יבמות פ"א ב' ע"ג יצחק בר איסמיייה אמר רבי
 שמעון בן לקיש בעי ניתני שש עשרה נשים חליצה פוסרת צרתה.

רבי יצחק בר ביסנא שקלים פ"ח הל' ד' בשמוני' ושתי' ריבוא היתה
 נעשית ר' יצחק בר ביסנא בשם שמואל גזמא. ועיי' חולין צ' ע"ב ושם
 איתא ר' יצחק בר נחמני, ובמס' תמיד כ"ט ר' ינאי בר נחמני והוא טעות עיי'
 ראשי תיבות ר"י.

רבי יצחק בן גופתא תלמידו של ר' מנא. שבת פ"ג ו' ע"ב רבי
 יצחק בן גופתא בעי קומי ר' מנא עשה כן בשבת (שעירה מן הקילוח) חייב
 משום מבשל עשה כן בכשר בהלב חייב משום מבשל. — פסחים פ"ז הל'
 ב' (ל"ד ע"ד) ר' יצחק בן גופתא בעא קומי ר' מנא אילו יחיד בפסח למד מן
 הציבור בפסח וכו'.

רבי יצחק בן הקולא בדור השני. פאה פ"א ט"ז ע"ג נדרים פ"ח הל'
 א' רבי יצחק בן הקולא ור' יהושע בן לוי תרויהון אמרין קולקס לירק (צ"ל
 כירק וכן הוא בנדרים) ולמעשרות (למעשרות) ולשביעית וכו'. — כתובות
 פ"ב הל' י' גיטין פ"ג הל' ד' ר' זעירה ר' בא בר זבדא ר' יצחק בר הקולא
 (בגיטין חקולאי) בשם ר' יודן נשיאה ובלבד טרקום של אותה מלכות וכו'. —
 שם פ"ג סוף הל' א' ר' בא בר זבדא בשם ר' יצחק בר הקולא כנל מקום
 ששנינו אמר ר' גמליאל רואה אני את דברי אדמון הלכה כיוצא בו (ובבבלי
 שם ק"ט ע"א אמר ר' יצחק בן אלעזר משמיה דחזקיה כל מקום וכו'). —
 ב"ב פ"י הל' א' ר' אבהו בשם ר' יצחק בן הקולא כל מה שאת יכול לתלות
 במחק תלה ועיי' בערך שאח"ז.

רבי יצחק בר טבליי בדור הרביעי. קידושין פ"ג הל' א' רבי יצחק
 בר טבליי בעי קומי ר' לעזר מה נפשך מה שקנת בה הראשון קנה וכו'
 ובנידה פ"ב איתא שהיה במעמד עם ר' יעקב בר זבדי ור' חלבו עיי' ערך

ר' יעקב בר זכדי. — ובמס' דמאי פ"ב כ"ב ע"ד איתא חד בר נש אייתי
 חדא אישפלה דקפלוטין לר' יצחק בר טבליי שאל לר' יוחנן, וכבר העידנו ערך
 חנניה בן שמואל דצ"ל לר' יוסי והוא ר' יוסי ב'. — ודע דכבלי פסחים ק"ג
 סוף ע"ב איתא הוא ר' יצחק בן טבלא הוא ר' יצחק בן חקלא. וגראה שרבי
 יצחק בן חקלא אינו ר' יצחק בן חקלא דערך הקודם דר' יצחק בן חקלא חי
 בדור השני דהא אמר עם ר' יהושע בן לוי, ור' בא בר זכדי הקדמון בדור
 השלישי (עיי' ערכו) אמר הרבה פעמים בשמו, ור' יצחק בר טבליי חי בדור
 הרביעי וכדמוכח מהך דגיטה שהיה עם ר' יעקב בר זכדי ור' חלבו והם בני
 דור הרביעי.

יצחק בר יונתן נדה פ"ב ג' ע"ב יצחק בר יונתן ורב הונא (ובד' קראקא
 בטעות ורב) הוון יתיבין וכו'.

רבי יצחק בר מרי ברכות פ"ו י' ריש ע"ב ר' יצחק בר מרי קומי
 ר' יוסי בי ר' אבון בשם ר' יוחנן אפי' אוכלין פולטין דכתיב ימלא פי תהלתך.
 וכבבלי שם נ"א ע"א איתא תרגמ' רב יצחק קסקסאה קמיה דר' יוסי ברבי
 אבין משמיה דר' יוחנן וכו'.

רבי יצחק בר מריון סוכה פ"ב הל' ה' (נ"ג ע"א) רבי יצחק בר מריון
 הוה שושביניה דחד בר נש שאיל לר' לעזר וכו'.

רבי יצחק בר משרשיא שבת פ"ב הל' ד' (י"ג ע"ד) אבל אם כתב
 דין על גבי סיקרא וסיקרא על גבי דין חייב רבי יצחק בר משרשיא בשם
 רבנן דתמן חייב שתים משום מוחק ומשום כותב. ועיי' בבלי גיטין י"ט ע"א.
 רבי יצחק בר מתנה ע"ז פ"ג הל' י"ג (ט"ג ע"ב) רבי יצחק בר מתנה
 הוה מסתמך בר' יוחנן מטון צלמי דכולי מהו נייעבר קומי וכו'.

רבי יצחק בר נחמן בדור השלישי, והיה גבאי צדקה עם ר' יעקב
 בר אידי עיי' ערכו. ובמס' שבת פ"ד הל' ד' (י"ד ע"ד) פליגי ר' יעקב בר
 אידי ור' יצחק בר נחמן אליבא דר' אלעזר ע"ש. — יבמות פ"ח הל' א' (ח' ע"ד)
 ר' זורא שאל לר' יצחק בר נחמן למה מפני כבוד הזקן וכו' וע"ש קודם לזה רבי
 יצחק בר נחמן אמר בשם ר' יהושע בן לוי. — נדה פ"ב הל' ו' ג' ע"א ר'
 יצחק בר נחמן ור' אבודמא דמן חיפא הוון יתיבין אתא חד בר נש אמר רבי
 יצחק בר נחמן לר' אבודמא וכו'.

יצחק סחורה מגילה פ"ג הל' ו' (ע"ד ע"ב) יצחק סחורה שאל לר' יצחק
 ראש חודש שחל להיות בחנוכה כמה קורין אמר ליה קורין שלשה בראש
 חודש ואחד בחנוכה.

רבי יצחק בר רדיפה עיי' ערך ר' יאשיה.
 רבי ירמיה האמורא הודיע תלמידו של ר' זורא. ועלה לא"י (ואפשר
 שעלה עם רבו עיי' ערך ר' זעירא א') ושם זכה לתלמידים גדולים, ר' יונה,
 ר' חזקיה עיי' ערכם, ורוב חכמי דור הרביעי היו סרים למשמעתו כמבואר
 בערכי זה הפרק. — והלכותיו ומאמריו של ר' ירמיה רבו בירושלמי וכולם
 מיוסדים על אדני הסכרא הנכונה ושקידת האמת. וזה כינוס ובין אשר חידש
 ר' ירמיה בעוד היותו בכבל. בתלמוד בבלי נמצא כי מלבד אשר הקשה

לפעמים להביא ר' זירא לידי גיחוך שאל ג"כ שאלות ע"פ החידוד של קורי עכביש כגון הק דב"כ כ"ג ע"ב רגלו אחת בתוך ג' אמה ורגלו אחת חוץ מג' אמה, עד שהוציאוהו מבית המדרש (אך ע"ש בתו). ובא"י לא עזב הדרך הישר במשא ומתן של תורה, ואחת משאלותיו היותר חרודות היא הק דפסחים פ"ב קרוב לסוף הל' א' פטר חמור שהמית במה מיתתו בעריפה או בסקילה ע"כ והיא אינה יוצאת מגדר ההגיון הנכון. — ואפשר לפי שהכיר בהיותו בא"י שנשתבש הרבה בעודו בבבל אמר על ככלאי שהם טפשאיי משום דיתבי בארעא חשוכא וכו', ואף שהכמי בכל לא גערו בו וקיבלו הגנאי הזה עיי' כתובות ע"ה ע"א מ"ט ר' ירמיה היה פוסל בטומן, כי חכמי א"י היו מחבבים הרבה דברי חכמי בבל וכמו שבארנו בפרק הקודם.

בימי ר' ירמיה היתה צרה בטבריא ובא אויב לשלול שלל, ור' ירמיה פסק על כל איש חלקו למלא תאות השולל. מ"ק פ"ג פ"א ע"ד, וע"ש שר' יעקב בר' בון רצה לנדוהו על שפסק עליו מנורת כסף. ואפשר שזה השולל היה השלטון של הרומיים אשר היה מושבו בקיסרין עיי' ערך ר' אבהו, כי כן היה דרכם של הרומיים הממונים על הארצות לנגוש את העם ולתת עליהם מסים. — ומתסיפור הזה נראה שר' ירמיה היה אז גדול בא"י. ונראה כי כבר הלך שמו לא"י בעוד היותו בבבל. עיי' בבלי ב"ב קס"ה ע"ב דשלתו מתם חבריא לר' ירמיה עד אחד בכתב ועד אחד על פה מהו שיצטרפו וכו'. — ומה דאיתא בבלי כתובות ע"ה ע"א דהא ר' ירמיה דכי הוה הכא לא הוה ידע מאי קאמרי רבנן צ"ל שהוא לאו דוקא והכונה שלא היה חשוב או בעיני חכמי בבל.

ר' ירמיה היה בימי ר' אבהו, עיי' בבלי פסחים פ"ד ע"א אמר ר' ירמיה לר' אבין כי אזולית לקמי' דר' אבהו וכו' ע"ש. והיה ג"כ בזמן ר' יודה נשיאה ב' מגילה פ"ג ע"ד ע"ג ר' ירמיה מישלח כתב לר' יודן נשייא לשנוא את אוהבך ולאהוב את שונאך. מזה נראה שכבר דל אז כבוד נשיאי דבית רבי כי לא היו גדולים בתורה (עיי' ערך ר' יודה נשיאה ב'), ולכן פסק ג"כ ר' ירמיה המעות על הציבור בהך עובדא דמ"ק ולא ר' יודן נשייא. — בבלי סנהדרין ז' ע"ב איתא אמרי במערבא ר' ירמיה, וזה מורה קצת שחי הרבה שנים אחרי עלותו לא"י.

ירמיה ספרא עיי' ערך ספרא.

רבי ירמיה בר ווה כתובות פ"א הל' י' (כ"ה ע"ד) פלטיא מהו רבי ירמיה בר ווא ר' יוסי אומר ברוב. ובבבלי נזכר ר' ירמיה בר אבא עם רב ועם ר' אסי עיי' ברכות כ"ז ע"א פסחים ק"ז ע"ב, ור' יוסי הנזכר כאן הוא ר' אסי. — ומצינו בהרבה מקומות בירושלמי אמר ר' ירמיה אמר רב ונראה שהוא רבי ירמיה בר ווא דערך זה.

רבי ירמיה בר חנינה שנת פ"ד הל' א' (ו' קרוב לסוף ע"ד) טומנין בכסות וכפירות וככנפי יונה ר' יודה בר פזי בשם רבי ירמיה בר חנינה הדא

דתימר בשלא רבת רקבוביתן וכו'. אך בריש ההלכה איתא ר' יוסי בן פזי בשם ר' יוסי בר חנינה הדין דתימר בשלא רבת רקבוביתן והג' הזאת נראית יותר נכונה.

רבי ישמעאל אבנה דר' יודן גיטין פ"א הל' ב' (מ"ג ע"ג) רבי ישמעאל אבנה דר' יודן בעי ואפילו מעכו לעכו. — ומצינו שלשה חכמים נקובים על שם אביהם ר' ישמעאל, והם ר' יודן בי ר' ישמעאל, ור' ינאי בי ר' ישמעאל, עולא בר' ישמעאל (ע"י ערך כל אחד ואחד). וקצת נראה שהוא ר' ישמעאל דערך זה ומה יש ג"כ להקיש שר' ישמעאל היה מפורסם בדורו; אבל באמת לא מצינו לו מאמרים כי אם מעט מזער. — והנה בירושלמי מצינו בהרבה מקומות תנא ר' ישמעאל ולא נזכר מעולם תני דבי ר' ישמעאל, ואם נזכר לפעמים בספרי הראשונים והאחרונים מן הירושלמי תני דבי רבי ישמעאל הוא ט"ס וכבר הערנו על זה בספרנו דרכי המשנה צד 144 ובהוספות לצד זה. — וידוע שקצת חכמים היו עוסקים בלבד בלימוד הברייתות ונקראים שוני הלכות, ולרוב לא חדשו מעצמן דבר בהלכה ושנו לבד באהבת אסיפת הברייתות ע"י בספרנו שם 318. גם ידוע שבכל מקום שנאמר תני פלוני הכונה שהוא שנה הך ברייתא ולא שהוא בעל המאמר.

ועל פי ההצעות האלה נראה לחדש דבר בענין המחבר של המכילתא. המכילתא נקרא בפי הראשונים מכילתא דר' ישמעאל (ע"י בספרנו שם 308) אבל לא נמצא בשום מקום בשני התלמודים המכילתא נקראת על שם רבי ישמעאל, וגם שם מכילתא בטכונן על המכילתא דס' שמות לא נמצא בש"ס. וע"י בבלי שבועות מ"א ע"ב דתנינא הילכתא ספרא וספרי וחוספתא, וגם שם נפקדה המכילתא. לכן נראה שהמחבר של המכילתא אינו התנא ר' ישמעאל חברו של ר' עקיבא כ"א האמורא ר' ישמעאל דערך זה, והוא היה שונה הלכות ואסף המשניות והברייתות לס' שמות והציגן יחד בדרך מדרש המקרא (ע"י דה"ט 307), ויען המלאכה הזאת היא גדולה מאד היה מחברה נכבד בעיני בני דורו וכינו בניו הגדולים אחריו. — ולעומת זה נזכר תנא דבי רבי ישמעאל בבבלי והוא איזה חכם מכית מדרשו של ר' ישמעאל (ע"י ספרנו שם ערך תנא דבי ר' ישמעאל) וקדם הרבה לר' ישמעאל מסדר המכילתא. ור' ישמעאל זה האחרון אסף במכילתא שלו גם דברי תנא דבי רבי ישמעאל והביא אותם על שם ר' ישמעאל ולפעמים הביאם סתם בלי שם אומר, וכן נמצא ג"כ בתנאים אחרים שהשיש מזכיר שמם על מאמרם והמכילתא מביא המאמר בלי שם התנא. — ובה יבואו על נכון דברי הירושלמי ריש מס' הלה פסחים פ"ב הל' ד' (כ"ט ע"ב) ר' יוסי בשם ר' שמעון תני ר' ישמעאל בן (כצ"ל וכן כתב בעל שדה יהושע שצ"ל בן, ובפסחים איתא בטעות בן) רבי יונה ר' זעירא ר' שמעון בן לקיש בשם ר' ישמעאל אמר ר' מנא אולית לקיסרין שמעית ר' אחווה ור' זעירא (בפסחים הג' ר' אחווה בר זעירא) ואבא (בפסחים בטעות ואנא) הוה אמר בשם ר' ישמעאל נאמר לחם בפסח ונאמר לחם בחלה מה לחם שנאמר בפסח דבר שהוא בא לידי מצה וחמץ אף לחם שנאמר בחלה דבר שהוא בא לידי מצה וחמץ ובדקו ומצאו שאין לך בא לידי

מצה וחמץ אלא חמשת המינין בלבד ושאר כל הדברים אינן באין לידי מצה וחמץ אלא לידי סרחון ע"כ. והנה תחילת דברי הירושלמי קשים מאוד להולמן, ולפי מה שהנחנו ימצא בזה פשט מרווח. „ר' יוסי“ אומר הברייתא דלקמן, נאמר לחם בפסח בשם ר' שמעון „תני ר' ישמעאל בן“ פי' וגם ר' ישמעאל תני במכילתא בן, וכבר הערנו בפ"ב ערך אמר פלוני ותני בן שזה מדרך הירושלמי כשרוצה להביא רא"י לדברי אמורא ע"ש. „ר' יונה וכו' בשם ר' ישמעאל“ פי' ר' יונה לא תני לה בשם ר' שמעון כי אם בשם רבי ישמעאל (התנא), „אמר ר' מנא וכו' ושמעית ר' אחווה וכו'“ פי' דאמר להך ברייתא סתם „ואבא הוה אמר בשם ר' ישמעאל“ פי' ר' יונה דהוא אביו של ר' מנא (עיי' ערכו) הוה אמר לה בשם ר' ישמעאל וכמו דאיתא קודם לזה ר' יונה ר' זעירא רבי שמעון בן לקיש בשם ר' ישמעאל נאמר לחם וכו'. ועיי' במכילתא פ' בא פ' שבעת ימים מצות תאכלו שומע אני כל מצות במשמע ת"ל לא תאכלו עליו חמץ וכו' ועיי' בכלי פסחים ל"ה ע"א. — וממאמר זה של הירושלמי עולה בכירור שבמקום שאומר הירושלמי תני ר' ישמעאל אין כונתו על התנא ר' ישמעאל, וכבר כתבנו שהירושלמי אומר בכל מקום על המכילתא תני רבי ישמעאל. ולא תני דבי ר' ישמעאל.

ודע גם מן הכלי יש להוכיח שבמקום דאיתא שם תני דבי ר' ישמעאל אין הכונה על המכילתא, דהרי בהרבה מקומות מצינו תני דבי ר' ישמעאל על קראי דס' ויקרא, עיי' שבת כ"ז ע"ב תני דבי ר' ישמעאל הואיל ונאמרו בגדים בתורה סתם וכו', עירובין נ"א הא תני דבי ר' ישמעאל ושב הכהן וכא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה, זבחים נ"ב ע"א והתניא דבי ר' ישמעאל והנשאר בדם ימצה והנשאר ימצה וכו', חולין ס"ה דבי ר' ישמעאל תנא אלו כללי כללות ואלו פרטי פרטות ארבה זה גובאי וכו', שם ס"ז דבי ר' ישמעאל תנא במים במים כ' פעמים וכו', ועיי' חולין קי"ז ע"ב ובמ"א שהובא תנא דבי ר' ישמעאל אקראי דס' ויקרא. ולא מצינו מעולם שניסדר מכילתא לס' ויקרא, אין זאת כ"א שהתנא דבי ר' ישמעאל הוא תנא אשר חידש הלכות מן המקרא, וגם בא לפרש משניות ישנות ולפעמים במדות שהתורה נדרשת בהן וכו' עיי' עכ"ז בספרנו שם 144 עד 146. ודבריו הובאו ג"כ לפעמים במכילתא עיי' מסדר המכילתא כהך דפסחים ל"ה דברים הנאים לידי חימוץ וכו' וכן מנחות כ"ט ג' דברים היו קשין למשה וכו' ואלו הן מנורה וראש חודש וכו' ועיי' מכילתא פ' החודש ועוד אחרים. — ובזה יוכן ג"כ מה שהובאו לפעמים בכלי מאמרי המכילתא בשם תנו רבנן או תניא ולא בשם תני דבי ר' ישמעאל, עיי' ברכות כ"ז ע"א דתניא וחס השמש ונמס בארבע שעות וכו'. והוא מהמכילתא דפ' בשלח ונזכר ירושלמי ברכות פ"ד הל' א' בשם דתני ר' ישמעאל. — פסחים ה' ע"א תניא נמי הכי אך ביום הראשון תשבתו שאור מבתיכם מע"ט וכו' והוא מהמכילתא פ' החודש פ"ח. — שם מ"א ע"ב במים אין לי אלא במים שאר משקים מנין וכו' והוא מהמכילתא שם פ"ז באיזה שינוי האוטרם. וכל אלה מאמרים והדומים להם אשר הובאו בל' ת"ד או תניא הם מהמכילתא אשר סידר האמורא רבי ישמעאל

דערך זה והוכאו בל' ת"ד כמו שהוכאו הספרא והספרי ולרוב גם התוספתא בל' ח"ד או תניא.

רבי ישמעאל בר רב יצחק יומא פ"ב הל' ז' (מ' ע"ד) רבי ישמעאל בר רב יצחק ר' יוחנן בשם ר' שמעון בן יוחי פ"ד ושעיר של יום הכיפורים צריך כהן. ועיי' ערך ר' שמואל בר רב יצחק.

אות כ"ף.

ר' כהן עיי' ערך ר' כהנא.

כהנא הוא ר' כהנא דבבלי תלמידו של רב ובירושלמי נקרא בכל מקום כהנא ולא ר' כהנא עיי' לקמן. — רב כהנא עלה לא"י בעצת רב כאשר נזכר בבבלי ב"ק ק"ז וע"ש באורך כל המעשה. והיה רך בשנים כאשר עלה לא"י ופגע בו לץ ואמר לו מה קול בשמים וקיבל עונשו על זה, וכן היה עובדא בבן בליעל אחר. ירושלמי ברכות פ"ב ה' ע"ג. — ונראה משם שלא עמד ימים רבים בא"י ונטל רשות מר' יוחנן במאמר מליצי: בר נש דאימיה מבסרא ליה (קצה בו, לא"י קרא אימיה) ואיתתיה דאבוהי (בבבלי) מוקרא ליה להן ייזיל ליה, ור' יוחנן השיב לו ייזיל להן דמוקרין ליה" ושב לבבל ע"ש. — ובר"ה ריש פ"ד איתא רבי יוחנן ורשב"ל הוון יתיבין מקשיי וכו' עבר כהנא אמר הא גברא רבה דנישאל ליה וכו', הרי שהיה חשוב הרבה בעיני ר' יוחנן ורשב"ל והיו שואלין הלכה ממנו; ובירושלמי ברכות חזכר משמע שהיה תלמידו של ר' יוחנן. ועיי' בלאים פ"א כ"ז ע"א כהנא שאל לריש לקיש המרביע בחיות הים מהו וכו'. וכן שם פ"ג ריש הל' א' כהנא בשם ר' שמעון בן לקיש בולחן חוץ לשישה. — והנה תרומות פ"ד מ"ג ע"א חלה פ"א ג"ז ע"ד איתא כהנא שאל לרשב"ל לא מסתברא הדין מדומע וכו' אמר ליה ואנא סביר בן אלא חסלק (במס' חלה הגי' כד תיסק) לארעא דישראל את שאל לה כד סליק שמע הדא דמר ר' יוסי בשם ר' יוחנן וכו', משמע דבא לבאן כדרך כל הבאים ולא כאיש גם מפקד חמת המציק, ובבבלי ב"ק איתא שברח מאימת המלכות ע"ש. מכ"ז נראה הנכון כדעת התו' גיטין פ"ד ע"ב דרב כהנא עלה ב' פעמים לא"י והך דר"ה שר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש שאלו ממנו היה אחרי בואו פעם שנית לא"י. — וכבר כתבנו שהיה רך בשנים כאשר עלה לא"י, וזה היה בפעם הראשון, ולכן קראו לו כהנא ולא ר' כהנא וכיון דרש דש וקראו לו תמיד כן. ומצינו ג"כ לאמוראים אחרים שנקראים בשמם הפרטי בלי בינוי ושמם מעיד על גדולתם, שמואל וכו' והראשון נראה יותר לפי שכבבלי נקרא רב כהנא (ועיי' הוספות).

כהנא הוא מגדולי האמוראים של דור השני, ורוב מאמריו הם פרי שכלו. והרבה אמוראים אמרו בשמו, ר' אלעזר, ר' ירמיה וכו' ועיי' ערך רבי יאשיה. — בירושלמי וכן בבבלי נזכר הרבה פעמים ועיי' לו פלפול ארוך עם

רבנין דתמן חגיגה פ"ג הל' ב' ע"א ע"א. ועיי' מנחות כ"ג כ"ד ושם הובא הפלפול זה בשנינו קצת ואיתא שם כי סליק ר' כהנא אשכחיהו לבני ר' חייא דיתבי וקאמרי וכו' הרי שזה המשא ומתן של תורה היה לו בא"י ועם הכמי א"י וצ"ע. ועיי' פ"ב ערך תמן ולקמן ערך רבנן דתמן, ובכ"ז הדבר צ"ע.

רבי כהנא בדור הרביעי סנהדרין פ"א הל' ב' (י"ח ע"ג) רבי כהנא אימני (פ"י נסמך) קומי ר' אחא בר יעקב ועאל ר' אחא בר יעקב קמיה מנייה לעיבורא וכו' ועיי' ערך ר' אחא בר יעקב. — עוד שם ר' חייא בר ווה הוה קאים מצלי עאל ר' כהנא וקם ליה מן חורי מצלי חסל ר' חייא ותיב ליה בנין דלא מיעבר קומי שרי רב כהנא מאריך בצלותיה כיון דחסל אמר כן אתון נהגין לצעורי רבכון אמר ליה רבי אנא מבית עלי קאתי דכתיב אם יתכפר עון בית עלי בזבח ומנחה בזבח ומנחה אין מתכפר אבל מתכפר בתפילה. — פאה פ"ד י"ח ע"ג ר' כהנא ור' תחליפה חד אמר תוך הוד ותוך המגל וחורגת אמר וכו' ועיי' ערך ר' תחליפא. — ר' כהנא האריך ימים עיי' סנהדרין שם שרבי חייא בר ווה התפלל עליו וזכה לו עד דאיתעדון טופריו סומקין כהדא רקקה.

ונראה דזה ר' כהנא הוא ר' כהן הנזכר לפעמים בירושלמי. עיי' ברכות פ"ג ר' ע"א ר' אמי ור' חזקיה ורבי כהן ור' אחא בר יעקב הוון מטיילין באילין פלטיזתא דציפורי הגיעו לכיפה ופירש ר' כהן הגיעו למקום טהרה וחזר אצלון וכו'. וכבר מבואר מהך דסנהדרין דראש הערך שר' כהנא היה בימי דר' אחא בר יעקב והיה כהן. ובכתובות פ"א הל' י' (כ"ה ע"ד) איתא ר' יהודה בשם רב כהן קרונה של ציפורין הוה עובדא, והוא ט"ס וצ"ל כמו שהוא בבלי שם י"ד ע"ב אמר ר' יהודה אמר רב בקרונה של ציפורי וכו'.

רב כהנא בריה דר' חייא בר אבא שבת פ"א ג' ע"ד רב כהנא בריה דר' חייא בר אבא ר' אחא מטי בה בשם רבי יוחנן שמן ביטלו מבוטל. — ביצה פ"ב הל' א' ר' כהנא בריה דרבי חייא בר בא אמר ובלבד שלא יערים.

כהנא בר מלכיה ברכות פ"ח י' ע"ב עד כמה יהו פרוסות ר' יוסי בי ר' אבון כהנא בר מלכיה בשם רב עד כזיתים. — ובבלי עירובין ח' ע"ב איתא לחד לישנא דר' כהנא בר מלכיו היינו רב כהנא רביה דרב. ונראה דכהנא בר מלכיה לחוד ורב כהנא בר מלכיו לחוד.

אות למ"ד.

ר' לא, לייא ערך ר' הילא.

רבי לא דכפרא סנהדרין פ"ו כ"ג ע"ד ר' מני חורי לרבי לא דכפרא לקרוע ולהתאבל כר' אחא ולא ליטמות כר' יוסי. וזה ר' מני הוא ר' מנא שהיה בדור החמישי עיי' ערכו. ועיי' ערך ר' הלל דכיפרא.

רבי לודה תענית פ"ג הל' י"ב (ס"ז ע"א) מהו תוגת אמו אמר רבי לודה לישן
 גימטריון הוא אפרא בעיניי אמיה, פ"י בעל קרבן העדה תוגת בא"ת ב"ש הוא
 אפרא וצ"ע. ומה שפירש בו בעל יס"ת הוא דוחק גדול יותר ע"ש. ואפשר
 שדרש תוגת גימטריא בל' יונית: ת *τέτρα* וגת *αὐγῆς*. ועיי' הוספות.

לוי בר סיסי, סיסיי, סוסיי וכנכלי לרוב לוי סתם. מגדולי תלמידי
 רבי אשר השלימו לסדר המשנה עיי' דרכי המשנה פ"ג. — יבמות פ"א הל'
 א' לוי בר סוסיי בעא קומי רבי ניתני שש עשרה נשים וכו', וכנכלי שם י'
 ע"א איתא אע"פ כן בדקה לוי במתניתיה. — לוי בר סיסי היה גדול מאוד
 בתורה ורבי אמר עליו שהוא בר נש דכוותיה, וכאשר באו בני סימוניא אצל
 רבי ושאלו ממנו שיתן להם איש והוא דריש דיין והזן וסופר נתן להם לוי
 בר סיסי, עיי' כל הסיפור באורך יבמות פ"י י"ב י"ג ע"א ב"ר פ' פ"א וכבר
 הארכנו בזה לעיל פ"ג ע"ש. — ובמס' תענית פ"ד הל' ב' (ס"ח ע"א) בהך
 עובדא שרבי צוה לפני מותו שימנו ר' חנינה בראש ור' חנינה לא קיבל
 הכבוד הזה עד דימנו ר' פס ע"ש איתא ב"הל' והוה תמן חד סב אמר אין
 חנינה קדמיי אנא תיניין אין ר' פס דרומיא קדמיי אנא תיניין ע"כ וזקן זה היה
 לוי, עיי' בבלי כתובות ק"ג ע"ב. — מקום ישיבת לוי לא נודע. ובמס' תענית
 פ"ג הל' ח' (ס"ז ע"ד) איתא לוי בן סיסי באו הגייסות לעירו נטל ספר תורה
 ועלה לראש הגג אמר רבון העולמים אין בטלית חדא מילה מן הדין ספר
 אורייתא ייעלון לון ואם לא יזלון לון מן יד איתבעין ולא אשתכחון ע"כ,
 וגם שם לא נזכר שם עירו. — לוי בר סיסי הראה מריעה לפני רבי ונפסח
 ולא נתרפא ברכות פ"א ג' ע"ג, ועיי' בבלי סוכה ג"ג ע"א תענית כ"ה דאיטלע
 ג"כ בשביל שהטיח דברים על ענין נשמים. והמעשה הובא תענית שם והוא
 דומה קצת להך מעשה דגייסות ירושלמי תענית, אך בהך ירושלמי לא הטיח
 כלפי מעלה, וכנכלי שם אמר ר"א דהטיח וכו' אי"כ היו תרי עובדא.

לוי ירד לבבל. וכנכלי קידושין ע"ב ע"א משמע קצת שירד לשם כבר
 בחיי רבי דרבי אמר לו שם הראני תלמידי חכמים שבבבל, אך לפי מה שפי'
 רש"י שם ד"ה הראני בעל משלות דומיות היו לוי, לא ירד כלל לבבל בחיי
 רבי ואחרי מות רבי שישב ר' חנינא בראש ירד לבבל והירידה זאת היתה בימי
 רב, עיי' בבלי כתובות ק"ג. והיה נושא ונותן עם שמואל ולא עם רב, ואפשר
 שקבע מושבו בנהרדעא מקומו של שמואל. מנחות ל"ח ע"ב א"ל לוי לשמואל
 לא תיתב אכרעך עד דמפרשת לי וכו'. — ושמואל נהג בו כבוד ואמר בשמו
 כנכלי עירובין י' ע"א שני פעמים, סוכה ז' ע"א, נדרים פ"ב ע"א. ודע
 דבירושלמי נדרים פ' י"א הל' ב' (מ"ב ע"ג) איתא ר' זעירא בשם שמואל כל
 הגדרים אדם מיפר חוץ מהאומרת הנייתי על פלוני הא הניית פלוני עלי יפר,
 והוא בניצמו המאמר שאמר שמואל בבלי נדרים בשם לוי ובירושלמי משמע
 שהוא מאמרו של שמואל. ונראה שלוי אמר המאמר זה בבבל ושם אמר
 אותו שמואל בשם לוי, ומכנכל הביאו אותו תלמידים העולים לא"י ונשמע
 שם לכד על שם שמואל עיי' פ"ג. — לוי מת בבבל, וזה עולה ממה דאיתא

ברכות פ"ב ה' ע"ג כד דמך לוי בר סיסי עאל אכיו דשמואל ואפטר עלוי, ואבהו דשמואל לא עלה מימיו לא"י וע"ש משל נחמד בתוך ההספד ומסיים כך היה רבי לוי בר סיסי חביב לפני הקב"ה ככל אדם הה"ד כי זה כל האדם כי זה ככל האדם.

רבי לוי בדור השני ובדור השלישי. סוכה פ"ה הל' א' רבי לוי ויהודה בר נחמן הוון נסבין תרתין סילעין מיעול מצמתה קהלא קומי ר' יוחנן עאל ר' לוי ודרש יונה בן אמיתי מאשר היה דכתיב וכו' עאל ר' יוחנן ודרש יונה בן אמיתי מזבולון היה דכתיב וכו' בשזבתא חורייתא אמר ר' לוי ליהודה בר נחמן סב לך אילין תרתין סילעיא ועול מצמת' קהלא קומי ר' יוחנן עאל ואמר קומיהון יפה לימדנו ר' יוחנן אמו מאשר ואכיו מזבולן. — סנהדרין סוף פ"ג ר' לוי הוה ליה דין עם חד בר נש על עסק בתים והוון דייגין קומי ר' לעזר לאחר גמר דין הביא ראייה שאל לר' יוחנן וכו'. — ר' לוי היה חשוב בעיני בני דורו, ר"ה פ"ד הל' א' ר' זעורא מפקד לחברייא עולון ושמעון קליה דר' לוי דרש דלית איפשר דהוא מסיק פרשתיה דלא אולפן ועל ואמר קומיהון כתוב אחד אומר יום תרועה וכתוב אחד אומר זכרון תרועה הא כיצד בשעה שהוא חל בחול יום תרועה בשעה שהוא חל בשבת זכרון תרועה. וזה המאמר הובא ג"כ בבלי ר"ה ריש פ"ד ושם איתא אמר ר' לוי בר להמא אמר רבי חמא בר חנינה. — סנהדרין פ"ב הל' ג' (כ' ע"ב) והוה ר' זעורא מפקד לחברייא עולון ושמעון קליה דר' לוי דרש דלית איפשר ליה דהוא מסיק פרשתא דלא ריבון. — ויש להבדיל הרבה בין לוי ור' לוי, לוי הוא מגדולי הדור הראשון תלמידו של רבי וסידר משניות וברייתות וגם נזכר שמו בכמה הלכות וסוגיות עמוקות, ור' לוי היה בדור השני והשלישי וגודע יותר לבעל אנדה ודרש מקראות. ונראה שזה ר' לוי הלך לערביא ולכן בא בהרבה מקומות אמר רבי לוי בערביא קורין וכו'. עיי' ויקרא רבה פ"א ר' לוי אמר לשון ערבי הוא בערביא קורין לנביא סביא. שם פ"ה אמר ר' לוי בערבייא קורין לינוקא עוילא וכן במ"א.

רבי לוי סוכיא, סוכייה עירובין פ"י כ"ו סוף ע"א ריש לקיש בשם לוי סוכיא במערה מכד לכד היא מתניתא. יומא פ"ח הל' ו' (מ"ה ע"ב) ר' שמעון בשם ר' לוי סוכייה במורד ביום הכיפורים היא מתניתה (ונראה דצ"ל ר' שמעון בן לקיש דר"ש בן לקיש אמר בכל מקום בשם לוי סוכייה). — עירובין פ"י כ"ו ע"ג אמר ר' שמעון בן לקיש בשם לוי סוכייה (סוכייה) בין (צ"ל כאן וכאשר הגיה בעל ק"ע) בנפרכת בציפורין בין (כאן) בשאינה נפרכת בציפורין. ופסחים פ"ו הל' א' (ל"ג ע"ב) ר' שמעון בן לקיש בשם ר' סוכייה כאן בנפרכת וכו' וצ"ל בשם ר' לוי סוכייה (סוכייה).

רבי לוי צנבריא פי' מעיר צנבריא (עיי' ערך ר' יונה) בדור השלישי. שביעית פ"ו ל"ו ע"ד מקום שהוא נאכל ולא נעבד מהו להשכיר בהמתו שם רבי לוי צנבריא שאל לר' יצחק ולר' אימי ואסרון. — שם פ"ט ל"ט ע"א תבן של שביעית מהו שיהא אסור משום ספיהן ר' לוי צנבריא שאל לר' בא בר

זבדא ושרא. — ונזכר עוד ע"ז פ"ב הל' י' (מ"ב ע"א) מלייא דלוי צנבריא
 הוה מזבין פירין ר' יעקב בר אחא בשם ר' יסא עבדו של נאמן כנאמן פ"י
 נעריו של לוי צנבריא היו מוכרין פירות ואמר ר' יעקב פירות וכו' פ"י שהם
 נאמנים על המעשרות (ודלא כפ"י בעל פני משה שם).

ר' לוי בר חיתה, היותא סוטה פ"ז הל' א' ר' לוי בר חיתה אזל לקטרין
 שמע קלון קריין שמע אלניסתין בעא מעכבתון שמע ר' יוסי ואיקפיד אמר כך
 אומר אני מי שאינו יודע לקרות אשורית לא יקרנה כל עיקר אלא יוצא בכל
 לשון שהוא יודע. — שבת סוף פ"ו אמר רבי לוי בר חיותא ולא כבר עשה
 כן בעולם הוה הה"ד ענה נבוכדנצר ואמר הא אנא חזי גוברין וכו'.

לוי בר נזורה ברכות פ"ב ד' ע"ב לוי בר נזורה אמר כל האומר שמועה
 משם אומרה שפתותיו רוחשות עמו בקבר וכו' ועיי' ערך ר' שמעון בן נזורה.
 לוי בר פאמי (ובקראקא בטעות פכטי ובקראטאישין פכטי) מגילה פ"ג
 הל' ח' (ע"ד ע"ב) לוי בר פאמי שאל לר' חונה אילין אירורייה מהו דיקרינן
 חד ויברך לפנין ולאחריון אמר ליה אין לך טעון ברכה לפניו ולאחריו אלא
 קללות שבתורת כהנים וקללות שבמשנה תורה.

רבי לוי בר פלמא תרומות פ"ז מ"ז ע"ב ר' זעירא אדא בר גרשון
 ר' בירי רבי לוי בר פלמא זקן אחד בשם רבי ששים ואחת (ביצים)
 אסורות וכו'.

רבי לוינטי דמאי פ"ז כ"ז ע"ג רבי לוינטי בשם ר' יונה כל טבל דאנן
 קיימינן הכא טבל לראשון ולשני. — שבת פ"ג ו' ע"א והא רבי לוינטי
 עאל מיסחי עם ר' יונה חמי חד בר נש מולף על גרמיה וכו'. יבמות פ"ט י'
 ע"ב ר' לוינטי בעא קומי ר' יונה נחא בת כהן שנישאת לישראל וכו'. מכל
 זה נראה שר' לוינטי היה תלמידו של ר' יונה.

ר' ליל בי ר' אלם עיי' ערך ר' הלל בריה דר' אלם.
 ליבסא עיי' ערך אלנסא.

רבי ליעזר ביצה פ"א הל' ו' ר' ליעזר ור' אבא מרי ור' מתניה הורי
 פיתא לארסקינס נשובתא שמא יצרכו לו הרכים. וכבר הארכנו בזה ערך רבי
 אבא מרי. וזה ר' ליעזר חי בדור הרביעי שהרי הורה עם ר' אבא מרי ורבי
 מתניה ואינו ר' לעזר דערך הבא.

רבי לעזר, אלעזר (במס' ברכות איתא תמיד אלעזר, ובבבלי בכל
 המסכתות אלעזר והוא ר' אלעזר בן פדת דבבלי) מגדולי האמוראים של דור
 השלישי ועלה מבבל לא"י. ר"ה פ"ב הל' ז' סנהדרין פ"א י"ח ע"ג אמר רבי
 לעזר כד סלקית להבא אמרית הא נבי חדא, וכן איתא בבלי כתובות ק"ב ב"ב
 פ"ז חולין ק"י דר"א עלה מבבל. ובבבלי שימש רב ושמואל ואמר לפעמים
 דברי זה לפני זה עיי' עירובין ס"ה ע"ב ס"ז ע"א כתובות ע"ז ע"א חולין ק"א
 ע"ב ובמ"א. ובא"י היה מתלמידי רבי יוחנן היושבים תמיד לפניו, וכאשר
 כעס ר' יוחנן על שאמר ר"א הלכה ולא אמרה משמו פייסיה ר' יעקב בר אידי
 ואמר לו כל עמא (כצ"ל וכן הוא מ"ק, וברכות יש בטעות עלמא עיי' לעיל
 פ"ב ערך כל עמא ופ"ג כ"ז ע"א) ידעין דר' אלעזר תלמידיה דר' יוחנן והוא

יושב ודורש והתורה שלך היא, ברכות פ"ב ד' ע"ב שקלים פ"ב מ"ז ע"א מ"ק פ"ג פ"ג ע"ב ועיי' סנהדרין פ"א הל' א' (י"ח ריש ע"ב) ושם איתא דר' לעזר היה לר' יוחנן תלמיד וחבר ועיי' לקמן.

והנה קידושין פ"א הל' ד' (ס' ע"ב) איתא ר' יהודה שלח לר' אלעזר שומר שמסר לשומר א"ל הראשון חייב ר' יוחנן אמר השני (צ"ל הראשון וכן הגיה בעל פ"ט) חייב רשב"ל אמר השני חייב תמן תנינן השוכר פרה מחבירו והשאלה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל משלם לשוכר וכו' ר' אילא בשם ר' ינאי והוא שנתן לו רשות להשאל וכו' ותני ר' חיה בן און השואל רשאי להשאל ואין השוכר רשאי להשכיר וכו' רבי זעירא בעי קומי ר' יסא היאך עבדין עובדא א"ל תריי כל קביל ארבעה לא עבדין עובדא בסוגיא (פ"י ר' חיה ור' ינאי סברי אין השואל רשאי להשאל וכו' א"כ שומר שמסר לשומר הראשון חייב וכדעת ר' אלעזר ור' יוחנן, הרי כאן ארבעה ר' חיה ר' ינאי ר' אלעזר ר' יוחנן, ורשב"ל אמר השני חייב ורבי יהודה מספקא ליה הרי כאן שנים ופשיטא דאין דבריהם של שנים במקום ארבעה, כן פירשו המפרשים), אמר ליה תריי כל קביל תריי אינון ר' לעזר תלמידיה דר' חיה רבה ר' יוחנן תלמידיה דר' ינאי, (פ"י ר' חיה ור' לעזר נחשבים אחד דר' לעזר תלמידיה דר' חיה וא"כ אמר כמו שקיבל מרבו וכן רבי יוחנן תלמידיה דר' ינאי נחשב אחד עם רבו וא"כ אין כאן אלא תרי כנגד תרי). והסוגיא זאת הובא קצתה כתובות פ"ט הל' ה' (ל"ג ע"א) והעולה ממנה שר' חיה היה רבו של ר' אלעזר. ואפשר שבתחילה למד אצל ר' חיה ואחר מות ר' חיה למד אצל ר' יוחנן, אך הדבר צ"ע דלא מצינו בשום מקום שרבי אלעזר למד אצל ר' חיה וקצת נראה שר' חיה מת קודם שהגיע ר' אלעזר להיות תלמוד, והרי גם ר' יוחנן לא מצינו בשום מקום שלמד אצל ר' חיה. וגם ממה שאמר ר' יעקב בר אידי לר' יוחנן כל עמא ידעין דר' אלעזר תלמידיה דר' יוחנן והוא יושב ודורש שלך וכמו שהבאנו קודם לזה עולה שר' יוחנן לבד היה רבו של ר' אלעזר. לכן נראה בבירור שמה שאמר הש"ס רבי לעזר תלמידיה דר' חיה אין הכוונה תלמידו דייקא אלא שבכל מקום עושה דברי ר' חיה עיקר וסבר כוותיה. וכן עולה ממה דאיתא יבמות פ"ב הל' ג' (ג' ע"ד) איסור מצוה ואיסור קדושה חליץ לה נפטרה צרתה ובא עליה ר' יוסה אמר איתפלגון ר' לעזר (אמר נפטרה צרתה כצ"ל) ור' יוחנן אמר לא נפטרה צרתה ר' שמי מחליף שמועה מסתברא על דר' שמי דבכל אתר ר' לעזר סמך לר' חיה רבה דתני ר' חיה איסור מצוה ואיסור קדושה חליץ לה ובא עליה נפטרה צרתה ע"כ. — ועיי' תרומות פ"ח ט"ה ע"ג ע"ז פ"ב ט"א ע"א דפליגי ר' חנינה ור' יהושע בן לוי לענין גילוי חד אמר ישן מותר וחד אמר ישן אסור וקאמר הש"ס מסתברא דר' חנינה אמר ישן מותר דר' לעזר אמר ישן מותר ובכל אתר סמך ר' לעזר לר' חנינה. וגם פה הכוונה שהוא הולך בכל מקום בשיטת ר' חנינה וסבר ליה כוותיה, אבל לא שהיה תלמידו של ר' חנינה דזה לא מצינו בשום מקום. — ודע דבמס' שקלים פ"ג הל' ב' איתא דר' לעזר שאל לר' יהושע בן לוי ע"ש.

ר' אלעזר היה כבר מחודד בימי נערותו. עיי' ברכות פ"ב ה' ע"א רבי חייא ר' יסא ר' אמי סלקון מיעבד ננוניה דר' אלעזר שמעון קליה דר' יוחנן אי מחדית מילה אמרין מן נחית שמע לה מיניה אמרין וייחות ר' אלעזר דהוא זרין סגין (ועיי' בבלי שם ט"ז). — והמעשה זה מורה ג"כ שר' אלעזר היה כבר בנערותו בא"י. וקצת נראה שא"י היתה ארץ מולדתו ושימש שם כמה שנים את ר' יוחנן, ואח"כ ירד לבבל ולמד אצל רב ושמואל ומשם חזר לא"י וע"ז נאמרו הנך כד סליק ר' לעזר שזכרנו לעיל. והך עובדא דר' יוחנן כעס על ר' אלעזר ור' יעקב בר אידי פייסו ואמר שב"ע יודע שהוא תורתו של ר' יוחנן היה קודם נסיעתו מא"י לבבל, דאם היה ר' אלעזר בן בבל ושם שימש רב ושמואל ואח"כ עלה לא"י ולמד אצל ר' יוחנן הלוא אפשר שהוא תורתו של רב ושמואל? — ונראה ג"כ שאחר חזרתו מבבל וקנה לו תורה הרבה מלימודם של רב ושמואל נתעלה להיות תלמיד חבר לרבי יוחנן וכמו שזכרנו בראש הערך.

ואורו של ר' אלעזר הלך ואור כגונה היום. בראשיתו היה תלמידו של ר' יוחנן (ורב ושמואל), ואח"כ נעשה תלמיד חבר לר' יוחנן, ונראה שאז אמר עליו ר' יוחנן יפה לימדני ר' אלעזר עיי' מגילה פ"א הל' י"ד (ע"ב ע"ג), יבמות פ"ב י"ג ריש ע"א, ובסוף נקרא מרה דארעא דישראל בבלי זמא ט' ע"ב גיטין י"ט ע"ב נדה כ"ז ע"ב, וגם היה גדול בכית הגשיא (ר' יודה נשיאה א') עיי' ערך ר' חייא בר אבא. — ונראה שנקרא מרה דארעא דישראל אחר מות ר' יוחנן וריש לקיש ואז היה אורו גדול מאוד כל אנשי דורו. ובבלי נדה שם איתא טעם אחר חלוש מאוד ואפשר שהוא הוספה מאוחרת. (ומה דאיתא בבלי זמא ט' ומה ר' אלעזר דמרה דארעא דישראל לא משתעי ר"ל בהרית, הכוונה שהיה גדול עד שבסוף היה ראש כל חכמי א"י, ופירוש זה נראה עיקר). ומצינו בר' אלעזר ששלח לגולה (כלו' הוראה) עיי' בבלי ביצה ט"ז ב"ב קל"ה, ונראה שזה היה בעת היותו מרה דארעא דישראל. — ונכבדות מדובר בר' אלעזר שהיה עוסק בתורה בשוק התחתון של ציפורי וסדינו מוטל בשוק העליון, בבלי עירובין נ"ד. וגדולי חכמים אמרו משמו של ר' אלעזר בכמה מקומות. עולא (מעשרות ריש פ"ג נויר פ"ז הל' ב') רבי זעירא (מעשרות פ"ד נ"א ע"ב ובמ"א). — ר' אמי ורבי אסי שיבתו לר"א כבר בנערותו עיי' הך דברכות דלעיל, ובמס' פסחים פ"ג סוף הל' ז' (ל' ע"ב) איתא רבי חייה ר' יסי ר' אימי ענון למיתי גבי ר' אלעזר אמר לון אן הויתון אמרין ליה נמל חסד אמר לון ולא הוה תמן חורנין וכו'. — ובמ"ק פ"ג הל' ה' (פ"ב ע"ב) איתא ר' לעזר הורי לר' שמעון בר בא (ב' פעמים), ור' שמעון בר בא עצמו היה מתלמידי ר' יוחנן. — ועיי' ערך ר' לוי שהלך למידן קומי ר' לעזר.

הלכותיו של ר' אלעזר רבות וגדולות, ומהן במקום שנא במחלוקת עם ר' יוחנן ונמצאות בהרבה מסכתות. — וגם אמר הלכות גדולות וכללים. שבת פ"ד י"ד ע"ד חד בר נש רחים איתא ביזמוי דר' אלעזר וסכן אתון שאלון ליה מהו

תיעבר קומי ויחי אמר ימות ולא בן מהו ישמע קלה ולא ימות ימות
ולא בן (ועיי' בבלי סנהדרין ע"ה ע"א). — פסחים פ"ב הל' א' כל
מקום שנאמר לא תאכל לא תאכלו לא יאכלו את תופס איסור הגייה
כאיסור אכילה עד שיבוא הכתוב ויפרוש לך כשם שפירש לך באבר מן החי
ונבילה (ועיי' בבלי פסחים כ"א ע"ב). — מגילה פ"א הל' י' שלמים הקריבו
בני נח (פי' גם שלמים ולא מיבעיא עולות ולאפוקי מר' יוסי בן חנינה דאמר
דוקא עולות ע"ש). — שם הל' י"ד חזה ושוק לכהנים בבמה גדולה ולבעלים
בבמה קטנה. — כתובות פ"א הל' א' מצא הפתח פתוח אסור לקיימה משום
ספק סוטה (עיי' בבלי כתובות ט' ע"א). — והרבה מהלכותיו ומאמריו נזכרו
בבבלי ונוסף שם כהנה וכהנה. — ועוד לו כללים גדולים. מ"ש פ"א הל' א' (נ"ב
ע"ג) אין מחדשין על הגזירה. עוד שם אין מוסיפין על ההלכה. — פסחים
פ"ג הל' ג' (ל' ע"ב) כל מקום ששנה רבי מחלוקת וחזר ושנה סתם
הלכה כסתם.

וכמה גדולים דברי ר' אלעזר בהגדה והמה מיוסדים על אדני הבינה
ועומק המוסרו רובם באים בבבלי. סוכה מ"ט ע"ב גדול העושה צדקה יותר מכל
הקרבנות וכו', גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה וכו' אין צדקה משתלמת
אלא לפי החסד שבה וכו'. כ"ב ט' גדול המעשה יותר מן העושה וכו'. —
שם מאי דכתיב וילבש צדקה כשריון לוטר לך מה שריון זה כל קליפה
וקליפה מצטרפת לשריון גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון
גדול וכו'. שם גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו. סנהדרין צ"ב
ע"א לעולם הוה קבל וקיים. — ומה מתוקים דבריו בענין הלימוד והדעה.
סוכה מ"ט ע"ב מאי דכתיב פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה וכי יש
תורה של חסד ותורה שאינה של חסד אלא תורה לשמה זו היא תורה של
חסד שלא לשמה זו היא תורה שאינה של חסד. סנהדרין צ"ב ע"א גדולה
דיעה שניתנה בין שתי אותיות וכו'. — שם כל אדם שיש בו דיעה כאילו
נבנה בית המקדש בימיו וכו'. וכן נודע כחו של ר' אלעזר במקומות אין מספר
במאמרי אמת של מוסר והישרת המידות.

באגרת ר' שרירא גאון כתוב ובשנת תק"ץ איפטר ר' יוחנן ור' אלעזר
בשנת חדא ע"כ. אבל מן הירושלמי נראה שר' אלעזר האריך ימים מר' יוחנן,
דכמס' נדרים סוף פ"א איתא ר' חייא בר אבא אתא לגבי ר' לעזר א"ל פייס
לר' יודן נשייא דיכתוב לי חדא איגרא דאיקוד וכו' (והובא בערך ר' חייא בר
אבא), ואם היה עוד ר' יוחנן חי למה שבק ר' יוחנן אשר היה גדול בבית
הנשיא והוא היה רבו. וגם הרבה הלכות של ר' אלעזר נאמרו לפי פשוטן
אחר מות ר' יוחנן.

רבי לעזר דרומיה, מ"א, מ"יא בדור החמישי. פאה פ"ח הל' ב' (כ'
ע"ד) רבי לעזר דרומיה בעי קומי ר' יוסי מתני' דרבי אלעזר וכו', וזה ר' יוסי
הוא ר' יוסי ב' חברו דר' יונה, עיי' יומא קרוב לסוף פ"ו אמר ר' לעזר דרומיא
נבלת העוף הטהור מחיצתה בכל מקום וכו', וקאי אר' ירמיה ור' יוסי ואר'

מנא ע"ש. — חגיגה פ"ג הל' ב' (ע"ט ע"א) אמר ר' לעזר דרומיה לא כן
אמר ר' יוסי בי ר' זמיה בשם ר' יוחנן מפני מה אמרו שירי מנחות מחברין
את עצמן וכו'.

רבי לעזר בי ר' חגי בר דור החמישי. שקלים פ"ז הל' ה' (ג' ע"ג) רבי
לעזר בי ר' חגי הוה מסמך לר' מנא חמא אחד ארמאי טקטע מן סוסיה ומפיק
לברא אמר ליה הדא היא דאמר ר' יוחנן הנמצא ביד גוי כנמצא בפלטיא.
ועיי' ערך ר' מנא ב'.

רבי לעזר בר חגיגה שבת פ"ג הל' ז' (ו' ע"ג) ר' לעזר בר חגיגה
מעשה היה וטילטלו פומט מתחת הנר בשבת.

ר' לעזר בי ר' יוסי אמר קמיה ר' יוסי כלאים פ"ח הל' ב' (ל"א ע"ג) אמר
רבי לעזר בי ר' יוסי קומי ר' יוסי שנייא היא שהוא יכול לברוח תדע לך
וכו', חלה פ"ב הל' א' התיב ר' בון כהנא והכתיב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת
הפסח לא בששה עשר התיב ר' לעזר בי ר' יוסי קומי ר' יוסי והכתיב ממחרת
הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים לא בחמשה עשר יצאו
(וכר"ש חלה פ"ב הל' א' ותו ר"ה י"ג ע"א סד"ה דאקריבו עומר הגי' בטעות
קומי ר' דוסא). וכן נדרים פ"ד הל' ט' (ל"ח ע"ד) אמר ר' לעזר בי ר' יוסי קומי
ר' יוסי. — ובמס' מגילה פ"א הל' י"ב (ע"ב סוף ע"א) הוריות פ"ג מ"ז ע"ד איתא
ר' יוסי כד הוה בעי למקנתרה לר' לעזר בי ר' יוסי הוה א"ל לפנים עמו ע"כ,
ומדלא אמר ללעזר בריה נראה שר' יוסי דהוריות הוא ר' יוסי א' (ר' אסי)
ור' יוסי אביו של ר' לעזר הוא ר' יוסי ב' וחי ר' לעזר בי ר' יוסי ברור
הרכיעי. אך מצינו דוגמתו סנהדרין פ"ז הל' ה' (כ"ד ע"ג) ר' שמעון בריה דר'
הלל בן פוי בעא קומי ר' הלל בן פוי וכו' ולא אמר קומי אבוהי. ועיי' ע"ז
סוף פ"א ר' אחא ר' תנחום בר חייה בשם ר' לעזר בי ר' יוסי ואפי' תיבה
קטנה וכו' ור' תנחום בר חייה היה בן דוד שלישי ורכיעי עיי' ערכו. אבל
מעשרות פ"א הל' ג' (מ"ט ע"א) איתא ר' לעזר בי ר' יוסי בשם ר' תנחום בר חייה
משיבכרו בנות שבע וכו' וכן מ"ק פ"א הל' א' איתא ר' לעזר בי ר' יוסי בשם ר'
תנחום בי ר' חייה, ואף שכבר הערנו שגם בני דוד אחד אמרו לפעמים זה
בשם זה מ"מ נראה עיקר שאביו הוה בעי למקנתריה לר' לעזר בי ר' יוסי והיה
ברור החמישי, ובמס' ע"ז יש לגרוס (ע"ש) ר' לעזר בי ר' יוסי ר' אחא בשם
ר' תנחום בר חייה.

רבי לעזר בר מרום מגילה פ"ד הל' ב' (ע"ה ע"א) רב חונה אמר
שלשה קריות שבתורה לא יפחתו מעשרה. . . התיב רבי לעזר בר מרום
והא תני המפטיר בנביא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקים והיו עשרי' וג'
תלתא עשרה ותלתא עשרה וחד שלשה. ובמס' תענית פ"ד הל' ג' (ס"ח ע"ב)
נשנית בקיצור ושם איתא התיב ר' לעזר בר מרום קומי ר' יונה.

רבי לעזר בר פרטא מגילה פ"ד הל' ד' כתובות פ"א ל"ד ע"ג חגיגה
בר שלמיה בשם רב אתא עובדא קומי רבי ובעא מיעבד כרבנן אמר לו רבי
לעזר בן פרטא בן בנו של ר' לעזר בן פרטא ר' לא כך לימדתני בשם זקינדך
אלא אי"כ עשו איגרת ביקורת וחזר ביה ועבד כדשביג ע"כ. ועיי' בבלי כתובות

ק' ע"א גיטין ל"ג ושם קאי אהא דא"כ מה כח ב"ד יפה ע"ש. וכתבו המפרשים דהך דירושלמי הוא הך דבבלי וכדמוכח מן הסוגיא. — אך בירושלמי איתא ר' לעזר בן פרמא בן בנו של ר' לעזר בן פרמא ובבבלי איתא פרמא בנו של ר' אלעזר בן פרמא בן בנו של ר' פרמא הגדול. ועיי פתיחת זה הפרק בענין השינוי בשמות בין הירושלמי והבבלי, ופה אין לסמוך על הירושלמי כי יש בזה המאמר עוד טעות גדול במה שכתוב אלא א"כ עשו איגרת ביקורת ע"ש.

אות מ"ם.

מגבילה אחוי דר' אבא בר כהן ברכות פ"ב ו' ע"א מגבילה אחוי דר' אבא בר כהן אמר קומי ר' יוסי בשם ר' אחא מיטמא כהן לנשיאת נפים, ובגמרא פ"ז הל' א' הגי' גבילה.

רבי מיישא בדור השלישי. ערלה פ"א הל' ד' (ס"א ע"א) אמר רבי מיישא לר' זעירא תרתין מילין אתון אמרין ואינן פליגין חדא על חדא. — מעשרות פ"ה הל' ב' (נ"א ע"ד) אמר ר' מיישא לר' זעירא ודא היא דרוב' אילו תנא בצל יד יחידי וכו'. — ברכות סוף פ"ב שבת פ"א הל' ב' (ג' ע"א) ר' יסא ור' שמואל בר רבי יצחק (בשבת הגי' ר' מיישא ור' שמואל בר רב יצחק) הוו יתיבין אבלין כחדא מן אילין כנישתו עילוייתו אתא עונתא דצלוחתא וקם ר' שמואל מצלייא א"ל ר' מיישא לא כן אלפן רבי אם התחילו אין מפסיקין. ועיי שקלים פ"ג הל' א' ר' ירמיה ר' מיישא ר' שמואל בר רב יצחק שכן נחלקו עליה אבות העולם. וקצת נראה שרב שמואל בר רב יצחק היה רבו של ר' מיישא. — ברכות ד' קרוב לסוף ע"ג מיישא בר ברי' דר' יהושע בן לוי אמר מן דעבד טבאות עושה להן (לתפילין) כים של טפח ונותנן על לבו שנא' שויתי ה' וכו'. ואפשר שסתם ר' מיישא הוא ר' מיישא בן בנו של ר' יהושע בן לוי. — ר' מיישא אמר בשם ר' יוחנן שבת פ"א ב' ע"ג.

רבי מיישא בר ירמיה נזיר פ"ט הל' ד' (נ"ז סוף ע"ד) עד כמה מטריחין עליו (גבי שכונת קברות ע"ש במשנה) ר' יוסי בשם רבי מיישא בר ירמיה עד ט' אמה.

רבי מלוך בדור השלישי. סוכה פ"ג הל' א' רבי מלוך בשם ר' יהושע בן לוי נחלק המתאים כמי שנפדרו העלין (ובבבלי שם ל"ב ע"א איתא אמר ר' יוחנן אמר ריב"ל ובב"ק צ"ז ע"א אמר ר' מתון אמר ריב"ל). ב"ב פ"ח הל' א' ר' מלוך בשם ר' יהושע בן לוי הלכה כר' זכריה (דאמר אחד הבן ואחד הבת שוין במטה האם). חולין מ"ט ע"א אמר ר' מלוך אמר ר' יהושע בן לוי הלכה כר' שמעון ע"ש. וממה דאמר ר' מלוך תמיד בשם ריב"ל נראה שהיה תלמידו של ריב"ל (וגם נראה שעיקר הגי' בבבלי סוכה ל"ב ב"ק צ"ז אמר ר' מלוך אמר ריב"ל וכמו שהוא בירושלמי סוכה). — ובחולין שם איתא ר'

מלך ערבאה ופי' רשיי הדר בערביים, ואפשר שפירושו שהוא מארץ ערבא, אך מטה דאיתא שם דאנא ור' חייא בר אבא וכו' קלעינן לאתרי דר' מלך נראה יותר כפי' רש"י.

רבי מנא, מני א' בדור השני. שבת פ"א ב' ע"ג ר' חייא בר אבא בעי קומי רבי מנא וזו לא דרך הוצאה היא אמר ליה שכן כתפייא אומניא עובדין כן. פסחים פ"ד הל' ט' (ל"א ע"ב) ר' חייא בר אבא בעא קומי ר' מנא לאוכלו בלא פדיון אי אפשר וכו' א"ל הגובי היה מחלפן ביד אחר. — מ"ש פ"א הל' ב' (נ"ב ע"ג) ר' לעזר בשם ר' מנא אין אומר לו שיתן לו מלתה וכו'. ור' חייא בר אבא ור' לעזר היו בדור השלישי וא"כ זה ר' מנא אינו ר' מנא דדור החמישי עיי' ערך הבא. ועיי' ערך גמליאל זוגא. גמליאל דקונתיה. — ובמס' מנחות כ"א ע"א איתא דהא בעא מיניה ר' מני מר' יוחנן דם שקרש ואכלו מהו וכו' (ועיי' ירושלמי יומא פ"ח הל' ג'), ור' מני הוא ר' מנא וא"כ היה בימי ר' יוחנן.

ודע דבירושלמי שביעית פ"ו ל"ז ע"א איתא עולא בר ישמעאל בשם ר' חנינה רבי ור' יוסי בר יהודה נחתון לעכו ואיתקבלון גבי ר' מנא וכו', וזה ר' מנא הוא תנא ונוכר ירושלמי ברכות פ"ו י' ע"ג ר' יונה ור' יוסי סלקון למשתיתיה דר' חנינא ענתניה וכו' אמרין נשבוק אולפנה ונתי לן למתניתה דתני ר' מנא אמר משום ר' יודה וכו', ונוכר ג"כ מגילה פ"ב הל' ב' ר' מנא אמר בשם ר' יודה שאמר משום ר' יוסה הגלילי הפסיק בה כדי לקרות את כולה לא יצא ידי חובתו. ובבבלי מגילה י"ח ע"ב ר' מנא אומר משום ר' יהודה אף בסירוגין אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש וע"ש.

ר' מנא ב' ונקרא ג"כ ר' מנא, בדור החמישי בנו של ר' יונה, ואמר בכמה מקומות „ר' יונה אבא“. דמאי פ"ד כ"ד ריש ע"א, שביעית פ"ד ל"ה ע"א ובמ"א. ועיי' מגילה פ"ד הל' י' (ע"ה ע"ג) ר' מנא כד דהוה טורי בחבורתה מילין דשמע מן אבוי כביתא הוה אמר כן א"ד בשם ר' יונה מילין דשמע מן אבוי בבית ועדא הוה אמר כן א"ד יונה ע"ש. — ובבבלי תענית כ"ג ע"ב ר' יונה אבוי דר' מני כי הוה מצטרף עלמא למטרי וכו' ותו ר' מני בריה וכו'.

רבותיו של ר' מנא ר' יונה ור' יוסי. ואפשר שלמד אצל ר' יוסי אחר מות אביו ר' יונה, ור' יוסי האריך ימים מר' יונה עיי' ערך ר' יוסי ב'. שקלים פ"ז הל' ה' (ג' ע"ג) איתא ר' לעזר בי ר' חניי הוה מסמך לר' מנא וכו' (עיי' ערך ר' לעזר בי ר' חניי) אמר ליה כן אמר ר' יוסי רבי והן שראו אותו יוצא וכו'. ושם (סוף ההלכה) א"ד מנא קומי ר' יוסי ואנן חמין רבנן מכריזין וכו'. — גם אמר קומי ר' יודן. ביצה פ"א הל' א'. עיי' ערך ר' יודן. — גם קרא לר' חזקיה רבי ביצה פ"א הל' ב' (ס' ע"ב) קם ר' מנא עם ר' חזקיה אמר ליה מן הן שמע רב (צ"ל רבי) הדא מילתא.

חברו של ר' מנא ר' חנניה ב' (עיי' ערכו) ור' מנא היה קצת גדול ממנו. ובפסחים פ"ו הל' א' איתא שלשה הניחו כתרין בעולם הוה וירשו חיי העולם

הבא ואלו הן יונתן בן שאול ואלעזר בן עזריה וזקני בתירה וכו' רבנין דקיסרין אמרין אף ר' חנינה דציפורין לר' מנא, וזה ר' חנינה הוא ר' חנינה ב' (וכבר הערנו שהסופרים מחלפים לרוב חנינה חנניה), כי אין לומר שהוא ר' חנינה דציפורין (עיי' ערכו) שזה לא היה כלל מהחכמים הגדולים. וגם אינו ר' חנינה רבו דרבי יוחנן דלא מצינו שהיה איזה ר' מנא בזמן ר' חנינה, וגם איתא תענית פ"ד ס"ח ע"א אמר ר' חנינה זכות מארבה יומין אין בגין הדא מילתא (דר' פס ע"ש) לית אנא ידע אין בגין דהוית סליק מן טיכריא לציפורין והוינא עקים איסרטיין טיעול בשלמיה דר' שמעון בן חלפתא וכו', ולא אמר אין בשביל דירד מנשיאותו? הרי שזה ר' חנינה דציפורין דפסחים הוא ר' חנינה ב' חברו של ר' מנא ב'. — ועיי' ברכות פ"ג ו' ע"א נזיר פ"ו ג"ו ע"א כד דמכת גהוראי (בנזיר הגי' יהודיני) אחתיה דר' יהודה נשיאה שלח ר' חנינא בתר ר' מנא ולא סליק אמר ליה אם בחייהון אין מטמאין להן כ"ש במיתתן וכו' ואלה האמוראים הם ג"כ ר' חנינה ב' ור' מנא ב', ור' יהודה נשיאה הנזכר פה הוא ר' יודה (יודן) נשיאה ב' עיי' ערכו. ובמס' נזיר איתא אחתיה דר' יודן נשייא. — ונראה שמעת שירד ר' חנינה בציפורין מנשיאותו לכבוד ר' מנא ישב ר' מנא בציפורין. ובסנהדרין פ"ג כ"א ע"ב איתא ר' מנא כד עאל פרוקלי בציפורי הורי מפקא נחתומיא בשוקא. ונראה שזה פרוקלי (פראקלוס) היה אחד משרי צבא הרומיים ולא בא בשעת צרה כי נראה כי בימי ר' מנא כבר עברה עת הזעם של גאללוס וקאנסטאנטיוס, ובימי המלכים אשר קמו אחריהם היתה קצת הרוחה ליהודים, אבל השר הזה לא כיוון כי אם להנאת עצמו וכמו שמפרש שם הש"ס על עובדא אחרינא. — ולפעמים הלך ר' מנא לקיסרין ושמע שם חכמים שדרשו. עיי' ערך ר' אחווא בר זעירא, ערך ר' חזקיה וערך חכמים אחרים. — ר' מנא ור' יוסי בי ר' בון הם הגדולים בדור החמישי, עיי' ערך ר' יוסי בי ר' בון. והלכות של ר' מנא רבות עד מאוד, גם היו לו הרבה תלמידים. וקצתם מכוארים על ערכם.

והנה לרוב יש לברר במקום שבא ר' מנא אם הוא ר' מנא א' או ר' מנא ב'. עירובין פ"י כ"ו ע"א ר' אליעזר ור' אבדימי תרווייהו בשם ר' מנא, קידושין פ"א ריש הל' ג' (נ"ט ע"ד) ר' יסא בשם ר' מנא וכו' הנה ר' מנא דמקומות אלה הוא ר' מנא א' דהאומרים במקומות אלה בשמו ר' אליעזר ור' אבדימי ר' יסא היו כולם קודם ר' מנא ב'. עיי' ערכם. — ולהפך קידושין פ"ג סוף הל' ב' (ס"ג ע"ד) ר' מנא שאל לבית אבוי דר' יוסי היך רבכון נהיג עביד וכו' הוא ר' מנא ב' דר' מנא א' קדם לר' יוסי א' וכו'. — ולפעמים נראה קצת הדבר בספק כהך דמ"ק פ"ד פ"ג ריש ע"ב כהדא ר' אבון דמך במועדא ולא גמל ליה ר' מנא חסד והוון צפוראיי אמרין עד מות שנא בתר מועדא עבד ליה איקריה וכו', וכן שקלים סוף פ"ה ר' אבון עבד אלין תרעיייה דסדרא רבא אתא ר' מאנא לגביה וכו', הנה יען שנמצאו ר' אבון א' ור' אבון ב' עיי' ערכם ור' מנא א' ור' מנא ב', ור' אבון א' חי בימי ר' מנא א' ור' אבון ב' חי בימי ר' מנא ב', יש כאן ספק מי הם האומרים או בעלי המעשה. וכבר הערנו על זה ערך ר' אבון ב'. ובכ"ז במקום שיש ר' מנא סתם כלו' שלא נזכר איזה

אומר המורה על ר' מנא א', הוא רובו ככולו ר' מנא ב'. וגם בהך דשקלים ותענית נראה שהוא ר' מנא ב'.

רבי מנא בר תנחום ע"ז פ"ב מ"ב ריש ע"א ר' מנא בר תנחום אזל לצור והתיר תורמסין שלהן. וע"ש שאמר עליו ר' חייה בר בא לר' יוחנן אדם גדול הוא והוא יודע למתק את הים הגדול. ועיי' מ"ש פ"ד הל' ג' (ג"ד ע"ד) דא"ר יוסי בשם ר' מנא בר תנחום וכו' אין קרקע נקנה בפחות משהו פרוטה. מנחם בדור השלישי. עירובין פ"ז כ"ד ע"ג אמר ר' חגי בר הוינן יתבין קומי מנחם הוינן אמרין שלא תאמר אינו כסותר אוהלים וכו'. מ"ש פ"ב הל' ז' (ג"ג ע"ג) ר' חגי אמר קומי ר' זעירא מנחם בשם ר' יוחנן כל שאמרו בדמאי מחללין בודאי מחללין אותו מדוחק. — פאה פ"ז הל' ד' (י"ט ע"ג) היו עשוין כמין סינפון מנחם בשם ר' יונתן והוא שיהא חותכן בשוה. — שביעית פ"ד הל' א' ר' יוסה בשם מנחם ר' עקיבה ענד כשיטתיה וכו'.

מערבאי מערבאי ברבות סוף פ"ד ר"ה סוף פ"ד ר' זעורה ורב חסדא הוון יתבין תמן באילין תקיעתא מן דצלוך אתת צלותא קם ר' חסדא מצליא אמר ליה ר' זעורה ולא כבר צלינן אמר ליה מצלי אנא וחזר ומצלי דנחתי מערבאי לתמן ואמרין (בר"ה הגי' ואמרין תמן) בשם ר' יוחנן הלכה באילין תקיעתא וכו' אמר ר' זעורה ויאות כל תנאי תני בשם ר' גמליאל ע"כ. והנך מערבאי הם חכמים היוודים מא"י לכבל (עיי' פ"ג) ור' זעורה ור' חסדא ישבו אז בכבל, והל' דנחתי מערבאי לתמן אינו מדויק דהיה לו לר' חסדא לוטר דנחתי לכאן, ובלתי ספק הוא שגירת לשון דתלמוד ירושלמי. — ערלה קרוב לסוף פ"ג והכלאים מדברי סופרים שמואל אמר בכלאי הכרם הא כלאי זרעים מותר ור' יוחנן אמר בכלאי הכרם הא בכלאי זרעים אסור אמר ר' חונא כד נחתון מערבאי דתמן אמרונה בשם ר' יוחנן וקיימנוה ע"כ, וצ"ל לתמן פי תלמידי א"י ירדו לכבל ואמרוה שם בשם ר' יוחנן, ואמר ר' חונא עיי' שהיו מערבאי אומרים הלכה של רבי יוחנן בכבל באתרא (במדינתו) דשמואל קיימנוה (וגם בכרכות ובר"ה יש לקיים קצת הגי' דנחתי וכו' לתמן).

מנשה מגילה פ"ב הל' ב' מנשה הוה יתיב קומי ר' זעורה ואינמם אמר ליה חזר כך דלא מונית.

רבי מרינום בריה דר' הושעיה רבה גיטין פ"ד הל' ו' (מ"ז ע"א) ברה (ענד) מארין לחוצה לארץ ר' יאשיה בשם ר' חייה רבא אמר מותר רבי הושעיה רבה אמר מותר רבי מרינום בריה דרבי הושעיה אמר אסור וע"ש.

רבי מתון מ"ק פ"ג הל' ז' (פ"ג ע"ב) ועל רבו שלימדו חכמה מיניין ואלישע רואה והוא מצעק אבי אבי וכו' רבי מתון בעי קומי ר' יוחנן ומאלישע אנו למדין תורה א"ל מתון מתון וכו'. ועיי' בבלי שם כ"ו ע"א אמר לי ר"ל לרבי יוחנן אליהו חי הוא אמר לי כיון דכתיב ולא ראהו עוד וכו'.

רבי מתיה מן דבתרתה ערלה פ"א ס' ריש ע"ד אמר רבי מתיה מן דבתרתה מקום שאין רוב משמין אפי' לא חישב פטור.

רב מתנה בדור השלישי. וזכר הרבה פעמים בכבלי ולפעמים גם בירושלמי. תענית פ"ג הל' י"ב (ס"ז ע"א) ר' ברכיה ר' אבא בר כהנא רבי זעורה בשם ר' יהודה וכו' ואית דאמרין לה בשם רב מתנה ותגור אומר ויקם לך מה ת"ל לך אלא אפילו הוא אמ' הכין ואת אמר הכין דידך קיימא וכו'. רבי מתניה בדור הרביעי ובדור החמישי. ביצה פ"א ס' ע"ג ר' ליעזר ור' אבא מרי ורבי מתניה הורי פיתא לארסקיננס בשובתא, עיי' ערך ר' אבא מרי. — שבת פ"ב י"ג ע"ד ר' יודן בי ר' שלום ור' מתניה חד אמר בשלא עירב נקודות וכו'. — כתובות פ"ד הל' ח' (כ"ח ע"ד) בני בנים מה הן . . . ר' יוסי בי ר' בון ור' מתניה הוון יתבין סברין מימר הוא בני בנים שכאן הוא בנים של הלן וכו'. ויש בזה שיבושי גירסאות עיי' גיטין פ"ה הל' ג' ועיי' ערך ר' יודן בי ר' שלום.

אות נו"ן.

רבי נחום ברכות פ"ט י"ד ריש ע"א תענית פ"א הל' ג' (ס"ד ע"ב) ר' חזקיה ר' נחום ור' אדא ור' בימי (בתענית ור' אדא בר איכומא) הוון יתבין אמר ר' תנחום (צ"ל ר' נחום וכן הוא בתענית) לר' אדא בר אימי לא מסתברא לכרכה נאמר וכו'. — ברכות פ"ד ח' ע"א ר' זעורא שלח לר' נחום גבי ר' יניי בדי' ישמעאל אמר ליה איזו היא מעין שבע מעין שמונה עשרה דשמואל וכו'. — ביצה פ"א הל' ט' (ס' ע"ד) ר' נחום א"ר שמואל בר אבא בעי הדא אמרייתא ליכש אסור וכו'.

רבי נחום אחוי דר' אילא ביצה פ"ה הל' ב' (ס"ג ע"ב) רבי נחום אחוי דר' אילא בעא קומי ר' יוחנן (בנר של אבטלה) אמר ליה לא תאסור ולא תשרי.

רבי נחום בי ר' סימאי ברכות פ"ח י"ב ע"ב ביצה פ"ה הל' ד' רבי יוחנן דקרציון (בביצה דקרציון) בשם רבי נחום בי ר' סימאי בלבד הנקטפת (בביצה בנקטפת). מעשרות פ"א ט"ה ע"ד ר' אייבו בר נגרי ר' תנחום בר עילאי בשם ר' נחום בר סימאי והוא שתהא חרצנה שלהן נראית מבחוץ. — מגילה פ"א ע"ב ע"ב פ"ג ע"ד ע"א סנהדרין כ"ט ע"ג ע"ז ריש פ"ג איתא ולמה נקרא נחום איש קודש הקדשים שלא הכיט בצורת מטבע מימיו. ובבלי פסחים ק"ד ע"ז נ' הגי' מנחם, אלא שבבלי פסחים שם נקרא תנא דקאמר הש"ס תנאי היא דאמר ר' יוחנן בנן של קדושים אומר אחת וכו' מאן ניהו בנן של קדושים ר' מנחם בר סימאי וכו' דלא איסתכל בצורתא דזוזא ע"כ ומן הירושלמי עולה שר' נחום בי ר' סימאי היה אמורא. — ובבבלי אמר ר' יוחנן בכל מקום בשמו, ואפשר שהוא ר' יוחנן דקרציון עיי' ריש הערך.

בירושלמי ריש פ"ג דע"ז איתא כד דמך ר' נחום בר סימאי חפון איקונתא מחצלן אמר כמה דלה המתון בחווי לא יחמינן בדמכותיה. ובבלי מ"ק כ"ה ע"ב איתא כי נח נפשיה . . . דר' מנחם בר יוסי (צ"ל בר סימאי

וכאשר הגיה ר"פ) אישתעו צלמנייא והווי למיחלצייא. — והערוך ערך מחצל
הביא הך דירושלמי בזה"ל כד דמך ר' מנחם בר סימאי חפון וכי ואפשר
שהוא ע"י אשגרות הסופרים כמה שהורגלו לקרות בכבלי ר' מנחם.

רבי נחומיה בריה דר' חייא בר אבא ברכות פ"ג ו' ע"א רבי
נחומיה בריה דר' חייא בר אבא אמר לא הוה עכו"ר תחות כפתה דקסרין.
וכבר כתבנו ערך ר' חייא בר אבא שר"ח בר אבא היה כהן.

רבי נחמיה בר מר עוקבן בריה דר' יוסי יבמות פ"ד הל' א'
רבי נחמיה בר מר עוקבן בריה דר' יוסי אמר תלתא עבר ונידש מאן דאמר
מפני גדירה נידש מאן דאמר שאינה יכולה לשמור את גיטה אסור וכו', ובתו'
יבמות ק"ג ד"ה יצתה זו הגי' ר' נחמיה בשם ר' יהודה. — פאה פ"א ט"ז
ע"ג ר' יוסי בר יעקב בר זבדי בשם ר' אבהו ר' נחמיה בר עוקבן ומטי בה
בשם ר' יוחנן הפריש ביכורים מכרי ממורח פטור מתרומה גדולה.

רב נחמן, אמר בשם ר' מנא או קומי ר' מנא שבת פ"ב ד' סוף ע"ג
פסחים סוף פ"ה מ"ק פ"א הל' ה' (פ' ע"ד) ובמ"א, ונראה שהיה בדור
החמישי. —

נחמן סבא ברכות פ"ב ד' ע"ד מגילה ריש פ"ג הקורא למפרע לא
יצא ר' יונה אמר תנא רב נחמן בר אדא ר' יוסי אמר תנא נחמן סבא והווי
כדרך הווייתן יהו (ועיי' בכלי שם). ונראה שנקרא נחמן סבא להבדילו מן רב
נחמן תלמידו של ר' מנא. ואפשר שנחמן סבא הוא אביו של רבי שמואל
בר נחמן.

רב נחמן בר אדא עיי' ערך הקודם.

רב נחמן בר יהודה עירובין פ"ו כ"ד ע"א מהו ליסמך על שיתופי
הצירות ר' יעקב בר אהא ור' זעירא תריהון חד בשם מר עוקבן וחד בשם
ר' נחמן בר יהודה נסמכין על שיתופי הצירות בשבת הראשונה מדוחק.
רב נחמן בר יעקב הוא סתם ר' נחמן (חתניה דריש גלותא ורבנן
דרבא) דבבלי. סוכה פ"ד הל' ג' (נ"ד ריש ע"ג) תמן אמרין רב ששת
ורב נחמן בר יעקב חד אמר שלשה בדי עלין וחורנא אמר אפילו בד אחד,
ובבלי שם מ"ד ע"ב וכמה שיעורה אמר ר' נחמן ג' בדי עלין לחץ ור' ששת
אמר אפי' עלה אחד וכו'. — ברכות קרוב לסוף פ"ד ר' זעורא ור' נחמן בר
יעקב הווי יתבין מן דמצלין אתת צלותא קם ר' נחמן בר יעקב מצליא וכו', וכן
איתא בירושלמי כמעט בכל מקום ר' נחמן בר יעקב אם הכוונה על ר' נחמן
הראשון כלו' חברו דר' ששת ורביה דרבא. וכבר כתבו התו' גיטין ל"א ד"ה
אנא שבירושלמי מוכח בדוכתי טובא דר' נחמן בר יעקב הוא חברו של ר'
ששת. — ועיי' ערך רבנן דתמן.

רב נחמן בר רב יצחק נזכר לפעמים בירושלמי. כ"ב פ"ג הל' ג'
(י"ד ע"א) שמואל אמר יש חזקה למורה אמר רב נחמן בר רב יצחק קרייה
מסייע למה דמר שמואל ויחן לה המלך סדים אחד וגו'. — גדה פ"ב ג' ע"א
רב נחמן בר יצחק שאל לר' חונה מתני' בשנמצא מפתח עלייה ולפנים וכו'.
ועיי' עירובין ריש פ"א ואמר ר' נחמן בר יצחק בשם ר' יהושע בן לוי הלכה

כ"ר יוחנן בן גוריו ומקשינין עליה זכו' לא כן אמר ר' יצחק בר נחמן בשם רבי יהושע בן לוי הלכה זכו'. ויש כאן ט"ס וצ"ל בכל מקום או ר' נחמן בר יצחק או ר' יצחק בר נחמן, וכן בהך דנדה יש מקום ספק, דבבבלי נדה י"ז ע"ב מוכח שר' חונה הנזכר פה בירושלמי הוא רב הונא תלמידו דרב, ואיך שאל לו ר' נחמן בר יצחק שהיה קצת מאוחר לרבא עיי' תו' גיטין ל"א ד"ה אנא. אשר על כן נראה מקום להספק אם נזכר ר' נחמן בר יצחק בירושלמי כל עיקר ואפשר שהסופרים טעו בזה, ובאמת בימי אב"י ורבא לא עלו לא"י כי עלתה אז חמת המציק על יושביה וכמו שזכרנו בפרקים הקודמים ולכן לא נזכרו אב"י ורבא בירושלמי (ולכך במקום אחד נזכר רבא עיי' ערך ר' אבא בר יוסף) וכן בימי ר' נחמן בר יצחק לא עלו עוד התלמידים. וגם אם הגי' רב נחמן בר רב יצחק נכונה לא נזכר ר"נ בר יצחק כ"א במעט מקומות וזה מורה ג"כ שלא הרבו התלמידים ללכת לא"י בימיו.

נחמן בריה דרבי שמואל בר נחמני. שנת פ"א ג' ע"ד נחמן בריה דר' שמואל בר נחמני בשם ר' שמואל בר נחמני חמש חטאות מיתות רצו בית דין לבטלן מבטלין. — מגילה פ"א הל' א' (ע' ע"ב) נחמן בריה דר' שמואל בר נחמן שמחה וששון מיכן שהן אסורין בהספד ומשחה מיכן שאסורין בתענית זכו', וע"ש שהשיב לר' חלבו וא"כ היה בדור הרביעי.

רבי ניהא בר סבה כלאים פ"ט הל' א' לאיזה דבר נאמר לא יעלה עליך רבי ניהא בר סבה ר' יוחנן (צ"ל יוסי) בשם ר' זעירא שאם היה בגד גדול קצתו יש בו כלאים ומונח בארץ ומקצתו אין בו לא יכסה בו מצד השני. יבמות פ"ט הל' א' ר' ניהא בר סבא בעי קומי ר' יונה למה לינשא ואפילו קדש זכו'.

ניקומבי מ"ק פ"א הל' ה' (פ' ע"ד) סנהדרין פ"ו כ"ג ע"ד תנא ניקומבי קומי ר' זעורה אין שיעור לליקוט עצמו.

רבי נסא, נסא, ניסא, ניסה בדור הרביעי. עירובין פ"ב הל' א' רבי יונה אמר ר' נסא שאל מהו לטלטל בין הפסים. — שביעית פ"ד ל"ה ע"א ישראל מצווין על קידוש השם ואין הגוי מצווין על קידוש השם ר' נסא בשם ר' לעזר שמע לה מן הדא לדבר הזה יסלח ה' לעבדך וגו' ישראל מצווין על קידוש השם ואין הגוים זכו'. וכן אמר בשם ר' לעזר סנהדרין פ"א כ"א ע"ד ספרים שזכת בהן ארץ ישראל אין מוציאין אותן לחוצה לארץ רבי ניסי בשם ר' לעזר אם כתב על מנת להוציא מוציא. — ומצינו כמה מאמרים לר' נסא וגם כמה שהורה עיי' ב"מ סוף פ"ג וסוף פ"ח. — וברכות פ"ז י"א ע"ב איתא אמר ר' נסא כמה זימני אנלית עם ר' תחליפא אבא ואם אנינייא בר סיסי חביבי ולא זמנין עלי עד שהבאתי שתי שערות ועיי' ערך ר' תחליפא. ודע דמ' אבא ט"ס, דהכי איתא סוף מס' תרומות אמר ר' נסא אנא לא חכים לאבא אימא הוה אמרה לי אבוך הוה אמר מי שאין לו שמן של חולין מדליק שמן שרפה בחנוכה ע"כ. והעולה ג"כ מזה שאביו של ר' נסא היה צורבא מרבנן. — וברכות פ"ג ו' סוף ע"א אהא שלא רצה ר' מנא ליטמא

לנהוראי אחתיה דר' יהודה אף שר' חנינא שלח בתריה (עיי' ערך ר' מנא ב')
 איתא א"ר נסא במיתתן עשו אותן כמת מצוה, הרי שהיה עם ר' חנינא
 (חנניה) ור' מנא בני דור חמישי. ואפשר שסתמא דש"ס מביא זה המאמר
 כלו' כבר א"ר נסא.

רבי נתן דרומה עירובין פ"ז כ"ג ע"ג מהו לשכור רשות מן הפונדיק
 ר' חנינא ור' יונתן סלקון לחמתה דגור אמרין נמתין עד שיבואו זקני הדרום
 לכאן אתא רבי נתן דרומה ושאלון ליה ושרא וכו'. וזוה נראה שהיה
 חכם מפורסם.

רבי נתן בר אבא בדור השלישי. מ"ק פ"ג סוף הל' א' כהדא רבי
 שמואל בר אבא דמכת אחתיה והוה יתיב מצמי טפרויי סליק ר' לעזר ולא
 כסיתון סליק רבי נתן בר אבא לגביה וכסיתון וכו'. — ע"ז פ"ב מ"ב ע"א נתן
 בר בא אמר קומי שמואל ידע אנא מפרשה בין עוברי דגים טמאין לעוברי
 דגים טהורין וכו' (והובא תו' ע"ז מ' ובשאר ראשונים וכוה"ל נתן בר רבא
 אמר וכו').

נתן בר הושעיה בימי ר' יוחנן. תרומות פ"ז הל' א' תמן תנינן אלו
 הן הלוקין והתנינן אלו נערוה הבא את אמר לוקה והבא את אמר משלם אמר
 ר' יוחנן לצדדין היא מתניתין אם התרו בו לוקה אם לא התרו בו משלם
 וכו' נתן בר הושעיא אמר כאן בנערה כאן בנערת וכו' סבר נתן בר הושעיה
 למקום מכות ותשלומין משלם ואינו לוקה (ובבלי כתובות ל"ב איתא התירוק
 כאן באחותו נערה כאן באחותו בוגרת על שם עולא ע"ש כל הסוגי', ואפשר
 שעולא הביא זה התירוק מא"י לכבל וקבעוהו מסדרי הבבלי על שמו) ונשנית
 הסוגי' זאת כתובות פ"ג הל' א'. — כתובות פ"ג הל' ג' (ל"ה ע"ד) והובא
 ב"ב פ"ט הל' א' נתן בר הושעיה בעא קומי ר' יוחנן היו שם י"ב חודש
 ונתמעטו הנכסים וכו'. — ונוכר האמורא הוה בבלי יבמות פ"ט ע"א ובמ"א
 בשם ר' נתן בר אושעיא.

ר' נתן בר טובי ברכות פ"ד ז' ע"ב ר' נתן בר טובי בשם ר' יוחנן
 אפי' אם יש ביום כדי להתפלל שתיהן תפילת המנחה קודמת.

אות סמ"ך.

ר' סובייה עיי' ערך ר' לוי סוכייה.

רבי סידור חלה פ"ב נ"ח ריש ע"ג כתיב הוא השיב את גבול ישראל
 וכו' ר' חנניה ור' מנא חד אמר כל מה שכיבש יהושע כיבש זה וכו' תנא רבי
 סידור מסייע לר' מנא וכו' ועיי' ערך הבא.

רבי סימאי, סימיי בדור הראשון. מ"ש פ"ב נ"ג ע"ב ופ"ה נ"ז ע"ג
 מניין שהוא מחזור בעשה ר' לעזר בשם רבי סימיי לא נתתי טמנו למת מה

גן קיימין וכו' אי זהו דבר שהוא מותר לחי ואסור למת הוי אומר זו סיכה. —
 ביצה פ"ג הל' ב' (ס"ב ע"א) חד תלמיד מן דר' סימאי אול לאנטרדס אייתון
 ליה דורמסקנא ואכל חד תלמיד מן דר' יהושע בן לוי אול לתמן אייתי ליה
 דורמסקנא ולא אכל אתא ואמר קומי רביה אמר דו נהג כשיטת רביה דר' סימאי
 אמר אין הגוי צריך הכן. — קידושין פ"ג הל' ט"ו (ס"ד ע"ד) ר' סימאי הורה
 נפר ספורי"א הלכה כר' טרפון. — ועיי' שבת פ"ז ט' ע"ג א"ר סידור יהודה
 בר' עבדין הווי במכשירין שיתא ירחין בסופא אתא חד תלמיד מן דר' סימאי
 ושאל ליה ולא אניביה אמר ניכר זה שלא עבר על פתחה של תורה. ועיי'
 ערך ברבי וערך יהודה בר חייה.

רבי סימון בדור השלישי, תלמידו של ר' יהושע בן לוי ורוב מאמריו
 הם בשם רבו. — ר' לעזר שאל לר' סימון ולא אניביה ריש פ"ח דשקלים
 ושם נקרא ג"כ ר' שמעון. — ר' סימון היה חברו של ר' אבהו שביעית פ"ז
 ל"ז ע"ג ר' סימון ור' אבהו הוון יתיבין אמר הא כתיב וילכד יהודה את עזה
 ואת גבולה וכו'. וקצת נראה שהיה ר' אבהו גדול מר' סימון, עיי' שבת פ"ז
 ט"ז ע"ב אמר ר' סימון שרי לי ר' אבהו מיסב קילורית בשבת.

מושביו של ר' סימון היה בדרום כמושב רבו ר' יהושע בן לוי, ורבי
 זעירא כאשר הלך לדרום שאל לו הלכה עיי' ערך ר' זעירא א'. תלמידו
 של ר' סימון ר' תנחום בי ר' חייא ואמר הכין ר' סימון רבי עבד עיי' ערכו.
 ר' סימון תקן תקנה גדולה. סוכה פ"ד הל' א' ר' סימון מפקד לאילין
 דמחשבין יהבון דעתכון דלא תעבדון לא תקיעתה בשבת' ולא ערכתא בשבתא
 ואין אדחקתון עבדון תקיעתה ולא תעבדון ערכתא, והובא תו' סוכה מ"ג ד"ה
 לא איקלע.

ר' סימון אמר לא לבד בשם ר' יהושע בן לוי כי אם גם בשם חכמים
 אחרים. שביעית ל"ז ע"ג ר' סימון בשם חילפיי רבי ר' ישמעאל בי ר' יוסי
 ובן הקפר נמנו על אויר אשקלון וטיהרוהו וכו' וע"ש המאמר אימתי היא
 טמאה משו' ארץ העמים א"ר סימון משתשהא הגזירה ארבעים יום. —
 מגילה פ"א הל' א' (ע' ע"ב) ר' סימון בשם ר' שמואל בר נחמן משפחה
 ומשפחה אילו הכפרים מדינה ומדינה אילו הכרכים וכו'. — מ"ק פ"ג הל'
 א' (פ"ב ע"א) רבי סימון בשם רבי חנינה שני זוגות היו אחד מעמתן
 ואחד מידה.

רבי סימון ברבי זבדי, זביה, זבדא בדור השלישי. פסחים פ"ט
 הל' א' סוטה פ"ה כ' ע"ב נדרים ל"ט ע"ד ואתי"א כ"י דמר רבי סימון ברבי
 זבדי גולגולתו של ארנן היבסי מצאו תחת המזבת. — שבת פ"ז הל' א' (ט' ע"א)
 בעון קומי בריה דר' יסא את מה שמעת מן אבוך וכו' אמר לון ר' חזקיה לא
 אמר כן אלא ר' סימון בר זבדא הוה פשט עם בריה דר' יוסה וכו'. — סוטה פ"ז
 הל' ה' (כ"א ע"ד) אמר ר' סימון בר זביד ויאות אין תימר אבני המלון וכו'.
 ובסוכה פ"ב הל' ח' (נ"ג ע"ב) איתא התיב ר' סימון בר זבד קומי ר' אילא
 וכו'. ועיי' ברכות פ"ג ה' ע"ג כד דמך ר' סימון בר זביד עאל ר' ליא ואיפטר

עילו ארבעה דברים תשמישו של עולם וכו' אילו אם אבדו יש להן חליפין
אבל תלמיד חכם שמת מי מביא לנו חליפתו מי מביא לנו תמורתו. ועיי'
ערך ר' הילא.

רבי סימון מעשרות פ"א מ"ח ע"ד ר' חייא בר אדא בעא קומי רבי
יוחנן כמהין ופטריות מהו שיהו חייבין במעשרות אמר ליה ר' יוחנן בשם רבי
סימון כתיב עשר תעשר את כל תבואת זרעך דבר שהוא נזרע ומצמיח יצאו
כמהין ופטריות שאינן נזרעות ומצמיחות.

ספרא מלבד החכמים אשר עסקו בתורה שבע"פ, בלימוד המשנה
והברייתא ועומק כוונתן וחקור הדין וכו', נמצאו עוד בירושלמי ספריא ובל"י
ספרא. ועסק הספרא לפי מה שעולה מן הירושלמי היה לקרות התורה ברבים
(וכנראה ג"כ להשמיעה לעם) ולהוציא הציבור ידי חובתו. מגילה פ"ד הל' ה'
ר' שמעון ספרא דטרכנת אמרין ליה בני קרתיה קטע בדיבוריא דיקרונון
בנינן אתא שאל לר' חנינה אמר ליה אין קטעון רישך לא תשמע לון ולא
שמע לון ושרון ליה מן ספרותיה. — ונראה שהספרא היה ג"כ מלמד תינוקות.
דמאי פ"ז הל' ד' (כ"ז ע"ב) ר' יוחנן אול לחד אתרא אשכח ספרא אייניס אמר להו
מהו כן אמרי ליה ציים אמר ליה אסור לך ומה אם מלאכתו של בשר ודם
אתאמר אסור מלאכתו של הקב"ה לא כל שכן. בבלי סוטה מ"ט ע"א
ר"א הגדול אוטר מיום שחרב בית המקדש שרו חכימאי למהוי כספריא ופי'
רשיי כספריא מלמדי תינוקות. אך שם איתא עוד וספריא כחוניא, וכמס' שבת
פ"א מ"ג איתא באמת אמרו החון רואה היכן תינוקות קוראים, הרי דחון הוא
מלמד תינוקות? ואפשר שהחון היה מלמד תינוקות קטנים והספרא מלמד
תינוקות גדולים. ויותר נראה שבל' המשנה חון הוא המלמד תינוקות (וחון הוא
ג"כ שם כולל לרואה מה הם צרכי ציבור עיי' תי"ט שבת פ"א מ"ג יומא פ"ז
מ"א) ובלשון ההמון היו קוראים למלמד תינוקות ספרא ולשי' צ' חון וזהו מה
דאיתא סוטה שם וספריא כחוניא. ועיי' יבמות פ"ב י"ג ע"א בני סימוניא
אתון לגבי רבי אמרין ליה בעיא תתן לן חד בר נש דדריש דיין וחון ספר מתניין
ועבד לן כל צרכינן. — ולהספרא באו ג"כ הנשים לשאול שאלות. תענית
פ"ב הל' י"ג (ס"ז ע"א) רב אחא בר יעקב מפקד לספריא אין אתת איתא
משאלינכון איטרון לה בכל מתענין חוץ משבתות וימים טובים וראשי חדשים
וחולו של מועד וחנוכה ופורים. — והיה פחות מהחכם. מגילה פ"ד הל' ה'
א"ר זעורה אילו הוה ההוא ספרא (ר' שמעון ספרא דטרכנת הנזכר לעיל)
ביומיו (צ"ל ביומיו) מניתיה חכים ע"כ. זה שאמר ר"א הגדול שרו חכימאי
למהוי כספריא, ועיי' ברכות פ"ד ז' ע"ב אמר ליה והרא שאלחא דספר (דספרא).

ומצינו איזו אנשים נקובים בשם ספרא. ירמיה ספרא. ברכות שם מגילה
פ"ג הל' ו', ירמיה ספרא שאל לר' ירמיה ראש חודש שחל להיות בשבת כמה
קורין. — שלמיה ספרא. שם, שלמיה ספרא שאל לר' מנא הגע עצמך שחל ראש
חודש של חנוכה להיות בשבת ולא שכעה אינון קורין וכו'. — רב הונא
ספרא עיי' לקמן. — רב המנונא ספרא כ"ב פ"ז הל' ג' רב המנונא ספרא

שאל לר' חנינ' כתוב אחד אומר קומתו שלשים אמה וכתוב אחד אומר קומתו עשרים וכו' (ובמס' סוכה פ"ד הל' א' איתא ר' סימון מפקד לאילין דמחשבין יהבין דעתכון דלא ותעבדון לא תקיעתה בשבתא ולא ערכתא בשבתא וכו' והובא לעיל ערך ר' סימון, ואפשר שהספריא היו ג"כ המחשבין). והספרא מכונה אך לפעמים בכינוי רב.

ונראה שאלה הספריא ע"י שהיה עיקר עסקן לקרוא התורה ברבים וכמו שכתבנו התעסקו ג"כ בחקירת החסרות והיתרות, והם בעלי המסורה. עיי' כלאים פ"ג הל' א' ר' חניי אמר זרעיה חמשה כל הן דאנא משכה לה וי (צ"ל וי"ו כלו' זרועיה) אנא מחק ליה אשתאילת לרכ הונא ספרא דסידרא ואמר זרועיה (צ"ל זרועיה) מליא. — ויש עוד בזה דבר חדש שאמר זרועיה מליא, ובשני התלמודים לא השתמשו בתי' מלא על הוראה זאת ואך בעלי המסורה (כלו' במסורה) אמרו מלא חסר, וזה מורה ג"כ שאלה האנשים הם היו בעלי המסורה, ועץ שמצינו הרבה ספריא בטבריה יחסו האחרונים בדין המסורה לבעלי טבריה.

ומצינו עוד לפעמים איזה איש מכונה קרא. עיי' בבלי ברכות ל' ע"ב יתיב ר' חנינא קרא קמיה דר' ינאי ויתיב וקאמר הלכה כר' יהודה. ופסחים שם ק"ז ע"א איתא קראי מוסיפין אף את אלו מנחל בדרך ישתה וכו'. ועיי' ירושלמי כלאים פ"ט ל"ב ע"ד שבת פ"ז הל' ב' (י' ע"ג) רבי חנינא אמר עד יחות כל סימרה אמר ר' ינאי אמרו לו לר' חנינא צא וקרא. ועיי' בבלי קידושין מ"ט ע"א ע"ט שאני קרינא וכו' אבל אמר לה קרא אנא עד דקרי אורייתא נביאי וכתבי בדיוקא ע"כ. וקצת נראה שקרא בבבלי הוא ספרא בירושלמי (ומה דאיתא בבלי ברכות ר' חנינא קרא הוא ע"פ הירושלמי אשר זכרנו אמרו לו צא וקרא, דר' חנינא היה חכם מפורסם וגדול מספרא או קרא). — ומצינו ג"כ שקראו לחכמים גדולים קראי. בבלי ע"ז מ' ע"א א"ל מנא לך הא מתלתא קראי שמיע לי מרב משמואל ור' יוחנן, ופ"י רש"י מג' חכמים גדולים שהם כרי לסמוך עליהם כעל המקרא. (ואפשר שבצירוף הכוונה זאת אמרו רבי חנינא קרא).

רב ספרא בבלי פסחים נ"ב ע"ב רב ספרא נפק מא"י לח"ל הווי בהדיה גרבא דחטרא דשביעית וכו'. חולין ק"י ע"ב אמר ליה אב"י לרב ספרא כי סלקת להתם בעי מיניהו ככדא מה אתון ביה וכו'. — ובירושלמי לא נזכר רב ספרא אבל כלאים פ"ט ל"ב ע"ד איתא אב"י (צ"ל אב"י) דרב ספרא שאל לר' זעירא מהו מיתן פרישין גו גולתיה ומיקטריגון בחוש דכיתן וכו'. ונראה שרב ספרא ירד בנערותו לבבל וחזר אך לפעמים לא"י ולא ישב שם ימים רבים. — ובבלי ע"ז ד' ע"א איתא משתבח להו ר' אבהו למיני רב ספרא דאדם גדול הוא וכו' ע"ש כל המעשה. ונראה דרב ספרא הוא שלא בדיוק וכבר ידענו שנשתבשו בהרבה מקומות בבבלי שמות האמוראים דא"י.

אות ע"ן.

רבי עזיאל שקלים פ"א הל' א' מ"ק פ"א הל' ב' וכמ"א מניין לציון
וכו' ר' חזקיה ר' עזיאל בריה דר' חונייא דבית חורון בשם ר' חונייא דבית
חורון טמא טמא יקרא כד' שהטומאה קוראה לך בפיה ואומרת לך פרוש. —
ביצה פ"ג הל' ב' (ס"ב ע"א ועיי' שבת פ"א ד' ע"א) ר' זעירא בשם רב
סברין טיטר מותרין למחר ר' חזקיה רבי עזיאל בריה דר' חונייא דברת חורון
מותרין מטש.

רבי עולא בדור החמישי. שקלים פ"א הל' א' התיב רבי עולא קומי
ר' מנא והא תנינן בג' פרקים בשנה תורמין את הלשכה וכו'. — שבת פ"ג
הל' ה' ביצה פ"ג הל' א' ר' עולא אמר בעון קומי ר' אחא מה ניתני כל
המחוסר צידה חייב ושאינו מחוסר צידה פטור וכו'. — ברכות פ"ב הל' א'
א"ר עילא הראשון ליחיד והשני לציבור והראשון לתלמוד והשני למעשה,
ונראה דצ"ל א"ר עולא.

עולא בירייה מגילה פ"ב הל' ג' (ע"ג ע"ב) עולא בירייה ר' לעזר בשם
ר' חנינה (ב' פעמים), וכן מ"ק פ"ג פ"ג ע"ב.

רבי עולא דקיסרין פסחים פ"ג סוף הל' ב' (ל' ע"א) לא היה שם
אחר כיוצא בו שהחטיין עד איכן ר' יעקב בר אחא ר' עולא דקיסרין בשם
ר' חנינה עד כדי הלוח ארבעת טיל. — נדה פ"ב הל' ו' (נ' ע"א) אי זהו
האדום וכו' ר' יעקב בר אחא רבי עולא דקיסרין בשם ר' חנינה וכו' עד שלקת
ושנת. — וקצת נראה שר' עולא דקיסרין היה תלמידו של ר' חנינה (וגם ר'
חנינה היה בקיסרין עיי' ערך ר' חנינה א'), וא"כ היה בדור השני.

עולא בר ישמעאל הוא הנקרא בכבלי עולא סתם. סוכה פ"ד הל' ה'
(ג"ד ע"ג) ר' זעורא עולא בר ישמעאל בשם ר' לעזר שלמי חנינה ששחטן
מערב הרגל אינו יוצא בהן ידי חובתו כרגל התיב ר' בא והתני חנינה ארבעת
עשר יוצאין בה משום שטחה וכו' (וכבר הבאנו הסוגי לעיל ל"ב ע"א). וכבלי
פסחים ע"א אמר עולא אמר ר' אלעזר שלמים ששחטן מערב י"ט אינו יוצא
בהן לא משום שטחה ולא משום חנינה וכו' ע"ש. — גיטין פ"ה הל' ה'
(ט"ז ע"ב) עולא בר ישמעאל בדין היה אפי' נודעה (צ"ל לא נודעה) לרבים
לא תכפר ולמה אמרו תכפר שלא יהיה מזבח שטם. וכבלי שם ג"ה ע"א אמר
עולא דבר תורה בין נודעה ובין לא נודעה אינה מכפרת. — וגם בירושלמי
נקרא עולא סתם. דמאי סוף פ"א עולא בר ישמעאל בשם ר' יוחנן פוטר הוא
אדם את טבלו בסאה אחת של טבל כיצד הוא עושה וכו' נחת עולא לתמן
ואמרה בשם ר' יוחנן וכו'. ואפשר שנקרא פה עולא סתם משום שכבר קדם
עולא בר ישמעאל אבל ברוב המקומות נקרא עולא בר ישמעאל (ואפשר
שלא להחליפו עם רבי עולא הנזכר לעיל אף שזה נקרא רבי עולא
ועיי' לקמן).

עולא בר ישמעאל אמר הרבה פעמים בשם ר' יוחנן אבל לא מצינו שדבר עמו פא"פ ולכן יש מקום ספק אם היה תלמידו של ר' יוחנן. — ואמר ג"כ בשם ר' אלעזר. טעשות ריש פ"ג עולא בר ישמעאל בשם ר' לעזר שהוא מותר לוכל. נזיר פ"ט הל' ב' (ג"ז ע"ג) עולא בר ישמעאל בשם רבי לעזר טעמא דר' אליעזר וגילח הנזיר וכו'. וכבר זכרנו הסוגי' דסוכה פ"ד הל' ה' שאמר עולא בר ישמעאל בשם ר' לעזר.

עולא בר ישמעאל היה בר א"י וירד לבבל, ובבבל מת. ונראה שירד שם כבר בנערותו והרבה לעלות ולירד ורוב ישיבתו היה בבבל, ולכן נקרא עולא נחותא. כלאים פ"ט ל"ב ע"ג עולא נחותא הוה אידמך תמן וכו' וע"ש שבכה בשעת מיתתו ואמר אנא מובד מרגליתי גו ארעא מסאכתא לא דומה הפולטה בחיק אמו לפולטה בחיק נכריה. ועיי' בבלי כתובות ק"א ע"א (ושם אמר ר' אלעזר על עולא מה דאיתא בירושלמי שאמר עולא עצמו ועיי' לעיל פ"ג בענין השינויים). — ועולא ירד כבר לבבל קודם עלות ר' זירא לא"י. סוכה פ"ד הל' ה' אמר רבי זעורה עד דאנא תמן שמעתנה עולא בר ישמעאל בשם ר' לעזר כד סלקינן הכא שמעתנה ר' חייא בשם ר' לעזר וכו'. ועיי' מ"ש פ"ב הל' ז' (ג"ג ע"ג) ר' זעירא אמר מה בחלמה בר ייכו' (צ"ל דייכול) לעולא בר ישמעאל קופדה שמינה וכו' וקצת נראה שזה המעשה היה אחרי שעלה ר' זעירא לא"י וכבר זכרנו שעולא חזר ועלה לפעמים לא"י.

ודע דנמצא בירושלמי ר' הילא במקום דאיתא בבבלי עולא. הוריות פ"א הל' ג' (מ"ו ע"א) הורו ב"ד לעקור את כל הגוף וכו' ר' חזקיה אמר מדבר ולא כל דבר א"ד הילא ממצות ולא כל מצות. ובבלי שם ד' ע"א מאי משמע אמר עולא קרי ביה ונעלם מדבר חזקיה אמר קרא ועשו אחת מכל מצות מכל מצות ולא כל מצות ע"כ. והנה הך בבבלי הוא הך בירושלמי ואף שנתחלפו האזורים ומה שאמר בבבלי חזקיה (ונראה דצ"ל ר' חזקיה) הוא בירושלמי מאמר דר' הילא ולהפך וכבר זכרנו בפ"ג שזה נמצא בהרבה מקומות. ועיי' מ"ש פ"ה נ"ו ע"א תני ר' אייבו בר נגרי קומי רבי לא בר ישמעאל ואם גאל יגאל איש ממעשרו וכו', וזה מורה קצת ג"כ שעולא היה נקרא ג"כ הילא כי רבי לא הוא ר' הילא עיי' ערך ר' הילא. — אבל נראה בבירור שיש כאן ט"ס וצ"ל לבד קומי רבי לא (ולא בר ישמעאל), דעולא לא נקרא בשום מקום בשם רבי. וכן נראה דבהך דהוריות יש ט"ס או בירושלמי וצ"ל עולא או בבבלי וצ"ל ר' הילא כי עולא אינו ר' הילא.

חולין קל"א סוף ע"ב איתא עולא הוה יהיב מתנתא לכהנתא איתיבי' רבא לעולא וכו' אמר ליה רבי מטונך וכו'. והוא נראה זר מאוד שקרא עולא לרבא רבי, שהרי איתא בבלי פסחים ל"ז ע"ב יתיב רבה ורב יוסף אחוריה דר' זירא ויתיב ר' זירא קמיה דעולא אמר ליה רבה לר' זירא בעי מיניה מעולא וכו', הרי דעולא היה קשיש מרבה ורב יוסף רבותיו של רבא והיאך קרא לרבא רבי. ועיי' חולין קב"ד ע"א שפילפל ר' נחמן רבו של רבא עם עולא (וכבר נתקשה בעל סה"ד הרבה בזה והניחו בצ"ע), אבל הנראה ברור

שצ"ל ר' עולא והוא ר' עולא אשר היה בדור החמישי בימי ר' מנא עיי' ערך ר' עולא והיה זומר מרבא שחי בימי ר' יונה. (ולפ"ז אפשר לקיים ג"כ הגי' בהוריות בב' התלמודים אלא דיש ליגרם בכבלי ר' עולא, אבל לא נמצא בשום מקום שהחכם הנקרא הילא נקרא ג"כ עולא).

מר עוקבא, עוקבן ברכות פ"א ג' ע"א אמר מר עוקבא הוותיקין היו משכימין וקורין אותה וכו' והובא בבלי ברכות ט' בל' ברייתא ע"ש. — עירובין פ"ה כ"ב ע"ד (וסוף פ"ב דמכות) ר' זעירא בשם מר עוקבא אין מקדרין אלא בחבל של חמשים אמה. — שם פ"ו כ"ד ע"א ר' יעקב בר אחא ור' זעירא תריהון חד בשם מר עוקבן וכו' (והובא לעיל ערך ר' נחמן בר יהודה). — שם פ"ז הל' א' ר' יונה ור' יוסי תריהון חד בשם מר עוקבן וכו'. — מגילה פ"ג הל' ב' (ע"ד ע"א) מר עוקבא משלח כתב לריש גלותא דהוה דמיך וקאים בזמרין ישראל אל תשמח וכו' (והובא תו' גיטין ו' ד"ה אמר ר' יצחק). — והנה מהכינוי מר נראה שהאמורא זה היה בר בבלי והוא מר עוקבא הנזכר לרוב בכבלי והיה בימי שמואל. אך מגילה פ"ד הל' י"א (ע"ה ע"ג) איתא ר' מר עוקבן בשם רבנן דתמן לא דומה ננאי יחיד בציבור וכו' וזה בשם רבנן דתמן מורה שהאומר היה בא"י, ולא מצינו כלל שמר עוקבא הלך לא"י. — ועיי' עירובין פ"א י"ח קרוב לסוף ע"ד רבנן דקיסרין בשם רבי עוקבא בשאין החיצון עורף וכו'. חגיגה פ"ב הל' ד' (ע"ה ע"ב) רבי עוקבא בשם ר' יהושע בן לוי לא היה עושה כן אלא בשבתות וימים טובים וכו' מסייע לרבי עוקבא ע"כ, מכל זה נראה שהיו שני אמוראים האחד מר עוקבא או עוקבן והוא מר עוקבא דבבלי, והאחר רבי עוקבא או עוקבן והיה בא"י. והמדקדק בהמאמר מגילה פ"ד ח' ר' מר עוקבן בשם רבנן דתמן יבין בקל שצ"ל ר' עוקבן והוא ר' עוקבן דא"י, והסופר טעה ע"י שגירת לשון מר עוקבא והוסיף מר. — עוד איתא מגילה פ"א הל' ז' (ע"א ריש ע"א) מר עוקבא אישכח תרין אנרין בחדא כתיב ושפר באפי ובאפי חבריי מוספה על שתא תלתין יומין וכו', ובתו' ר"ה י"ט ע"ב ד"ה אדר הובא בזה"ל עוקב' אישכח וכו'.

רבי עזרא, עזרה בדור החמישי, אמר לרוב קומי ר' מנא. עיי' שבת קרוב לסוף פט"ו עירובין פ"ב ריש הל' א' פסחים פ"א כ"ח ע"א ב' פעמים (ובקראקא בטעות בפעם השנית ר' עזריא) גיטין פ"א קרוב לסוף הל' א' שבועות קרוב לסוף פ"ה. — ואמר ג"כ בשם ר' יודן. נזיר פ"ט סוף הל' ב' ר' עזרה בשם רבי יודן אמר ואפילו תיטר כאן וכאן מן הצד וכו'. — ובמס' תענית פ"ד הל' ח' (ס"ח ע"ג) ר' עזרה בשם ר' יהודה בי ר' סימון הלוחות היו משאוי ארבעים סאה וכו'. — מעשרות פ"א הל' ה' (מ"ט ע"א) ר' עזרא בעי אדיין לא נגמרה מלאכת השדה ואת אמר אינן אלא כיני וכו'.

רבי עזריה ברכות ב' ריש ע"ד רבי עזריה אמר על הא דר' שמעון בן לקיש ויכולו השמים והארץ וכו'. — שבת פ"ז ט' ע"ב אמר רבי עזריה קומי ר' מנא תפטר בודן וכו'. — ואפשר שהוא אחד עם ר' עזרא (עזרה) דערך הקודם.

רב עמרם מכות פ"א הל' ה' (ל"א ע"א) ר' בא בר ממל רב עמרם רב מתנה בשם רב המלוה את חבירו על מנת שלא לתובעו השביעית משמטתו (ובמס' שביעית פ"י ל"ט ע"ג נשמטה ת' רב קודם רב עמרם ע"ש).

רב ענן שבת ריש פ"ג רב חלבו רב ענן בשם רב לא שנו אלא עליה וכו'. — יבמות קרוב לסוף פ"ט אמר ליה כן אמר ר' זעירה רב ענן בשם רב. — ור' ענן נזכר הרבה פעמים בכבלי והיה תלמידו של שמואל ואמר הרבה פעמים בשמו.

אות פ"א.

רבי פדיה, פדייה הוא אחד עם בר פדיה, והוכא לפעמים במקום אחד אותו מאמר בשם רבי פדיה ובמקום אחר בשם בר פדיה. עיי' ערך בר פדיה.

רבי פדת בנו של ר' אלעזר ואמורא של ר' יסא מגילה פ"ד הל' י' (ע"ה ע"ג). ואמר לכד בשם אחרים. יומא פ"ב הל' ג' (ל"ט ע"ד) מניין לדישון מזבח הפנימי ר' פדת בשם ר' לעזר והשליך אותה אצל המזבח קדמה וכו'. סוכה סוף פ"ד ר' פדת בשם ר' הושעיה מי סוטה נפסלין בלינה. וכן אמר בשם ר' הושעיה ב"ק פ"ד הל' ח' (ד' ע"ג). — ובמס' עירובין פ"י כ"ו ע"ג איתא ר' סימן בשם ר' יהושע בן לוי בשם רבי פדת מפני קלקל פייסות ע"כ, וטעה הסופר שתי טעיות שכתב ב' פעמים בשם, וגם כתב ר' יהושע בן לוי בשם ר' פדת וריב"ל היה קשיש מר' פדת. ונראה שצ"ל ר' סימן ר' יהושע בן לוי בשם ר' פדיה עיי' ערך הקודם.

פזי שם חכם. ברכות פ"ד ז' ע"ג תענית פ"ד הל' א' ראש חודש שחל להיות בתענית . . . במה קורין . . . ר' יודן קפודקיא אמר קומי ר' יוסי בשם ר' יודה בן פזי קורין בראש חודש קם ר' יוסי עם ר' יודה בן פזי אמר ליה את שמעת מאבוכ הדא מילתא אמר ליה אבא לא הוה אמר כן וכו'. — פזי הוא ג"כ שם משפחה חשובה בימים ההם. הוריות סוף פ"ג אילין דבר פזי ודבר הושעיה הו' עלין ושאלין בשלמיה דנשייא בכל יום והוון אילין דרבי הושעיה עלין קדמאי אולון אילין דבר פזי ואיתתגון בנשיאותא וכו'. ועיי' ע"ז פ"ג הל' א' חד טן אילין דבי ר' פזי הוון אילין דנשית' בעי מחותנתיה והוא לא מקבל עליו וכו'. ואפשר שהמשפחה היתה נקראת על שם ר' פזי אביו של ר' יודה, וא"כ היה איש מפורסם.

רבי פטריקי יומא פ"ד הל' ד' (מ"א ע"ד) זהב מופז רבי פטרוקי אחוה דר' דרוסא בשם ר' בא בר בינה דומה לאיש מצתת בגפרית. ובכבלי נמצא ר' אפטרוקי ב"מ ה' ע"א חולין ס"ד ע"ב.

רבי פינחס בדור הרביעי, בר בבל תלמידו דרבא ועלה לא"י. עירובין פ"ה כ"ב ע"ד חר' (צ"ל כד) רבי פינחס סליק להכא הוא בפתח

דשקתא דגזוראי אמר להן חלקתם עירובכס אמר ליה ר' יודה בר שלום וכו'.
 ובא"י למד אצל ר' יוסי חברו דר' יונה. פסחים פ"ה הל' ג' (ל"ב ע"ב) יבמות
 פ"א ב' ע"ד במחזורא תינינא חור ביה ר' יוסי אמר ליה ר' פינחס לא כן אילפן
 רבי וכו'. ובעי קומי ר' יוסי פאה פ"ו הל' ב' כתובות פ"ח הל' א' ולמה לא
 תנינתה מקולי בית שמאי ומחומרי ב"ה וכו'. — חבריו של ר' פינחס ד' הונא
 ור' חזקיה. פאה פ"ג י"ז ע"ד ר' הונא ר' פינחס ר' חזקיה סלקין מבקרה לרבי
 יוסי וכו'. סנהדרין פ"ג כ"א ע"ד ר' הונא ר' פינחס ר' חזקיה חוקק (עיי' ערכו)
 לא עלון בפירקא בההוא יומא וכו', וע"ש שמוכח שר' פינחס עלה כבר בימי
 ר' ירמיה. — לר' פינחס נמצאים הרבה מאמרים הן בשם עצמו הן בשם
 אחרים, וכבבלי אמר לרוב בשם רבא.

ודע דביבמות פ"י הל' ה' (י"א ע"א) גיטין פ"ח הל' ז' איתא ר' יוסי
 שאיל לר' פינחס היך סבר רבי אמר ליה כר' ירמיה אמר ליה חזור כך דלא
 כן אני כותב עליך זקן ממרא ע"כ, וזה תמוה דאיך שאיל ר' יוסי לר' פינחס
 ואמר ליה היך סבר רבי והוא היה רבו של ר' פינחס. ונראה שצ"ל ר' יוסי
 בר', או ר' יוסי בי ר' בון עיי' ערך ר' יוסי בר', והוא חי בדור החמישי
 ואפשר שהיה תלמידו של ר' פינחס. — ועיי' ברכות פ"ב ה' סוף ע"א א"ד
 מנא קשייתה קומי ר' פינחס ואפי' תימר וכו' אמר ר' יוסי קיימתי כיי דמר
 ר' יעקב בר אחא וכו' וגם פה נראה דצ"ל ר' יוסי בר', דאיך יאמר
 ר' יוסי ב' רבו דר' פינחס ושל ר' מנא קיימתי אקו' שהקשה ר' מנא לפני
 ר' פינחס.

רבי פינחס דיפו פסחים פ"א סוף הל' א' אמר רבי פינחס דיפו אני
 אומר בשעה שסידרן הכנים שם חמץ.

רבי פינחס בי ר' זבוי מ"ק פ"ב הל' א' אמר רבי פינחס בי ר' זבוי
 מתניתן בעטינים וכו'.

רבי פינחס בי ר' חנניה שקלים פ"ב הל' א' רבי פינחס בי ר' חנניה
 ור' אבא מרי חד אמר אילו ששילחו בני העיר תחילה וחורנה אמר וכו'. ועיי'
 שבת פ"ד ו' ע"ד התיב ר' חניי והתני והמשכיר בית לחבירו וכו' אמר ר' חנניה
 מפני העכברים אמר ר' פינחס בי ר' חנניה אם מפני העכברים נתני וכו'. והנה
 זה ר' חנניה שהשיב על קו' ר' חניי הוא ר' חנניה ב' חברו של ר' מנא, ור'
 פינחס אשר הקשה עליו נראה קצת שהוא בנו של ר' חנניה אשר השיב וכבר
 ידענו החילופים בין חנניה וחנינה, וא"כ חי ר' פינחס בי ר' חנניה בדור
 החמישי. — וגם הך דשקלים דראש הערך ר' פינחס בי ר' חנניה ור' אבא
 מרי וכו' מורה על זה, דדרי ר' אבא מרי היה בדור החמישי עיי' ערכו.

פישפשה שביעית פ"ו ל"ז ע"ג פישפשה אמר קומי ר' יוסי שאלית
 לר' אחא ושרא ע"ש.

רבי פליפא, פליפה, בר פרוטה אמר קומי ר' יונה מגילה פ"א קרוב
 לסוף הל' א', ועיי' פ"ד הל' ב' (ע"ה ע"א) ושם איתא פילפי. — תענית
 פ"ד הל' ג' (ס"ח ע"ב) התיב ר' פליפה בר פריטה קומי ר' זעורה.

רבי פס א' בדור הראשון ונקרא ג"כ ר' פס דרומא ובבבלי ר' אפס. תענית פ"ד ס"ה ע"א אמר לית אנא מקבל עלי מתמנייא עד זמן דתמני רבי פס קמיי (עיי' ערך ר' חנינה), ועיי' בבלי כתובות ק"ג. — יומא פ"ה הל' ח' (מ"ג ע"א) ר' הושעיה בשם ר' פס במתנות הבדים וכו'.

ר' פס ב' קידושין פ"ג הל' ה' (ס"ד ע"א) התיב ר' פס הגע עצמך שהיתה שפחתו, וקאי על תירוצו דר' יוחנן ע"ש.

ר' פריגורי דקיסרין תרומות פ"א מ"ז ע"ד ר' פריגורי דקסרין אמר ר' לעזר בי ר' ישמעאל (צ"ל ר' ליעזר בר' ישמעאל. עיי' בפירושונו שם).

רבי פרידא, פרידא פ"ז כ' סוף ע"א וריש ע"ב רבי אמר לרבי פרידא לית את חמי לי ההיא סגולה דגו כרמך וכו' אייתון קומי תרין פוגלין מכין ריש שתא לצומא רבא וכו' והוה אפוקי שמוטתא וכו' באותה שעה התיר רבי ליקח ירק במוצאי שביעית מיד. וזה המעשה האחרון הובא ג"כ ב"ב פ"ט הל' ז' (י"ז ע"א) ושם איתא רבי פרידא. והנה אין ספק שרבי הנזכר פה הוא רבינו הקדוש, כי הלא הוא התיר ירק במוצאי שביעית. ואפשר שיש לקרות פרידא פרידי (בדל"ת) והוא ר' פרידא הנזכר בבבלי.

רבי פרנך אמר לבד בשם אחרים. פסחים פ"ה הל' ז' תענית סוף פ"ג איזו היא הלל הגדולה רבי פרנך בשם ר' חנינה הורו לאלהי האלהים. סוכה פ"ג הל' א' ר' חנינא ר' פרנך ר' מתנה ר' יוסי בר' מנישא בשם רב לולב טפח מלבד שזרה. ובבבלי בהרבה מקומות א"ר פרנך א"ר יוחנן.

אות קו"ף.

רבי קוריים ערלה פ"ב ס"ב ע"א אמר רבי קוריים (בד' א"ד הגי' ר' בירית) לא שהתרומה מעלה את הערלה אלא שהתרומה מצטרפת עם החולק להעלות את התרומה (צ"ל הערלה וכאשר הוא בד' א"ד).

רבי קיריים דאירמה ביצה פ"ג הל' ח' (ס"א ע"ד) אמר רבי קיריים דאירמה ללמדך מי שיש בידו למחות ואינו מוחה קלקלה תלויה בו. ובסוף פ"ה דשבת הגי' ר' קיריים דידמה, והנראה דהעיקר דאירמה, והכונה מעיר אירמה והיא אורמיה (Urmia) העיר הגדולה הידועה בארץ פרס.

רבי קריספא, קריספי, קרוספי, קריספדא ובבבלי כרוספדא, אמר בהרבה מקומות בשם ר' יוחנן, ונראה קצת שחיה תלמידו. — ואמר ג"כ בשם אחרים. בשם ר' יוסי בר' חנינה שקלים פ"ז הל' ד' הל' ה'. בשם ר"ש בן לקיש יבמות פ"א ב' ע"ג. בשם ר' חנינה בן גמליאל סנהדרין פ"ג כ"א קרוב לסוף ע"ב. — סוף מ"ק איתא ר' קרוספי דמך במועדא ועבדון ליה איברייא סברין מימר מן דעתיה דר' אמי וכו'.

רב קרני ב"ק פ"ח הל' ח' (ו' ע"ג) תני רב קרני לבעיטה אחת לרכובה שלש לסקלונקית חמש עשרה.

אות רי"ש.

רבי ראובן סנהדרין פ"א הל' א' מהו חותמו של הקדוש ברוך הוא ר' ביבי בשם רבי ראובן אמת. — שבת סוף פ"ו דמי לבר אלהין אמר ראובן (צ"ל ר' ראובן) באותה שעה ירד מלאך וסמרו להווא רשיעא על פ"ו אמר ליה תקין מילך ובר אית ליה חזר ומר בריך אלהוון די שדרך וכו', והכונה ידועה. — כתובות פ"א הל' ז' (ל"ד ע"ג) ר' ראובן בעא קומי ר' מנא עבדי שנייות מהו שיאכלו בתרומה, וזה ר' מנא נראה שהוא ר' מנא א' (עיי' ערכו), דר' ביבי אמר בשם ר' ראובן בהמאמר דסנהדרין, ור' ביבי חי בדור השלישי כמבואר בערכו, ורחוק שבעא ר' ראובן קמי' ר' מנא ב', אשר עוצם לימודו היה בדור החמישי.

רב הוא ראש האמוראים כידוע, ולמד אצל רבי ור' חייא בא"י וירד לבבל ויסד שם ישיבה בסורא וחזר לא"י בימי רבי. עיי' ירושלמי פאה פ"ו הל' ג' (י"ט ע"ג) רב כד נחת לתמן אמר אנא הוא בן עזאי דהכא אתא חד סב שאל ליה שני הרוגים זה על גבי זה וכו' כד סלק להכא אתא לגבי רבי וכו'. — ונראה שלא נשתהא אז ימים רבים בא"י. ומצינו ששלח בכתב שאלות לרבי מבבל לא"י. בבלי כתובות ס"ט ריש ע"א ועיי' ירושלמי גיטין פ"ה הל' ב' (מ"ז ע"ד). — שם העצם של רב הוא אבא (עיי' בערוך ערך אבא) וכן קרא אותו שמואל בהרבה מקומות בבבלי. ובירושלמי ריש ב"ק ב' סוף ע"ב איתא רב יהודה בשם שמואל אין שמין לא לגנב ולא לגולן ולא לשואל אלא לניזקין ואני אומר אף לשואל אין שמין (צ"ל אף לשואל שמין, ומן ואני אומר הוא מאמר דר' יהודה והוא כעין מאמר מוסגר) ואבא (הוא המשך מאמרו של שמואל) מודה לי ומאן הוא אבא (הוא מאמר של סתם הירושלמי) רבי (צ"ל רב וכן הגיה הפירוש הקצר) או אבא בר אבון. הרי שהירושלמי נסתפק למי נתכוין שמואל בקריאת שם אבא. (וקצת נראה שיש פה ט"ס דלא נמצא בירושלמי אמורא בשם אבא בר אבון, וכעל פ"ט כתב שם שהכונה על אבון דשמואל ולפ"ז צריך להגיה אבא בר בא דזה היה שם דאבון דשמואל). — ובירושלמי לא נמצא בשום מקום אבא אם הכונה על רב כי אם רב, והוא שם כבוד וכמו שקראו רבינו הקדוש רבי.

לרב נמצאים הרבה מאמרים בירושלמי וקצתם אינם נזכרים בבבלי, וכבר הערנו על זה בפ"ג. ואפשר שאמנם כאשר היה בא"י, ורוב מאמריו הובאו לא"י עיי' התלמידים שעלו מבבל לשם.

ודע דבבבלי ביצה י"ד ע"א יבמות פ"ח ע"א איתא על מאמר דרב מחכו עלה במערבא, ובירושלמי לא נמצא בשום מקום חוכא אדברי רב או אדברי

אמורא אחר בבלאי או בן א"י. וגם על ברייתא איתא לפעמים בכבלי מחכו עלה במערבא עיי' שבועות כ"ו ע"א ל"ד ע"ב, והיותר תמוה שהברייתא דשבועות ל"ד ר' שמעון אומר חייב כאן וחייב בפקדון וכו' הובא בירושלמי שם פ"ד הל' ה' (ל"ה ע"ד) והש"ס לא מקשי עלה כלום וצ"ע. (ובבלי סנהדרין י"ז מסיק הש"ס מחכו עלה במערבא הוא ר' יוסי בר חנינא).

רבותינו שבגולה שבת סוף פ"ה ביצה פ"ב הל' ח' ר' זעורה בשם שמואל שור שעיסוקו רע יוצא בפרומביא שלו ורבותינו שבגולה נהגו כן. ועיי' בבלי שבת ריש נ"ב דבעי לוי בריה דרב הונא חמור שעסקיו רעים מהו ואמר ליה הכי אמר אבוך משמיה דשמואל הלכה כחנניה ע"ש. — ודע דבבלי סנהדרין י"ז איתא רבותינו שבגולה רב ושמואל, וצע"ק דהירושלמי מביא בשם שמואל שור וכו' יוצא ואמר ע"ז רבותינו שבגולה נהגו כן.

רבנן דאגדתא עיי' לעיל מ"ט ע"א.

רבנן דגוה סנהדרין פ"ג כ"א ע"ב רבנן דגוה הווו מיפי חמיע בפיסחא (לפרוקלא עיי' ר' מנא ב').

רבנן דקיסרין כן נקראת הישיבה אשר בקיסרין, ונזכרו בירושלמי צ' פעמים (בס' זרעים לערך כ"ב פעמים בס' מועד ל"ו פעמים בסדר נשים י"ז פעמים ובסדר נזיקין י" פעמים). ואמרו בשם עצמן או בשם חכמים אחרים. — ואלה החכמים אשר אמרו רבנן דקיסרין בשמם. בשם ר' יוחנן סוכה פ"ג הל' א' ובמ"א. בשם ר' אבהו בהרבה מקומות. בשם ר' יודה בר טיטוס שביעית פ"ה ל"ו ע"א גיטין פ"ה מ"ז ע"ג. בשם ר' חייה בר טיטוס תרומות פ"ה מ"ה ע"ג. בשם ר' יעקב בר אחא שביעית פ"ה ל"ח ע"א שבת פ"א ג' קרוב לסוף ע"ג. בשם ר' הילא יבמות פ"י י' ע"ג. בשם ר' יוסי בי ר' בון שבת פ"ח י"א ע"א עירובין פ"ט כ"ה ע"ג פסחים פ"י ל"ז ע"ג. בשם ר' לעזר שבת פ"ב ה' ע"א. בשם ר' נסא, ניסי פסחים פ"ב כ"ט ע"א נזיר פ"ז נ"ד ע"ד. בשם ר' אחא כתובות פ"ה ל' ע"א. בשם ר' הונא שבת פ"ג ו' סוף ע"א. בשם ר' יצחק בר נחמן סוכה פ"א נ"ב ע"ב. בשם ר' חייה בר יוסף הוריות פ"ג מ"ז ע"ד. בשם ר' חסדא קידושין פ"ד ס"ה ע"ד. בשם ר' ירמיה כלאים כ"ט ע"ב קידושין פ"ב ס"ג סוף ע"א. בשם רב עוקבה עירובין פ"א י"ח קרוב לסוף ע"ד. בשם ר' יוסי בן חנינה שבת פ"ב ה' ע"א נזיר סוף פ"ד ובמ"א ועוד בשם חכמים אחרים. — וכן אמרו איתפלגון רב ור' יוחנן ברכות פ"ד ריש ז' ע"ג. ר' יוחנן וריש לקיש ביצה פ"ה ס"ג ריש ע"ב, נזיר פ"ג נ"ב סוף ע"ג וכו'. — ויש מן החכמים שאמרו בשם רבנן דקיסרין: ר' חזקיה ע"ז פ"ב ט' ע"ד. רב כהן דמאי פ"ז כ"ז ע"ג קידושין פ"ב ס"ב ע"ד. ורבנן דקיסרין אמרו ג"כ בשם עצמם. ומכלל זה מה שדרשו גימטריא עיי' שבת פ"ז ט' סוף ע"ב רבנן דקיסרין מן אתרה לא חסרה כלום אל"ף חד למ"ד תלתין ח' תמניא. — ויותר עולה מה שאמרו הם בשם חכמים אחרים על מה שאמרו הם בשם עצמם. וכבר כתבנו פ"א שנראה שלא היה ראש ישיבה בקיסרין מטות ר' אבהו ואילך, ולכן לא נתחדשו שם הרבה הלכות ולומדי

התורה חזרו לדוב על דברי הראשונים. — ואלה רבנן דקיסרין היו ממות רבי אבהו עד דור החמישי או הששי כי אמרו משמיה דר' יוסי בי ר' בון אשר חי בדור החמישי.

רבנן דתמן הם החכמים דבבל, והירושלמי מזכיר אותם תמיד בל' כבוד וגם נושא ונותן בדבריהם עיי' לעיל פ"ג. ונמצא לפעמים רבנן דתמן ובבבלי לא נזכר זה המאמר. ולפעמים מדויק הרבה, "רבנן דתמן" עיי' כתובות פ"ה הל' ז' (ל"ה ע"ב) נפלו זיתים וגפנים ר' אבון בשם רבנן דתמן מתנית' בשנפלו לה זיתים ולא קרקען גפנים ולא קרקען אבל אם נפלו לה זיתים וקרקען גפנים וקרקען לא תקוץ שעדיין שבח בית אביה קיים ע"כ, וכן היא מסקנת הבבלי שם ע"ט ע"ב. — ועיי' מ"ש פ"ד ג"ה ע"א גיטין פ"ה הל' ט' על דעתין דרבנן דתמן ניהא דתמן אמרין בשם ר' נחמן בר' יעקב כל שנותנין לו אגוז ומשליכו צרור והוא נוטלו המוציא בידו כמוציא באשפה אגוז והוא נוטלו צרור והוא משליכו נילו נזל מפני דרכי שלום אגוז וצרור והוא נטלן ומצניען ומביאן לאחר זמן נילו נזל נטור וכו', ובבבלי לא נזכר זה המאמר דר' נחמן בר' יעקב, ועיי' בבבלי גיטין פ"ה אמר רבא ג' מדות בקטן צרור וזרקו אגוז ונטלו וכו' וקצת יש לתמוה שגם שם לא נזכר המאמר דר' נחמן. ועיי' מה שבחנו לעיל פ"ג בענין המאמרים של אמוראים בבליים הנמצאים בירושלמי ולא בבבלי. — ועיי' ערך כהנא ופ"ב ערך תמן בענין רבנן דתמן.

רבמי. רבמי ע"ז פ"ה הל' י"א שאל שלח לדבמי ולרבמי עיי' ערך ר' אמי, ר' אסי, וכבר הערנו על זה לעיל ריש פ"ב.

רבי הדיפה אמר לכד בשם אחרים. פאה פ"ד י"ח סוף ע"ב ר' הדיפה איתפלגון ר' יונה ור' יוסי חד אמר הראוי לישול זכה וחורגה אמר וכו'. כתובות פ"ה הל' ט' (ל"א ע"ד) ר' הדיפה ר' יונה ר' ירמיה שאל אשה קרוהו וכו' ועיי' הגי' קידושין פ"ב הל' ה' (ס"ב ע"ד). — כתובות פ"ו הל' א' רבי הדיפה ר' אחא בשם ר' בון בר כהנא. — ונראה שהיה בדור החמישי.

רובין חגיגה פ"ג הל' ד' (ע"ט ע"ג) אמר ר' יניי הרובין היו אומרים בתרומה שנעשה על גב הקודש וכו', וי"ל רש"י חולין כ' ע"א ד"ה יקבלו הרובין הנערים בני ר' חייא עכ"ל. ואפשר שמי' הרובין אינה זזה טמשמעותה ופירושה הגדולים. וכן נראה המונה חלה פ"ד סוף ע"א עד שבאו הרובין ובטלו אותן עיי' בפירושו שם וכבר דברנו מזה במ"ח שנת א' צד 360.

רבי רומנוס שבת פ"ג ו' ע"ג שהרי רבי רומנוס הוציא מחתה משל בית רבי מליאה נחלים בשבת (ועיי' בבבלי שם מ"ז). — יבמות פ"ד ט' סוף ע"ב קידושין פ"ד הל' ו' ר' יעקב בר אדי בשם ר' יהושע בן לוי מעשה במשפחה אחת בירודם (בקידושין הגי' בדרום) שהיו קורין עליה ערער ושלח רבי את רבי רומנוס לבודקה ומצא שנתגיירה וקינתה פחות מבת שלש שנים ויום אחד והכשירה לכהונה ע"כ. והנה ר' יהושע בן לוי המספר זה המעשה חי בדור הראשון, והוא מדבר בעל דבר הנתהווה בימים שעברו, וזה מורה שרבי הנזכר כאן הוא רבינו הקדוש ולא ר' יהודה נשיאה, וא"כ חי ר' רומנוס בדור הראשון. — ועיי' מגילה פ"א

הל' י"ב (ע"ב ע"ב) שרבי שלח ר' רומנוס לאנטונינוס לבנות לו מזבח, ומתך מעשה דיכמות מבואר שהוא רבינו הקדוש, וזה יפיץ אור על אנטונינוס הנזכר פה ואין כאן המקום להאריך. וכבר דברנו על אנטונינוס שהיה בימי רבי במ"ח שנת א' צד 469 ודרכי המשנה ערך ר' יהודה הנשיא.

ריש גלותא גם כא"י נודע רוב תקפו של ריש גלותא דבבל. שבועות פ"א הל' א' (ל"ב ע"ד) מלך ורב חיליה וארקבתא וריש גלותא. ועיי' בבלי שם ו' ע"ב. — גם נמצאים בירושלמי סיפורים מריש גלותא ואינם בבבלי. סוטה פ"ה הל' ה' (כ' סוף ע"ב) כהדא ריש גלותא אימלק עילוי חד טרוקלין ארבעין על ארבעין דימליניה חיטין אתא לגבי רב הונא אמר ליה פייסון דיסבון מינך עשרין על עשרין כדון ועשרין על עשרין אחר זמן ואת מיתגר פלגא. — ביצה פ"א הל' ו' (ס' ע"ג) ר' חונה הורי לריש גלותא לצאת בכסא. — וריש גלותא נקרא בירושלמי ג"כ נשיא. תענית פ"ד ס"ח ע"א שמואל ואילין דבית שילה הוון שאלין בשלמיה דנשייא בכל יום והוון אילין דבית שילה עלין קדמיי ויתבין קדמיי פלגון איקר לשמואל ואייתכוניה קדמיי עאל רב לתמן ופלג ליה שמואל איקר ואותבניה קדמיי. ועיי' ערך שמואל.

אות שי"ן.

רבי שבתאי, שובתי בדור השלישי. חלה פ"ב הל' ג' (נ"ח ע"ג) ר' יוסי בשם ר' שבתאי וכו' לחלה ולנטילת ידים אדם מהלך ארבעת מילין. — סנהדרין פ"ח הל' א' כ"י דמר ר' יסא בשם ר' שבתאי כל ימיו של בן סורר ומורה אינן אלא ששה חדשים בלבד. ועיי' בבלי שם ס"ט ע"א ושם איתא שלשה חדשים, וכן צ"ל בירושלמי עיי' בהסוגיא שם. — גיטין פ"ג הל' ב' (מ"ד ע"ד) מהו מפני התקנה ר' שבתאי בשם חזקיה מפני תקנת בנות ישראל שלא יהו מצויות להתגרש (וכן הוא בשינוי קצת בבלי שם כ"ז ע"ג). — סוכה סוף פ"ד עד כדון מים יין אמר רבי שובתי המשמח אלהים ואנשים. — נדרים פ"ה הל' ה' (ל"ט ע"ב) חד בר נש קידש בספר תורה ר' שובתא ור' חסדא אעלון עובדא קומי ר' אסי ואמר אינה מקודשת ועיי' ערך ר' חסדא. כ"ב פ"י הל' א' באיזה כתב משערין אותו ר' יסא בשם ר' שובתי מלא חתימת ידי העדים ע"כ. — וכל מקום שנוכר ר' יסא בשם ר' שבתאי הוא ר' יוסי ב', והך דנדרים ר' שובתי וכו' קומי ר' יוסי הוא ר' יוסי א' עיי' ערכם. — ועיי' כ"ב פ"ט הל' א' כהדא ארמלתיה דר' שובתי וכו' אתון בנון קירבון לרבי לעזר וכו'.

ר' שובתי דצדוקי שביעית פ"ב הל' ח' (ל"ד ע"א) אמר רבי יוסה הורה רבי לעזר לרבי שובתי דצדוקי כהדא דרבי שמעון שזורי. עיי' ערך רבי אלכסנדר דצדוקי.

רבי שילא דנוה (כלו מן נוה עיי' ערך רבנן דנוה) שבת פ"ב ה' ע"א
 מה בין המציל ממה שבגר מה בין המציל ממה שכזית רבנן דקיסרין בשם
 רבי שילא דנוה לא דומה המציל מגופה של פתילה חוץ מגופה
 של פתילה.

רבי שילא בר בינא סנהדרין פ"ח הל' א' אמר ר' זעירא תנא רבי
 שילא בר בינא כי יהיה לאיש בן לא שיהיה הבן אב, ובכבלי שם ס"ט ע"א
 איתא כי אתא ר' דימי אמר אמרי במערבא כי יהיה וכו'.

רבי שילא מכות פ"ב ל"א סוף ע"ד מהו וישב עמם רבנן דקיסרין
 בשם רבי שילא שאם היה תלמיד חכם עושין לו בית וועד. ואפשר שזה ר'
 שילא הוא אחד עם ר' שילא דנוה דערך דלעיל, דבשניהם איתא רבנן
 דקיסרין בשם וכו'.

רבי שמי, שמאי בדור החמישי. שבת פ"ג ה' ע"ד רבי שמי סמיך
 לאדירא דתנורא אמר ליה ר' מנא והתני בר קפרא וכו'. שקלים פ"ג הל' א'
 ר"ה פ"א הל' א' ר' שמי בשם ר' בון בר חייה בשליש עשו אותו בר' שמעון
 וכו' קס' ר' מנא עם ר' שמי וכו'. גדרים פ"ט סוף הל' א' ר' מנא נדר וסליק
 לגבי ר' שמי א"ל אילו היית יודע שהבריות רחוקין מינך דאת נדרן וכו'
 (וברין גדרים כ"א סוף ע"ב הגי' ר' מונה נדר סליק לגבי ר' סמאי). מעשרות פ"ה
 הל' א' ר' שמי אמר קומי ר' יוסי בשם ר' אחא מה דאמר רב וכו'. הנה מכל זה
 נראה שר' שמי היה חברו של ר' מנא ב' ותלמידו של ר' יוסי ב' וחי בדור
 החמישי. ודמאי פ"ה הל' א' איתא ר' אבין ר' שמאי בשם ר' אחא שמע לה
 מן דבתרה וכו', וכן שקלים סוף פ"א ר' אבון אמר ר' שמי בעי וכו' ועיי' ערך
 ר' אבין ב'. מזה נראה שר' שמי חי בדור הרביעי ובדור החמישי. — ורבי
 שמי נזכר בדרכה מקומות בירושלמי, וגם בכבלי נזכר לפעמים.

שמואל הוא שמואל ירחינאה חברו דרב, האמורא הגדול הידוע, ונזכר
 הרבה פעמים בירושלמי ונזכר גם שם בשם שוקד. כתובות פ"ד הל' ב' רבי
 זעירא שלח לר' נחמן בר יעקב וכו' מעשי ידי הבת של מי אמר ליה שוקד
 אמר לעצמה מני שוקד שמואל. ועיי' בכבלי שם מ"ג ע"ב ושם הגי' שוקד
 ועיי' ברשי' שם ובערוך ערך שוקד. ואפשר דיש לגרוס בכבלי שוקד וכמו
 שהוא בירושלמי. — בירושלמי נמצאים הרבה מאמרים לשמואל אשר לא
 הובאו בכבלי וכבר הערנו על זה בפרק הקודם. — ועיי' המעשה דשמואל
 ואילין דבית שילה שהבאנו ערך ריש גלותא, והירושלמי מסיים שם אמרין
 אילין דבית שילה אגן תינייגין אגן וקיבל עלויי שמואל מיתב תליתאי. וכל
 זה מורה על מידת ענותנותו. — ונראה ששמואל לא עלה מימיו לא"י, ואף
 שמצינו בכבלי ב"מ פ"ה ע"ב שמואל ירחינאה אסייה דרבי אפשר ששלח לו
 דרכי רפואות בכתב.

ר' שמואל א' הלך עם ר' אימי לזנביה מלכותא ועיי' ערך ר' אימי
 וערך זעור בר חיננא. סנהדרין פ"ב כ' ע"ב פ"ד כ"ב ע"ב ומניין לדיני נפשות
 שמתחילין מן הצד תנא שמואל הוקן קומי ר' אחא ויאמר דוד לאנשיו וכו',
 ושם ריש פ"ה מניין לשבע הקירות תנא שמואל הוקן קומי ר' אחא ויאמר

דוד לאנשיו וגו'. ונראה שזה שמואל הזקן הוא ר' שמואל דערך זה וצ"ל בכל מקום ר' שמואל הזקן (אף שהכינוי זקן הוא זר קצת כי בירושלמי לא נאמר בשום מקום זקן כי אם סבא או רובא). ובבבלי סוטה י' ע"ב איתא אמר שמואל סבא חמוה דר' שמואל בר אימי.

ר' שמואל ב' בדור הרביעי, ואמר הרבה פעמים בשם ר' זעירא. עיי' כלאים פ"ב הל' ז' (כ"ח ע"א) תרומות ריש פ"ד עירובין פ"ט כ"ה סוף ע"ג יומא פ"ד הל' ו' (מ"ה ע"ב) ובמ"א. — ואמר ג"כ בשם ר' אבהו. שבת פ"א ד' ע"א רבי שמואל בשם ר' אבהו בית הלל ילפין מלאכת היתר ממלאכת איסור. וקצת נראה שהיה תלמידו של ר' אבהו. עיי' סנהדרין פ"א י"ט סוף ע"ג א"ר שמואל קשיתיה קומי ר' אבהו וכו'. עיי' פ"ד הל' א' א"ר שמואל אנא חמית ר' אבהו רבע כארחה. — ודע דעירובין פ"י כ"ג ע"ג איתא אמר ר' בא מעשה באישתו של פרסי שהשכירה חצר שלה שלא מדעת בעלה אתא קומי ר' שמואל ושרא ע"כ, ונראה שאינו לא ר' שמואל א' ולא ר' שמואל ב' כי אם שמואל ירחינאה (וט' ר' ט"ס), כי ר' בא האומר שם אמר לרוב בשם רב ושמואל. עיי' ערך ר' בא א'.

רבי שמואל קפודקיא בדור השלישי. ברכות פ"ב ה' ע"ב אמר רבי חני שושביניה דר' שמואל קפודקיא הוינא וכו'. חלה פ"ג הל' א' ר' יונה אמר רבי שמואל קפודקיא וחד גז רבנין חד אמר כאן כשיש בו כדי להעלות וכו'. — ונזכר בלא כינוי רבי (ונראה שהוא ט"ס) פסחים פ"ו הל' ז' (ל"ג ע"ג) שמואל קפודקיא אמר למחר יש בעשייתה מצוה, יומא פ"ו הל' ה' (מ"ג סוף ע"ד) התיב שמואל קפודקיא מעתה יטמו את אימוריהן.

רבי שמואל בר אבדומא, אבדומי בדור החמישי. שבת פ"ט הל' א' (י"ו סוף ע"ד) רבי שמואל בר אבדומא הוה ליה עובדא למיגזור לרב ששעה (בר"ף הגי' שישנא) כריה אנשון מייתי אוחמל שאל לר' מנא אמר לו ידחה למחר שאל לר' יצחק בר אלעזר וכו'. מ"ק פ"ג הל' ח' (פ"ג ע"ד) ר' שמואל בר אבדומי דמכת אימיה קומי מועדא תמניא יומין אתא שאל לר' מנא וכו'. חגיגה פ"ג הל' ג' ע"ט סוף ע"ב אמר ר' שמואל בר אבדומי קומי ר' מנא בתרומה אנן קיימין. מכל זה נראה שהיה תלמידו של ר' מנא. — ונזכר עוד ברכות פ"ו י"א ע"ב (ושם ר' שמואל בר אבדימא), פאה פ"ד הל' א' (ר' שמואל בר אבדומא), חלה פ"ג הל' א' ע"ז פ"ג הל' ה' (מ"ב ע"ד ר' שמואל בר אבדימי) ובמ"א.

רבי שמואל בר אימי בדור השלישי. קידושין פ"ג הל' ב' (ס"ג ע"ד) דמר ר' זעירא באדר קדמיא דמך ר' הילא באדר תנינא אתא עובדא קומי ר' חנניה חבריהון דרבנן א"ל רבי שמואל בר אימי לא יאות הוה ר' הילא אמר לך וכו'. — וביבמות פ"י י"א סוף ע"א איתא אימי אבוי דשמואל בר אימי (עיי' ערכו), וזה מורה שר' שמואל בר אימי היה אדם מפורסם ונקרא אביו על שמו. עיי' ערך ר' שמואל בר רב יצחק.

שמואל בר בא, אבא בדור השלישי. ביכורים פ"ג הל' ג' (ס"ה ע"ג) ר' הילא ר' יעקב בר אודי הוון יתיבין עבר שמואל בר בא וקמו לון מן קומי אמר לון תרתי נככון חדא שאיני זקן וחדא שאין התורה עומדת מפני בנה. — יבמות פ"י הל' י"ד (י"א ע"ב) קידושין פ"א נ"ט סוף ע"ב שמואל בר אבא בעא קומי ר' זעירא בפרשת נחלות את עבד בן בן כבן והכא (גבי ייעוד) לית עבד בן בן כבן, וע"ש שר' זעירא אמר על הק' קושיא מאן דמר לי' הדא מילתא אנא משקי ליה קונדיטון. — נויר פ"ג הל' ד' (נ"ב ע"ג) שמואל בר בא בעא קומי ר' זעירא נטמא באותן הימים מה הן זכו. — קידושין פ"א נ"ט ע"ב שמואל בר אבא בעא קומי ר' יסא הכא כתיב וחשב והכא כתיב וחשב וכו'. — פסחים פ"ו הל' ה' (ל"ג ע"ג) תני חגיגת ארבעה עשר וכו' ר' יעקב בר אחא בשם שמואל בר אבא זאת אומרת שהיא רשות וכו'. — ביצה פ"א הל' ט' (ס' ע"ד) ר' נחום א"ר שמואל בר אבא בעא הדא ממרייתא וכו'. — (והאמורא זה נזכר ברוב מקומות בלא כינוי ר' ואפשר מפני שלא היה מוסמך וכדאיתא במאמר דביכורים שהבאנו בראש הערך חדא שאיני זקן וכו'. ועיי' ערך שמעון בר בא).

רבי שמואל בר חייא בר יהודה ברכות פ"א ב' ע"ב רבי שמואל בר חייא בר יהודה בשם ר' חנינא התחיל לגלגל חמה לשקע אדם עומד בראש הר הכרמל ויורד וטובל בים הגדול ועולה ואוכל בתרומתו וכו', וכן אמר ב' פעמים בשם ר' חנינא מ"ש פ"ג הל' ג' (נ"ד ע"א).

רבי שמואל בר חנניה יומא פ"ה הל' ד' (מ"ב ע"ג) מהו כמצליף רבי שמואל בר חנניה בשם ר' לעזר כמטורד. — מ"ק פ"א הל' ח' (ס' ע"ד) ר' יסא הורי לשמואל בר חניני סירוג שתי וערב וכו'.

רבי שמואל בר ינא תענית פ"ב הל' א' רבי שמואל בר ינא בשם ר' אחא ה' דברים היה המקדש האחרון חסר וכו' עיי' ערך ר' אחא. וסוף פ"ב דמכות הגי' ר' שמואל בשם ר' אחא, ובהוריות פ"ג מ"ז ע"ג ר' אינא בשם ר' אחא, ובבבלי יומא כ"א ע"ב ר' שמואל בר אינא. — תענית פ"ב הל' י"ד (ס"ז ע"א) ר' שמואל בר ינא בשם ר' אחא הדא דאת אמר בשאין מחלוקת אצל סתם וכו' וביבמות פ"ד ו' ריש ע"ב הגי' ר' שמואל בר אינייא, והעיקר אינא, ואינייא וינא ט"ס.

רבי שמואל בריה דר' יוסי בי ר' בון בדור הששי. ר"ה פ"א הל' א' (נ"ז ריש ע"ג) רבי שמואל בריה דר' יוסי בן בון שלא תאמר שאם אנד ונמצא וכו'. — ועוד שם סוף העמוד שלא תאמר שמא ימצא זבח פסול וכו'. — קידושין פ"ד הל' ח' (ס"ז ע"א) ומניין שהורגין על החזקות רבי שמואל בריה דר' יוסי בי ר' בון אמר כתיב וטבה אביו ואמו מות יומת וכו' דבר בריא הוא שזה הוא אביו והלוא חזקה היא שזה הוא אביו ואת אמר הורגין אף הכא הורגין. ועיי' חולין י"א ע"ב דישם יליף ר' מרי מטבה אביו ואמו דאזלינן בתר רובא. והרמב"ם פ"א מהל' איסורי ביאה הל' כ' תפס הירושלמי לעיקר ע"ש.

רבי שמואל בר ר' יצחק מגדולי האמוראים של הדור השלישי ומאמריו באים בהרבה מקומות. ר' מיישא (שקלים פ"ג הל' א') רבי יונה ור' יוסה (ר"ה פ"א הל' ב') ואמוראים אחרים אמרו בשמו. וכאשר מת קיבל ר' זעירא אבילות עליו, ברכות פ"ב ו' ע"א. ובמס' ע"ז פ"ג הל' א' כד דמך ר' שמואל בר יצחק איתעקרין ארזייה דארעא דישראל. וע"ש שהיה בעל גמילות חסדים וכאשר מת נפקת בת קלא ואמר ווי דדמך שמואל בר רב יצחק גמיל חיסדא (ועיי' פאה פ"א ט"ז ע"ד ובשינוי, בבלי כתובות י"ז ע"א). — ובמס' סנהדרין פ"י כ"ט ע"ב נשתבח שלא ראה קרי מימיו ע"ש.

ר"ה פ"א הל' ד' (נ"ז ע"ב) איתא אבוי דר' שמואל בר רב יצחק חש על גרמיה וצום תרין יומין (ובמס' חלה פ"א הל' א' איתא בר אבוי דר' שמואל בר רב יצחק). ונקרא אביו על שמו לפי שהיה אדם מפורסם. וה"ל רש"י חולין ל"ה ע"א ד"ה אבוה דבר אבוברם זהו אבוברם עצמו ומכירין היו את הבן ולא את האב והיו קורין אותו על שם בנו סימן לו ע"ב. ועיי' בבלי פסחים מ"ג ע"ב מתקף לה ר' נתן אבוה דר' הונא בריה דר' נתן בריתות כ"ה רב תחליפא אבוה דרב הונא בר תחליפא ובמ"א, ובחנם מחק הגאון ר"פ במקומות אלה שם האב עיי' בהגהתו לפסחים מ"ג.

רבי שמואל בר נחמן בדור השלישי. הלך עם ר' יודה נשיאה אל דיקלישיאנוס, תרומות סוף פ"ח ועיי' ערך ר' יודה נשיאה א'. — ר' שמואל בר נחמן (ואך בקצת מקומות נקרא ר"ש בר נחמני, ובבבלי תמיד ר"ש בר נחמני) היה תלמידו של ר' יונתן ואמר במקומות אין מספר בירושלמי ובבבלי בשמו. ועיי' בבלי פסחים כ"ג כ"ד יתיב ההוא מרבנן קמיה דר' שמואל בר נחמני וכו' אמר ליה ר' יונתן רבך מהאי קרא קאמר לה. שם ב"ב קכ"ג ע"א בעא מיניה ר' חלבו מר' שמואל בר נחמני מה ראה יעקב שנמל בכורה מראובן וכו' אלא ר' יונתן רבך לא כך אמר. — ואמר ג"כ בשם ר' יהושע בן לוי ר"ה פ"ד הל' ד' (נ"ט ע"ב) א"ד שמואל בר נחמן משום מעשה שאירע וכו' א"ד אחא בר פפא קומי ר' זעורה חברייה בעון קומי ר' שמואל בר נחמן בשם מן ר' אמר לה אמר לון וכו' בשם ר' יהושע בן לוי. — ונמצאו לר' שמואל בר נחמן הרבה מאמרים בשם עצמו, וגם חכמים אחרים אמרו בשמו. שקלים פ"א הל' א' ר' חני בשם ר' שמואל בר נחמן שלש תרומות נאמרו בפרשה הזאת תרומת אדנים וכו'. — שם ר' אילא בשם ר' שמואל בר נחמן ועברו העוברים וכו' ובנה אצלו ציון מיכן שמציינין על הקברות. — תענית סוף פ"ג אי זו היא חלל הגדולה וכו' ולמה באילין תרתין פרשתא ר' זעורא ר' אבוה בשם רבי שמואל בר נחמן מפני שירידת גשמים כלולה בהן. — ועיי' חגיגה פ"ב ע"ז ע"ג ר' יודן נשייא שאל לר' שמואל בר נחמן מהו דין דכתיב סולו לדוכב בערבות וכו' א"ל אין לך כל מקום ומקום שאינו ממונה על ביה שלו וכו' אמר ליה ר' לעזר רבך לא הוה דרש כן וכו', ונראה שם רבך נוספת ע"י שגירא דלישנא. ובב"ד פ"ב מוסף דברים ת"ל ר' יודה נשיאה שאליה לרבי שמואל בר נחמן אמר מפני ששמעתי עליך שאתה בעל הגדה מאי דכתיב

סולו וכו' א"ל אין לך כל מקום ומקום שאין לו איש ממונה על בית שלו וכו' כך מי שממונה על בית של עולם הקב"ה ביה שמו על בית של עולמו א"ל אוי דמוכדין ולא משתכחין שאלות לר' אלעזר ולא אמר כן וכו'. ויש בזה השתנות והוספה מידי אחרון אשר לא הכין תי' ביה ושינה אותה לתי' בית, ועיי' ברמב"ן פ' מקץ פסוק בי אדני שהביא הב"ד בנוסחת הירושלמי. — אבל מה שמוסיף הב"ד שלפנינו מפני ששמעתי עליך שאתה בעל הגדה ע"ש יש לו שורש כי מצינו לר' שמואל בר נחמן הרבה מאמרים באגדה.

רבי שמואל בר נתן אמר בשם ר' חמא בר חנינה ברכות ג' ע"ד שבת פ"ג הל' א'.

רבי שמואל בר סוטר ברכות פ"א ב' ע"ג ר' חנינא בר אנדריי בשם רבי שמואל בר סוטר המלאכים אין להן קפיצין ומה טעמא קרבת על חד מן קטייא קיימא. ובב"ד פס"ה איתא לבד א"ר שמואל וליתא בר סוטר. ואפשר שהוא אחד עם ר' שמואל בן סוסרטאי דערך הבא.

רבי שמואל בר סוסרטאי, סוסרטאי, סוסרטי נלאים פ"ג ריש הל' א' אמה ר' שמואל בר סוסרטאי (בר"ש הגי' בר סוסרטאי) משנים את למד ארבעה וכו'. ב"ט פ"ד הל' ב' (ט' ע"ד) ר' יוחנן יהב דינרין וכו' אתא שאל לר' ינאי אמר ליה מדבר תורה מעות קונין ולמה אמרו אין קונין שלא יאמר לו נשרפו חיטך בעלייה רבי שמואל בר סוסרטאי בשם ר' אבהו אם אמר לו נשרפו חיטך בעלייה נאמן. ועיי' סנהדרין פ"ז הל' א' שגם שם אמר ר' שמואל בר סוסרטאי בשם ר' אבהו. — מגילה פ"ב הל' א' אמר ר' שמואל בר סוסרטי תיפטר שהיתה כתובה גיגנטון, וכבלי תענית י"ד ע"א נקרא רב שמואל בר סוסרטאי ע"ש.

ב"ט פ"ב הל' ה' (ח' ע"ג) איתא עובדא המורה על עוצם יראת שמים שלו. רבי שמואל בר סוסרטיי סלק לרומי אובדת מלכתא דילניה דידה ואשכחיה אפקת כרוז במדינתא מאן דמחזיר לה בנו שלשי' יומין יסב אכן ואכן בתר שלשי' יומין איתרם רישיה לא חזריה גו שלשי' יומין בתר שלשי' יומין חזריה אמר' ליה לא הות במדינתא אמר' לה אין אמרה ליה ולא שמעת קלא דכרוזא אמר' לה אין אמרה ליה ומה מר אמר' לה מאן דמחזיר לה גו שלשים יומין יסב אכן ואכן בתר שלשים יומין יתרם רישיה אמרה ליה ולמה לא חזרתניה גו שלשי' יומין אמ' לה דלא תיטרון בנין דחלתיך עבדיה אלא בנין דחלתיה דרחמנא אמרה ליה בריך אלהון דיהודאי.

שמואל בר שילת מגילה פ"ד הל' ג' (ע"ה ע"א) ר' חלבו ר' מתנה שמואל בר שילת בשם רב שבעה חוץ מן המספיד, ונראה דצ"ל רב שמואל בר שילת שכן נקרא תמיד בכבלי.

רבי שמואל אחוי דרב יומא פ"ג הל' ח' (מ"א ע"א) רבי שמואל אחוי דרב בעי אבדו (הגורלות של אשכנז) מהו לעשות תחתיהן של זהב. ועיי' ערך הבא.

רבי שמואל אחוי דרב ברכיה שבת סוף פט"ז אמר ר' עזרא קומי ר' מנא אפילו כר' ישמעאל לא יכדיל וכו' אמר רבי שמואל אחוי דר' ברכיה

ויבדיל וכו'. והיה בדור החמישי דהא קאי אקו' שהקשה ר' עזרא קומי ר' מנא, והיה אחוי דרב ברכיה ב' עיי' ערכו. אך ערלה פ"ב ריש הל' א' איתא דאמר גמליאל זוגא לר' יוחנן כן אמר שמואל אחוה דר' ברכיה, וא"כ היה אחוי דרב ברכיה א' בדור השני (עיי' ערך ר' ברכיה א'). ונראה דיש במס' ערלה ט"ס וצ"ל לא כן אמר שמואל אחוה דרב עיי' ערך הקודם. — ובמס' ביצה פ"ג הל' א' אמר ר' שמואל אחוי דרבי ברכיה כל שהוא מחוסר נשנים מחוסר צידה, וכו' והוא בעצמו (במילים שונות) מאמר דשמואל בבלי שם כ"ד ע"א, היכי דמי מחוסר צידה אמר ר' יוסף אמר ר' יהודה אמר שמואל כל שאמר הבא מצודה ונצודנו ע"כ, ואין ספק שהבבלי מדויק ושמואל חברו דרב הוא האומר, דהא ר' יהודה תלמידו דשמואל האומר בכל מקום בשם רבו הוא האומר פה בשם שמואל. וע"כ יש ט"ס בירושלמי, ואפשר שצ"ל ר' שמואל אחוי דר' ברכיה אמר שמואל וצ"ע.

רבי שמלאי פסחים פ"ה הל' ג' (ל"ב ע"א) רבי שמלאי אתי גבי רבי יונתן אמר ליה אולפן אגדה אמר ליה מסורת יש בידי מאבותי שלא ללמד אגדה לא לבבלי ולא לדרומי שהן גמי הרוח ומעוטי תורה ואת נהרדעי ודר בדרום, (ובבלי שם ס"ב ע"ב איתא ר' שמלאי אתא לקמי' דר' יוחנן א"ל ניתני לי ספר יוחסין א"ל מהיכן את א"ל מלוד וכבר נגענו בזה בפ"א ע"ש), אמר ליה אמור לי הדא מילתא מה בין לשמו ושלא לשמו מה בין לאוכליו ושלא לאוכליו. — שקלים פ"ד הל' ג' (ט"ח ע"א) ר' אחא ר' תנחום בר חייה בשם ר' שמלאי מגיה ספר העזרה נוטלין שכרן מתרומת הלשכה, (ובבלי כתובות ק"ו ע"א הובא זה המאמר בשם רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן, גם איתא שם מגיה ספרים בירושלים). — ור' שמלאי נזכר גם בבבלי באיזה מקומות, עיי' סוף פסחים ובט"א. ועיי' ערך הבא.

רבי שמלאי הדרומי שנת פ"א ג' ע"ד ע"ז פ"ב הל' ז' (מ"א ע"ד) יצחק בר שמואל בר מרת' נחית לנציבין אשכח רבי שמלאי (בע"ז שמלאי בלא רבי) הדרומי יתיב ודרש רבי ובית דינו התירו השמן, וע"ש שרב לא רצה לשמוע לו ואמר ר' שמלאי הדרומי מהו ושמואל אמר לרב אכול דלא כן אנא כתיב עליך זקן ממרא דר' שמלאי אמר לה בשם רבי ובית דינו. — ועיי' בבלי ע"ז ל"ז ע"א מסתמיך ואויל ר' יהודה נשיאה אכתפיה דר' שמלאי שמעיה א"ל שמלאי לא הייתה אמש בכית המדרש כשהתרנו את השמן אמר לו בימינו תתיר את הפת וכו' ואפשר שזה ר' שמלאי שמעיה דר' יהודה נשיאה הוא ר' שמלאי הדרומי (גם אפשר שהוא אחד עם ר' שמלאי דערך הקודם). — ובבלי ב"ב ק"א ע"א נזכר ר' שמלאי שמעיה דר' ינאי ע"ש.

ר' שמלאי דבירא מגילה פ"א סוף הל' י"ג (ע"ב ע"ג) ואליהו מקריב בשעת איסור הבמות א"ר שמלאי דבירא א"ל ובדברך עשיתי ובדיבורך עשיתי. רבי שמעון בולווטא פסחים פ"ד הל' א' תענית פ"ד ס"ז סוף ע"ד מיניין שהשיר מעכב ר' יעקב בר אחא רבי שמעון בולווטא בשם ר' חנינה ולכפר על בני ישראל זה השיר.

ר' שמעון דימה פ"ה הל' א' הבקיר את שדהו שנים ושלושה ימים חזר בו חזר ר' שמעון דימא קומי ר' זעירא אפילו לאחר שלשה אינו (ט"ם ובמס' נדרים פ"ד הל' י' ליחא, ושם נקרא ר' שמעון דימא) חזר בו.

ר' שמעון דתוספת' ברכות פ"ג ו' ע"ב א"ד שמעון דתוספת' חזרו הדברים ליושנן ע"כ, והוא כמו רבא תוספאה בכבלי, כל' השונה תוספתא ועיי' ערך ר' זעירא תנאי. ובסנהדרין פ"ב הל' ב' (כ' ע"א) הגי' רבי שמואל דסופתה.

רבי שמעון חסידא מעשרות פ"א מ"ח ע"ד ר' יונה בשם רבי שמעון חסידא ניקורי רטב באביהן אסור והרבים נהגו בהן היתר ואינן נזוקין.

רבי שמעון נזירא שבת פ"ב ה' ריש ע"א ר' אחא ר' סימון בשם ר' שמעון נזירא עשאה מזור טהורה.

ר' שמעון בריה דר' אייבו יבמות פ"א י"ב ע"א התיב ד' שמעון בריה דר' אייבו והתניב ויקח עמרם את יוכבד דודתו לו לאשה מעתה אפילו כבני נח לא היו ישראל נוהגין (למאי דס"ד התם אחות אביו אסורה לבן נח ע"ש).

שמעון בר בא, ווא, אבא. בירושלמי לרוב בלא כינוי רב או רבי לפי שלא נסמך וכאשר יבוא לקמן (ועיי' ערך שמואל בר בא) ובכבלי רב שמן בר אבא, היה בן בבל ועלה משם לא". חולין צ"ג ע"ב אמר ליה רבי יוחנן לרב שמן בר אבא הני בעי השילתא שריין ואת לא תיכול משום אל תמוש תורת אמך ועיי' רש"י שם, ור' יוחנן קרא אותו בכלייא שבת פ"ו ח' סוף ע"א. — ולמד אצל ר' חנינה ואצל ר' יוחנן והיה נכבד מאוד בעיני רבותיו. וכאשר רצה לצאת לח"ל ולבקש שם פרנסתו כי היה עני מאוד (עיי' לקמן) ובא לפני ר' חנינה ואמר לו כתוב לי חדא איגרא דאיקר ניפוק לפרנסתי לארעא ברייתא השיב לו ר' חנינה למחר אני הולך אצל אבותך יהו אומרים לי נטיעה אחת של חמדה שהיתה לנו בארץ ישראל התרתה לה לצאת לחוצה לארץ. ט"ק פ"ג הל' א'. — ור' יוחנן אמר עליו ביכורים פ"ג הל' ג' (ס"ה ע"ד) כל מי שאינו מכיר מעשיו של אברהם יכיר מעשה אבותיו של זה. — והיה מפורסם לירא חטא עיי' ברכות פ"ב ד' ע"ב ר' אלעזר סליק מנקרא לר"ש בר אבא א"ל בנין דאנא תשיש ואנא קרי שמע ומתנמנם נפיק אנא ידי חובתי א"ל אין ר' ירמיה בעי קומי ר' זעירא בנין דר' אליעזר (אלעזר) ידע דר"ש בר אבא מדקדק במצוותא סגין הורי ליה זכו ע"ש (ועיי' פאה פ"א ט"ז ע"ג שבת פ"ו ז' ע"ד שהקפיד על ר' אבהו שאמר בשם ר' יוחנן מותר ללמד אדם את בתו יוונית).

ר' שמעון בר אבא אמר משמיה דר' חנינא. מגילה פ"ד הל' ד' (ע"ה ע"ב) ר' יעקב בר אחא ר"ש בר אבא בשם ר' חנינה האומר הדי ערכי עלי ובא לסודרו מן הקרקע שמן לו בעשרה מן המטלטלין שמן לו בג' זכו' וכן בט"א. ועיי' ערך ר' חנינה המעשה דאשתבין בנתיב דמר שמואל ואמר ר' חנינה לשמעון בר בא איטפל בקריבתך ע"ש באורך. וקצת נראה מזה שר"ש

בר אבא היה כהן ושבויה אסורה לכהן, ולכן כאשר אוקמי שבייהון מברא (ע"ש ובבלי כתובות כ"ג ע"א) אמר ליה ר' חנינה איטפל בקריבתך. — גם נראה ששמעון בר אבא היה אחיו של ר' חייא בר אבא ששניהם היו כהנים ושניהם עלו מנבל ושניהם היו תלמידים לר' חנינה ולר' יוחנן.

ועיקר תורתו של ר' שמעון בר אבא היתה לו מר' יוחנן ואמר בהרבה מקומות משמו. ומאהבתו לר' יוחנן ולתורתו היה משרת אותו עבודת שירות. שבת פ"ז ה' סוף ע"א שמעון בר בא הוה משמש קומי ר' יוחנן והוה מושיט ליה סנדליה כהרא דתני בדרך הארץ כשהוא נועל נועל של ימין ואח"כ נועל של שמאל וכשהוא חולץ חולץ של שמאל ואחר כך חולץ של ימין (והמאמר הזה מודיע לנו דבר חדש שמש' דרך ארץ היתה ידוע להירושלמי). — ומצינו שהקשה לפני ר' יוחנן, עיי' ברכות פ"ה ט' ע"ב שמעון בר ווא בעא קומי ר' יוחנן דבר שהוא נהוג ובא חכמים חולקין עליו, והובא בבלי שם ל"ג ע"א בשינוי קצת א"ל רב שמן בר אבא לר' יוחנן מכדי אנשי כנסת הגדולה תיקנו להם לישראל ברכות ותפילות קדושה והבדלות נחוי היכן תקון. — וקצת חכמים אמרו בשמו. גישין פ"ה הל' ב' (ט"ז ע"ד) ר' סימון ור' יעקב בר אידי בשם ר' שמעון בר בא אנא ורבתינו גבינו לה מן המטלטלין (פ"י פרנסה ממטלטלי דיתמי ע"ש).

ואף שגדל כחו בתורה לא זכה להתמנות, ור' אבהו אמר בכורים פ"ג סוף הל' ג' (ס"ה ע"ד) מי יגלה עפר מעיניך ר' יוחנן אבהו ריגלותיה (פ"י) שהוא מן רגל שלו כלו' הקטן שבתלמידיו) איתמני שמעון דמעפריא (שמעון בר ווא ע"ש שהוא מעפורת והוא תכשיט הראש כלו' מן הגדולים) לא אתמני. — ושם קודם לזה שמעון בר ווא הוה כד מסקוס (כד' קראטאשין סוגה על הצד, „אולי צ"ל בדמסקוס") ואתמנון דקיקין מיניה והווא לא אתמני. ועיי' בבלי סנהדרין י"ד ע"א ר' יוחנן הוה מצטער עליה דר' שמן בר אבא דלא הוה גביהו דליסמכיה. — וגם בנכסים היה ביש מזליה. ירושלמי ביכורים שם שמעון בר ווא הוה בקי במרגליתא בכל מילה ולא הוה ליה עיגול מיכליה והוה ר' יוחנן קרי עילוי וגם לא לחכמים לחם. וכבר כתבנו בתחילת הערך שרצה עיי' לצאת לח"ל ור' חנינה לא הניחו לצאת.

ר' שמעון בר אבא יצאה נשמתו בטרהרה וצוה בשעת מיתתו על ענין טהרה. גזיר פ"ג הל' ה' (ג"ב ע"ד) שמעון בר ווא מי דמך הוה אמר הא נפיקא מיכא והא נפיקא מיכא ע"ש.

רבי שמעון בריה דר' הלל בן פזי סנהדרין פ"ז הל' ה' (כ"ד ע"ג) רבי שמעון בריה דר' הלל בן פזי בעי קומי ר' הלל בר פזי מתניתא באשה אחת שיש לה שמות הרבה אבל אם היו נשים הרבה והעלימות הרבה כהעלם אחד הוא. ועיי' ערך ר' לעזר בי ר' יוסי.

רבי שמעון בן זכריה דמאי פ"ב כ"ב סוף ע"ג רבי יונה בשם רבי שמעון בן זכריה המניין האסורין בפניים האגוזין והאודו והשומשמן ופול המצרי.

שמעון בר חייה עירובין פ"ה כ"ב ע"ד ר' בא בר ממל שמעון בר חייה בשם רב בפתוחין לתוכה.

רבי שמעון בן חלפותא, חלפתא שקלים פ"ד הל' ב' ר' חנייה דברת חוורן ר' בא בר זבדא בשם רבי שמעון בן חלפותא של פרה בשתי סלעים ומחצה. — פאה פ"ז כ' ע"ב אמר ר' שמעון בן חלפתא קלה אחד של חרדל היה לי והייתי עולה בו כעולה בראש התאנה (ועיי' בבלי כתובות ק"א ע"ב). — שם אמר ר' שמעון בן חלפותא הוה מעשה שאמר רבי יהודה לבנו בסיכנין עלה והבא לנו גרוגרו' מן החבית עלה והושיט ידו ומצאה של דבש. — ועיי' ברכות פ"א ב' ע"ג ר' חייא רבה ור' שמעון בן חלפתא הוו מהלכין בהדא בקעת ארבל בקריצתא וראו איילת השחר שבקע אורה אמר רבי חייא רבה לר' שמעון בן חלפתא בירבי כך היא גאולתן של ישראל בתחילה קימאה קימאה וכו'. ושם פ"ב ה' ע"א א"ר שמעון בן חלפותא אין לך כלי שמחויק ברכה יותר מן השלום ומה טעם ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום (וקבעו לזה המאמר במשנה סוף מס' עוקצין). ועיי' תענית פ"ד ס"ה ע"א אמר ר' חנינה זכות מארבה יומין אין בנין הדא מילתא (דלא רצה להתמנות עד זמן דתמני ר' פס עיי' ערך ר' חנינה) לית אנא ידע אין בנין דהויית סליק מן טיבריא לציפורין והוינא עקים איסרטיין מעול מישאול בשלמיה דר' שמעון בן חלפותא. — והנה רוב אלה המאמרים מראים שר' שמעון בן חלפותא היה מן האמוראים הראשונים של הדור הראשון. אך ע"ז פ"ב הל' ח' (מ"א ע"ד) איתא ר' שמעון בן חלפותא ר' חגי בשם ר' שמואל בר נחמן כבשים ללבושך וכו', דרי שהיה בדור השלישי או בדור הרביעי עיי' ערך ר' חגי וערך ר' שמואל בר נחמן. וכן תענית פ"ב הל' א' (ס"ה ע"ב) מפרש ר' שמעון בן חלפותא דברי ר' שמעון בן לקיש דאמר תשובה של רמיות עשו אנשי גינה ע"ש.

ואפשר דחלפותא אינו חלפתא, והיו שני אמוראים האחד ר' שמעון בן חלפותא והאחר ר' שמעון בן חלפתא והאחד קודם והשני מאוחר, והסופרים בלבלו וכתבו חלפותא במקום חלפתא ולהפך (או אפשר שהאחד הוא רבי שמעון ב"ה והאחר ר' ישמעאל ב"ה וכבר הראינו דה"ט 24 שהסופרים טעו לרוב בין ר' שמעון ור' ישמעאל).

רבי שמעון בר יוסי בר לקוניא מן האמוראים הראשונים שבדור הראשון. פסחים פ"ז הל' ב' (ל"ג ע"ב) דמר ר' יונתן קומי ר' חייא רבה בשם ר' שמעון בר יוסי בר לקוניא לוקין על תחומי שנת דבר תורה. — הוריות פ"ב מ"ו ע"ד ר' יונתן שלח שאל לר' שמעון בי ר' יוסי בר לקוניא אוהרה למשמש עם הטמאה מניין ובעא כיפה מיזרוק בתריה אמר ליה מילה דמיינוקיא אמרין בכל יום את שאיל לי וכו' עד אמר ליה אנא ואת צריכי לן נצא לחוץ ונלמד, ועיי' בבלי שבועות י"ח ע"ב ושם הגי' ר' יונתן בן יוסי בן לקוניא. — מעשרות פ"ג הל' ח' (ג' ע"ד) ר' לעזר בי ר' שמעון אול לגביה ר' שמעון בי ר' יוסי בר לקוניא חמוי הוה מזג ליה והוא שתי וכו' אמר ליה וכו' לא ביינך שהוא נאה ולא בכוסך שהוא קטן ולא בכריסי שהיא רחבה (ובבלי פסחים פ"ו ע"ב

רבי שמעון בר יוסי בר לקוניא — רבי שמעון בן יקים קבט

הג' ר' ישמעאל בר יוסי איקלע לבי ר"ש בן יוסי בן לקוניא, אבל ממה דאיתא
בירושלמי שם והוה ר' יהושע בן קרחה צווה ליה חלא בר חמרא וכו' אמר
ליה ולא קוצין כסיחין כסחתי וכו' וכאשר הוא בבלי ב"מ פ"ג ע"ב בעובדא דרבי
יהושע בן קרחה עם ר' שמעון בן אלעזר נראה דג' הירושלמי היא עיקר) הרי
לך שר' שמעון בר יוסי בר לקוניא היה חמוי של ר' אלעזר בר שמעון וא"כ
היה מן התנאים. ועיי' בסה"ד שהאריך בזה.

רבי שמעון בן יוסינא עיי' מגילה פ"ד הל' ה' (ע"ה ע"ב) העובדא

עם ר' שמעון ספרא דטרכנת.

רבי שמעון בי ר' ינאי שנת פ"ג י"ד ע"ב פט"ז ט"ז ע"ד דמר רבי
שמעון בי ר' ינאי אני לא שמעתי מאבא אחותי אמרה לי משמו ביצה שנולדה
ביום טוב סומכין לה כלי בשביל שלא תתגלגל אבל אין כופין עליה כלי,
שם פ"ד ו' סוף ע"ד הובא זה המאמר בזה"ל: אמר רבי שמעון בר' אני
לא שמעתי וכו' ונראה שהוא ט"ס וצ"ל ר' שמעון בי ר' ינאי. — מ"ק פ"ב
הל' ב' (פ"א ע"ב) כהדא ר' שמעון בי ר' ינאי קטף כרמיה בטועדא חמוניה
כל עמא וקטפון בתריה בשתא חוריתא שבקיה ויבש. ועיי' בבלי מ"ק י"ב ע"ב
ושם נאמר כל זה על ר' ינאי.

רבי שמעון בן יקים תלמידו של ר' יוחנן. ערלה פ"א הל' א' (ס'
ע"ד) רבי שמעון בן יקים בעא קומי ר' יוחנן נטעו צד התחתון לסייג והעליון
למאכל צד התחתון למאכל והעליון לסייג וכו'. — קידושין פ"א הל' ה' (ס'
ע"ג) חד בר נש מי דמיך אמר ינתנו כל נכסי לפלוני חזר ואמר כתבו ותנו
ר' לעזר ור"ש בר יקים אעלון עובדא קומי ר' יוחנן וכו'. ועיי' ב"ב פ"ה הל'
ה' (ט"ז ריש ע"ב) ר' לעזר ור' שמעון בן יקים אעלון עובדא קומי ר' יוחנן
וכו', ושם הל' ט' (ט"ז סוף ע"ב) ר' שמעון בן יקים אעל עובדא קומי רבי
יוחנן מהיום לאחר מיתתו מתנתו מתנה מהיום ולאחר מיתה אינו גט וע"ש.
וכל אלה המקומות מורים שר' שמעון בן יקים היה תלמידו של ר' יוחנן.
והיה אדם גדול ומתלמידי ר' יוחנן הראשונים. גיטין פ"ה הל' ב' (ט"ז ע"ד)
ר' יסא איתפקיד מדל דיתמין והוה תמן בעיין פרנסה אעיל עובדא קומי רבי
אלעזר וקומי ר' שמעון בן יקים אמר ר' שמעון בן יקים לא מוטב
שיתפרנסו מן של אביהן ולא מן הצדקה אמר ליה ר' לעזר ר' אילו
יבואו לפני רבותינו אין נוגעין בו וכו'. — סנהדרין פ"ג כ"א ע"ד
ר' יונתן הוה יתיב מקשי איפשר אית הכא בר נש דשמע הלכה כר' נתן אמר
ליה ר' יוסי בר חנינה הא ר' שמעון בן יקים אמר יקום לעיל וכו' עד ולא
איתכוון ר' יוסי בר חנינה אלא מסקא ר' שמעון בן יקים לעיל בנין דהוה
אינשא רבא. — ונזכר עוד בט"א, וגם בבבלי בא באיזה מקומות ושם שמו
ר' שמעון בן אליקים, אך בבבלי משמע קצת שהיה קטן מר' אלעזר. עיי'
כתובות נ' ע"ב שאמר לפני ר' אלעזר וקרא אותו רבי, וגם אמר משמו חולין
ז' ע"א, ור' אלעזר אמר ליה דבר שהראשונים לא אמרו טעם תשאלנו בבית
המדרש כדי לכיישני ב"ם פ"א ע"א ע"ב, ובירושלמי דניטין שהבאנו לעיל קרא
ר' אלעזר לר' שמעון בן יקים רבי ונראה משם שהיה גדול מר' אלעזר.

רבי שמעון בר כהנא פסחים פ"ג הל' ב' (ל' ע"א) ר' שמעון בן לקיש בשם רבי שמעון בר כהנא אבר מדולדל צפורן מדולדלת וכו' חיבור לטומאה ואינו חיבור להוייה. — דמאי פ"ג כ"ג ע"ב חלה סוף פ"ד ר' שמעון בר כהנא הוה מסמיך לר' לעזר (בחלה הגי' לר' ליעזר) עברון על חד כרם (בחלה סייג) אמר ליה אייתי לי חד קיס (בחלה קיסם) מיחצד שינוי וכו', הרי דהוה זומר מר' אלעזר ואיך אמר בפסחים ר"ש בן לקיש בשמו? ואפשר שהגי' דמס' חלה לר' ליעזר היא עיקר, ושמעון בר כהנא זה הוא התנא שמעון בר כהנא והובא חלה שם אמר ר' שמעון בן גמליאל אני ראיתי את שמעון בן כהנא שותה יין של תרומה בעכו, וצריך ליגרום במס' דמאי ומס' חלה שמעון (ולא ר') בר כהנא וכו' והיה סומך לר' אליעזר והוא ר"א בן הורקנס. ואפשר שיש לגרום גם במס' פסחים ר"ש בן לקיש בשם שמעון בר כהנא והוא התנא הנזכר סוף חלה.

רבי שמעון בר כרסנא (ה) ולפעמים כרסנא. מצינו עיר בשם כרסנה, כרסנא. עיי' מס' שביעית פ"ט הל' ז' (ל"ט ע"א) אמר ר' זעירא ואנא דלא סמכית עלי אשתאלת לאילן דבית כרסנה ואמרין נהגין הוינא וכו'. ובמס' מ"ק פ"ג פ"ב ע"ג איתא כהדא גמליאל דיקונתיה קברוניה בורסאיי גבון. והעיקר כרסנא (בכ"ף) דכן איתא במנחות פ"ה ע"א אמר ר' יוסי אף חיטי כרזיים וכפר אחים אילמלא סמוכות לירושלים היו מביאין מהן וכו'. ומצינו מקום שישמו כרזין. *) ונראה שכרזיים הוא אחד עם כרסנא (ובתוספתא מנחות נ"ט הגי' כרזיים והוא מ"ס). — ור' שמעון בר כרסנא הוא בן עיר או כפר שישמו כרסנא.

ור' שמעון בר כרסנא נזכר באיזה מקומות. שבת פ"ג הל' א' רב כד הוה מורי בחבורתיה הוה אמר כר' מאיר בציבורא הוה מורי כר' יוחנן הסנדלר אמר רבי שמעון בר כרסנא כר' ישמעאל בי ר' יוסי דרש לון דתני ר' ישמעאל בי ר' יוסי אמר משום אביו כל דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ועשאו בשבת בין שוגג בין מויד אסור בין לו בין לאחרים. — ואמר בשם ר' אחא, דמאי פ"ג הל' א' (ובקראקא ובקראטאשין איתא שם בטעות ר"ש בר בר סנא) עירובין פ"ה כ"ב ע"ד יומא פ"ה הל' ח' (מ"א ע"א) ר"ה פ"א ריש הל' א'.

רבי שמעון בן לקיש תלמיד חבר של ר' יוחנן, ור' יוחנן כיבדו מאוד וקרא אותו „כנגדי“, בבלי כתובות נ"ד ע"ב פ"ד ע"ב ופ"י ריש"י שקול כמותי. שמו נודע בירושלמי ובבלי, ושני התלמודים מלאים משפתם אל שפתם ממאמריו בהלכה ובתורה. והיה מחודד הרבה כאשר מורה דרך לימודו. ובבלי סנהדרין כ"ד ע"א איתא אמר עולא הרואה את ריש לקיש בבית המדרש כאילו עוקר הרים וטוחנן זה בזה ע"כ. וגם בהגדה נעמו מאמריו. — ר' שמעון בן לקיש ראה את רבי עיי' ערך ר' יוחנן. ואמר כמה פעמים בשם ר' הושעיה

*) cf. A. Neubauer, La Géographie du Talmud, p. 220.

וגם בשם ר' יהודה נשיאה, ור' אלעזר אמר בשמו וכן ר' יוסי בר חנינא (עיי' ערך כל אחד ואחד על מקומו), ועוד אמרו הרבה אמוראים בשמו.

ר' שמעון בן לקיש היה בעל כח הרבה ומסר נפשו להציל רבי איסי (אסי) אשר נשבה בספסופה, ור' יונתן (ונראה שצ"ל ר' יוחנן) כבר נתייאש מר' איסי ואמר עליו יברך המת בסדינו, תרומות סוף פ"ח. ושם בא ג"כ הסיפור איך הציל ריש לקיש מטונו של ר' יוחנן אשר לקחו לסטים ע"ש. — וקול גודל כחו הלך עד בכל ושם הפריזו על המדה בהגדות ומליצות עיי' בבלי גיטין מ"ז ע"א ב"מ פ"ד ע"א ושם איתא שמת קודם ר' יוחנן. וע"ש שר' יוחנן קינתרו על שהיה ליסטים קודם שבא אצלו, וכן בא בבבלי בהרבה מקומות שר"ל היה ליסטים אבל בירושלמי לא נמצא לא זכר ולא רמז שיצא רבי שמעון בן לקיש מעולם לליסטות.

רבי שמעון בר מיישא מגילה פ"א ע"ב ע"ד רבי שמעון בר מיישא בעא קומי ר' לעזר מהו הרואה שילה או שילה ומשכן שילה.

שמעון בר נרשיה כלאים פ"ג הל' א' ר' בא בר כהנא שמעון בר נרשיה בשם ר' שמעון בן לקיש בנוטים לחורבה שנו, וכן הוא שם הל' ה' (כ"ח ע"ד) אך שם איתא שמעון נרשייה, מזה נראה שנרש הוא שם מקום ור' שמעון נקרא על שם מקומו (אבל אינו נרש דבבל).

רב ישעיה בריה דרב חננאל מגילה פ"א ע"א ע"ג רב ישעיה בריה דרב חננאל אמר צריך לכתוב היא למטה מארכובתו של למ"ד ע"ש (ושם ישעיה עיי' ערך ר' שמואל בר אבדומא).

רב יששת אמורא בבבלי ידוע וזכר באיזה מקומות בירושלמי.

אות ת"ו.

רבי תחליפא בדור הרביעי. ברכות פ"א ב' ע"ד ר' אחא ורבי תחליפא (בקראקא ובקראטאשין בטעות תחליפתא) המוי בשם ר' שמואל בר נחמן רגזו ואל תחטאו וכו'. — פאה פ"ד הל' ז' (י"ח ע"ג) רב כהנא ורבי תחליפא חד אמר תוך היר ותוך המגל וחד אמר תוך היר ואפילו לאחר המגל. — שבת פ"ב הל' א' ר' תחליפא שאל לר' חסדא ולא בן אלפן רבי שבת שחלה להיות בהנוכה שאסור לראות מטבע לאור החנוכה. ועיי' ערך ר' נסא. — ובבלי כתובות ה' ע"א ר' תחליפא בר מערבא איקלע לבבל בריך שית אריכתא וכו'. שם מ"ק כ"ז ע"א כי אתא רבין אמר ליה ההוא מרבנן ור' תחליפא בר מערבא שמיה וכו' ובמס' נדרים נ"ז ע"ב סנהדרין כ' ע"א הגי' משונה קצת ע"ש.

רבי תחליפא קיסריא תענית פ"ב ריש הל' א' ובראש הנשיא אמר רבי תחליפא קיסריא כדי לפרסמו לא דומה המתבזה מעצמו למתבזה מאחר.

ובבלי שם ט"ז ע"ב הגי' ר' אבא דמן קסרי וברי"ף הגי' ר' אדא וברא"ש הגי' ר' זירא דמן קסרי. — סוטה סוף פ"ה איש תם וישר (איוב) אמר רבי תחליפא קיסריא שהיה ויתרן. — נדרים פ"א הל' ב' (ל"ז ע"ד) עד כדון עצמו מהו שיקדיש לשמים בלשון קונם וכו' אמר ר' תחליפא קיסריא שנייא היא שבו בלשון שהתפס את הקרדום בו בלשון התפס בו את הנכסים וכו'.

רבי תנחום יבמות פ"י י"א ע"ב השיב רבי תנחום על הקו' שהקשה ר' שמואל בר אבא (עיי' ערכו) קומי ר' זעירא ואמר ר' זעירא מאן דמר לי הדא מילתא אנא משקי ליה קונדיטון, ועיי' קידושין פ"א נ"ט ע"ב ושם הגי' ר' נחום. ברכות פ"ד ז' ע"ד ר' תנחום בר איסכולסטיקא מצלי יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתשבור ותשבית עולו של יצר הרע מלבינו שכך בראתנו לעשות רצונך ואנו חייבים לעשות רצונך את הפץ ואנו חפצים ומי מעכב שאור שבעיסה גלוי וידוע לפניך שאין בנו כח לעמוד בו אלא יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתשביתו מעלינו ותכניעוהו ונעשה רצונך כרצוננו בלבב שלם. ובבלי ברכות י"ז ע"א איתא הך תפילה בשם ר' אלכסנדרו ובסיגון אחר. ועיי' מה שהערנו לעיל פ"ג על סגון התפילות דירושלמי ובבלי. — ועיי' ערך ר' תנחומא.

רבי תנחום אדרעיא, אדרעיא תענית פ"א הל' א' (ס"ג ע"ג) כתיב ויאמר אליהו התשבי וכו' אם יהיה השנים האלה טל ומטר וכו' ר' ברכיה אמר ר' יוסה ורבנן חד אמר בין על הטל בין על המטר נשמע לו וחורגה אמר וכו' מאן דאמר בין על הטל בין על המטר נשמע לו איכן הוה נדרו של טל אמר ר' תנחום אדרעיא סברין מיטר נדר שהוה מכללו הוה כולו. — שם (ס"ג ע"ד) וארץ רפאים תפיל אמר רבי תנחום אדרעיא וארעא תפקידה תפלט. ועיי' ברכות פ"א ט' ע"ב ושם הגי' אמר ר' תנחומא אדרעיא סברין מיטר נדר וכו'.

רבי תנחום בוצרייא כלאים פ"ג הל' א' אמר ר' תנחום בוצרייא וכן היא בערוגה שבערוגות היא מתניתה.

רבי תנחום בי ר' חייא נדור השלישי ונדור הרביעי. ברכות פ"ה ט' ע"א ר' יונה בשם רבי תנחום בי ר' חייא זה שהוא רואה חלום קשה צריך לומר יהי רצון וכו' (ועיי' לעיל ג' ע"א). — שבת פ"ג ו' ע"ג ר' יסא סלק גבי ר' תנחום בר חייא בעא מיעברתיה קומי, עיי' ערך ר' יוסי גליליאי. — תענית פ"א סוף הל' א' (ס"ד ע"א) ר' אחא בשם ר' תנחום בי ר' חייא אילו ישראל עושים תשובה יום אחד מיד היה בן דוד בא מה טעמא היום אם בקולו תשמעו. — מ"ק פ"א הל' א' (פ' ע"ב) ר' לעזר בי ר' יוסי בשם ר' תנחום בי ר' חייא עד כדי שיעשו כרגלי האווז. ועיי' ערך ר' לעזר בי רבי יוסי. — שם פ"ג ע"ג ר' חיננא בר פפא סלק גבי ר' תנחום בר חייא נפק לגביה לביש סנטיריה וכו' אמר ליה הדא מנן לך אמר ליה הכין הוה ר' סימון רבי עבד. — סנהדרין פ"א י"ח ע"ג אמר ר' כהנא חבר הוינא ואעלי ר' תנחום בר חייא לקידוש החודש — והעולה מכל אלה שהיה תלמידו של ר' סימון

והוא היה בדור השלישי, והיה מראשוני וגדולי הדור הרביעי, שהרי העלה ר' כהנא לקידוש החודש ור' כהנא היה בדור הרביעי עיי ערכו.

רבי תנחום בר חנינא ברכות פ"ד ח' ע"ב אמר רבי תנחום בר חנינא צריך אדם ליחד לו מקום בכית הכנסת להתפלל ומה טעם ויהי דוד בא עד הראש וכו'.

רבי תנחום בר יודן ברכות קרוב לסוף פ"ז אמר רבי תנחום בר יודן כבוד היום קודם לכבוד לילה וכו' קדושת הלילה קודמת לקדושת היום. ובבבלי פסחים ק"ה ע"א הובא בל' ברייתא וכבר הערנו על זה לעיל כ"ד ע"א ע"ב. — יומא פ"ב הל' א' אמר רבי תנחום בר יודן מה את שמע מינה נאמר בראש המזבח ע"ש.

רבי תנחום בר ירמיה ברכות סוף פ"ד א"ד תנחום בר ירמיה ומתניתא אמרה כן סדר ברכות אומר אבות וגבורות וקדושת השם ע"ש. — גיטין פ"א הל' ב' (ט"ג ע"ג) רבי תנחום בר ירמיה הוה בחפר והוון שאלון ליה והוא מורה אמר (צ"ל אמרין) ליה ולא כן אולפן רבי שאסור לתלמיד להורות הלכה לפני רבו עד שיהא רחוק ממנו שנים עשר מיל כמחנה ישראל והא ר' מנא רבך יתיב בציפורין אמר לון ייתי עלי דלא ידעית. ובמס' שביעית פ"ז ל"ז ע"ג הגי' ר' תנחום בר חייא הוה בחפר וכו' אמרין ליה ולא כן אולפן רבי וכו' והא ר' מנא רבך וכו', וא"כ הוא ר' מנא א' דהא ר' תנחום בר חייא היה בדור השלישי ובדור הרביעי עיי ערכו, וגם מהגי' דמס' שביעית נראה שהוא ר' מנא א' דעיקר מושבו של ר' מנא ב' היה בציפורין (עיי ערכו) ואיך השיב ר' תנחום בר ירמיה ייתי עלי דלא ידעית.

רבי תנחום בר עילאי מעשרות פ"א מ"ח ע"ד הענבים והאבשין משיבאישו . . . ר' אייבו בר נגרי רבי תנחום בר עילאי בשם ר' נחום בר סימאי והוא שתהא הרצנה שלהן נראית מכחוק. — תרומות פ"ב מ"א ע"ג שבת פ"ג הל' א' אמר ר' תנחום בר עילאי אף ראשי לפתות וראשי קפלוטות עשו אותן כתבשיל שהוא מצטמק ויפה לו. — תענית פ"ב הל' א' (ס"ה סוף ע"ג) דרש ר' תנחום בר עילאי ויכנעו שרי ישראל והמלך ויאמרו צדיק ה' וכו' נתענו אין כתיב כאן אלא נכנעו לא אשחיתם.

רבי תנחום בר פפא כאלכסנדריאה ובדור הרביעי. קידושין פ"ג הל' י"ד (ס"ד ע"ד) רבי תנחום בר פפא שלח שאל לר' יוסי תרין עובדין מן אלכסנדריאה אחד בפניה ואחד באשת איש וכו'. וזה ר' יוסי הוא ר' יוסי ב' דאיתא התם דאמר לרב מנא סב וחתים.

רבי תנחומא בדור החמישי. ברכות פ"א ב' ע"ב אי זהו בין השמשות אמר רבי תנחומא לטיפה של דם שהיא נתונה על גבי חדה של סייף נחלקה הטיפה לכאן ולכאן זהו בין השמשות. — שקלים פ"ו הל' א' מ"ט ע"ד אמר ר' תנחומא איתקשיית קומי ר' פינחס אתיא כר' יודה וכו' (ור' פינחס היה בדור החמישי עיי ערכו). — ע"ז פ"ב הל' ח' (מ"א סוף ע"ג) ואילו הן (חמש השאות שבתורה) שאת ארור מחד משוקדים וקם הלא אם תישיב שאת או

שאת אם לא תיטיב וכו' ר' תנחומא מוסיף הדא וכני יעקב באו מן השדה כשמעם או כשמעם ויתעצבו האנשים (ועיי' בבלי יומא נ"ב). — ועוד נמצאו לו הרבה מאמרים ורוב מאמריו הם בהגדה. ונראה דהא דאיתא ברכות ד' ר' תנחום בר איסכולסטיקא מצלי וכו' (עיי' ערך ר' תנחום) זה ר' תנחום הוא ר' תנחומא ובירושלמי בא לפעמים ר' תנחום במקום ר' תנחומא, ואיסכולסטיקא (*σχολάστικος*) כונתו בל' יונית המאוחרת איש מלומד בחכמת הדיבור ודרשן, וכן מצינו ב"ר פס"ד ייעול ר' יהושע בר חנינה שהוא איסכולוסטיקא דאורייתא. ור' תנחומא עיי' שהיה נודע לבעל הגדה נקרא בר איסכולסטיקא. — ואפשר ששמעם זה נקרא המדרש תנחומא על שמו.

בחתימת זה הפרק ראינו להעיר איזה דברים בשמות האמוראים דהירושלמי. רוב שמות האמוראים מקורם בכתבי הקודש, ונשתנו לפעמים עיי' רכות המכתא של בני א"י כגון ינאי ב"ר יוחנן, יוסי ב"ר יוסף. וכן סימון הוא שמעון וכבר מצינו סימון ושמעון (עיי' ערך ר' סימון). ומהו סימאי, סימי. — וגם נשתנה לפעמים השם עיי' הסופרים והוא שם עברי. כגון ר' ביבי והוא בני עזרא ח' א, ר' ביסי עזרא ב' מ"ט כסי (אך שם הוא שם נתיני עיי' לקמן). ולפעמים השמות פריטיים נעתקו משמות תוארים כגון אבא מן אב, רחומי מן רחום, מכיומי הוא יום טוב, וכו'. וכן משמות המקרה, חנינה (ואפשר שהעיקר חנינה), חסדא מן חסד, נחמן מן נחמה (ואפשר שהוא מנחום).

ונמצאו גם שמות יונים ורומיים ובשינוי קצת, ולרוב א' או י' ב"ר, *os*, *us*. אלכסנדרא, אלכסנדר, והוא *Ἀλέξανδρος*, פליפא, פליפה והוא *Φίλιππος*, ניקומכי *Νικόμαχος*, לכסה *Ἀλέξιος*, פטרוקי (אפטורקי) *Πρόλιχος* בחילוף למ"ד ורי"ש, אבמכו *Εὐμαχος*, פישפשה *Σπένσιππος* (ונתחלה *σπ* לשם כמו גלוסקא *Κόλαξ* עיי' ר"ב מוספא ערך גלוסקא). ונמצאו ג"כ שמות אשר נכנים משם המין בל' יונית או מתואר: אנדרי והוא *ἄνδρ, δρος* ואפשר שהוא *Ἀνδρία*, קריים *Κύριος*, פרוטו *Πρωτος*. — ומצינו כבר בתנאים קדמונים שמות יונים: אנטיגנוס והוא *Ἀντίγονος*, אבקולוס *Εὐχολος*. — ושמות רומיים: ביסי *Bassianus*, וולוס *Julius*, טיברי *Tiberius*, יוסטי *Justus*, יוסטיני *Justinus*, לוליאיני *Julianus*, מרי *Marius*, מריון *Marinus*, (ואפשר שגם מיינוס הוא *Marinus*), פיגורי *Peregrinus*, רומנוס *Romanus* וכדומה. — (ואפשר שהשם ביסי הוא *Bassus* ולא שם נתיני במקרא עיי' לעיל). — וגם הרבה שמות הם מושאלים מל' סורס.

עוד יש להעיר על הא דאיתא בכלי יומא ל"ח ושם רשעים ירקב דלא
 אסקי בשמייהו. ונראה דבא"י לא חשו לזה דהרי מצינו אמורא ושמו רבי
 בייחוס, ובייחוס הוא שם איש אשר יצא למינות כידוע. וכן נמצא ר' חייא
 בר טיטס, ר' יודה בר טיטס והוא שם הרומי הידוע אשר החריב בית
 מקדשנו. ואין להאריך.

פרק חמישי.

מפרשי הירושלמי, והתלמוד הירושלמי אשר בדינינו היום.

כבר קדם לנו בפרק שלישי שע"י צוק העתים הלכו ודלו הישיבות בא"י
 ולא ניסדר הירושלמי כראוי. וה' לא אמר להשבית זכרון התורה והקים
 לה שם ושארית בכבל ושמה ישבו כסאות למשפט גם אחר חתימת תלמוד
 בבלי, והוקמו על רוזני התורה המה הרבנים סבוראי והגאונים, ועל שכמי
 האנשים הגדולים האלה היה המשא לעבוד עבודת הקודש לסיים סידור הבבלי
 ולהעמיד אותו על תכונתו למען ירוץ הקורא בו. ולפי גודל המלאכה אשר
 עלתה עליהם, מצורף אליה העמל והשקידה להפיץ לימוד הבבלי לא נשאר
 להם פנאי ללימוד הירושלמי, ואפשר שלא בא כלל לידיהם, לכן לא נזכר
 הירושלמי לא בספריהם ולא בתשובותיהם. והרי הספרים היותר ראשונים אשר
 בדינינו והם הלכות גדולות וס' השאלות לר' אחא משבחא לא נתיסדו בשום
 מקום בהלכותיהם על הירושלמי, ואך הגדות באו בהם אשר מקורם בירושלמי
 ונראה שאלה הגדות נודעו להם מקבוצת הגדות בספר מיוחד וכעין הרבות
 ומדרש תנחומא וכו'. וכבר עמד הגאון רש"ל ר"פ ז"ל על זה בכרם חמד שנת
 תר"א והוכיח כן בדברים כי נעמו. ונוסף להביא עוד ראיה לזה ממה דאיתא
 בשו"ת שערי צדק ח"ג ש"ג סי' ז' הדא מילתא בעי לה כמה כלי מן קמי מר
 רב שמואל ראש כלה ולא פשטה גברא דקדיש איתתא ואול למדינת הים
 ואתני בהדא (צ"ל בהדה) דאי לא אתי לזמן פלוני ליבטלו קידושי ומטא
 זימנא ולא אתא מאי מי מדמינן קידושין לגיטין וכי הכין דאין אונס בגיטין
 אין אונס בקידושין ובטילין קידושין או לא ולא איפשיטא ע"כ. והנה הדין הזה
 אשר היו מסופקין בו כמה כלי ולא איפשיטא הוא שנוי בפירוש בירושלמי
 קידושין פ"ג הל' ב' (ס"ג ע"ד) והכי איתא שם: ר' אבהו בשם ר' יוחנן סדר
 הסימפון כך הוא אנא פלן בר פלן מקדש לידך אנת פלני ברת פלן על מנת
 ליתן לידך טיקמת פלן ומכנסניך ליום פלן ואין אתא יום פלן ולא כנסתיך לא
 יהוי לי כלום אידע לו אונס ר' יוחנן אמר אונסא כמאן דלא עבד רשב"ל